

Heemstede

Begroting 2024

Inhoud

Inhoud	2
Voorwoord	3
Begroting in één oogopslag	4
Leeswijzer	5
Bestuurlijke hoofdlijn	6
Financiële hoofdlijn	10
Financieel meerjarenperspectief	18
Programma 0 Bestuur en Ondersteuning	25
Programma 1 Veiligheid	34
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	38
Programma 3 Economie	47
Programma 4 Onderwijs	51
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	56
Programma 6 Sociaal Domein	64
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	75
Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	82
Programma 9 Raad	89
Paragraaf 1 Lokale Heffingen	95
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen	103
Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen	116
Paragraaf 4 Financiering	123
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	126
Paragraaf 6 Verbonden partijen	130
Paragraaf 7 Grondbeleid	142
Paragraaf 8 Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid	144
Financiële begroting	145
Bijlagen	159

Voorwoord

Voor u ligt de programmabegroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027. De begroting is een uitwerking van de kadernota, aangeboden in de raadsvergadering van 14 juli jl., aangevuld met de meest recente ontwikkelingen.

De begroting biedt een vooruitblik, maar we willen ook kort terugblikken op het afgelopen jaar. We hebben flinke stappen gezet in de realisatie van onze ambities. Denk daarbij aan het vaststellen van de woonvisie. Hiermee hebben we kaders om met woningbouwcorporaties en initiatiefnemers in gesprek te gaan om de woningvoorraad in Heemstede te vergroten en passender te maken voor de aanwezige vraag. Door het vaststellen van het energiepact kunnen we inwoners, ondernemers en verenigingen van eigenaren ondersteunen bij de energietransitie. We hebben ook het economisch actieprogramma vastgesteld, zodat we het gunstige ondernemersklimaat kunnen vasthouden en uitbouwen. En we hebben een groot besluit genomen door de aankoop van een pand voor de opvang van jonge asielzoekers.

Bij de kadernota heeft de raad de kaders meegegeven en deze kaders zijn de basis voor de begroting 2024. Zo hebben we een verhoging van de onroerend zaak belasting voorgesteld en zijn onder andere de budgetten en kredieten voor groen, informatiebeveiliging en onderzoek transformatie vastgoed verhoogd. Ook hebben we de voorgestelde bezuinigingen, met uitzondering van de subsidie voor de vogelopvang, verwerkt. Na het vaststellen van deze kaders heeft zich een aantal nieuwe ontwikkelingen voorgedaan met financiële impact. Deze zijn verwerkt in de begroting en we vragen de raad hiermee in te stemmen. Denk **hierbij aan de ontwikkeling van het Havenkwartier en 't Groot Clooster, verhoging van de inkomsten** bouwleges en structurele formatie voor de opvang van aandachtsgroepen.

Een gezonde financiële meerjarenbegroting is voor Heemstede essentieel om zelfstandig te blijven, ons goede voorzieningenniveau te behouden en te kunnen blijven investeren in onze gemeente. Vanaf 2026 laat de meerjarenbegroting 2024-2027 een toenemend structureel tekort zien. Vanaf 2026 treedt een grote **omslag op. Gemeenten in Nederland ontvangen dan ongeveer € 3 miljard minder van het Rijk, terwijl er geen** taken verdwijnen maar er juist taken bijkomen. Daarnaast wordt de gemeente geconfronteerd met oplopende rentelasten voor reeds eerder vastgestelde investeringen. Landelijk wordt hierover nog steeds een brede discussie gevoerd met de VNG, lokale overheden en het ministerie van Binnenlandse Zaken. Door de val van het kabinet, wordt het vervolg van deze discussie voortgezet na de Tweede Kamer verkiezingen en mogelijk zelfs nadat het nieuwe kabinet geïnstalleerd is.

Tot slot merken we op dat het in het financieel meerjarenperspectief nog geen rekening is gehouden met het controversieel verklaren van dossiers en de uitkomst van Prinsjesdag. Tijdens het schrijven van de begroting was de septembercirculaire nog niet beschikbaar. In een separaat raadsinformatiebericht presenteren we de uitkomsten van de septembercirculaire en de financiële effecten hiervan op de gemeentelijke begroting.

We willen blijven investeren in de toekomst. Op diverse onderwerpen staan we voor grote uitdagingen, zoals klimaat, jeugd en onderwijs en ruimtelijke opgaven. Om te kunnen blijven investeren in de toekomst, moeten we keuzes maken. We durven deze keuzes te maken en leggen ze voor aan de raad. Het college kiest voor een duurzaam en verantwoord beleid en gaat voor een structureel financieel evenwicht.

Het college van burgemeester en wethouders.

Begroting 2024

in één oogopslag

We investeren de komende jaren in het bijzonder in woningbouw, verkeersveiligheid, duurzaamheid, groen, jeugd en sport. We streven naar een realistisch en structureel financieel evenwicht. Daarbij is ruimte voor investeringen in de gemeente en in het welzijn van inwoners. Zo kunnen ook toekomstige generaties in een duurzaam en gezond Heemstede leven. Om dit te bereiken maken we scherpe keuzes en zoeken we een balans tussen investeringen, bezuinigingen en belastingverhogingen.

Wat is een begroting?

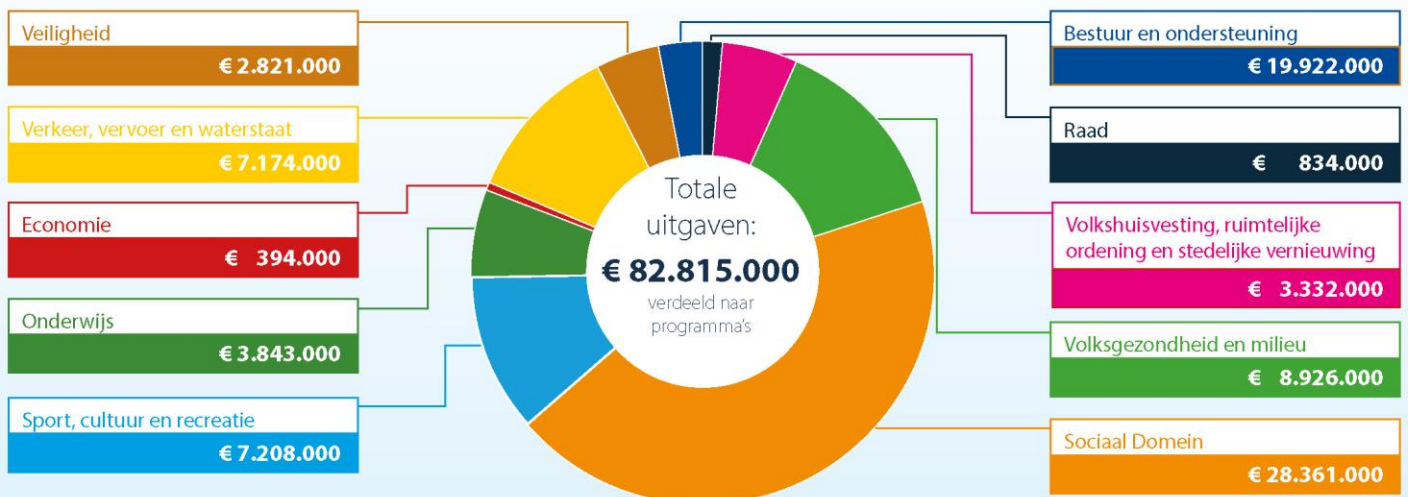
In een begroting staan de plannen voor het aankomende jaar en wat het kost.

De begroting vertelt hoeveel geld de gemeente ontvangt en waaraan we dat uitgeven. Hierdoor kunnen we aandacht geven aan wat belangrijk is en zorgen dat geld goed besteed wordt.

UITGAVEN

Waar gaat het geld naartoe?

Hoeveel betaalt u in 2024 aan...

Onroerende zaakbelasting (gemiddelde WOZ-waarde 2023: € 667.000)	€ 518
Riolopheffing	€ 276
Afvalstoffenheffing (rolcontainer 240 liter)	€ 409
Totaal	€ 1.203

Bedragen zijn afgerond op een veelvoud van duizend euro. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

Meer weten? Kijk op www.heimstede.nl/begroting

Leeswijzer

De begroting is als volgt opgebouwd:

Bestuurlijke hoofdlijn

In dit hoofdstuk worden een aantal grote ontwikkelingen geschetst die invloed hebben op onze gemeentebegroting of dit mogelijk op een later moment kunnen gaan hebben.

Financiële hoofdlijn

Hierin wordt in hoofdlijnen aangegeven welke baten en lasten in de begroting zijn opgenomen en hoe het begrotingsresultaat tot stand is gekomen. Daarnaast worden enkele financiële ontwikkelingen en thema's toegelicht en worden de uitgangspunten voor de begroting beschreven.

Programma's

Elk programma bestaat uit de volgende onderdelen .

- Inhoud programma
- Wat willen we bereiken
- Wat gaan we er voor doen
- Hoe gaan we dit meten
- Wat mag het kosten

Wijzigingen in budgetten

De programma's zijn onderverdeeld in taakvelden. Per taakveld voor baten en lasten afzonderlijk vindt een **toelichting plaats wanneer de afwijking € 25.000 of meer bedraagt.**

Bedragen in dit document

Alle bedragen in de tabellen van deze begroting zijn afgerond. Hierdoor ontstaan er tussen de totaalstellingen en de gedetailleerdere uitwerkingen soms kleine afrondingsverschillen. Alle bedragen **moeten worden gelezen als maal € 1.000, tenzij anders is aangegeven. Een plus bedrag is een nadeel en een min bedrag is een voordeel.** Voor de helderheid wordt het ook vermeld bij de tabellen in dit document. In het hoofdstuk "Financiële hoofdlijn" onder de paragraaf actuele (financiële) thema's wordt verder toegelicht hoe omgegaan wordt met de motie van de raad "maak de begroting controleerbaar".

Paragrafen

De paragrafen bevatten op een aantal in het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten voorgeschreven thema's een doorsnede van de begroting. Hiermee wordt informatie weergegeven die veelal programma-overstijgend is.

Bestuurlijke hoofdlijn

De gemeente Heemstede streeft naar een realistisch en structureel financieel evenwicht. Daarbij houden we ruimte voor investeringen in de gemeente en het welzijn van inwoners. Zo kunnen ook toekomstige generaties in een duurzaam en gezond Heemstede leven. Om dit te bereiken maken we scherpe keuzes en zoeken we een balans tussen investeringen, bezuinigingen en belastingverhogingen.

We staan de komende jaren voor uitdagingen. Er is sprake van een toenemend structureel tekort in de **meerjarenbegroting vanaf 2026. Gemeenten krijgen ongeveer € 3 miljard minder vanuit het Rijk, terwijl we** als gemeente extra taken krijgen en er geen taken verdwijnen. Tevens wordt de gemeente geconfronteerd met rentelasten voor de uitvoering van het investeringsprogramma.

Bij de kadernota heeft de raad de kaders meegegeven en deze kaders zijn de basis voor de begroting 2024. Zo hebben we een verhoging van de onroerende zaakbelasting (ozb) verwerkt en zijn onder andere de budgetten en kredieten voor onderhoud groen, informatiebeveiliging en onderzoek transformatie vastgoed verhoogd. In de kadernota zijn enerzijds bezuinigingen verwerkt en is tegelijkertijd gekeken naar mogelijkheden om de opbrengsten te verhogen. Dit is een proces dat niet stopt bij vaststellen van de begroting. We blijven bij alle voorstellen kritisch kijken wat noodzakelijk is en wat weggelaten kan worden. Naast de verhoging van de ozb kijken we ook naar de mogelijkheden voor verhogingen van andere inkomsten, zoals belastingen en leges. Met de invoering van de Omgevingswet kijken we ook naar het verhalen van kosten gemaakt voor ruimtelijke projecten. Na instemming van de raad met de kadernota zijn er nieuwe ontwikkelingen met financiële impact. Deze zaken zijn verwerkt in de begroting en we vragen de raad hiermee in te stemmen.

Wij hebben een prachtig dorp en zetten ons in om dat zo te houden. Dit doen wij samen met onze inwoners, de ondernemers, vrijwilligers en met jong en oud. Onze gemeente is een gemeente met veel groen, dichtbij zee, met goed onderwijs, betrokken inwoners, unieke ondernemingen, een rijk verenigingsleven en waardevol erfgoed. We willen blijven investeren in woningbouw, verkeersveiligheid, duurzaamheid, groen, jeugd en sport. Daarnaast blijven we ons inzetten om de opdracht die we hebben in het opvangdossier uit te voeren. We krijgen waardering voor onze dienstverlening. Deze kwaliteit willen we vasthouden en uitbouwen. In 2024 gaan we aan de slag met de herijking van ons dienstverleningsconcept.

Hieronder presenteert het college de belangrijkste speerpunten voor de komende jaren en voor 2024 in het bijzonder.

1. Veilig wonen, werken en leven

Heemstede is een gemeente waar we prettig met elkaar samenleven. We focussen ons op de woonopgaven in Heemstede en het huisvesten van urgent woningzoekenden. We richten ons op verdere verbinding tussen zorg en veiligheid en vastgoed. We hebben oog voor het groene karakter van onze gemeente. Veiligheid heeft ook betrekking op het verkeer. Bij de herinrichting van wegen houden we de kwetsbare verkeersdeelnemers in het oog.

Woonopgave

We geven uitvoering aan de woonvisie 2023. We actualiseren de Huisvestingsverordening en verkennen de (on)mogelijkheden van een anti-speculatiebeding en een zelfbewoningsplicht. Ook herijken we de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties om in de urgente woonbehoefte te voorzien (inwoners, vluchtelingen, statushouders en andere doelgroepen). Voor het opvangdossier werken we samen binnen de regio Kennemerland.

Om met de woonopgave stappen te maken en voldoende woonruimte te realiseren, nemen we, waar mogelijk, regie in eigen hand. We pakken de ontwikkeling van twee gebieden actief op, ook al hebben we hier geen grondpositie. Het gaat om het Manpadslaangebied en het Havenkwartier – **'t Groot Clooster**.

Per 1 januari treedt de Omgevingswet in werking. Het doel is dat voor initiatiefnemers de procedures sneller en goedkoper worden. Met de invoering van de Omgevingswet, hebben we ook een Omgevingsvisie nodig. Hierin geven we specifiek richting aan onze gemeentelijke ambities voor de fysieke leefomgeving tot 2040. De planning is dat de Omgevingsvisie in 2024 wordt vastgesteld.

Openbare orde en veiligheid

Ondermijning is een van de prioriteiten binnen Openbare orde en veiligheid, zowel landelijk als lokaal. Om hierop goed te kunnen inspelen, is gericht onderzoek nodig door de gemeente en haar externe partners. We zetten in op een systeem voor analyse van openbare bronnen voor onderzoek op ondermijning.

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

De mobiliteit neemt al jaren toe en de verwachting is dat deze trend zich in de regio Zuid-Kennemerland voortzet. Dit wordt onder andere veroorzaakt door woningbouw in de regio in de nabijheid van Heemstede, een toenemend aantal evenementen en recreatiedruk in de kuststreek en een vergrijzende bevolking die langer mobiel blijft. Door de centrale ligging van Heemstede, heeft dit gevolgen voor de bereikbaarheid en verkeersveiligheid. In de regio werken we samen op dit thema. De belangrijkste speerpunten voor het komend jaar zijn het project Bereikbaarheid Kust en de ontwikkeling rond de OV-hub in Haarlem. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid voor het opwaarderen van lijn 80 naar een HOV-verbinding.

De komende jaren verlagen we efficiënt en effectief op een groot deel van de doorgaande wegen de snelheid naar 30 km/u. Doel van deze afwaardering is het vergroten van de verkeersveiligheid. Er komen geen aanpassingen die de kansrijkheid van het krijgen van een concessie op OV-verbindingen verlagen en die direct invloed hebben op de regionale bereikbaarheid via de N201 en het traject tussen de nieuwe OV-hub en het NS station Heemstede-Aerdenhout. Daarmee wachten we tot er volledige duidelijkheid is over de regionale mobiliteitswensen en -eisen voor auto, vrachtverkeer, fiets en openbaar vervoer.

We blijven aandacht houden voor kwetsbare weggebruikers. We hebben verkeersonderzoeken laten doen voor de Raadhuisstraat en Binnenweg. Op basis van de onderzoekresultaten gaan we oplossingsrichtingen voorstellen en verwerken in een uitvoeringsplan. Verder herijken we de Nota parkeerbeleid. Om de parkeerdruk te monitoren gaan we structurele parkeerdrukmetingen uitvoeren om het effect van betaald parkeren in het Haarlemmerhoutkwartier op aangrenzende wijken in Heemstede te meten.

Groenbeheer

Door klimaatverandering is hittestress een groot probleem voor het welzijn en de gezondheid van mens, dier, plant en bodem. Nieuwe investeringen zijn jaarlijks noodzakelijk voor de vervanging van het groene arsenaal en het behoud van de beoogde levensduur. Deze combineren we met (her)inrichtingsprojecten van de openbare ruimte. Het beleid brengen we in lijn met de uitvoering van het onderhoud op niveau B. Verder zetten we in op biodiversiteit en het renoveren van plantsoenen. Door heftige weersomstandigheden zien we dat dit grote gevolgen kan hebben voor de natuur, met name op de bomen. Om hier adequaat op in te spelen en gevaarlijke situaties zo snel mogelijk aan te pakken vragen we hier aanvullend budget voor. Samen met inwoners werken we aan groen in de wijk en gaan we de slag met het groenbeleidsplan.

Cultuur en erfgoed

We hechten aan cultuur en erfgoed. In 2024 evalueren we met inwoners en partners het huidige cultuuraanbod en -onderwijs. Daarnaast evalueren we de erfgoedwaarde en komen met een erfgoedvisie.

2. Klimaatbestendig Heemstede

Een klimaat neutrale gemeente is een urgente opdracht. De energietransitie en klimaatadaptatie zijn belangrijke pijlers de komende jaren. Samen met de inwoners, organisaties en ondernemers werken we aan een klimaatneutraal Heemstede. Dit doen we enerzijds door energie te besparen en energie op te wekken en anderzijds door gebieden en wijken groener te maken. Met de middelen uit het energiepact gaan we versnellen om ons doel van een aardgasvrij Heemstede in 2050 te halen. Speerpunten in 2024 zijn de

gebiedsuitvoeringsplannen voor de warmtetransitie, opwek van duurzame zonne-energie en regionaal energiebesparingsprogramma wonen.

We streven naar een doelmatige en milieuverantwoorde inzameling en afvoer van regen- en afvalwater. Als gemeente leveren we hieraan onze bijdrage door te investeren in goed functionerende regen- en afvalwatersystemen. Daarnaast willen we dat inwoners meer klimaatadaptief bewust worden en daarnaar gaan handelen. Dat doen we door klimaatadaptatie integraal mee te nemen in onze projecten en de inzet van publiekscampagnes.

Daarnaast streven we naar zo groot mogelijke en kwalitatief hoogwaardige grondstofstromen. De wijze van afvalinzameling binnen Heemstede moet aansluiten bij de verbetering van het scheiden van de verschillende afvalstromen. Dit kan per woonsituatie verschillen. In 2024 wordt het nieuwe duurzame afvalbeleid vastgesteld. Dit beleid stellen we op met de adviezen die voortkomen uit het burgerberaad.

3. We zorgen voor elkaar

In Heemstede zorgen we voor elkaar, we doen dit zoveel mogelijk op maat en dicht bij de eigen leefomgeving van hen die daar behoefte aan hebben. We hebben extra aandacht voor energiegearmoede. We zien vooral bij jongeren de rol van sport in het sociale leven en hechten waarde aan het faciliteren daarvan.

Onderwijs

Elk kind heeft recht op goed onderwijs. De schoolgebouwen moeten in goede staat zijn en een goed binnenklimaat bieden voor leerlingen en docenten om optimaal te leren, ontwikkelen en werken. In 2024 starten we met de sloop en nieuwbouw van de Nicolaas Beetsschool. De leerlingen krijgen tijdens de bouw onderwijs op een tijdelijke locatie op het Sportpark. In de begroting is een globale doorrekening gemaakt van de kostenstijging vooruitlopend op de actualisatie van het IHP.

Structurele inzet opvang aandachtsgroepen

De druk op het opvangdossier is het afgelopen jaar flink toegenomen. Deze uitdaging pakken we samen met onze inwoners en de regio op. De oorspronkelijke opgave voor vluchtelingen is uitgebreid met de opvang van asielzoekers en andere aandachtsgroepen en is structureel van aard. We integreren deze taak in de reguliere werkzaamheden en de staande organisatie. Om dit meer kracht bij te zetten, werken we aan een duidelijk proces waarin we opnemen hoe we met vraagstukken, zowel intern als extern ingezet, omgaan. De incidentele middelen van het Rijk zijn niet toereikend om die inzet te bekostigen. Daarom wordt in de begroting aanvullend budget gevraagd.

Een stevige basis voor iedereen

In Heemstede moeten inwoners zich veilig en thuis kunnen voelen. We ontmoeten elkaar en zijn samen verantwoordelijk voor onze gemeenschap. In de arbeidsregio Zuid-Kennemerland en IJmond willen we de toegang tot de verschillende loketten in de arbeidsregio verbeteren. We willen de dienstverlening verbeteren op het gebied van leren, werken en loopbaan, zodat werkzoekenden op termijn makkelijker een baan vinden. Om dit te bereiken zetten we stappen in de richting van een Regionaal Werkcentrum.

Elkaar veilig kunnen ontmoeten, een zinvolle bijdrage kunnen leveren of een dagbesteding hebben zijn belangrijke randvoorwaarden. Om dit te kunnen bereiken is een stevige sociale basis nodig waarin organisaties, inwoners en ondernemers prettig samenwerken. Deze voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn. Plein1 is een plek waar dit allemaal samenkomt, waar jongeren en ouderen elkaar ontmoeten. In 2024 gaan we Plein1 door ontwikkelen. Daarnaast evalueren we de Meerjarenstrategie Stichting WIJ, zodat de inzet ook de komende jaren weer aansluit op de behoefte binnen de gemeente.

Kinderen en jongeren een stem geven

In 2024 sluit het college een Jeugdakkoord met jeugdorganisaties en scholen. Het Jeugdakkoord bevat een plan van aanpak voor het versterken van de zeggenschap en de weerbaarheid van de jeugd in Heemstede. Het jeugdakkoord is het resultaat van een uitgebreid proces waarin gesprekken zijn gevoerd, enquêtes zijn

gehouden en bijeenkomsten zijn geweest met de jeugd, organisaties en scholen. Het Jeugdakkoord bestaat uit concrete acties voor gemeente, organisaties én de jeugd zelf. We zetten ons samen in voor het welzijn en de structurele rol van jongeren in onze lokale democratie.

Sport

Sport speelt een belangrijke rol in het sociale leven van zowel jongeren als ouderen. Het maakt dat iedereen kan blijven meedoen in Heemstede. En het vergroot de weerbaarheid van inwoners. Het is een belangrijk middel om de betrokkenheid en sociale cohesie binnen de gemeente te vergroten. Om iedereen de kans te geven te sporten naar wens, ambitie en vermogen, zijn kwalitatief goede sportvoorzieningen een voorwaarde. In juli 2024 start de nieuwe concessieperiode voor het beheer en de exploitatie van het sportcentrum Groenendaal (zwembad en sporthal).

Inclusieve samenleving

Onze ambitie is een inclusieve samenleving waarin iedereen meedoet en meetelt. In 2024 stellen we een inclusieakkoord op, in samenwerking met inwoners, partners en de werkgroep toegankelijkheid. Daarnaast werken we aan een nieuwe routekaart Heemstede Regenbooggemeente. Hierin verwerken we de uitkomsten van de evaluatie die we in 2023 uitvoeren.

4. Samen richten we Heemstede in

In de gemeente Heemstede sluiten we niemand uit. We hebben oog voor toegankelijkheid, werken waar mogelijk samen met inwoners in wijken en aan plannen. We zetten in op regionale samenwerking en behouden ons goede lokale ondernemersklimaat. We herijken ons dienstverleningsconcept.

Lokale democratie

De samenleving is continu in ontwikkeling. Dit vraagt om ruimte voor creatieve oplossingen die passen bij de actuele behoeftes. Veel gemeenten experimenteren daarom met nieuwe participatiemiddelen en nieuwe vormen van democratie. Ook in Heemstede hebben we dit gedaan. Zo zijn er initiatievenbudgetten en verder werken we met Open Stad voor digitale participatie. De raad heeft rondetafelgesprekken gevoerd en heeft besloten om in 2024 (start eind 2023) een burgerberaad over afvalinzameling te organiseren. Ook in de toekomst willen we ons als gemeente blijven inzetten voor dit soort nieuwe ontwikkelingen en experimenten. We willen de jeugd een nadrukkelijke stem geven in deze ontwikkeling. Zij zijn de toekomst. Het Jeugdakkoord is één van de instrumenten die we inzetten om de jeugd in positie te brengen en te houden.

Regionale samenwerking

De regionale samenwerking tussen de gemeenteraden en besturen in Zuid-Kennemerland krijgt steeds meer vorm. We blijven hier de komende jaren in investeren. De regisseur regionale samenwerking ondersteunt deze samenwerking. Op basis van de evaluatie, eind 2023, bepalen we op welke wijze de samenwerking wordt voortgezet. Rond deze periode is de Agenda Zuid-Kennemerland ook herijkt en hier gaan we in 2024 mee aan de slag.

Financiële hoofdlijn

In dit hoofdstuk wordt op hoofdlijnen financieel inzicht geboden in de begroting 2024 en de jaren 2025-2027. Als eerste wordt het financieel verloop gepresenteerd aan de hand van de documenten uit de P&C cyclus. Daarna wordt ingegaan op de mutaties die leiden tot het begrotingsresultaat. Vervolgens wordt nog ingegaan op ontwikkelingen en relevante moties en de gehanteerde uitgangspunten bij de opstelling van deze begroting.

Afgesloten wordt met een tabel nieuwe kredieten 2024 die de raad autoriseert bij vaststelling van de begroting 2024. Overeenkomstig de in Heemstede geldende financiële verordening worden deze kredieten pas vrijgegeven nadat hier ook een collegebesluit van is genomen gedurende het begrotingsjaar.

De begroting van het jaar 2024 wordt vastgesteld in de raad van 3 november 2023. De jaren erna, 2025 tot en met 2027, worden de raad ter kennisname voorgelegd. De vastgestelde begroting 2024 dient uiterlijk op 15 november 2023 ingediend te worden bij de provincie om de provinciale wettelijke taak, het houden van financieel toezicht, mogelijk te maken. Afhankelijk van de uitkomsten van de begroting kan de provincie besluiten tot preventief of repressief toezicht.

Begrotingsresultaat

Wij bieden u ook dit jaar weer een sluitende begroting aan. Dat oogt mooi maar de werkelijkheid is toch wat weerbarstiger. De begroting is opgesteld op basis van de geamendeerde kadernota 2024-2027. Zoals al is gemeld en toegelicht in de kadernota is het financieel meerjarenperspectief van de gemeente niet positief. Vanaf 2026 treedt een grote omslag op: gemeenten krijgen dan ongeveer **€ 3 miljard minder** vanuit het Rijk terwijl er geen taken verdwijnen voor gemeenten maar juist taken bij komen. De gemeente wordt daarvoor niet (volledig) gecompenseerd. Tevens wordt de gemeente geconfronteerd met rentelasten. De uitvoering van het investeringsprogramma leidt er toe dat de gemeente middelen moet aantrekken waarover rente moet worden betaald. Onder het hoofdstuk paragrafen vindt u paragraaf 4 Financiering, hier wordt verder op de rentelasten ingegaan.

Begrotingsresultaat 2024 - 2027

In de volgende tabel staat het begrotingsresultaat per jaar. De jaren 2024 en 2025 sluiten voordelig terwijl vanaf 2026 een nadelig saldo ontstaat. Bij de genoemde begrotingsresultaten geldt het volgende voorbehoud: in 2023 worden nog besluiten genomen met een doorwerking naar 2024 en verder. Deze zijn nog niet in de begroting verwerkt zoals bijvoorbeeld het duurzaam meerjaren onderhoudsplan (DMJOP) sportcentrum en sportpark, permanente flexwoningen en de besluiten in de najaarsnota 2023. De septembercirculaire 2023 (gemeentefonds) is op het moment van opstellen van de begroting nog niet bekend en zal afhangen van de besluiten die op Prinsjesdag bekend worden. De septembercirculaire wordt de raad apart voorgelegd. De gevolgen voor 2024 worden dan verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2024. Deze begrotingswijziging wordt tegelijk met de begroting 2024 aan de raad voorgelegd. Het hier getoonde resultaat kan dus nog worden bijgesteld, ook op basis van besluiten na de kadernota 2024-2027.

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldo	-762	-1.481	1.967	1.153

Structureel begrotingsresultaat 2024-2027

De provincie laat de mate van toezicht afhangen van het structureel begrotingssaldo. Een structureel niet-sluitende begroting 2024 gecombineerd met een structureel niet-sluitend laatste begrotingsjaar 2027 leidt tot preventief toezicht. Indien 2024 structureel sluitend is wordt voldaan een eis voor repressief toezicht.

Hierbij toetst de provincie achteraf op basis van de wettelijke toezichtstaak. Dit is de gewenste mate van toezicht. Er zijn geen andere vormen van financieel toezicht door de provincie mogelijk.

In de volgende tabel wordt het structureel begrotingssaldo gepresenteerd. Dit is het begrotingssaldo gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten. Voor 2024 komt dat neer op een structureel **begrotingssaldo van € 678.000 voordelig**. Een overzicht van de incidentele baten en lasten staat onder het hoofdstuk Financiële begroting, incidentele baten en lasten. Voor zowel 2024 als 2025 is de begroting structureel sluitend. Vanaf 2026 slaat dit saldo om naar een structureel tekort. Als 2024 structureel sluitend is vormt dat geen probleem voor het in aanmerking komen van repressief toezicht.

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldo	-762	-1.481	1.967	1.153
Waarvan incidenteel	-85	-11	-387	-1.033
Totaal structureel	-678	-1.470	2.354	2.187

Realistisch begroten richting 2027

In de kadernota hebben wij aangegeven dat we kiezen voor een realistisch en structureel financieel evenwicht. We willen blijven investeren in ons dorp en verschil kunnen maken voor inwoners. We moeten scherpere keuzes maken om een structureel evenwicht te behouden. Hierin zoeken we de balans. Naar aanleiding van de kadernota heeft het college stappen gezet om een nadelig resultaat in 2024 te voorkomen. Daarbij is het investeringsprogramma beoordeeld op een realistische planning, zijn bezuinigingen voorgesteld en is gekeken naar mogelijke inkomstenverhoging. De voorliggende begroting 2024-2027 is overeenkomstig de kadernota opgesteld.

Uit voorgaande tabel blijkt dat het structurele begrotingsresultaat vanaf 2026 nadelig is. Dit is in lijn met de oproep van de VNG om voor 2026 en 2027 een reële begroting te maken op basis van het huidige takenpakket en de noodzakelijke investeringen waarbij een tekort duidelijk zichtbaar is. Hiermee wordt de onderhandelingspositie van de VNG sterker en wordt voorkomen dat bezuinigingen moeten worden gerealiseerd of de OZB extra moet worden verhoogd waarbij in de loop van 2024 blijkt dat dit (gedeeltelijk) kan worden gecorrigeerd.

Overeenkomstig de kadernota 2024-2027 en de oproep van de VNG is de begroting realistisch opgesteld op basis van het huidige takenpakket en de noodzakelijke investeringen. De overeenkomstig de kadernota 2024-2027 opgenomen OZB verhoging sluit aan bij de cumulatieve ontwikkeling van de rentelasten uit het investeringsprogramma. De rentelasten volgen de kapitaalmarktontwikkelingen en zijn daarmee niet direct beïnvloedbaar zonder ingrijpen in het investeringsprogramma.

De raad stelt alleen de jaarschijf 2024 vast. De jaarschijven 2025-2027 zijn ter kennisname.

Verloop begroting

De volgende tabel presenteert het verloop van de begroting voor de jaren 2024 tot en met 2027 op basis van de documenten uit de P&C cyclus. Onderscheid wordt gemaakt in de stand tot en met de raad van juli en de mutaties daarna (begrotingsmutaties). Met de mutaties tot en met de raad van juli heeft de raad al ingestemd. Uitzondering zijn de mutaties in de kadernota die overeenkomstig in deze begroting 2024 zijn verwerkt en waar de raad mee instemt wanneer ingestemd wordt met de begroting 2024.

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Primitieve begroting '23	-439	-939	1.321	813
Doorwerking voorgaand jaar	108	108	108	108
Besluiten voor voorjaarsnota	373	346	371	367
Kadernota	796	855	740	647
Kadernota moties en amendementen	-191	-191	4	579
Voorjaarsnota	210	272	1.457	1.438
Stand tot Raad Juli	857	451	4.001	3.951
Mutaties begroting	-1.620	-1.932	-2.034	-2.798
Saldo van baten en lasten	-762	-1.481	1.967	1.153

Het begrotingssaldo 2024-2027 wijkt af van het geprognosticeerde saldo in de kadernota. Dit komt omdat de programmabegroting 2024 - 2027 rekening houdt met een aantal autonome mutaties die bij de kadernota nog niet voorzien waren en nieuwe voorstellen (mutaties begroting). Naar deze nieuwe voorstellen wordt **gerefereerd met "speerpunten en prioriteiten"**.

Hierna wordt een overzicht gegeven van de mutaties tot en met de raad van juli. Vervolgens wordt ingegaan op de begrotingsmutaties.

Mutaties tot en met de raad juli 2023

De mutaties die onderdeel zijn van het saldo tot en met de raad van juli worden in de tabel hieronder gepresenteerd en toegelicht waar nodig. Met uitzondering van de mutaties in de kadernota heeft de raad hier al over besloten.

plus= na deel, min= voordeel

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Primaire begroting 2023, jaarschijven 2024 tot en met 2027	-279	-862	2.429	1.921
<i>Amendementen bij begroting 2023:</i>				
Ophogen programma raad (uitbreiding griffie en professionalisering raad)	60	60	60	60
Bijzondere bijstand	50	50	50	50
Doorwerking septembercirculaire 2022 (gemeentefonds)	-270	-187	-1.218	-1.218
Stand vanuit primaire begroting 2023	-439	-939	1.321	813
Doorwerking najaarsnota 2022	108	108	108	108
A Stand primaire begroting 2023 inclusief moties en doorwerking 2022	-331	-831	1.429	921
<i>Raadsbesluiten 2023 voor de voorjaarsnota</i>				
Kapitaallasten door het verhogen van het krediet Nicolaas Beetsschool	39	16	44	43
Wissellocatie IHP	334	330	327	324
B Stand raadsbesluiten voor voorjaarsnota	373	346	371	367
<i>Speerpunten en prioriteiten kadernota 2024-2027</i>				
Ontwikkelen havenwarter	195	195	0	-575
Onderzoeksbudget verkeer (parkeernormen en -tellingen)	50	50	50	50
Transformeren vastgoed (onderzoek naar de inzet van panden voor beleidsdoelen gemeenten)	30	30	30	30
Biodiversiteit groen	50	50	50	50
Informatiebeveiliging	30	14	13	14
Bijdrage veiligheidsregio Kennemerland	246	246	246	246
Aanbesteding ICT infrastructuur	59	162	68	0
Subtotaal kadernota totaal speerpunten en prioriteiten	660	747	457	-185
<i>Bezuinigingen kadernota 2024-2027</i>				
Bijstelling budget loonheffing WKR	-15	-15	-15	-15
Handhaving besparing	-17	-17	-17	-17
Openbare orde en veiligheid besparing	-7	-7	-7	-7
Verhuur abri's	-30	-30	-30	-30
Structurele onderbenutting peuteropvangtoeslag	-10	-10	-10	-10
Verlaging budget voortgezet onderwijs college Hageveld	-25	-25	-25	-25
Samenvoegen subsidies sportsupport en sportservice	-15	-15	-15	-15
Schoolzwemmen alleen voor bezemklas behalen zwemdiploma	-30	-60	-60	-60
Subsidie vogelhospitaal	-4	-4	-4	-4
Hogere huuropbrengst multifunctioneel gebouw Overboslaan	-23	-23	-23	-23
Inloop GGZ	-50	-50	-50	-50
Gelden Regionale uitvoeringsdienst (RUD)	-6	-6	-6	-6
Budget duurzaamheid verlagen vanaf 2027	0	0	0	-53
Subtotaal kadernota totaal bezuinigingen	-232	-262	-262	-315
<i>Overige mutaties kadernota 2024-2027</i>				
Gemeentefonds	59	9	223	843
Taakstelling wet inburgering	14	67	67	67
Bijdrage Spaarne Werkt (WSW)	259	298	262	244
Actualiseren opbrengsten reisdocumenten		-40	-43	-43
Bodemtaken gaan van de provincie over naar de gemeenten	36	36	36	36
C Stand kadernota	796	855	740	647
<i>Moties en amendementen kadernota 2024-2027</i>				
Ontwikkelen havenkwartier	-195	-195	0	575
Subsidie vogelhospitaal continueren	4	4	4	4
D Stand kadernota moties en amendementen	-191	-191	4	579
<i>Raadsbesluit voorjaarsnota 2023</i>				
Calamiteitenbudget groen	80	80	80	80
Stelpost woon-werkverkeer	85	85	85	85
Naheffingen parkeerbelasting (lager door meer betalingsbereidheid)	43	43	43	43
Vervangingsplan bedrijfsapplicaties (aanbesteding afgelopen leveringscontracten)	88	41	0	0
Ingroeimodel GRIT op basis inwoneraantal	63	64	58	94
Onderhoudskosten software omgevingswet	23	23	23	23
Minimabeleid (toename aanvragen collectieve ziektekostenverzekering)	15	15	15	15
Rente leningen (raming op basis investeringsprogramma)	362	449	1.050	1.059
Actualisatie en temporisatie investeringsprogramma	-575	-554	83	19
Overige kleine verschillen (< € 15.000)	26	26	20	19
E Stand raadsbesluiten voorjaarsnota 2023	210	272	1.457	1.437
A tm E Stand primaire begroting tot en met voorjaars-nota 2023 en kadernota 2024-2027	857	451	4.001	3.951

Begrotingsmutaties 2024

De begrotingsmutaties (de mutaties na de kadernota) presenteren wij hierna in een tabel die overeenkomt met de indeling in de kadernota (gemeentefonds, speerpunten en prioriteiten en autonome mutaties). Het totaal aan **begrotingsmutaties is € 1.620.000 voordelig in 2024**. Bij instemming met de begroting 2024 stemt de raad in met deze mutaties en met de mutaties die in de begroting zijn opgenomen overeenkomstig de geamendeerde kadernota 2024-2027.

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Begroting		Meerjarenraming	
	2024	2025	2026	2027
Gemeentefonds	66	-44	90	-79
Speerpunten en prioriteiten	-1.361	-1.361	-1.556	-2.131
Autonome ontwikkelingen	-325	-527	-568	-588
Totaal mutaties begroting	-1.620	-1.932	-2.034	-2.798

Detailoverzicht mutaties begroting 2024

De volgende tabel geeft de mutaties weer die in de begroting 2024 worden verwerkt. Behoudens de OZB verhoging en de ontwikkeling Havenkwartier zijn deze mutaties de raad niet eerder voorgelegd.

A t m E Stand primaire begroting tot en met voorjaars-nota 2023 en kadernota 2024-2027	857	451	4.001	3.951
Gemeentefonds meircirculaire 2023	66	-44	90	-79
<u>Speerpunten en prioriteiten begroting 2024</u>				
Extra structurele formatie voor opvang aandachtsgroepen	251	251	251	251
Ontwikkeling Havenkwartier	195	195	pm	-575
OZB verhoging (voorstel bij kadernota)	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Kostendekkendheid bouwleges	-100	-100	-100	-100
Inzet LPO 2024	-707	-707	-707	-707
Subtotaal begroting speerpunten en prioriteiten	-1.361	-1.361	-1.556	-2.131
<u>Autonome ontwikkelingen begroting 2024</u>				
GR DIT	135	138	149	124
Lokale democratie (kosten zijn structureel maar waren tot en met 2026 geraamd)	0	0	0	80
Regionale samenwerking Zuid-Kennemerland (doorbelasting was nog niet begroot)	-101	-101	-101	-101
Actualisatie bijdrage WSW Spaarne Werkt (aanpassing op de verhoging bij de kadernota)	-72	-78	-77	-78
Uitvaartverzorging begraafplaats	-50	-46	-48	-50
Correctie indexeringen op de kadernota (bij de kadernota is grof geïndexeerd; nu verder verfijnd)	-126	-72	-12	-4
Aanpassing opbrengst rioolheffing (naar 100% kostendekking)	45	25	-62	-86
Dividend BNG en Meerlanden (bijstelling dividend Meerlanden op basis meerjarenraming Meerlanden)	-27	-132	-152	-217
Actualisatie onttrekkingen reserve IHP (aanpassing onttrekking aan investeringsprogramma IHP)	-59	-64	-62	-62
Aanpassingen afvalstoffenheffing (naar 100% kostendekking)	-7	-139	-147	-148
Bijstellen secretarieleges	31	31	31	31
Handhaving inhuur	63	63	63	63
Meerlanden DVO2	171	171	171	171
Tariefverhoging leerlingenvervoer	42	42	42	42
Correctie schoonhouden straatkolken (deze post was onterecht dubbel opgenomen)	-40	-40	-40	-40
VRK bijdrage na bijstelling indexatie (aanpassing op verhoging kadernota)	-41	-41	-41	-41
Realistisch ramen bouwleges	-180	-180	-180	-180
Huuropbrengst Esso tankstation (nieuw contract)	-140	-140	-140	-140
Bijdrage uitvoeringsorganisatie belastingenoplegging	128	128	128	128
Marktconforme huur- en exploitatiebijdrage sportplaza 2024 ev	47	47	47	47
APPA in eigen beheer	-142	-142	-142	-142
Overige kleine verschillen	-1	3	5	15
E Mutaties programmabegroting 2024-2027	-1.619	-1.932	-2.034	-2.798
A t m E Begrotingssaldi 2024 - 2027	-762	-1.481	1.967	1.153

Speerpunten en prioriteiten

De speerpunten en prioriteiten die nog in de begrotingsmutaties 2024 zijn opgenomen zijn voorstellen waarover de raad bij de begroting een besluit moet nemen (keuzemogelijkheid). De inkomstenposten die hierin zijn opgenomen beïnvloeden in hoge mate het begrotingsresultaat en het zijn geen posten die voortvloeien uit eerder genomen besluiten of lopende contracten.

Structurele inzet opvang aandachtsgroepen

Gemeenten in Nederland hebben een taak in het bieden van opvangplekken. Van over de wereld blijven mensen op de vlucht voor oorlog en onderdrukking. In Heemstede en omgeving neemt het aantal mensen dat om andere redenen met spoed een dak boven het hoofd zoekt ook toe. De gemeente Heemstede moet en wil bijdragen aan deze opgaven.

Het is duidelijk dat structurele personele inzet nodig is, naast de projectmatige activiteiten. De personele inzet voor opvang kan niet langer alleen door inhuur/tijdelijke contracten en door de bestaande interne capaciteit worden ingevuld. De opvanglocaties vragen structurele inzet van de gemeente. De rijksoverheid geeft hiervoor geen structurele dekking. In de kadernota 2024-2027 is dit ook beschreven in programma 0. **Het voorstel is daarom een structureel budget van € 251.000,- vrij te maken.** Dit wordt dan ingezet voor onder andere: regievoering/opdrachtgeverschap naar partners in de opvangketen (COA, RIBW); het verbinden van welzijn/onderwijs met opvang in Heemstede, ruimtelijke beheer taken voor de opvanglocaties, onderzoek en advies m.b.t. ruimtelijke procedures en communicatie.

In de begroting 2024 **wordt een structureel bedrag van € 251.000** opgenomen voor de inzet van personeel ten aanzien van de opvang.

Ontwikkeling havenkwartier (amendement kadernota)

In de kadernota zijn de kosten en opbrengsten van de ontwikkeling Havenkwartier in een amendement uit de kadernota geschrapt. Daarnaast is aangegeven dit op te nemen in de begroting 2024 nadat het college van de raad een projectopdracht tot het ontwikkelen van een gebiedsvisie heeft ontvangen, te agenderen in het najaar van 2023. In oktober 2023 wordt aan de raad advies gevraagd over een projectvoorstel (B-stuk) voor de **ontwikkeling Havenkwartier en een integrale gebiedsvisie voor 't Groot Clooster (inclusief het terrein van de afvalwaterzuiveringsinstallatie)**. In de conceptbegroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 is **voor de ontwikkeling van het Havenkwartier rekening gehouden met kosten van € 195.000 (incidenteel) in 2024 en 2025 (fase 1 en 2)**. Voor 2026 (fase 3) is nog geen bedrag opgenomen in de begroting, omdat dit afhankelijk is van de Go-No Go-besluiten in fase 1 en 2. **De geschatte opbrengst van € 575.000** is opgenomen in de begroting, jaarschijf 2027.

Onroerende zaakbelasting (OZB)

Overeenkomstig de kadernota wordt in de begroting 2024-2027 uitgegaan van een structurele verhoging van de **OZB met € 1.000.000**. In de paragraaf "lokale heffingen" is hiervan de uitwerking te vinden. Ook na de verhoging van de OZB heeft Heemstede nog een ruime onbenutte belastingcapaciteit. Bij het bepalen van de onbenutte belastingcapaciteit wordt uitgegaan van het tarief dat hoort bij een artikel 12 gemeente (gemeenten die financiële hulp ontvangen van het rijk in verband met grote financiële tekorten). Een dergelijke gemeente krijgt de verplichting bij de OZB uit te gaan van een redelijk tarief (tarief artikel 12 gemeente). Indien de OZB over 2024 berekend wordt op basis van het redelijk tarief bedraagt de opbrengst **€ 15,1 miljoen euro**. **Heemstede heft in 2024 € 8,5 miljoen aan OZB**. Het verschil hiertussen bedraagt 6,6 miljoen. Dit is het bedrag van de onbenutte belastingcapaciteit oftewel het bedrag dat Heemstede **structureel meer zou kunnen heffen**. **Hiermee kan het huidige structurele tekort in 2027 van € 2,2 miljoen volledig worden afgedekt**. Voor een uitgebreid overzicht van de onbenutte belastingcapaciteit wordt verwezen naar paragraaf 2 weerstandsv Vermogen.

Kostendekkendheid bouwleges

Er is gekeken naar de kostendekkendheid van de bouwleges. De kostendekkendheid bedroeg 38%. Hiermee **zitten wij aan de lage kant**. **Met het ophogen van de tarieven verwachten wij € 100.000 aan extra leges te**

genereren en daarmee uit te komen op een kostendekkendheid van 51%. De daadwerkelijke tarievenophoging wordt gedaan via de legesverordening 2024 die in december 2023 aan de raad wordt voorgelegd. Tegelijkertijd zien wij deze ophoging als vertrekpunt om de komende jaren kritisch te blijven kijken of de tarieven verder realistisch opgehoogd kunnen worden. Het gaat hier dus om een extra ophoging van leges naast de indexatie.

Inzet loon/prijscompensatie gemeentefonds (LPO 2024)

Vanwege het feit dat het financiële begrotingsperspectief in de begroting 2024-2027 ongunstig is wordt voorgesteld het resterende deel van de loon/prijscompensatie eenmalig structureel in te zetten in de **begroting 2024**. Het gaat daarbij om afgerond € 700.000 structureel. Hiermee is in deze begroting 2024-2027 het begrotingsresultaat dus voordelig beïnvloed (de uitgavenbudgetten zijn immers niet verhoogd). De keerzijde is dat negatieve ontwikkelingen in de budgetten veroorzaakt door loon/prijsstijgingen moeten worden opgevangen in de lopende begroting en zullen worden verwerkt tijdens de P&C cyclus (voor- en najaarsnota). Normaliter "parkeerde" de gemeente een deel van de loon/prijscompensatie in de begroting op een stelpost (namelijk het resterende deel dat overblijft nadat de indexatie heeft plaatsgevonden). Dit resterende deel werd dan in de loop van het begrotingsjaar vrijgegeven afhankelijk van de werkelijke loon/prijsontwikkeling op de budgetten.

Autonome ontwikkelingen

De autonome ontwikkelingen vloeien voort uit contractafspraken, eerder vastgesteld beleid (bijvoorbeeld bijdrage Gemeenschappelijke Regelingen) of ontwikkelingen die niet direct beïnvloedbaar zijn voor de gemeente (bijvoorbeeld loon- en prijsindexatie).

GR-DIT

De kosten van GR DIT stijgen per saldo door door indexatie van salarislasten en gestegen contractlasten. Hierbij is rekening gehouden met de bijdrage van Bloemendaal.

Dividenden

Het dividend van Meerlanden is aangepast aan de dividendverwachting die Meerlanden heeft opgenomen in zijn meerjarenraming. Voor Stedin wordt op dit moment geen extra dividend ingeschat (uitsluitend het dividend op de preferente aandelen is opgenomen). Indien de ontwikkelingen bij Stedin daar aanleiding toe geven wordt dit in de P&C cyclus via een begrotingswijziging aangepast. Op dit moment hanteren we het voorzichtigheidsprincipe in verband met de ontwikkelingen bij de netbeheerders. Hier zijn grote investeringen nodig die invloed zullen hebben op de dividenduitkeringen.

Begraafplaats

Voor de begraafplaats geldt het uitgangspunt van kostendekkendheid m.a.w. de inkomsten moeten voldoende zijn om de uitgaven te dekken. In de meerjarenraming is daarom uitgegaan van een verhoging van de tarieven om de kostendekkendheid in de begroting te handhaven.

Meerlanden (DVO 2)

De dienstverleningsovereenkomst 2 (DVO2) met Meerlanden betreft het onderhoud in de openbare ruimte en gladheidsbestrijding. Voornamelijk de kosten van gladheidsbestrijding worden hoger ingeschat op basis van de inzet van de afgelopen periode. Hier vindt wel een nacalculatie op plaats na afloop van het boekjaar. op basis van werkelijke inzet.

Realistisch ramen bouwleges

Een inventarisatie van de verwachte vergunningaanvragen en een analyse op het verleden heeft aangetoond dat de inkomsten de laatste jaren behoudend begroot waren. In de begroting 2024 is dit **structureel gecorrigeerd waardoor de opbrengsten bouwleges met € 180.000 stijgen**. Dit staat los van de extra legesverhoging die onder "speerpunten en prioriteiten" is opgenomen.

Huuropbrengsten Esso tankstation

Vooruitlopend op het nieuwe contract is de meeropbrengst structureel opgenomen in de begroting.

[Uitvoeringsorganisatie belastingoplegging](#)

De doorberekende lasten van stijgen als gevolg van ICT uitgaven en personeelslasten. In de begroting 2024 wordt hier structureel rekening mee gehouden.

[APPA](#)

Voor de pensioenen van bestuurders is een voorziening gevormd op basis van toereikendheid voor meerdere jaren. De jaarlijkse dotatie kan daarmee vervallen.

Financieel meerjarenperspectief

Onder de paragraaf "verloop begroting" is een beeld gegeven van de mutaties die leiden tot het huidige begrotingssaldo. De raad autoriseert de begroting op basis van door de raad vastgestelde programma's. In deze paragraaf wordt in de volgende tabel een samenvatting van de begroting per programma (baten en lasten apart) gepresenteerd. In het hoofdstuk "Programma's" vindt hierop een uitgebreide toelichting plaats met afwijkingen ten opzichte van de begroting 2023.

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000		Begroting		Meerjarenraming		
		2023	2024	2025	2026	2027
0	Bestuur en ondersteuning	-35.624	-40.113	-40.282	-37.088	-37.150
1	Veiligheid	2.707	2.815	2.814	2.773	2.772
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	5.786	6.533	6.550	6.672	6.629
3	Economie	167	215	215	210	210
4	Onderwijs	2.689	3.292	3.253	4.059	4.079
5	Sport, cultuur en recreatie	4.998	5.324	5.436	5.693	5.698
6	Sociaal domein	17.260	19.298	18.766	18.095	18.037
7	Volksgesondheid en milieu	-637	-612	-621	-643	-729
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.709	1.651	1.556	1.365	782
9	Raad	901	834	831	831	826
Totaal		-44	-762	-1.481	1.967	1.153

Financiële ontwikkelingen die effect hebben op het begrotingsresultaat

De begroting 2024 is opgesteld met verwerking van alle raadsbesluiten tot en met de kadernota 2024-2027. Er zijn nog ontwikkelingen die op ons af komen waarover nog geen besluitvorming heeft plaats gevonden of waar nog uitwerking van moet plaats vinden in 2023/2024.

Duurzaam meerjarenonderhoudsplan sportcentrum en sportpark

Het meerjarenonderhoudsplan van het sportpark dient opnieuw te worden vastgesteld. Daarnaast wordt daarin ook het onderdeel duurzaamheid verwerkt. Omdat hier nog in 2023 besluitvorming over plaats vindt is in de begroting nog geen rekening gehouden met de verhoging van de dotatie aan de voorziening eigenarenonderhoud sportpark. De verhoging is afhankelijk van de variant die de raad kiest.

Permanente flexwoningen

Op 24 november 2022 heeft de raad ingestemd met het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek om de gemeentelijke panden aan de Kerklaan 61, Glipperweg 55-57 en Kerklaan 24 in te zetten als huisvesting voor doelgroepen met een urgente woonbehoefte. Dit haalbaarheidsonderzoek naar de realisatie van permanente flexwoningen wordt eind 2023 afgerond. Daarna zal de raad een besluit moeten nemen over de benodigde investeringen en bijkomende exploitatielasten. In de begroting 2024-2027 en in het investeringsprogramma 2024-2027 is nog geen rekening gehouden met de realisatie van permanente flexwoningen.

Motie "Laat de toeristen meebetalen"

De raad heeft bij de behandeling van de kadernota een motie ingediend om toeristenbelasting in te voeren. Deze belasting kan niet meer ingevoerd worden voor 2024. Er wordt onderzoek gedaan naar een realistische

raming van de opbrengst en de perceptiekosten. Daarna wordt dit structureel meegenomen in de begroting vanaf 2025.

Moties "wegcategoriseringsplan (WCP)"

In de raad zijn verschillende moties aangenomen met betrekking tot het wegcategoriseringsplan (30 kilometer wegen). In de motie 'WCP30 efficiënt en effectief' (2023) is o.a. verzocht: *'De uitvoering van het WCP 30 plan integraal te toetsen op praktische, juridische en technische mogelijkheden om tot een materieel goedkopere uitvoering te kunnen komen'*.

De onderdelen van het WCP worden per deelproject getoetst op de praktische, juridische en technische mogelijkheden en op welke wijze de herinrichting van een weg efficiënt en effectief uitgevoerd kan worden. Pas bij de daadwerkelijke voorbereiding kunnen de ramingen worden gemaakt en in beeld worden gebracht welke kosten kunnen worden verlaagd. Het herinrichten van een weg is maatwerk, voor ieder deelproject wordt een separate toetsing gedaan. Iedere keer, na het vaststellen van een definitief ontwerp van een betreffend WCP deelproject, zal de (mogelijke) verlaging(en) van de investering(en), worden verwerkt in de financiële P&C documenten voor het betreffende jaar. En dus ook de mogelijkheid om de bestemmingsreserve WCP te verlagen. Op deze wijze wordt het besluitvormend voorgelegd aan de raad. Door het toepassen van bovengenoemde is de verwachting dat er een aanzienlijke kostenbesparing gemaakt worden bij het deelproject Johan Wagenaarlaan en César Francklaan naar schatting € 2.500.000.

Momenteel bevindt het project zich in de fase van het openstellen van het voorlopig ontwerp voor inspraak. Na de inspraakmogelijkheden voor de omwonenden gaan we door naar het ontwikkelen van het concept definitief ontwerp(cDO). Bij het vaststellen van het cDO zal uitgebreid ingegaan worden op de kosten en met name de kostenbesparende keuzes die zijn gemaakt. Na de vaststelling van het cDO door het college zal om een zienswijze van de commissie Ruimte worden gevraagd. Na de vaststelling van het definitief ontwerp worden de definitieve besparingen verwerkt in de reguliere P&C producten. In de begroting 2024 bedraagt de stand van de reserve WCP afgerond 12,6 miljoen euro per 31 december 2024. Een vrijval van naar schatting 2,5 miljoen euro extra in 2024 betekent dat die stand dan zou wijzigen naar 10,1 miljoen euro.

Motie "parkeer de verhoging"

In de begroting 2024 wordt rekening gehouden met een hogere parkeeropbrengst van € 100.000 structureel. Dit komt voort uit een eerder genomen begrotingsbesluit de parkeertarieven te indexeren. Deze tarieven zijn sinds 2012 niet meer geïndexeerd. De opbrengstverhoging als gevolg van de inhaalindexering van de parkeertarieven was structureel opgenomen vanaf de begroting 2022. In de jaren 2022 en 2023 is de verhoging incidenteel geschrapt, maar vanaf 2024 gehandhaafd. De Verordening parkeerbelasting waarin de tarieven worden vastgesteld, wordt de raad in december 2023 voorgelegd.

Onzekerheden

Naast de financiële ontwikkelingen die hiervoor zijn genoemd is in deze begroting nog geen rekening gehouden met de septembercirculaire 2023. Deze was ten tijde van het opstellen van de begroting nog niet bekend maar wordt de raad voorgelegd in een apart raadsbesluit en verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2024 die de raad tegelijk met de primaire begroting 2024 vast stelt. De septembercirculaire kan het begrotingsresultaat structureel beïnvloeden.

Daarnaast leidt het aftreden van het kabinet tot onzekerheid rond rijksbijdragen zowel bij het gemeentefonds als de specifieke uitkeringen. De VNG behartigt de belangen van de gemeenten hierbij.

Voor de begroting relevante motie zonder financieel effect

Motie "maak de begroting controleerbaar"

De motie "maak de begroting controleerbaar" riep op tot het schrappen van min-tekens in de presentatie, op **taakveld niveau te presenteren en op taakveldniveau afwijkingen vanaf € 25.000 toe te lichten**. Daarnaast werd verzocht relevante beleids- en besluitvormingsdocumenten via hyperlinks beschikbaar te stellen.

Hoewel wij de wens om geen min-tekens meer te gebruiken begrijpen, is het technisch zeer lastig en daarmee bijzonder foutgevoelig om min tekens te onderdrukken vanuit de ondersteunende software. De presentatie met min-tekens passen wij om deze redenen niet aan.

De begroting 2024 is overeenkomstig de motie op taakveld gepresenteerd waarbij afwijkingen vanaf € 25.000 per taakveld en op baten en lasten afzonderlijk worden toegelicht. De bedragen per taakveld worden gepresenteerd voor de rekening 2022, de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025 tot en met 2027.

Er is geen digitale ontsluiting tussen de documenten uit de P&C cyclus en het zaakstelsel waarin documenten met informatie rond beleid en besluitvorming zijn opgenomen. Daardoor kan er op dit moment niet gewerkt worden met hyperlinks in de begroting. Wel worden de relevante beleidsdocumenten vermeld **bij de programma's**.

Uitgangspunten begroting

In deze paragraaf worden de technische uitgangspunten toegelicht die zijn gebruikt bij de opstelling van de begroting 2024.

Loon/prijsontwikkeling 2024

Voor 2024 sluiten we, conform het bestaande beleid, bij onze loon/prijsontwikkeling aan bij de meest recente informatie van het Centraal Planbureau (CPB) van eind maart 2023. Dit betekent 3,1 % prijsontwikkeling op onze materiële budgetten (=consumentenprijsindex (CPI)) en 5,2 % loonontwikkeling (=loonvoet sector overheid). De budgetten met een gemengd karakter (met zowel een prijs- als looncomponent) worden met het gemiddelde van CPI en loonvoet overheid geïndexeerd. Dit komt neer op een indexeringspercentage van 4,15%.

Onroerendezaakbelastingen

De onroerendezaakbelastingen (OZB) worden geheven over de waarde van de onroerende zaken in de gemeente, de WOZ-waarde. Gemeente en Belastingen Kennemerland Zuid (GBKZ) geeft voor de begroting 2024 een prognose af van de WOZ waardeontwikkeling, gecorrigeerd met een geschatte waardevermindering als gevolg van bezwaar en beroep.

Op basis van de kadernota 2024-2027 is rekening gehouden met een verhoging van de OZB-opbrengst van 1 miljoen euro naast de verhoging op basis van de inflatie van 4,15%.

Belastingtarieven overige inkomsten

De belastingtarieven en leges worden, in overeenstemming met de bestaande beleidslijn, verhoogd met het gemiddelde van de loonkostenontwikkeling en de prijsontwikkeling, samen is dit 4,15%.

Nieuwe investeringen 2024

In de volgende tabel zijn de kredieten opgenomen die de raad autoriseert bij de vaststelling van de begroting 2024. In Heemstede is het niet gebruikelijk dat de budgetten direct worden vrijgegeven. Hiervoor is nog een collegebesluit nodig op het moment dat de vakafdeling met de uitvoering aan de slag gaat. De raad autoriseert het bruto krediet alsmede de eventueel benodigde onttrekking aan een reserve of voorziening van de jaarschijf 2024 bij de vaststelling van de begroting 2024. Hiervan wordt echter uitgezonderd de investering "invoering duurzaam afvalstelsel II". Deze investering zal de raad in een apart raadsbesluit worden voorgelegd ter autorisatie.

Project	Bruto krediet	Reeds beschikbaar gesteld voorbereidings krediet	Beschikbaar te stellen krediet 2024	Reserves/voorzieningen/subsidies	Netto krediet 2024
A. KREDIETEN die bij de begroting 2024 beschikbaar worden gesteld op basis van het investeringsprogramma					
Hellingbanen fietsers Cruquiusbrug (GEWIJZIGD VAN 2022 NAAR 2024)	75.000		75.000		75.000
Brug Joh. Rosenkrantzlaan (GEWIJZIGD VAN 2022 NAAR 2024)	73.000		73.000		73.000
Brug Anna Teding van Berkhoutpad (GEWIJZIGD VAN 2022 NAAR 2024)	35.000		35.000		35.000
Renovatie plantsoenen 2024 (NIEUW VJN 2023)	317.000		317.000		317.000
WCP Lanckhorstlaan - dekking afschr bestemmingsreserve	2.150.000		2.150.000		2.150.000
Groot onderhoud Herenweg tussen Koediefslaan en Kerklaan	300.000		300.000	300.000	0
Uitbreiding project Berkenlaan - wegen	137.500		137.500		137.500
Vervangen Amstelbrug	600.000	60.000	540.000		540.000
Renovatie openbare verlichting 2024	260.000		260.000		260.000
VRI Lanckhorstlaan-Bronsteeweg	192.000		192.000		192.000
Beschoeiingen 2024	118.000		118.000		118.000
Vervanging riolering Berkenlaan e.o. ~ groen	243.000		243.000		243.000
Actieplan spelen 2024	178.900		178.900		178.900
Vervanging riolering Berkenlaan e.o	2.350.000		2.350.000	2.350.000	0
Vervanging riolering omgeving Linge	370.000		370.000	370.000	0
Invoering duurzaam afvalinzamelsysteem II	1.027.500		1.027.500		1.027.500
Alliance hockeyveld 5 (VERPLAATST VAN 2023 NAAR 2024)	151.250		151.250		151.250
Alliance hekwerk hockeyveld 5 (VERPLAATST VAN 2023 NAAR 2024)	27.225		27.225		27.225
Alliance hockeyveld 6 (VERPLAATST VAN 2023 NAAR 2024 + VERHOOGD VAN 250.000 NAAR 326.000)	378.500		378.500		378.500
Alliance hekwerk hockeyveld 6 (VERPLAATST VAN 2023 NAAR 2024)	36.300		36.300		36.300
Renovatie honk- en softbalveld RCH Pinguïns (NIEUW)	800.000		800.000		800.000
Totaal beschikbaar gestelde kredieten	9.820.175	60.000	9.760.175	3.020.000	6.740.175

B. VOORBEREIDINGSKREDIETEN

die bij de begroting 2024 beschikbaar worden gesteld op basis van het investeringsprogramma

Project	Reeds beschikbaar gesteld voorbereidings krediet	Beschikbaar te stellen krediet 2024	Reserves/voorzieningen/subsidies	Netto krediet 2024
WCP: Glipperweg		145.000		145.000
Vervangen riolering Asterkade		22.000	22.000	0
Totaal beschikbaar gestelde voorbereidingskredieten	0	167.000	22.000	145.000

Opbouw programma's

Inleiding

De begroting dient op basis van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) te bestaan uit programma's en paragrafen. Hierbij worden ook de rekeningcijfers 2022 en de begrotingscijfers 2023 gepresenteerd alsmede de meerjarenraming 2025-20278. In de gemeente Heemstede wordt gewerkt **met negen landelijk uniforme programma's en acht verplichte paragrafen, waaronder de nieuwe** voorgeschreven Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid.

Elk programma is ingedeeld in de volgende onderdelen:

Wat willen we bereiken?

In deze paragraaf wordt de kern van de ambities/doelen beschreven: wat wil de gemeente bereiken voor de inwoners van Heemstede. Hierbij is de basis het uitvoeringsprogramma. Het college wil het basisniveau in stand houden en investeren in de toekomst.

Wat gaan we ervoor doen?

In deze paragraaf wordt concreet aangegeven welke acties (op hoofdlijnen) worden ingezet in 2024 om bovenstaand resultaat te bereiken.

Het gaat hierbij niet om reguliere/ going concern activiteiten. De focus ligt op concrete resultaten die in het 2024 gerealiseerd moeten worden. Hier worden bijvoorbeeld de speerpunten/prioriteiten die ook in de kadernota waren genoemd opgenomen. Het gaat om ambities (geen regulier beleid!) die specifiek activiteiten opleveren in komend begrotingsjaar..

Hoe gaan we dit meten?

Onder dit onderdeel worden de beleidsindicatoren benoemd. Dit betreft zowel de door de gemeente zelfbenoemde beleidsindicatoren als de wettelijk verplichte beleidsindicatoren. Deze laatste zijn vastgelegd in de Regeling beleidsindicatoren gemeenten. De verplichte indicatoren komen van de website <https://www.waarstaatjegemeente.nl/>

Wat mag het kosten?

De lasten en baten per programma worden weer ingedeeld op taakniveau. Dit is overeenkomstig de wens van de raad. De financiële verschillen ten opzichte van de begroting 2023 groter dan € 25.000 op taakveldniveau worden toegelicht.

Aandachtspunt: De (algemene) overheadkosten staan, conform de BBV-wetgeving, centraal verantwoord in de begroting en het jaarverslag (programma 0). Onder (algemene) overheadkosten wordt verstaan: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces (lasten ondersteunende afdelingen zoals financiën, P&O, facilitair, hiërarchisch leidinggevenden primair proces, huisvesting en ICT). De overheadkosten primair proces (personeelskosten afdelingen primair proces)

worden, conform wetgeving, wel toegerekend aan de taakvelden. In de paragrafen wordt via dwarsdoorsneden ingegaan op belangrijke beheersmatige aspecten die niet onder één programma vallen.

[Programma-overzicht met specificatie dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien](#)

Onder financiële begroting, overzicht baten en lasten inclusief algemene dekkingsmiddelen is een programma-overzicht gegeven met uitsplitsing naar algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien. De gemeente Heemstede valt niet onder de vennootschapsbelasting (VPB).

Recapitulatie: overzicht baten en lasten

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000		Rekening		Meerjarenraming			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten en Lasten							
0	Bestuur en ondersteuning	-38.711	-35.838	-39.438	-39.617	-36.446	-36.518
1	Veiligheid	2.373	2.707	2.815	2.814	2.773	2.772
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	5.881	6.033	6.989	7.077	7.248	7.313
3	Economie	180	167	215	215	210	210
4	Onderwijs	2.516	3.175	3.628	3.498	4.206	4.139
5	Sport, cultuur en recreatie	5.492	5.186	5.613	5.686	5.743	5.736
6	Sociaal domein	17.506	16.354	19.298	18.766	18.095	18.037
7	Volksgesondheid en milieu	367	-254	-548	-621	-643	-729
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	900	1.754	1.827	1.758	1.441	858
9	Raad	697	901	834	831	831	826
Saldo van baten en lasten		-2.801	185	1.232	407	3.457	2.644
Reserves							
0	Bestuur en ondersteuning	-6.690	214	-675	-665	-641	-632
1	Veiligheid	-130	0	0	0	0	0
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-91	-247	-455	-527	-575	-683
4	Onderwijs	0	-486	-336	-244	-148	-61
5	Sport, cultuur en recreatie	-300	-188	-289	-250	-50	-38
6	Sociaal domein	655	906	0	0	0	0
7	Volksgesondheid en milieu	4.347	-383	-63	0	0	0
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.252	-45	-176	-202	-76	-76
Mutatie reserves		-957	-229	-1.994	-1.888	-1.490	-1.490
Totaal		-3.758	-44	-762	-1.481	1.967	1.153

Programma 0 Bestuur en Ondersteuning

Inhoud programma

Nederland staat voor grote veranderingen rond duurzaamheid en de energievoorziening, de aanpak van de woningnood, het opvangen van kwetsbaren, het tegengaan van polarisatie en nieuwe vormen van democratie. Het speelveld van gemeenten is dan ook divers en complex. Ingewikkelde maatschappelijke vraagstukken vragen om strategische en integrale afwegingen en om een overheid die in samenwerking problemen aanpakt. In een samenleving waarbij het vertrouwen in de overheid onder druk staat, vraagt een goede samenwerking op sommige vlakken om extra inspanning. Zo is het belangrijk dat de gemeentelijke dienstverlening transparant en toegankelijk is, moet de gemeente duidelijk zijn over wanneer er wel of geen ruimte is voor samenwerking en moet de gemeente aansluiten op kansen en mogelijkheden van digitalisering. Onze organisatie moet dan wel mee in die digitale transformatie. De uitdagingen, vraagstukken en mogelijkheden vragen om een wendbare organisatie met uitvoeringskracht om opgaven te realiseren, met weerbare professionals. In dit programma schetsen we hoe de gemeente hier in 2024 invulling aan geeft. Hierbij gaan wij in op de dienstverlening, participatie en regionale samenwerking. De toelichting op de bedrijfsvoering is terug te vinden in paragraaf 5.

Dienstverlening

Wat willen we bereiken

Wij vinden het belangrijk dat onze dienstverlening betrouwbaar, helder, toegankelijk en professioneel is. Dat wij op de goede weg zijn blijkt uit de resultaten van het onderzoek naar de dienstverlening van Waarstaatjegemeente.nl. Met gepaste trots kijken wij terug op die resultaten en tegelijkertijd blijven wij zoeken naar verbeterpunten. Onze omgeving is immers continu in ontwikkeling en dit vraagt van ons om daar met onze dienstverlening bij aan te sluiten. Hierbij kijken wij niet enkel naar onze publieksbalie, maar naar ieder contact, fysiek en digitaal, die onze inwoners hebben met onze organisatie.

Relevante beleidsnota's

Geen specifieke beleidsnota's.

Wat gaan we daarvoor doen

Vernieuwen dienstverleningsconcept: van goed naar (nog) beter?

In 2024 wordt ons dienstverleningsconcept vastgesteld en gaan wij aan de slag met de organisatiebrede implementatie. Hierbij staat de ervaring van onze inwoner centraal en zorgen wij voor een goed samenspel tussen de verschillende kanalen (omnichannel), denk hierbij aan de verschillende contactmogelijkheden bijvoorbeeld digitaal, via sociale media en ook fysiek aan de balie of telefonisch, die zij kunnen gebruiken. Hiervoor is het van belang dat de organisatie (front- en backoffice), de informatie (data) en strategie goed op elkaar zijn afgestemd. Dit vraagt ook om andere kwaliteiten van onze medewerkers en hier worden zij voor opgeleid.

Aan de slag met autonome ontwikkelingen bij Publiekszaken

In 2024 geven wij uitvoering aan een aantal ontwikkelingen die wij op ons af zien komen. Het gaat hierbij om een reisdocumentenpiek, doordat de geldigheidsduur van reisdocumenten in 2014 is verlengd van 5 jaar naar 10 jaar. Ook treedt op 1 januari 2024 de wet in die het mogelijk maakt om kinderen geboren op of na 1 januari 2024 een dubbele achternaam te geven. Daarnaast is het mogelijk om onder bepaalde voorwaarden alsnog een dubbel achternaam aan te vragen voor kinderen die op of na 1 januari 2016 zijn geboren. Juist deze mogelijkheid kan voor extra werk gaan zorgen, maar is tegelijkertijd ontzettend lastig in te schatten wat de daadwerkelijke impact gaat zijn.

Verder verbeteren digitalisering Publiekszaken

Veel van onze (burgerzaken-)producten bieden wij aan via de website. Ook in 2024 blijven wij dit doen en onderzoeken wij waar wij ons online aanbod kunnen vergroten. Uiteraard monitoren wij de gebruikerservaringen om daarmee onze online dienstverlening verder te verbeteren. Wij hebben hierbij ook aandacht voor de digitale toegankelijkheid van onze website zodat het voor al onze inwoners mogelijk is hun zaken online te regelen.

Organiseren van de verkiezingen

In 2024 zijn de verkiezingen voor het Europees Parlement. Wij zorgen voor een professionele organisatie van de verkiezingen. Hierbij hebben wij nadrukkelijk aandacht voor de toegankelijkheid in samenwerking met de Werkgroep Toegankelijkheid Heemstede en verduurzaming bij de inzet van middelen.

Participatie/ lokale democratie

Wat willen we bereiken

Samen geven we vorm aan het Heemstede van nu én in de toekomst. We zorgen ervoor dat iedereen hier een bijdrage aan kan leveren en bewaken als gemeente altijd het algemeen/maatschappelijk belang. We geven ruimte aan initiatieven en spelen in op ontwikkelingen in de samenleving door bijvoorbeeld te experimenteren met nieuwe vormen van democratie.

Iedereen kan meedoen

We vinden het belangrijk dat iedereen die dat wil, een bijdrage kan leveren aan het Heemsteedse van nu en van de toekomst. Door bijvoorbeeld zelf initiatieven uit te voeren, maar ook door mee te denken en doen met plannen van de gemeente. We hebben hierbij speciale aandacht voor doelgroepen die zich minder snel laten horen, zoals jongeren. Bij plannen van de gemeente moet voor iedereen vooraf duidelijk zijn hoe je mee kan doen, welke ruimte er is om mee te doen en wat er met je bijdrage gebeurt. Bij initiatieven van inwoners zijn de initiatiefnemers zelf verantwoordelijk voor het initiatief en het betrekken van de omgeving. De gemeente biedt ondersteuning.

We experimenteren met nieuwe vormen van democratie

De samenleving is continu in ontwikkeling. Dit vraagt om ruimte voor creatieve oplossingen die passen bij de actuele behoeftes. Veel gemeenten experimenteren daarom met nieuwe participatiemiddelen en nieuwe vormen van democratie. Ook in Heemstede hebben we dit gedaan. Zo zijn er initiatievenbudgetten, werken we met Open Stad voor digitale participatie, heeft de raad rondetafelgesprekken gevoerd en is er unaniem besloten om in 2024 (start eind 2023) een burgerberaad over afvalinzameling te organiseren. Ook in de toekomst willen we ons als gemeente blijven inzetten voor dit soort nieuwe ontwikkelingen en experimenten.

Relevante beleidsnota's

Participatiebeleid	2020
Uitwerking participatiebeleid: proceskader voor complexe opgaven waarover college en/of raad besluit	2020
Heemstede maakt het mogelijk	2020
Stimuleringsbudget inwoners- en/of buurtinitiatieven	2020

Wat gaan we daarvoor doen

Iedereen kan meedoen

- We blijven ruimte bieden voor initiatieven door deze zowel financieel als ambtelijk te ondersteunen waar dat nodig is.
- Bij plannen van de gemeente werken we volgens het in 2023 hernieuwde participatiebeleid: het **'beleid Lokale democratie'**. **Dat betekent onder andere** dat we altijd vooraf duidelijkheid geven over hoe mensen mee kunnen doen, welke ruimte er is om mee te doen en wat er met de bijdragen gebeurt. **Het 'Beleid Lokale democratie' vormt tevens de basis voor de in 2024 op te stellen** participatieverordening.
- We zorgen ervoor dat ambtenaren voldoende handvatten en ondersteuning krijgen om participatieprocessen vorm te geven.
- We betrekken jongeren op de manier die bij hen past en bij de onderwerpen die zij belangrijk vinden. Daarbij volgen we de resultaten van het Jeugdakkoord.

We experimenteren met nieuwe vormen van democratie

- Op basis van de evaluatie van het burgerberaad bepalen we of (en zo ja, hoe) we dit in de toekomst vaker zullen doen.
- We zorgen ervoor dat we op de hoogte zijn van zowel landelijke als lokale trends en ontwikkelingen en spelen hier op in.
- Bij projecten bieden we maatwerk en ruimte om nieuwe dingen te proberen, passend bij ontwikkelingen in de samenleving.

Regionale samenwerking

Wat willen we bereiken

Veel van onze opgaven kunnen we niet alleen oplossen. Daarom hechten we veel waarde aan onze samenwerkingsverbanden met onze buurgemeenten (Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer), de Metropoolregio en de provincie Noord-Holland. Daarbinnen zoeken we voortdurend naar mogelijkheden om de regio Zuid-Kennemerland sterker te maken en monitoren we onze positie en rol.

Wat gaan we daarvoor doen

In 2021 is de governance van de regionale samenwerking Zuid-Kennemerland uitgewerkt in een samenwerkingsconvenant. Eind 2023 evalueren we de gemaakte afspraken. Dan wordt duidelijk of de inzet van de regisseur en ondersteuning structureel wordt en hoe de kosten voor de komende jaren worden verdeeld over de deelnemende gemeenten.

In 2023 actualiseren we de Zuid-Kennemer Agenda en stellen we een Werkplan voor 2024-2026 vast. Vanaf 2024 geven we hier uitvoering aan. Voor deze uitvoering van de Zuid-Kennemeragenda en de samenwerking met de provincie en de Metropoolregio Amsterdam (MRA), is extra inzet vanuit Heemstede nodig. Bij de begroting 2023 is deze inzet structureel in de begroting opgenomen.

In 2023 is een start gemaakt met de opstelling van de MRA Agenda 2025-2028. De deelregio Zuid-Kennemerland beraadt zich over de focuspunten voor deze bestuursperiode. In het najaar van 2024 stelt de MRA de nieuwe MRA Agenda met de raden en Staten vast. Vooraf aan de vaststelling wordt input en

zienswijzen van alle deelnemers gevraagd. Op basis van de nieuwe MRA Agenda wordt gelijktijdig een Meerjarenbegroting opgesteld die per 1 januari 2025 van kracht wordt.

Inhoudelijke aandachtspunten t.a.v. Zuid-Kennemer en MRA Agenda zijn terug te vinden in de verschillende programma's.

Hoe gaan we dit meten?

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Meeteenheid	2022 (werkelijk)	2024 (begroot)
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	6,71	7,47
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	6,57	6,97
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 876	€ 1.127
Externe inhuur	% van totale loonsom + totale kosten inhuur	11,9%	9,42%
Overhead	% van totale lasten	16,9%	20,05%

Overige beleidsindicatoren

Indicator	Meeteenheid	2019	2021
Waardering dienstverlening	Waardering 0 t/m 10	7,35	7,47
Waardering digitale dienstverlening	Waardering 0 t/m 10	7,32	7,43
Communicatie en voorlichting	Waardering 0 t/m 10	7,09	7,18

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Wat mag het kosten

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	17.450	19.050	19.922	21.698	22.647	22.974
Baten	-56.161	-54.887	-59.361	-61.315	-59.094	-59.492
Saldo van baten en lasten	-38.711	-35.838	-39.438	-39.617	-36.446	-36.518
Storting in reserve	6.314	1.631	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	-9.245	-1.417	-675	-665	-641	-632
Mutatie reserves	-2.932	214	-675	-665	-641	-632
Saldo	-41.643	-35.624	-40.113	-40.282	-37.088	-37.150

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten per taakveld						
0.1 Bestuur	2.601	1.261	1.097	1.097	1.097	1.097
0.2 Burgerzaken	895	905	921	932	934	934
0.4 Overhead	13.330	15.465	16.448	16.589	16.312	15.555
0.5 Treasury	11	0	-38	-3	56	-31
0.61 OZB woningen	446	480	571	571	571	571
0.64 Belastingen overig	4	3	5	5	5	5
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	86	92	95	95	95	95
0.8 Overige baten en lasten	77	844	824	2.413	3.579	4.750
Subtotaal Lasten	17.450	19.050	19.922	21.698	22.647	22.974
Baten per taakveld						
0.1 Bestuur	-2.371	-219	-158	-151	-151	-151
0.2 Burgerzaken	-449	-448	-601	-618	-623	-623
0.4 Overhead	-3.852	-4.070	-4.641	-4.718	-4.700	-4.362
0.5 Treasury	-532	-461	-504	-619	-639	-690
0.61 OZB woningen	-5.151	-5.669	-6.693	-6.693	-6.693	-6.693
0.62 OZB niet-woningen	-1.349	-1.519	-1.794	-1.794	-1.794	-1.794
0.63 Parkeerbelasting	-610	-571	-771	-771	-771	-771
0.64 Belastingen overig	-118	-119	-122	-122	-122	-122
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-41.454	-41.812	-44.077	-45.830	-43.601	-44.287
0.8 Overige baten en lasten	-275	0	0	0	0	0
Subtotaal Baten	-56.161	-54.887	-59.361	-61.315	-59.094	-59.492
Saldo van baten en lasten	-38.711	-35.838	-39.438	-39.617	-36.446	-36.518

Mutatie reserves						
Storting in reserve	6.314	1.631	0	0	0	0
Ottrekking aan reserve	-9.245	-1.417	-675	-665	-641	-632
Mutatie reserves	-2.932	214	-675	-665	-641	-632
Resultaat programma	-41.643	-35.624	-40.113	-40.282	-37.088	-37.150

Toelichting

Lasten

Taakveld 0.1 Bestuur

Het voordeel op dit taakveld **bedraagt € 164.000**. Dit komt door:

- De begroting op de regionale samenwerking zuid-Kennemerland is conform het convenant naar beneden bijgesteld. In de begroting 2023 waren de lasten onterecht te hoog. Dit geeft een voordeel van € 14.000.
- De pensioenen van wethouders zijn in eigen beheer gegaan via de voorziening pensioenen en wachtgelden in plaats van via een extern bureau. Als gevolg hiervan vallen de lasten voor de APPA verzekering weg. Dit geeft een voordeel van € 138.000.
- Een voordeel op de salarislasten van € 23.000.
- Overige nadelen zoals indexatie (€ 11.000)

Taakveld 0.4 Overhead

Het nadeel op dit taakveld **bedraagt € 983.000**. Dit komt door:

- Er is een stijging in de begrote kapitaallasten bij de GR DIT van € 319.000. Deze stijging wordt veroorzaakt door grote investeringen in 2023 en door gestegen rentelasten. Voorbeelden van deze grote investeringen zijn het vervangen van de sociale zaken applicatie en het vervangen van het burgerzaken- en kassasysteem. Een deel van deze lasten wordt op inwonertal doorbelast aan Bloemendaal.
- Er staan bij de GR DIT in 2024 meer en grotere vervangingstrajecten op de planning dan in 2023, wat **resulteert in hogere lasten**. Dit zorgt voor een nadeel van € 275.000 op het meerjarig vervangingsplan. Een deel van deze lasten wordt op inwonertal doorbelast aan Bloemendaal.
- Bij het afsluiten van nieuwe contracten, stuit de GR DIT op contractlasten die meer gestegen zijn dan de in de begroting opgenomen indexatie. Dit zorgt voor een nadeel van € 150.000. Een deel van deze lasten wordt op inwonertal doorbelast aan Bloemendaal.
- In de kadernota 2024-2027 is bij de GR DIT € 55.000 extra budget aangevraagd voor de implementatie en licentie van een nieuw systeem voor informatiebeveiliging om aan regelgeving te blijven voldoen. Een deel van deze lasten wordt op inwonertal doorbelast aan Bloemendaal.
- De indexering van de budgetten van voornamelijk de GR DIT in taakveld 0.4 geeft een nadeel van € 259.000.
- Bij de voorjaarsnota 2023 is een incidentele dotatie in de voorziening pensioenen en wachtgelden aangekondigd van € 133.000 vanwege verplichtingen door de werkloosheidswet. Dit zorgt in 2024 voor een voordeel.
- Na het actualiseren van het onderhoudsfonds, stijgen de lasten van klein onderhoud van de gemeentewerf en gemeentehuis. met € 62.000.

- Het budget dat gereserveerd is voor een mogelijke overschrijding op de Werk Kosten Regeling (WKR) is in de kadernota 2024-2027 gehalveerd omdat ervaring leerde dat de overschrijding maar beperkt aan de orde is. Dit zorgt voor een voordeel van € 15.000.
- De gestegen rentelasten zorgen voor een stijging in de kapitaallasten van het raadhuis.. Dit geeft een nadeel van € 17.000.
- Overige kleine nadelen van € 6.000.

Taakveld 0.5 Treasury

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 38.000. Dit ontstaat doordat de rentekosten die overeenkomstig het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten omgeslagen wordt over de taakvelden afgerond is naar boven (0,46% naar 0,50%).

Taakveld 0.61 OZB woningen

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 91.000. Dit nadeel wordt veroorzaakt door gestegen lasten bij het belastingkantoor GBKZ. De lasten stijgen daar grotendeels door hogere salarislasten vanwege het toevoegen van 1,0 fte voor een extra taxateur en door de salarisstijgingen in de CAO 2023. Daarbovenop heeft Heemstede in de vorige jaren geen proceskosten begroot, maar vanwege de stijgende proceskosten is er besloten om deze lasten vanaf dit jaar wel te begroten.

Baten

Taakveld 0.1 Bestuur

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 61.000. Dit nadeel wordt veroorzaakt door:

- Er is een nadeel van € 48.000 omdat Heemstede 0,5 fte aan participatie uitvoerde voor Bloemendaal. Heemstede doet dit niet meer, waardoor de baten afnemen.
- Een nadeel van € 13.000 door een afname van de baten van de regionale samenwerking Zuid-Kennemerland. Deze vermindering van de baten komt door een verlaging van de begrote lasten.

Taakveld 0.2 Burgerzaken

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 153.000. Dit voordeel wordt veroorzaakt door:

- Een begrote stijging van de legesinkomsten van de reisdocumenten ten opzichte van 2023 van € 141.000. Deze stijging is een gevolg van de reisdocumentenpiek die vijf jaar zal duren door het verlengen van de geldigheidsduur van reisdocumenten in 2014.
- Overige voordelen van € 12.000.

Taakveld 0.4 Overhead

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 502.000. Dit komt door:

- € 42.000 meer doorberekende overhead IASZ aan gemeente Bloemendaal.
- Een stijging van € 453.000 op de baten bij de GR DIT. De reden hiervoor is dat een deel van de gestegen lasten van deze afdeling op inwonertal wordt doorbelast aan de gemeente Bloemendaal. Bloemendaal houdt hier rekening mee in haar begroting.
- Overige afwijkingen van € 7.000.

Taakveld 0.61 OZB woningen

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 1.024.000. Dit komt door:

- De indexering van de OZB opbrengsten geeft een verhoging van de inkomsten op dit taakveld van € 235.000.
- Het laten stijgen van de totale OZB opbrengsten met een miljoen, zorgt bij de OZB woningen voor een stijging van de baten van € 789.000.

Taakveld 0.62 OZB niet-woningen

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 275.000. Dit komt door:

- De indexering van de OZB opbrengsten geeft een verhoging van de inkomsten op dit taakveld van € 64.000.
- Het laten stijgen van de totale OZB opbrengsten met een miljoen, zorgt bij de OZB niet-woningen voor een stijging van de baten van €211.000.

Taakveld 0.63 Parkeerbelasting

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 200.000. Dit komt door:

- Het uitstellen van de parkeerverhogingen in 2023 zorgt in 2024 voor een voordeel van € 100.000.
- Het uitstellen van de parkeerverhogingen is in 2023 onbedoeld tweemaal opgevoerd. Dit wordt bij de najaarsnota 2023 gecorrigeerd, maar zorgt nu voor een extra voordeel van € 100.000.

Taakveld 0.7 Gemeentefonds

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 2.265.000. Dit komt door:

- Voordeel € 3.098.000 door loon-en prijsontwikkeling accres, volumeontwikkeling accres en overige mutaties uitkeringsfactor.
- Nadeel € 538.000 door verhoging WOZ belastingcapaciteit 2024. De WOZ belastingcapaciteit is een van de maatstaven van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Hoe hoger de WOZ belastingcapaciteit ten opzichte van het landelijk gemiddelde, hoe hoger de aftrek in de algemene uitkering. Deze aftrekpost staat los van het eigen OZB tarief van de gemeente. Op advies van de GR Gemeentebelastingen Kennemerland Zuid (GBKZ) is rekening gehouden met een WOZ waardestijging 2022 van 4% (de waardepeildatum 1 januari 2023 is basis voor de WOZ 2024). Dit is 1% hoger dan de landelijk waardestijging. De algemene uitkering Heemstede wordt daarom met € 538.000 omlaag bijgesteld. Dit geeft een nadeel.
- Nadeel € 413.000 door lagere suppletie-uitkering herverdeling gemeentefonds. De suppletie-uitkering is de vergoeding van het nadeel als gevolg van herverdeling gemeentefonds per 1/1/2023 minus het afgesproken maximale ingroeipad (2023 € 7,50, 2024 € 22,50 en 2025 € 37,50 per inwoner). Het maximale ingroeipad per inwoner stijgt van € 7,50 in 2023 naar € 22,50 in 2024. Dit is € 15 per inwoner ofwel € 413.000. De suppletie-uitkering wordt met dit bedrag verlaagd.
- Voordeel € 118.000 door overige mutaties.

Mutaties reserves

Taakveld 0.10 Storting in reserves programma 0:

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 1.631.000. Dit komt door:

- Bij de voorjaarsnota 2023 was er een incidentele dotatie van € 1.025.000 aan de algemene reserve vanuit de reserve crisis- en noodopvang. Dit geeft een voordeel van € 1.025.000.
- Bij de voorjaarsnota 2023 was er een incidentele dotatie van € 606.000 aan de algemene reserve vanuit het restant van de corona reserve. Dit geeft een voordeel van € 606.000.

Taakveld 0.10 Onttrekking aan reserves programma 0:

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 742.000. Dit komt door:

- Een voordeel van € 53.000 doordat er in 2024 meer is onttrokken uit de algemene reserve voor de aanvulling van de reserve Participatiewet-inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz.
- Een nadeel van € 671.000 doordat de coronareserve is beëindigd en in 2024 geen onttrekkingen meer plaatsvinden. Het restant saldo wordt in 2023 teruggestort in de algemene reserve.
- Een nadeel van € 127.000 omdat er in de voorjaarsnota 2023 een incidentele onttrekking aan de algemene reserve is gedaan om te doteren aan de reserve dekking kapitaallasten van noodwoningen.

- Een voordeel van € 3.000 ontstaat door een hogere onttrekking aan de reserve dividendverlies wijziging kapitaalstructuur Meerlanden ten opzichte van de begroting 2023. Deze reserve is opgebouwd uit de aandelentransitie van de Meerlanden in 2021 en tot en met 2022 wordt hier het gederfde dividend dat ontstaat doordat Heemstede minder aandelen heeft aan onttrokken.

Programma 1 Veiligheid

Inhoud programma

Het programma omvat de openbare orde en veiligheid en de daaraan gerelateerde leefbaarheid. Openbare orde wordt immers gedefinieerd als het ordentelijk verloop van het maatschappelijk verkeer in de openbare ruimte.

Wat willen we bereiken

Heemstede behoort tot één van de veiligste gemeenten van Nederland en scoort hoog op het gebied van leefbaarheid. Dit willen we ook zo behouden. De veiligheid in de eigen leefomgeving staat hierbij centraal. Het doel is inwoners en professionals in staat te stellen signalen van criminaliteit zoals geweld, verward gedrag, ondermijning en gedigitaliseerde criminaliteit te herkennen en samen handelingsperspectieven te ontwikkelen. Hierbij stimuleren we cohesie en zelfredzaamheid en creëren we partnerschap met onder andere inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en politie, omdat daardoor ook het gevoel van veiligheid toeneemt. De versterking van de informatiepositie van de gemeente en informatie-uitwisseling tussen de gemeente en de externe partners in het veiligheidsveld verdient de aandacht, om samen effectief te kunnen handelen. Op het gebied van zorg en veiligheid versterken we de integrale samenwerking tussen het Sociaal Domein en veiligheid. Het doel is potentiële problemen vroegtijdig te herkennen en passende interventies in te zetten.

Relevante beleidsnota's

Actieplan Integrale Veiligheid	2020-2023
--------------------------------	-----------

Wat gaan we daarvoor doen

Met betrekking tot veiligheid zijn er dit jaar geen nieuwe thema's bijgekomen. De thema's die al geprioriteerd stonden behouden onze aandacht en hebben een langere doorlooptijd.

Aan de hand van de vier thema's uit het regionale Integraal Meerjarenbeleidsplan Veiligheid (IMV) gaan we het volgende doen in 2024:

1. Ondermijning

- Uitvoeren weerbaarheidsscan (voor een weerbare gemeentelijke organisatie en criminele beïnvloeding)
- Actualisatie Damoclesbeleid om tegen drugscriminaliteit te kunnen optreden;
- Uitvoeren vastgoedscan.

2. Jeugd en Veiligheid

- Opzetten informatieoverleg middelbare scholen;
- Aanpak criminele jeugdgroepen.

3. Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit

Kwaliteitsontwikkeling van de volgende projecten:

- Hackshield (cybersecurity game voor kinderen);
- Het slachtoffer spreekt;
- Werkgroep jeugd en cyber gericht op online bedreiging en intimidatie.

4. Verbinding met de samenleving en maatschappelijke onrust

- Versterken verbinding tussen gemeente en samenleving;
- Versterken informatiepositie in het kader van demonstraties;
- Vroegtijdig signaleren van maatschappelijke onrust.

Naast bovenstaande thema's heeft de gemeente Heemstede zelf nog twee lokale thema's geprioriteerd:

1. Veilige en leefbare wijk

Op dit gebied wordt door middel van voorlichting, preventie-activiteiten, wijkwandelingen, overlastspreekuur en gerichte handhavingsacties ingezet op de volgende thema's:

- Overlast (wonen en jeugd);
- High impact crimes (inbraken, overvallen, straatroven en cyber);
- Verkeer (agressie, snelheid en parkeren).

2. Verkeersveiligheid/verkeersgedrag

Op dit thema wordt ingezet op de projecten:

- Te luid geluid is uit (geluidsoverlast van motoren);
- Flexflitser (verplaatsbare flitspaal).

Zie ook Programma 2, Verbeteren verkeersveiligheid.

Zorg en Veiligheid

Binnen het thema zorg en veiligheid wordt de samenwerking versterkt tussen de ketens van zorg (programma 6) en veiligheid.

Daarbij ligt de focus op:

- Verward gedrag;
- Woonoverlast;
- Huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Kwetsbare ouderen en jongeren.

Toezicht & Handhaving

In 2022 is besloten de boa capaciteit uit te breiden (tijdelijk) voor een periode van 3 jaar. De onderbouwing hiervan ligt in de capaciteitsproblemen van politie – naar inschatting toen – tot en met 2025, waardoor in diverse openbare orde situaties steeds vaker appel wordt gedaan op inzet van het team Toezicht & handhaving. Inmiddels is de verwachting dat de politiecapaciteit pas in 2026/2027 op orde zal zijn.

Daarnaast is sprake van pilots op een aantal nieuwe taken, zoals handhaving bij bellen/appen op de fiets, door rood licht fietsen, fietslichtcontrole, gezamenlijk optreden van verschillende domeinen bijv. bij controles. Verdere uitbreiding van bevoegdheden voor de boa's wordt verwacht.

Om deze redenen is het mogelijk dat het beschikbaar gestelde extra inhuurbudget van € 41.500,- tot 2025 ook nodig zal zijn voor 2026/2027. Dit zou structureel kunnen worden als gevolg van taakuitbreiding door extra bevoegdheden.

Samenwerking met andere domeinen

De samenwerking tussen domeinen en het bewustzijn van domeinen van hun rol en verantwoordelijkheid om bij te dragen aan de versterking van veiligheid in de samenleving wordt verdiept.

Hoe gaan we dit meten?

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Meeteenheid	Jaar meting	Waarde NL	Waarde Heemstede
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2023	8	12
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2023	22	26
Geweldsmisdrijven (mishandeling)	Aantal per 1.000 inwoners	2023	5	1
Diefstal uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	2023	3	5
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2023	40	22

Bron: waarstaatjegemeente.nl Peildatum: 28-06-2023

Overige indicatoren

Indicator	Meeteenheid	2020	2021	2022
Winkeldiefstallen	Totaal aantal incidenten	66	47	72
Geweldsmisdrijven	Totaal aantal incidenten	47	39	57
Diefstal uit woningen	Totaal aantal incidenten	62	47	79
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Totaal aantal incidenten	93	82	62

Bron: Lokaal Criminaliteit en Veiligheid Beeld

Wat mag het kosten

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	2.382	2.712	2.821	2.820	2.779	2.778
Baten	-9	-6	-6	-6	-6	-6
Saldo van baten en lasten	2.373	2.707	2.815	2.814	2.773	2.772
Onttrekking aan reserve	-130	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	-130	0	0	0	0	0
Saldo	2.243	2.707	2.815	2.814	2.773	2.772

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten per taakveld						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.820	2.118	2.169	2.169	2.170	2.170
1.2 Openbare orde en veiligheid	562	594	652	651	610	608
Subtotaal Lasten	2.382	2.712	2.821	2.820	2.779	2.778
Baten per taakveld						
1.2 Openbare orde en veiligheid	-9	-6	-6	-6	-6	-6
Subtotaal Baten	-9	-6	-6	-6	-6	-6
Saldo van baten en lasten	2.373	2.707	2.815	2.814	2.773	2.772
Mutatie reserves						
Onttrekking aan reserve	-130	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	-130	0	0	0	0	0
Resultaat programma	2.243	2.707	2.815	2.814	2.773	2.772

Toelichting

Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 51.000. Dit komt door:

- Een stijging van € 44.000 van de brandweerbijdrage van de VRK. De hogere bijdrage wordt grotendeels veroorzaakt door de prijs- en loonindexatie bij de VRK.
- Overige nadelen van € 7.000.

Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 58.000. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van de salarislasteren.

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Inhoud programma

Heemstede werkt integraal aan een prettige leefomgeving, waarbij sterk wordt ingezet op betrokkenheid van inwoners bij het onderhoud, inrichting en beheer van de openbare ruimte. We dragen zorg voor een schoon, technisch goed onderhouden en ingerichte sociale veilige openbare ruimte. Daarnaast willen we goed bereikbaar zijn met oog op duurzaamheid, veiligheid en leefbaarheid, zowel per auto, fiets, te voet als met het OV.

Dit programma omvat het aanleggen, herinrichten en onderhoud van wegen, paden, bruggen, watergangen en havens. Belangrijke pijlers in dit programma zijn de zorg voor de verkeersveiligheid, de bereikbaarheid, het parkeerbeleid en klimaatadaptatie.

Wat willen we bereiken

Een goed onderhouden en duurzame openbare ruimte

De openbare ruimte wordt goed onderhouden. Goed onderhoud draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de gemeente en nodigt uit om in de openbare ruimte elkaar te ontmoeten, bewegen, te werken, te verblijven en te recreëren. De openbare ruimte houdt rekening met de natuur en het milieu en draagt zo bij aan een duurzame samenleving. Dit beperkt zich niet alleen tot goede voorzieningen. Het is ook belangrijk dat inwoners zich verantwoordelijk voelen voor een prettige duurzame openbare ruimte en zich bewust zijn van de effecten van hun handelen op natuur en milieu.

Vergroten van verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid is en blijft een belangrijk onderwerp voor de gemeente. Wij streven naar 0 verkeersslachtoffers (objectieve verkeersveiligheid), maar ook subjectieve verkeersveiligheid is cruciaal. Alle verkeersdeelnemers moeten zich veilig voelen in Heemstede.

Betere bereikbaarheid en doorstroming

De hoeveelheid verkeer stijgt. Ondanks deze stijging is het doel dat inwoners zich met alle modaliteiten (te voet, fietsen, auto en openbaar vervoer) kunnen verplaatsen zonder verkeershinder te ervaren.

Verbeteren duurzame mobiliteit

Duurzaamheid wordt een steeds belangrijker onderwerp. Om deze reden zet de gemeente zich in op het stimuleren van duurzame vervoersmiddelen. De ambitie is om in 2025 150 laadpalen te hebben. Om dit doel te bereiken zijn wij ons laadpalennetwerk flink aan het uitbreiden met behulp van onze plankaart. Hierbij wordt ook gekeken naar innovatieve laadopties. Daarnaast is er aandacht voor langzaam verkeer (fietser en voetganger). Ook regionaal zetten wij ons actief in door het aanleggen/verbeteren van o.a. (snel)fietsroutes en de realisatie van(H) OV-hubs.

Vergroten klimaatrobuustheid

De urgentie om de ruimtelijke inrichting aan te passen aan klimaatverandering wordt steeds sterker. We werken samen met de inwoners toe naar een klimaatbestendig Heemstede in 2050. Door de openbare ruimte klimaatadaptief in te richten worden hittestress en de overlast van piekbuien en droogte zoveel mogelijk beperkt. In alle projecten maakt klimaatadaptatie integraal deel uit van het ontwerp. Zo wordt

water waar mogelijk zoveel mogelijk in het gebied vastgehouden en bij extreme neerslag wordt het water zo gestuurd dat het geleid wordt naar plekken waar het zo min mogelijk overlast geeft. Daarna kan het te veel aan water rustig het gebied verlaten. Ook kijken we naar grondwater en proberen we maatregelen te treffen om verdroging tegen te gaan en om grondwater overlast te voorkomen door bijvoorbeeld drainage-infiltratie riolen toe te passen. Om hittestress te beperken wordt vooral gebruik gemaakt van groene oplossingen. Daarnaast zijn bewoners zich bewust van de gevolgen van klimaatverandering en dragen zij hun steentje bij.

Relevante beleidsnota's

Strategie en agenda klimaatadaptatie	2022-2026
Programma Water	2022-2026
Grondwaterbeleidsplan	2022-2026
Bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland	2021
Wegcategoriseringsplan	2021
Laadpalenvisie	2021

Wat gaan we daarvoor doen

Een goed onderhouden en duurzame openbare ruimte

Geplande projecten wegbeheer

In 2024 worden de plannen rondom het project Bronsteeweg / Pieter Aertszlaan - West verder uitgewerkt en uitgevoerd. Een onderzoek naar een eventuele gelijktijdige herziening van de indeling van de weg i.v.m. de veiligheid van de weggebruikers maakt onderdeel uit van deze plannen.

Ook zal in 2024 worden gewerkt aan de plannen voor en uitvoering van:

- de herinrichting van de Lanckhorstlaan (WCP project 2024)
- de aanpak i.v.m. rioolwerkzaamheden van de Lindenlaan / Berkenlaan e.o.
- de herinrichting van de Glipperweg (WCP project 2025)

Vervangen Amstelbrug

De Amstelbrug over de Leidsevaart (daterend uit 1927 en in 1946 hersteld) is in 2020 onderzocht op constructieve veiligheid en nader geïnspecteerd. Daaruit blijkt dat de landhoofden diverse scheuren hebben, wat duidt op veroudering van de fundering. Tevens blijkt dat de palen onder de landhoofden aan houtrot onderhevig zijn. Geadviseerd is dat de brug constructief niet meer voldoet en vervangen dient te worden. In 2024 staat de vervanging Amstelbrug als investering gepland. De voorbereidingen en verder onderzoek zijn inmiddels gestart.

Vervangen Blauwe Brug

De Blauwe Brug, het oudste gedeelte minimaal daterend uit 1916 en uitgebreid bij aanleg van de **Heemstedse Dreef (jaren '20 van de vorige eeuw)**, is in 2021 onderzocht op constructieve veiligheid. Hieruit is de conclusie getrokken dat de brug constructief niet meer voldoet aan de eisen van deze tijd. In 2024 zullen de voorbereidende werkzaamheden voor de vervanging verder uitgewerkt en uitgevoerd worden. De vervanging is voorlopig gepland in 2025.

Vervangen beschoeiing

Tot slot zal de vervanging van de beschoeiing van de van Merlenvaart, bij de begraafplaats, in 2024 plaatsvinden, volgens het beheerplan bruggen en beschoeiingen.

Verbeteren verkeersveiligheid

Aandacht voor kwetsbare weggebruikers

Verkeersveiligheid voor kwetsbare verkeersdeelnemers (fietsers en voetgangers) is een belangrijk onderwerp. Om de verkeersveiligheid voor kwetsbare verkeersdeelnemers te vergroten zet de gemeente in op het verbeteren van oversteekplaatsen (op gebiedsontsluitingswegen). Specifiek oversteekplaatsen nabij scholen hebben hierbij de aandacht. Ook in 2024 worden oversteekplaatsen verbeterd om de verkeersveiligheid te vergroten.

Snelheid afwaarderen naar 30 km/u (Wegcategoriseringsplan)

De komende jaren wordt op een groot deel van de doorgaande wegen in de gemeente de snelheid verlaagd naar 30 km/u. Deze afwaardering is onderdeel van het Wegcategoriseringsplan, (WCP) wat in oktober 2021 is vastgesteld. Het doel van het Wegcategoriseringsplan is de verkeersveiligheid vergroten. In 2024 staat het 2e WCP deelproject Lanckhorstlaan centraal. Daarnaast is de verwachting dat in 2024 het 1e WCP deelproject Johan Wagenaarlaan en Cesar Francklaan wordt uitgevoerd. Er zullen voorlopig geen aanpassingen plaatsvinden die de kansrijkheid van het verkrijgen van een concessie op OV verbindingen verlagen en die direct invloed hebben op de regionale bereikbaarheid via de N201 en het traject tussen de Nieuwe OV Hub en het Heemstedse NS station, voordat volledige duidelijkheid is verkregen over de regionale mobiliteitswensen en -eisen voor auto, vrachtverkeer, fiets en openbaar vervoer. De verwachting is ook dat het project Van Merlenlaan en omgeving in 2024 in uitvoering gaat.

Een aantrekkelijk en veilig winkelgebied voor alle verkeersdeelnemers

De Raadhuisstraat en de Binnenweg vormen samen het centrum van Heemstede. Het centrum wordt in de huidige situatie door weggebruikers als verkeersonveilig ervaren, dit geldt voornamelijk voor langzaam verkeer (voetgangers en fietsers). Er daarom is een verkeersveiligheidsonderzoek uitgevoerd. Aan de hand van de resultaten van het onderzoek zijn oplossingsrichtingen voorgesteld. Deze oplossingsrichtingen worden momenteel uitgewerkt in een uitvoeringsplan. Eind dit jaar wordt het uitvoeringsplan voorgelegd aan de raad (A-stuk) en in 2024 worden de oplossingsrichtingen zo mogelijk gerealiseerd in de openbare ruimte.

Verbeteren bereikbaarheid en doorstroming

Regionale samenwerking Heemsteeds verkeer: in en met de regio

Via de gemeenschappelijke regeling Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland werken wij samen met buurgemeenten om de toenemende verkeersdruk en de regionale verkeersproblematiek, waar Heemstede mee te maken heeft, aan te pakken. Hiertoe is een Bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland door de vier gemeenten vastgesteld in 2021. De bereikbaarheidsvisie geeft de ontwikkelingen tot 2050 weer op het gebied van regionale mobiliteit en schetst een balans tussen bereikbaarheid en leefbaarheid. Ook in 2024 wordt gewerkt aan de uitwerking van deze visie, hierbij is o.a. aandacht voor het project Bereikbaarheid Kust en de ontwikkelingen rond de OV-hub in Haarlem.

Heemstede is inmiddels met MRA in gesprek in het kader van het multimodaal toekomstbeeld. MRA heeft doorrekeningen gemaakt van het verstedelijkingsconcept MRA voor de toekomstige verkeersafwikkeling op de N201 in relatie tot de gebiedsontwikkelingen in en rond Heemstede. Hierbij wordt ook de werkelijke en toekomstige verkeersdruk op de hoofdadere in Heemstede in kaart gebracht.

Zodra inzichtelijk is hoe de toekomstige verkeersdruk op de hoofdadere zicht ontwikkelt zal er een verkenning plaatsvinden of en hoe een project kan worden opgestart om de bovenlokale mobiliteitsproblematiek op de N201 in Heemstede kan worden opgelost. In deze verkenning zal ook duidelijk gemaakt worden welke vervolgstudies nodig zijn om hiaten te voorkomen en verdere congestie in Heemstede tegen te gaan. Het bestuur van de GR Bereikbaarheid onderschrijft het belang en het bestuur is bereid om bij te dragen aan het onderzoeken van de mogelijkheden hiertoe. Dit is opgenomen in het Jaarplan 2024 van de GR Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland.

Voor de doorstroming regio-ring zal vanuit de GR Bereikbaarheid een project worden opgestart conform het Jaarplan 2024. Het verbeteren van de regioring is één van de zeven oplossingsrichtingen benoemd in de Bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland.

Door bovenstaande projecten wordt ook uitvoering gegeven aan de motie 'meters maken met mobiliteit'.

Opstellen nieuw parkeerbeleid

De gemeente stelt momenteel een nieuwe parkeervisie op. Met een parkeervisie motiveren wij keuzes voor parkeerfuncties waarin de belangrijkste belangen en wensen zijn afgewogen. Hierbij wordt rekening gehouden met de huidige situatie, maar ook met toekomstige ontwikkelingen. In 2024 wordt naar verwachting uitvoering gegeven aan de geactualiseerde parkeervisie. Hierbij worden de volgende beleidsstukken opgesteld/aangescherpt: uitgifteregels voor parkeervergunningen, beleidsregel voor het in- of uitbreiden van betaald parkeren met vergunning en de parkeernormennota. Zie voor de financiële afwikkeling pagina 27 programma 0.

Weren (vracht)verkeer

In de huidige situatie is er regelmatig sprake van doorgaand zwaar vrachtverkeer op de oost-west verbindingen van Heemstede. Dit is vanuit het oogpunt van leefbaarheid en verkeersveiligheid ongewenst. De oplossingsrichtingen worden momenteel in kaart gebracht, de implementatie vindt plaats in 2024.

Verminderen en monitoren van verkeersdruk

Vanwege de verkeersveiligheid en leefbaarheid, is het belangrijk om inzicht te hebben in de hoeveelheid verkeer: de verkeersdruk. Om deze reden worden er regelmatig verkeerstellingen uitgevoerd. Ook in 2024 wordt hierop ingezet en worden op verschillende locaties verkeersmetingen uitgevoerd om een beeld te krijgen van de verkeerssituatie.

Stimuleren Hoogwaardig Openbaar Vervoer

Een gezamenlijke lijnnetstudie van Zuid-Kennemerland en Haarlem zal uitgevoerd worden in Q4-2023 (rekening houdend met de bus rapid transit studie en de (H)OV hub in Haarlem) en als een integrale propositie worden aangeboden aan de provincie voor de nieuwe concessie Haarlem-IJmond.

Versterken duurzame mobiliteit

Uitbreiden openbare laadpalen

Er is steeds meer vraag naar openbare oplaadpalen en deze vraag zal naar verwachting de komende jaren nog meer toenemen. Om te anticiperen op de toekomst zet de gemeente daarom in op het uitbreiden van het openbare laadpalennetwerk. Onze ambitie is om in 2025 150 openbare laadpalen (300 laadpunten) gerealiseerd te hebben. Afgelopen jaar (2023) hebben wij ons voornamelijk ingezet op het opstellen van een plankaart en de mogelijkheid om strategisch laadpalen te plaatsen. In 2024 staat het realiseren van snelladers centraal. Ook is er aandacht voor innovatieve laadoplossingen, zoals kabelgoottegels en laadlichtmasten.

Uitbreiden fietsparkeren station

Om het OV gebruik te stimuleren zijn er meer fietsparkeerplekken nodig op station Heemstede-Aerdenhout. In de huidige situatie zijn er onvoldoende stallingsmogelijkheden. Door middel van dit project wordt dit probleem aangepakt door uitbreiding van het aantal fietsparkeerplekken. De verwachting is dat het plan in 2024 wordt uitgevoerd.

Realisatie fietspad Westelijke Randweg en aansluiting Vogelpark

Deze fietsverbinding (F208) wordt gerealiseerd door de provincie Noord-Holland, in samenwerking met de gemeenten Heemstede, Haarlem en Bloemendaal. Het eerste deel, van Claus Sluterweg tot en met de nieuwe fietsbrug over de Leidsevaart wordt in 2024 gerealiseerd. Het overige deel, van de Leidsevaartweg, via Haarlem Nieuw West, Bloemendaal en verder, wordt nader onderzocht. Dit betekent dat ook de aansluiting van het station Heemstede-Aerdenhout waarschijnlijk niet via het Vogelpark zal gaan, maar via de parallelweg van de Leidsevaartweg.

Aanleg nieuwe fietsverbinding Haarlemmermeer – Heemstede - Zandvoort

Vanuit de regionale bereikbaarheidsvisie worden studies en ontwerpen opgepakt om een nieuwe duurzame oost-westverbinding voor fietsers en wandelaars te realiseren vanuit de Haarlemmermeer, door Heemstede naar de entree van de Amsterdamse Waterleidingduinen (Oase) richting Zandvoort. In 2024 worden de mogelijkheden verder onderzocht.

Aandacht voor deelmobiliteit en Smart Mobility

De ontwikkelingen in het kader van deelmobiliteit vragen om beleid. In 2024 wordt dit opgepakt. Hierbij wordt aansluiting gezocht met MRA en met RMP.

Daarnaast speelt Smart Mobility ook een rol bij het verduurzamen van mobiliteit. Smart Mobility is datagedreven mobiliteit die slimmer, schoner en efficiënter is en zo bijdraagt aan de leefbaarheid, bereikbaarheid en duurzaamheid van steden en regio's. Ook dit wordt in 2024 opgepakt en onderzocht.

Vergroten klimaatrobuustheid

Het in 2021 vastgestelde Strategie en Agenda Klimaatadaptatie 2022-2026 wordt gevolgd. In 2024 worden de oplossingsrichtingen voor hittestress, die zijn uitgewerkt in 2023, gerealiseerd. Daarnaast worden inwoners geïnformeerd en gestimuleerd om hun privéterrein klimaatadaptief in te richten. Waar mogelijk helpen we inwoners bijvoorbeeld met het afkoppelen van hemelwater. Bij alle vervangingsprojecten wordt klimaatadaptatie meegenomen in de uitgangspunten. De benodigde middelen zijn opgenomen in de Strategie en Agenda Klimaatadaptatie 2022-2026.

Uitvoeringsprogramma Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV)

Een groeiende mobiliteit betekent ook aandacht voor de verkeersveiligheid. Het Rijk wil daar met het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV) wat aan doen. De provincie Noord-Holland stelt een regionaal **SPV op met de regio's IJmond en Zuid-Kennemerland**. Het SPV geeft inzicht in de risico's die de weginrichting en het gedrag van weggebruikers inzichtelijk maakt. Het uitvoeringsprogramma van het SPV brengt aan de hand van recente data de **verkeersveiligheidsrisico's beter in kaart en beschrijft de** maatregelen die we de komende jaren gezamenlijk in de regio gaan nemen om de verkeersveiligheid te verbeteren. In 2024 is de verwachting dat het SPV wordt implementeert.

Hoe gaan we dit meten?

Verplichte beleidsindicatoren

Er zijn geen verplichte beleidsindicatoren voor programma 2.

Overige beleidsindicatoren

Indicator	Meeteenheid	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
Verkeersongevallenindicator	Aantal geregistreerde verkeersongevallen in Heemstede	2021	27	2022	62

Verkeersongevallenindicator

Er is een online omgeving beschikbaar (softwarepakket VIA statistiek ongevallen) over geregistreerde verkeersongevallen in Heemstede. Dit geeft een beeld van de verkeersveiligheid en het verloop hierin over de jaren.

Verkeersdrukmeting

Verkeersdruk wordt afhankelijk van het wegvak gemonitord door verkeerstellingen en verwerking daarvan in het verkeersmodel. In 2023 is een update van het verkeersmodel doorgevoerd. Daarnaast vindt afstemming plaats met de provincie Noord-Holland om verkeersmetingen op reguliere basis te ontvangen op basis van gegevens uit verkeersregelininstallaties.

OV

Het gebruik van het openbaar vervoer in Heemstede wordt gemonitord door de concessiehouder (huidige busvervoerders in Heemstede zijn Connexxion en Arriva) en de concessieverleners (provincie Noord-Holland, provincie Zuid-Holland en Vervoerregio). Op incidentele basis krijgt de gemeente informatie over het aantal reizigers en is hierover afstemming met de betrokken partijen

Parkeerdrukmeting

Voor de uitwerking van de parkeervisie is het noodzakelijk dat de parkeerdruk in alle straten in Heemstede inzichtelijk zijn. Indien de parkeerdruk hoger dan 85% komt is er sprake van een onacceptabele parkeerdruk en dienen er maatregelen genomen te worden conform Parkeervisie. Hiervoor meten wij eens per twee jaar de parkeerdruk in alle straten in Heemstede, en tussentijds in enkele straten indien daar aanleiding toe is.

Wat mag het kosten

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	6.400	6.172	7.174	7.263	7.433	7.498
Baten	-518	-139	-186	-186	-186	-186
Saldo van baten en lasten	5.881	6.033	6.989	7.077	7.248	7.313
Storting in reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	-91	-247	-455	-527	-575	-683
Mutatie reserves	-91	-247	-455	-527	-575	-683
Saldo	5.790	5.786	6.533	6.550	6.672	6.629

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten per taakveld						
2.1 Verkeer en vervoer	5.458	5.274	6.098	6.190	6.314	6.427
2.2 Parkeren	401	278	350	334	338	338
2.3 Recreatieve havens	79	181	146	148	156	157
2.4 Economische havens en waterwegen	462	438	580	590	626	576
Subtotaal Lasten	6.400	6.172	7.174	7.263	7.433	7.498
Baten per taakveld						
2.1 Verkeer en vervoer	-450	-48	-80	-80	-80	-80
2.2 Parkeren	-32	-20	-33	-33	-33	-33
2.3 Recreatieve havens	-36	-71	-73	-73	-73	-73
Subtotaal Baten	-518	-139	-186	-186	-186	-186
Saldo van baten en lasten	5.881	6.033	6.989	7.077	7.248	7.313
Mutatie reserves						
Storting in reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	-91	-247	-455	-527	-575	-683
Mutatie reserves	-91	-247	-455	-527	-575	-683
Resultaat programma	5.790	5.786	6.533	6.550	6.672	6.629

Toelichting

Lasten

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 824.000. Dit komt door:

- Bij de kadernota is een structureel bedrag van € 50.000 aan onderzoeksbudget verkeer inclusief advieskosten opgenomen om de verkeersdruk en de verkeersoverlast aan te pakken. Een nadeel van € 50.000
- De dienstverleningsovereenkomst openbare ruimte (DVO2) met Meerlanden voor 2024 wordt geactualiseerd. De kosten stijgen door hogere kosten van ledigen en verwerken afval, overige kosten voor het schoonhouden en gladheidsbestrijding. De budgetaanpassing bedraagt € 206.000 waarvan € 173.000 hogere kosten en € 33.000 reguliere indexatie. Een nadeel van € 206.000.
- Voor de investeringen renovatie openbare verlichting wordt vanaf 2024 met 0,5% rente gerekend voor een bedrag van € 14.000 en de afschrijvingen op de investeringen bedragen € 18.000 totaal bedraagt dit nadeel € 32.000.
- Voor de investeringen wegen, klein onderhoud, wegbeheer wordt vanaf 2024 met 0,5% rente gerekend voor een bedrag van € 84.000 en de afschrijvingen op de investeringen bedragen € 311.000 totaal nadeel € 395.000.
- Door de indexering en andere verdeling van de salarislasten ontstaat er een nadeel van € 113.000.
- Overige indexeringen en kleine aanpassingen < € 25.000 bedragen in totaal € 28.000 nadelig.

Taakveld 2.2 Parkeren

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 72.000. Dit komt door:

- Voor de investeringen parkeren wordt vanaf 2024 met 0,5% rente gerekend en hebben we afschrijvingen en rente op deze investeringen totaal € 36.000 nadelig.
- Door de indexering en andere verdeling van de salarislasten ontstaat er een nadeel van € 27.000.
- Overige indexeringen en kleine aanpassingen < € 25.000 bedragen totaal € 9.000.

Taakveld 2.3 Recreatieve havens

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 35.000. Dit komt door:

- De salarislasten zijn van taakveld 2.3 recreatieve havens naar 2.4 economische havens en waterwegen gegaan voor € 52.000 voordelig.
- Overige indexeringen en kleine aanpassingen < € 25.000 bedragen totaal € 17.000 nadelig.

Taakveld 2.4 Economische havens en watergangen

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 142.000. Dit komt door:

- De salarislasten zijn van taakveld 2.3 recreatieve havens naar 2.4 economische havens en watergangen gegaan totaal € 53.000 nadelig.
- Voor de investeringen waterkeringen wordt vanaf 2024 met 0,5% rente gerekend voor een bedrag van € 21.000 en hebben we afschrijvingen op deze investeringen van € 55.000 totaal € 76.000 nadelig.
- Overige indexeringen en kleine aanpassingen < € 25.000 bedragen totaal € 13.000 nadelig.

Baten

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 32.000. Dit komt door:

- De nieuwe concessie-overeenkomst leidt tot een structureel hogere huuropbrengst van deabri's totaal € 30.000 voordelig.
- Overige indexeringen en kleine aanpassingen < € 25.000 bedragen totaal € 2.000 voordelig.

Mutatie reserves

Taakveld 0.10 Onttrekking aan reserve

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 208.000. Dit komt door:

- De kosten van het WCP 1e tranche worden gedekt uit de bestemmingsreserve WCP. De onttrekking aan de reserve voor een bedrag van € 208.000 wordt hier geraamd.

Programma 3 Economie

Inhoud programma

Het programma Economie richt zich onder meer op bedrijventerreinen, winkelgebieden, circulaire economie, toerisme en de economische profilering van Heemstede in de regio. De economische gevolgen van de oorlog in Oekraïne blijven een brede impact hebben, ook op de gemeente Heemstede. Een van de voelbare effecten is de aanhoudende hoge inflatie, die direct invloed heeft op de koopkracht van zowel de inwoners van Heemstede als de bezoekers. De gemeente blijft ondernemers ondersteunen en faciliteren via programma 3.

Wat willen we bereiken

Versterken lokale economie

Inflatie, hogere grondstof- en gasprijzen zijn nog steeds grote uitdagingen voor de lokale economie. De toenemende prijsstijgingen leggen druk op de marges van ondernemers, aangezien zij vaak niet in staat zijn om de volledige kostenstijgingen door te berekenen vanwege concurrentie in de markt. Daarnaast zorgt de zeer krappe arbeidsmarkt voor personeelstekorten in vrijwel alle sectoren. De combinatie van prijsdruk en personeelstekorten hebben direct effect op de bestaanszekerheid van ondernemers en roept vragen op over de continuïteit van hun bedrijven. Het creëren van een gunstig ondernemersklimaat is van essentieel belang om de bestaanszekerheid te verbeteren en de veerkracht van de lokale economie te versterken.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen en circulaire economie

Ondernemers in Heemstede staan voor de uitdaging om niet alleen concurrentiedruk het hoofd te bieden, maar ook mee te gaan met de ontwikkelingen rondom duurzaamheid en de circulaire economie. In een tijd waarin duurzaam impact ondernemen steeds belangrijker wordt, is het essentieel dat ondernemers blijven innoveren op dit gebied. We willen dit jaar inzetten om stappen te maken op het gebied van impact ondernemen. Dit houdt in dat ondernemers met hun bedrijf maatschappelijke waarde leveren aan de samenleving, bijvoorbeeld op het gebied van circulariteit of duurzaamheid. Impact ondernemers combineren maatschappelijke en economische doelstellingen.

Regionale economie en samenwerking

Heemstede is een middelgrote gemeente met een ligging in de buurt van sterke en grote economische centra, nabij belangrijke recreatiegebieden en bij gemeenten die een belangrijke woon- en verzorgingsfunctie hebben. Hierdoor is er een nauwe verbondenheid tussen Heemstede en de omliggende regio (Zuid-Kennemerland) en de uitgestrekte regio (Metropoolregio Amsterdam - MRA). Een goede samenwerking op het gebied van economie is belangrijk. Het bevorderen van economische samenwerking staat hoog op de agenda van de gemeente. Het doel is om effectieve regionale samenwerking te realiseren en Heemstede op een positieve en onderscheidende manier te positioneren en te profileren in de regio.

Relevante beleidsnota's

Economisch Actieprogramma	2023-2027
Uitvoeringsagenda Economie	2023
Visie weekmarkt	2021
Verblijfsaccommodatiebeleid Heemstede	2020
Evenementenbeleid	2020
Uitvoeringsprogramma Winkelvisie	2017
Visie Winkelcentra	2016

Wat gaan we daarvoor doen

Versterken lokale economie

Verbeteren samenwerking ondernemers

In Heemstede hechten we veel waarde aan het actief betrekken van onze ondernemers. We onderhouden nauw contact met verschillende ondernemerscollectieven, zoals de BIZ (Bedrijveninvesteringszone) en de winkeliersvereniging Jan van Goyenstraat. Door samen te werken en gezamenlijke initiatieven op te pakken, streven we ernaar om relevante thema's op een effectieve manier aan te pakken. In 2024 blijven we in gesprek met ondernemers en vastgoedeigenaren en houden we rekening met hun behoeften. We zetten in op samenwerking, het delen van kennis en het benutten van elkaars expertise.

Stimuleren evenementen

We evalueren het evenementenbeleid in het eerste kwartaal van 2024. We stimuleren initiatieven van ondernemers en anderen voor het organiseren van evenementen die de lokale economie een impuls geven. Evenementen zorgen voor sterke sociale cohesie en dragen bij aan het recreatieve klimaat van Heemstede zoals beschreven in programma 5.

Borgen duurzaam ruimtegebruik bedrijventerreinen

Voldoende ruimte om te werken en te ondernemen is van essentieel belang voor de lokale economie. Functiemenging, transformatie van werklocaties naar wonen en herstructurering kunnen bijdragen aan duurzaam ruimtegebruik. Deze principes worden actief toegepast in de verdere ontwikkeling van het Havenkwartier. Programma 8 gaat verder in op de integrale gebiedsvisie Havenkwartier.

Economisch Actieprogramma: uitvoeringsagenda 2024

Om een aantrekkelijk ondernemersklimaat te behouden werken we de acties uit het Economisch Actieprogramma 2023-2027 uit in een uitvoeringsagenda 2024.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen en circulaire economie

Ondersteunen ondernemers bij overgang circulaire economie

Ook in 2024 zetten we ons actief in om ondernemers in Heemstede te ondersteunen bij de overgang naar een circulaire economie. We blijven nauw aansluiten bij regionale ontwikkelingen. HeemSteeds Duurzamer blijft een belangrijke partner in onze ambities naar een duurzame en circulaire lokale economie. Door de samenwerking met ondernemers, lokale organisaties en partners binnen de MRA-regio te intensiveren, kunnen we de transitie naar een duurzame en circulaire economie versterken en zo bijdragen aan een toekomstbestendige economie.

Uitvoeren Actieplan impact ondernemen Zuid-Kennemerland

In 2023 hebben we in de regio Zuid-Kennemerland kansen voor de samenwerking geïdentificeerd op het gebied van impact ondernemen. In 2024 zetten we deze kansen om in concrete acties. We nemen gezamenlijk actie op het gebied van circulaire economie in sectoren zoals voedsel, textiel en

consumptiegoederen, en streven ernaar circulair inkopen binnen onze gemeentelijke organisatie te bevorderen. Met betrekking tot impact ondernemen richten we ons in 2024 specifiek op het verbeteren van onze dienstverlening aan ondernemers en het bieden van een centraal aanspreekpunt binnen de gemeente. We zetten tevens in op communicatie om de zichtbaarheid te vergroten en ondernemers attent te maken op netwerkmogelijkheden en trainingen in de regio.

Regionale economie en samenwerking

Regio Zuid-Kennemerland

In 2024 werken we verder aan de uitvoering van de in 2023 geactualiseerde Zuid-Kennemer agenda 2020. Economie is een van de vijf hoofdopgaven. Daarnaast gaan we aan de slag in de regio met het actieplan impact ondernemen. In 2024 blijven we samenwerken om een positieve impact te maken op de regionale economie.

MRA

Afstemming tussen de regiogemeenten in de MRA vindt onder meer plaats in de activiteiten uit de MRA Agenda 2.0 (vastgesteld in 2020, in 2024 wordt een nieuwe MRA agenda vastgesteld) en in specifieke programma's. **De MRA stelt in 2024 een economisch profiel op. Hieronder valt ook een profiel en strategische lijn per deelregio.** Het profiel voor Zuid-Kennemerland geeft Heemstede waardevolle informatie over de economische situatie in de regio en helpt bij het nemen van beslissingen. Daarnaast stelt de MRA in 2024 de Bedrijventerreinenstrategie MRA op. Onderzoek toont dat grote tekorten aan bedrijventerreinen ontstaan. Dit probleem overschrijdt de gemeentegrenzen en vereist samenwerking met andere MRA-gemeenten om een evenwicht te vinden tussen de behoeften van het bedrijfsleven, de circulaire economie, woningbouw en de beschikbare ruimte.

Hoe gaan we dit meten?

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Meeteenheid	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
Functiemenging	%	2021	41,4	2022	41,8
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar	2021	194	2022	208,9

Wat mag het kosten

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	359	344	394	394	389	389
Baten	-179	-177	-179	-179	-179	-179
Saldo van baten en lasten	180	167	215	215	210	210
Saldo	180	167	215	215	210	210

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten per taakveld						
3.1 Economische ontwikkeling	294	276	318	319	314	314
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	65	68	76	76	76	76
Subtotaal Lasten	359	344	394	394	389	389
Baten per taakveld						
3.1 Economische ontwikkeling	-137	-121	-121	-121	-121	-121
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-42	-56	-58	-58	-58	-58
Subtotaal Baten	-179	-177	-179	-179	-179	-179
Saldo van baten en lasten	180	167	215	215	210	210

Resultaat programma	180	167	215	215	210	210
---------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Toelichting

Lasten

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 42.000. Dit komt door:

- Rente en afschrijving op investeringen totaal € 4.000 nadelig.
- Een verschuiving van de salarislasten naar economische zaken totaal € 32.000 nadelig.
- Overige indexeringen en kleine aanpassingen < € 25.000 bedragen totaal € 6.000 nadelig.

Programma 4 Onderwijs

Inhoud programma

Het programma Onderwijs bestaat uit taken die voortvloeien uit de onderwijswetgeving, het lokale onderwijsbeleid en regionale afspraken. Onder de wettelijke taken vallen onder andere de zorgplicht voor de schoolgebouwen, het zorg dragen voor het leerlingenvervoer en de toezicht & handhaving op naleving van de leerplicht.

Het lokale onderwijsbeleid omvat de schoolbegeleiding op de basisscholen, de instandhouding en verhuur van gemeentelijke gymnastiekaccommodaties en het aanbieden van schoolzwemmen voor basisschoolleerlingen. Tot slot levert de gemeente een financiële bijdrage aan milieu educatie, schoonmaakonderhoud en vakleerkrachten gymnastiek en muziekonderwijs op de basisscholen.

Wat willen we bereiken

Elk kind heeft recht op goed onderwijs, net zo als elk kind gezond en veilig moet kunnen opgroeien en de kans moet krijgen zich te ontplooiën.

De schoolgebouwen zijn in goede staat en het binnenmilieu biedt een gezonde omgeving voor leerlingen en docenten om optimaal te kunnen leren, ontwikkelen en werken. Kinderen met een minder goede uitgangspositie gaan naar een peuteropvang met voorschoolse educatie of bezoeken een andere voorschoolse voorziening.

Relevante beleidsnota's

Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2019-2039	2019
Beleidsplan Voorschoolse Vroegschoolse Educatie	2022

Wat gaan we daarvoor doen

Uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan basisscholen (IHP)

Volgens het in december 2019 vastgestelde plan worden de gebouwen van de basisscholen aangepast aan de eisen van deze tijd. Na renovatie of nieuwbouw voldoen ze minimaal aan de eisen van BENG en frisse scholen B.

In het IHP is de volgende planning opgenomen:

2020-2025	2026-2031	2032-2039
<ul style="list-style-type: none"> •1. Nieuwbouw Nicolaas Beetsschool •2. Aanpassing Evenaar/Ark •3. Renovatie Crayenesterschool •4. Renovatie vm. Bronsteemavo t.b.v. Jacobaschool	<ul style="list-style-type: none"> •5. Nieuwbouw of renovatie Prinses Beatrixschool •6. Nieuwbouw of renovatie Voorwegschool •7. Nieuwbouw of renovatie Bosch en Hovenschool	<ul style="list-style-type: none"> •8. Nieuwbouw of renovatie Evenaar & Ark •9. Nieuwbouw of renovatie Icarus •10. Nieuwbouw of renovatie IKC De Molenwerf

De schoolbesturen zijn als eigenaar van het gebouw zelf verantwoordelijk voor de bouw of renovatie: het bouwheerschap berust bij het schoolbestuur. Zij zijn zelf ook verantwoordelijk voor het aanvragen van de vereiste vergunningen. De gemeente is nauw betrokken bij het proces en geeft toestemming voor het definitief ontwerp en stelt op basis van dit ontwerp de financiële middelen beschikbaar. De Nicolaas Beetsschool heeft als eerste school die aan de beurt is, dit proces deels al doorlopen en is nu in de fase dat de omgevingsvergunning is aangevraagd.

De start van de nieuwbouw is afhankelijk van het gereedkomen van de wissellocatie op het sportpark. De omgevingsvergunning hiervoor wordt dit najaar ingediend. De aanbestedingprocedure loopt nog en is bijna afgerond. Zodra bekend is welke partij de school gaat leveren kan de omgevingsvergunning worden ingediend en kan de volgende fase van het participatieproces starten.

Najaar 2023 wordt het IHP samen met de schoolbesturen geactualiseerd. Onderdeel van deze actualisatie is een nieuwe leerlingenprognose, een aanpassing van de investeringsbedragen aan het prijspeil van 2023, een nader haalbaarheidsonderzoek naar de projecten 3 en 4 en een aanpassing van de planning als gevolg van de vertraagde start van de nieuwbouw voor de Nicolaas Beetsschool. Tevens wordt er in het geactualiseerde plan voor de scholen 5 t/m 10 een keus gemaakt tussen nieuwbouw of renovatie. Dit wordt dan verwerkt in de financiële paragraaf van het IHP en de gemeentelijke, financiële administratie.

[Haemstede Barger mavo](#)

De gemeente heeft ook een zorgplicht voor de huisvesting van het voortgezet onderwijs. Met Atheneum College Hageveld is een overeenkomst op grond waarvan de middelen voor onderwijshuisvesting jaarlijks beschikbaar worden gesteld. Dit geldt niet voor de HBM. In het najaar van 2023 starten we met een schouw van het schoolgebouw om inzicht te krijgen in de noodzakelijke investeringen (hoogte bedrag en planning) voor dit gebouw.

[Nationaal Programma Onderwijs](#)

Als gevolg van de coronacrisis hebben scholen en de gemeente rijksmiddelen ontvangen voor het inhalen van achterstanden die zijn ontstaan. De middelen zijn in 2021 toegekend en mogen tot en met het schooljaar 2024/2025 worden ingezet. Zolang het budget ruimte biedt kunnen partners ook in 2024 een subsidie aanvragen voor initiatieven ten behoeve van de doelen van het NPO.

[Jeugdakkoord](#)

In het kader van de ontwikkeling van het jeugdakkoord en straks de uitvoering is er intensief overleg met het onderwijsveld.

Hoe gaan we dit meten?

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Meeteenheid	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
Absoluut verzuim*	Aantal per 1.000 leerlingen	2020	0	2021	0
Relatief verzuim**	Aantal per 1.000 leerlingen	2020	12	2021	13
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2020	1,1	2021	1,3

*Leerplichtige kinderen zonder inschrijving bij een school.

**Een leerling staat wel ingeschreven op een school, maar is zonder geldige reden afwezig tijdens les- of praktijktijd.

Overige indicatoren

Indicator activiteit	Meeteenheid	2021	2022	2023
Aantal scholen dat voldoet aan BENG norm	%	0	0	0
Aantal scholen dat voldoet aan Frisse Scholen B	%	0	0	0
Bereikte doelgroep VVE	%	34%	31%	29 % (Q2)

Wat mag het kosten

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	2.678	3.286	3.843	3.711	4.420	4.353
Baten	-162	-112	-214	-214	-214	-214
Saldo van baten en lasten	2.516	3.175	3.628	3.498	4.206	4.139
Onttrekking aan reserve	0	-486	-336	-244	-148	-61
Mutatie reserves	0	-486	-336	-244	-148	-61
Saldo	2.516	2.689	3.292	3.253	4.059	4.079

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten per taakveld						
4.1 Openbaar basisonderwijs	49	55	51	51	51	51
4.2 Onderwijshuisvesting	1.632	2.062	2.636	2.538	3.246	3.179
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	998	1.170	1.156	1.123	1.123	1.123
Subtotaal Lasten	2.678	3.286	3.843	3.711	4.420	4.353
Baten per taakveld						
4.2 Onderwijshuisvesting	-90	-24	-25	-25	-25	-25
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-72	-88	-190	-189	-189	-189
Subtotaal Baten	-162	-112	-214	-214	-214	-214
Saldo van baten en lasten	2.516	3.175	3.628	3.498	4.206	4.139
Mutatie reserves						
Onttrekking aan reserve	0	-486	-336	-244	-148	-61
Mutatie reserves	0	-486	-336	-244	-148	-61
Resultaat programma	2.516	2.689	3.292	3.253	4.059	4.079

Toelichting

Lasten

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 574.000. Dit komt door:

- Door vertraging in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) en het doorschuiven van de verhuizing van de Nicolaas Beetsschool zijn de onttrekkingen aan de reserve IHP voor verhuiskosten en inhaalafschrijvingen geactualiseerd. Dit zorgt voor een lagere onttrekking aan de reserve en dus lagere lasten in de exploitatie van € 178.000.
- Door de doorgevoerde prijsstijging en componentenbenadering voor de schoolgebouwen in het IHP zijn de geraamde kapitaallasten (afschrijvingen + rente) met € 739.000 gestegen ten opzichte van de begroting 2023.
- Overige kleine afwijkingen, waaronder de indexering van € 13.000 nadelig.

Baten

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 102.000. Dit komt door:

- Op 8 februari 2023 is de nieuwe regeling specifieke uitkering voor de sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en sociale basis 2023-2026 (SPUK-SGCS) gepubliceerd. De bestaande brede regeling combinatiefuncties, die via het Gemeentefonds werd uitgekeerd, vervalt hiermee. Vanaf 2024 worden de baten nu specifiek als rijksbijdrage in programma 4 geraamd en niet meer in het Gemeentefonds. Dit zorgt voor een verschuiving en hogere inkomsten op taakveld 4.3 ter hoogte van € 102.000.

Taakveld 0.10 Onttrekking aan reserve

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 150.000. Dit komt door:

- Door het actualiseren van de onttrekkingen aan de reserve IHP op basis van de huidige planning van het IHP verschuiven de inhaalafschrijvingen, verhuiskosten en worden tijdelijke huisvestingskosten uitgesteld. Dit zorgt voor een lagere onttrekking aan de reserve van € 150.000 ten opzichte van de begroting 2023.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Inhoud programma

Het programma sport, cultuur en recreatie bestaat uit taken die voortvloeien uit het lokale sport-, cultuur- en recreatiebeleid en regionale afspraken.

Het lokale sport-, cultuur en recreatiebeleid omvat onder andere het lokaal sportakkoord, de uitvoering van de meerjarenonderhoudsplannen voor diverse sportaccommodaties, de relatie met Sportfondsen betreffende het sportcentrum Groenendaal en sportpark Groenendaal, de uitvoering van diverse taken op het gebied van sport door SportSupport (o.a. Buurtsportcoaches, jeugd onder de 12) en Sportservice (jeugd 13 t/m 17 en senioren sport), subsidies sportstimulering, de uitvoering van de cultuurnota waaronder cultuurbehoud, cultuureducatie, monumentenzorg, erfgoed en archeologiebeleid en het groenbeleidsplan.

Wat willen we bereiken

In Heemstede mag iedereen zijn wie die is en kan iedereen die dat wil gebruik maken van het sport-, cultuur- en recreatieaanbod. Hier zetten we ons blijvend voor in. Heemstede heeft hiertoe een ruime keuze. Dit behouden we en verstevigen we waar nodig. Het aanbod draagt bij aan het woonplezier van onze inwoners en biedt kansen voor ontwikkeling, mede dankzij de inzet van een groot aantal vrijwilligers.

Sport

Sport speelt een belangrijke rol in het sociale leven van veel Heemstedenaars en het is een belangrijk middel om onze inwoners weerbaar en gezond te houden. Heemstedenaars sporten en bewegen veel. Onze sportverenigingen spelen hierbij een belangrijke rol. Sport houdt iedereen fit en betrokken en het brengt verbondenheid. Dat koesteren we en daarom zijn we een actieve partner van onze verenigingen en onze exploitant. Ons sportcomplex blijft een belangrijke sport- en ontmoetingsplek voor jong en oud. Dit borgen we en behouden we.

Cultuur

Heemstede mag ook trots zijn op zijn culturele aanbod en erfgoed. Heemstede bezit een aantal bijzondere en lokale podia voor cultuurbeleving en ook aanbod voor kunst en muzikale ontwikkeling. Ook Plein1 heeft een divers maatschappelijk-cultureel aanbod. Cultuurbeleving verbindt en zet ons aan tot nadenken over gisteren en vandaag. Werken aan creativiteit en kunstontwikkeling dragen bij aan zelfexpressie en zelfvertrouwen. We koesteren onze historische gebouwen en buitenplaatsen als waardevol cultuurhistorisch erfgoed.

Groen en erfgoed

Het groen en erfgoed van Heemstede is onderdeel van onze lokale identiteit en ons dierbaar. We willen deze karakteristieke elementen van ons dorp behouden. Biodiversiteit draagt bij aan een sterk ecosysteem. Ons groen is hiermee beter bestand tegen de effecten van klimaatverandering. We renoveren dan ook verschillende plantsoenen de komende periode. Dit doen we aan de hand van een wijkgerichte aanpak. Daarnaast zetten we in op het verbeteren van groeiplaatsen van bomen door bijvoorbeeld grotere boomspiegels te creëren en verharding te verwijderen.

We handhaven dan ook zoveel als mogelijk het huidige subsidieniveau. Het beleid voor cultuur is vastgelegd in de cultuurnota 'Cultuur. De verbindende factor 2022-2024'. In 2024 loopt de nota af en start het proces voor een nieuwe Cultuurnota.

Relevante beleidsnota's

Beleidsplan Sociaal Domein incl. sport	2020-2023
Lokaal sportakkoord I en II	2023-2026
Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)	2023-2026
Cultuurnota	2022-2024
Algemene subsidieverordening Heemstede	2022
Subsidiekader Heemstede	2022
Groenbeleidsplan	2023-2032
Beheer Wandelbos Groenendaal	2015-2032
Nota ecologie	2021-2024
Beheerplan begraafplaats	2024-2033
Verordening openbaar water Heemstede	2024-heden

Wat gaan we daarvoor doen

Sport

Sport draagt bij aan gezond en actief leven

In 2023 is landelijk het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) opgesteld. In het GALA zijn gezamenlijk afspraken gemaakt op het gebied van onder andere gezondheid en welbevinden. Lokaal werken we aan ons eigen GALA.

Ons lokaal sportakkoord II heeft een nadrukkelijke verbinding met het GALA. In navolging op het lokaal sportakkoord I zijn in het lokaal sportakkoord II nadere afspraken gemaakt over: 1. hoe iedere Heemstedenaar een leven lang plezier kan beleven aan sporten en bewegen; 2. hoe we aanbieders van sport en bewegen toekomstbestendig kunnen maken en 3. een duurzame sportinfrastructuur.

Concreet zal er in 2024 een fitnesspark op sportpark Groenendaal gecreëerd worden als vervanging van de huidige fitnessstoestellen om zo een verder impuls te geven aan 'urban sports'. Verder zullen onze verenigingen intensiever ondersteund worden waar nodig, zodat nog meer inwoners kunnen sporten en bewegen naar wens, ambitie en vermogen. SportSupport zal met hun expertise deze rol voortzetten en intensiveren.

Uitvoering van het GALA, Sportakkoord II en de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) vindt plaats van 2023 t/m 2026.

Hoogwaardige sportvoorzieningen

Om onze inwoners te kunnen laten sporten en bewegen naar wens, ambitie en vermogen zijn kwalitatief goede sportvoorzieningen een absolute voorwaarde. Voor het behoud van deze hoogwaardige sportvoorzieningen zijn investeringen en onderhoud een noodzaak. In dat kader worden in 2023 de Duurzame Meerjarenonderhoudsplannen Sportcomplex Groenendaal (Sportcentrum en Sportpark) nieuw opgesteld. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar de vernieuwing van het honkbalveld en softbalveld 1 bij RCH Pinguins in 2024.

Na vaststelling van de Duurzame Meerjarenonderhoudsplannen Sportcomplex volgt de uitvoering daarvan vanaf 2024 en verder.

Zwembad in goede handen

Per 1 juli 2024 start de nieuwe concessieperiode voor het beheer en de exploitatie van sportcentrum Groenendaal (zwembaden en sporthal) en sportpark Groenendaal. De keuze voor een nieuwe exploitant zal vooraf worden gegaan door het vaststellen van de Duurzame Meerjarenonderhoudsplannen en het voorleggen van de scenario's van het zwembad.

Duurzame sportverenigingen

In 2023 is gestart met de verdere verduurzaming van sportpark Groenendaal. In samenwerking met de diverse sportverenigingen op het sportpark wordt de sportveldverlichting alsmede de openbare verlichting voorzien van ledverlichting. In overleg met de exploitant Sportfondsen alsmede de diverse sportverenigingen op sportpark Groenendaal worden de mogelijkheden voor zonnepanelen verder verkend en waar mogelijk gerealiseerd. Dit beleid wordt voortgezet in 2024 en verder.

Verenigingen ondersteunen in zwaar weer

Verenigingen en andere maatschappelijke instellingen hebben nog steeds te maken met uitzonderlijke prijzen voor energie. Organisaties kunnen door hoge lasten mogelijk in problemen raken en hun taken of activiteiten daardoor niet goed meer uitvoeren. Verenigingen en instellingen die een belangrijke rol spelen in het sociale leven van ons dorp. We zetten ons blijvend in om deze verenigingen en maatschappelijke instellingen (financieel) te ondersteunen. In aansluitingen op diverse regelingen van het Rijk.

Cultuur

Algemeen cultuur

Heemstede bezit een aantal bijzondere en lokale podia voor cultuurbeleving en ook aanbod voor kunst en muzikale ontwikkeling. Ook ons erfgoed is een belangrijk onderdeel van cultuur in Heemstede.

Evaluatie cultuurbeleidsplan

De cultuurnota loopt van 2022 tot en met 2024; de looptijd is korter dan gebruikelijk omdat de nota in de coronaperiode tot stand is gekomen en later dan gepland in de raad kwam. Het beleid bevat onder andere maatregelen om de cultuursector te steunen in de coronacrisis en de nasleep hiervan. We evalueren in 2024 met inwoners en partners het huidige cultuuraanbod en -onderwijs. Hierbij zal ook bezien worden in hoeverre de maatregelen als gevolg van de coronacrisis voortgezet worden. Dit moet leiden tot een nieuwe cultuurnota in 2025 voor de volgende vier jaar. De vaststelling hiervan in de raad en eventuele financiële gevolgen van het nieuwe cultuurbeleid worden verwacht in 2025.

Erfgoed

Het erfgoed in Heemstede is onderdeel van onze identiteit en we zetten ons in om de karakteristieke objecten en structuren van ons dorp te behouden. We inventariseren deze op de erfgoedwaarde en herijken zo nodig de regels voor (ver)bouwen. In 2023 is een werkproces gestart om te komen tot dit nieuwe of aangepaste erfgoedbeleid. De startnotitie met de marsroute naar nieuw beleid kan naar verwachting in december 2023 worden voorgelegd aan de raad. Dit moet in 2024 resulteren in een erfgoedvisie met spelregels voor de omgang met erfgoed en tot een nieuwe Erfgoedverordening. Dit beleid zal onderdeel uitmaken van de in 2024 op te stellen omgevingsvisie en vervolgens het omgevingsplan. Daarnaast is het streven ook het (mogelijke) erfgoed onder de grond mee te nemen door de Archeologische Waardenkaart Heemstede (uit 2011) te actualiseren.

Groen & Recreatie

Groenbeleidsplan

In 2023 wordt het plan voorgelegd aan de commissie Ruimte en in 2024 gaan we aan de slag met de speerpunten uit dit groenbeleidsplan, daarnaast werken we naar een 100% versie toe in 2024.

Wijkgerichte aanpak groen en renovatie plantsoenen

Door klimaatverandering is onder andere hittestress een groot probleem voor het welzijn en de gezondheid van mens, dier, plant en bodem. Nieuwe investeringen zijn noodzakelijk voor de vervanging van plantsoenen en het realiseren van een levensduur van plantvakken voor zeker 30 jaar. We gaan aan de slag met een wijkgerichte aanpak de komende jaren. Ook proberen we aan te sluiten bij grootschalige projecten. In 2024 starten we met de plantsoenen in de Geleerdenwijk en de Rivierenbuurt. Hiervoor is een budget van € 317.000 per jaar voor de gehele gemeente nodig.

Vergroten van de biodiversiteit

Gemeente Heemstede zet aankomende jaren onder andere in op het vergroten van het aantal inheemse boomsoorten. Daarnaast wordt de komende jaren ingezet op een betere bescherming van bomen en betere zorg van hun groei- en standplaats. Het beschermen van de biodiversiteit vraagt om intensiever onderhoud. Het is om die reden noodzakelijk om het bedrag aan onderhoudskosten te verhogen met 25%. Hiermee blijft de biodiversiteit in Heemstede gewaarborgd en breiden we deze uit. In het EnergiePact wordt ook ingezet op het vergroten van de biodiversiteit. Dit resulteert in een benodigd bedrag van € 50.000 per jaar.

Verbeteren ligplaatsenbeleid

Het huidige ligplaatsenbeleid is verouderd en niet opgewassen tegen de stijgende vraag naar ligplaatsen. In 2024 wordt de Verordening openbaar water Heemstede 2016 herzien en geüpdatet.

Hoe gaan we dit meten?

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Meeteenheid	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
Niet-sporters	%	2016	31,8	2020	34,8

Overige indicatoren

Indicatoren sport/ cultuur	Meest recente gegevens*	
Combinatiefuncties	FTE	5,9
Goed ervaren gezondheid (0-11 jaar)	Percentage	97
Goed ervaren gezondheid (scholieren)	Percentage	82
Goed ervaren gezondheid (16-25 jaar)	Percentage	72
Goed ervaren gezondheid (18-64 jaar)	Percentage	83
Goed ervaren gezondheid (65+)	Percentage	67
Gelukkig (scholieren)	Percentage	74
Gelukkig (18+)	Percentage	79
Voldoet aan beweegerichtlijn (19+)	Percentage	56
Sport wekelijks bij club (4-11 jaar)	Percentage	72
Sport wekelijks bij club (scholieren)	Percentage	87

Sport wekelijks (16-25 jaar)	Percentage	83
Gemeentelijke monumenten per 1000 inwoners	Aantal	1,9

*Bron: Waarstaatjegemeente.nl en Gezondheidsatlaskennemerland.nl (peildatum 2022 en eerder).

Wat mag het kosten

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	7.207	5.707	7.208	7.281	7.339	7.331
Baten	-1.715	-520	-1.595	-1.595	-1.595	-1.595
Saldo van baten en lasten	5.492	5.186	5.613	5.686	5.743	5.736
Storting in reserve	247	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	-546	-188	-289	-250	-50	-38
Mutatie reserves	-300	-188	-289	-250	-50	-38
Saldo	5.192	4.998	5.324	5.436	5.693	5.698

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten per taakveld						
5.1 Sportbeleid en activering	229	266	303	274	275	275
5.2 Sportaccommodaties	2.263	806	2.003	2.091	2.113	2.100
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	420	438	427	403	402	402
5.4 Musea	6	6	6	6	6	6
5.5 Cultureel erfgoed	24	26	30	30	30	30
5.6 Media	1.305	1.364	1.442	1.443	1.452	1.453
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.960	2.799	2.998	3.034	3.060	3.065
Subtotaal Lasten	7.207	5.707	7.208	7.281	7.339	7.331
Baten per taakveld						
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	-1.353	-153	-1.216	-1.216	-1.216	-1.216
5.6 Media	-258	-304	-314	-314	-314	-314
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-104	-63	-65	-65	-65	-65
Subtotaal Baten	-1.715	-520	-1.595	-1.595	-1.595	-1.595
Saldo van baten en lasten	5.492	5.186	5.613	5.686	5.743	5.736
Mutatie reserves						
Storting in reserve	247	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	-546	-188	-289	-250	-50	-38
Mutatie reserves	-300	-188	-289	-250	-50	-38
Resultaat programma	5.192	4.998	5.324	5.436	5.693	5.698

Toelichting

Lasten

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 37.000. Dit komt door:

- De kapitaallasten zijn per saldo met € 31.000 gestegen. In 2023 is het krediet voor het vervangen van de toplagen van de tennisbanen van HBC vrijgegeven. In 2024 wordt voor het eerst gestart met afschrijven.
- Overige kleine afwijkingen, waaronder de indexering van € 6.000 nadelig.

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 1.197.000. Dit komt door:

- De overeenkomsten tussen de gemeente en Sportplaza Groenendaal Heemstede met betrekking tot de marktconforme huur - en exploitatiebijdrage zijn in de begroting 2024 verwerkt. Bij de najaarsnota 2023 worden deze afspraken pas in de begroting 2023 verwerkt. Hierdoor ontstaat een afwijking in de uitgaven tijdens het opstellen van de begroting 2024. Dit zorgt voor hogere lasten van € 1.152.000. Dit wordt grotendeels gecompenseerd door de hogere baten (€1.101.000) op dit taakveld. Deze mutaties komen bovenop het reeds beschikbare structurele budget.
- De kapitaallasten voor de gemeentelijke sportaccommodaties zijn met € 74.000 gestegen. Dit komt onder andere door het plaatsen van LED verlichting op het sportpark Groenendaal en de vervanging van het waterveld 1 van MHC Alliance.
- In de begroting 2023 is incidenteel € 29.000 uitgeven aan de inhuur van een materiedeskundige om in het meerjarenplan een keuze te kunnen maken tussen renovatie en nieuwbouw van de sporthal en het zwembad. De inhuur van de materiedeskundige stopt in 2024 wat resulteert in lagere uitgaven.

Taakveld 5.6 Media

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 78.000. Dit komt door:

- Bij de kadernota 2024-2027 is de budgetsubsidie voor de bibliotheek met € 34.000 geïndexeerd.
- De kapitaallasten zijn met € 13.000 gestegen door het weer doorberekenen van rente op de activa vanaf 2024.
- Door actualisatie van de voorziening groot onderhoud van Plein 1 wordt er vanaf 2024 meer gedoteerd aan de voorziening wat leidt tot een nadeel van € 18.000.
- Overige kleine afwijkingen, waaronder de indexering van € 13.000 nadelig.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 199.000. Dit komt door:

- De kapitaallasten zijn met € 57.000 gestegen. Dit komt o.a. door het weer doorberekenen van rente vanaf 2024 en meer afschrijvingslasten o.a. door de renovatie plantsoenen uit de kadernota.
- De salarislasten zijn met € 93.000 gestegen door doorverdeling van de salarislasten en indexering.
- Voor het verbeteren van de biodiversiteit is in de kadernota € 50.000 opgenomen
- Overige kleine afwijkingen, € 1.000 voordelig.

Baten

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 1.063.000. Dit komt door:

- De uitkering van de SPUK SPORT, bedoeld om de kostprijsverhogende btw op sportuitgaven te compenseren, loopt in 2023 af. In 2024 zal de compensatie op een andere wijze worden gecontinueerd. Dit is nog niet bekend en niet in de begroting 2024 opgenomen. Een vermindering in de inkomsten van € 42.000.

- De overeenkomsten tussen de gemeente en Sportplaza Groenendaal Heemstede met betrekking tot de marktconforme huur - en exploitatiebijdrage zijn in de begroting 2024 verwerkt. Bij de najaarsnota 2023 worden deze afspraken pas in de begroting 2023 verwerkt. Hierdoor ontstaat een afwijking in de inkomsten tijdens het opstellen van de begroting 2024. Dit zorgt voor hogere **inkomsten van € 1.101.000**. Hiertegenover staan de hogere lasten op dit taakveld voor de **exploitatiebijdrage (€ 1.152.000)**. Deze mutaties komen bovenop het reeds beschikbare structurele budget.
- **Overige kleine afwijkingen, waaronder de indexering van € 4.000 voordelig.**

Taakveld 0.10 Mutatie reserves

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 101.000. Dit komt door:

- Een correctie in de onttrekking van de reserve sociaal domein nadat de personenbus in 2022 is verkocht en de boekwaardes in 2022 is afgeschreven in plaats van 2023. Een nadeel van **€85.000**.
- Bij de kadernota 2022 is besloten om de toenemende kosten voor jeugd (€ 75.000) en de kosten voor het preventief aanbod van jeugd (€ 75.000) voor de jaren 2022 tot en met 2025 te onttrekken uit de reserve sociaal domein. Bij de begroting 2024 zijn deze onttrekkingen meegenomen in de begroting. Bij de najaarsnota 2023 worden deze onttrekkingen ook in de begroting 2023 verwerkt waardoor tijdens het opstellen van de begroting 2024 een afwijking ontstaat van **€ 150.000**.
- De kapitaallasten van de personenbus (SG844H) worden onttrokken aan de reserve sociaal domein. Een voordeel van **€ 12.000**.
- Voor het onderhoud van kunstwerken is een reserve beschikbaar die is opgebouwd uit de voormalige 1% regeling kunst. Geraamd wordt dat deze reserve in 2024 geheel wordt ingezet (**€ 23.571**). Een voordeel van **€ 24.000**.

Programma 6 Sociaal Domein

Inhoud programma

Het programma Sociaal Domein gaat over werk, inkomen, gezondheid, welzijn en (jeugd)zorg voor onze inwoners. Aan de basis hiervan liggen onder meer de volgende wetten: Participatiewet, Wet sociale werkvoorziening (Wsw), Wet inburgering, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), Wet Publieke Gezondheid (WPG), Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), en Jeugdwet. Op basis van deze wetten en maatschappelijke ontwikkelingen stellen we beleid op en zorgen we ervoor dat dit beleid wordt uitgevoerd. Dit doen we zelf of met inzet van onze partners. We richten ons hierbij zoveel mogelijk op preventie en waar nodig op ondersteuning.

Wat willen we bereiken

Inclusieve samenleving

Onze ambitie is een inclusieve samenleving waarin iedereen meedoet en meetelt, van jong tot oud en van arm tot rijk. Zorg is dichtbij als het nodig is, maar de zorgvraag voorkomen we liever. We gaan daarom nog meer inzetten op preventie: problemen zoveel mogelijk voorkomen, eerder signaleren en stimuleren dat meer naar elkaar wordt omgekeken.

Stevige sociale basis

Elkaar veilig kunnen ontmoeten, een zinnvolle bijdrage kunnen leveren of een dagbesteding hebben zijn belangrijke randvoorwaarden. Om dit te kunnen bereiken is een stevige sociale basis nodig waarin organisaties, inwoners en ondernemers prettig samenwerken.

Passende ondersteuning

Inwoners die het niet (meer) op eigen kracht of via hun netwerk redden, kunnen rekenen op een breed aanbod aan ondersteuning. Onze maatschappelijke partners en zorgaanbieders spelen hierbij een belangrijke rol.

Behouden en ontwikkelen

Inwoners beoordelen de voorzieningen en ondersteuning in Heemstede over het algemeen positief. Zo blijkt uit het laatste cliëntervaringsonderzoek Wmo dat 85-90 procent van de respondenten tevreden tot zeer tevreden is. In 2024 zetten we ons in om dit niveau te handhaven en waar mogelijk verder te ontwikkelen.

Relevante beleidsnota's

Beleidsplan Sociaal Domein	2020-2023
Subsidiekader Heemstede	Zonder jaar
Routekaart Heemstede Regenbooggemeente	2020-2023
Beleidsplan schuldhulpverlening	2021-2024
Beleidsplan minimabeleid	2020-2023
Plan van aanpak Samen tegen Eenzaamheid	Zonder jaar
Regionale nota Gezondheidsbeleid	2021-2028
Lokaal preventieakkoord Samen gewoon gezond	2022-2024
Regiovisie jeugdhulp Zuid-Kennemerland en IJmond	2021

Wat gaan we daarvoor doen

Het Sociaal Domein bevat een grote verscheidenheid aan onderwerpen. Om gestructureerd te laten zien wat we gaan doen om onze ambities te verwezenlijken, kiezen we hieronder voor de volgende indeling: Inclusieve samenleving (als overkoepelende paraplu); Werk en inkomen (bestaanszekerheid als randvoorwaarde); Gezondheid en sociale basis (als voorliggende 'voorzieningen' en conform de indeling in het Gezond en Actief Leven Akkoord -GALA-); Passende ondersteuning (als voorliggende voorzieningen niet genoeg zijn); Jeugd (ook passend onder eerdere thema's, maar gezien de ontwikkelingen hier apart uitgelicht) en opvang vluchtelingen.

Inclusieve samenleving

Inclusie-akkoord

Conform het uitvoeringsprogramma wordt in 2024 een inclusie-akkoord opgesteld. Dit wordt gedaan in samenwerking met inwoners, partners en de werkgroep toegankelijkheid. Bestaand beleid wordt hierbij uiteraard meegewogen. Het inclusie-akkoord draagt bij aan bewustwording over de inclusieve samenleving, waar iedereen dezelfde rechten en kansen heeft om (zelfstandig) mee te doen. We kijken hierbij ook naar ons eigen personeelsbeleid.

Regenbooggemeente

In 2023 evalueren we de Routekaart Heemstede Regenbooggemeente 2020-2023. De opgedane ervaring verwerken we in een nieuwe routekaart voor 2024 en verder. Ook onderzoeken we hoe we elkaar in regionaal verband kunnen versterken. Omdat het jaarlijkse budget beperkt is voor het ontwikkelen van **beleid en activiteiten, verhogen we het budget naar € 10.000.**

Werk en inkomen

Bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid als grondwettelijke overheidszorg staat landelijk steeds meer onder druk. Eén van de onderdelen van bestaanszekerheid is een inkomen dat genoeg is om van te leven. Een belangrijk aandachtspunt is het kunnen betalen van de energiekosten. De gemeente krijgt de komende jaren middelen voor het isolatieprogramma (opgenomen in programma 7) waarbij extra aandacht is voor inwoners met een kleine beurs. Voor de periode 2024-2027 wordt ook een nieuw beleidsplan minimabeleid opgesteld dat ingaat op de actuele ontwikkelingen.

Regionaal werkcentrum

In de arbeidsregio Zuid-Kennemerland en IJmond (ZKIJ) worden stappen gezet in de richting van een 'Regionaal Werkcentrum'. Het doel van een Regionaal Werkcentrum is de toegang tot de verschillende loketten in de arbeidsmarktregio te verbeteren. Het gaat om dienstverlening op het gebied van leren, werken en loopbaan. Werkzoekenden vinden daardoor uiteindelijk gemakkelijker een baan. Het

Werkcentrum sluit aan bij landelijke ambities vanuit het ministerie van SZW. Zodra de kosten hiervan bekend zijn wordt dit gecommuniceerd.

Evaluatie Wet Inburgering

Het doel van de Wet inburgering is dat inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk meedoen in Nederland. En dat ze daarnaast zo snel mogelijk werk vinden. Sinds de invoering van de wet op 1 januari 2022 hebben gemeenten onder meer de taak om asielstatushouders en gezinsmigranten te begeleiden bij hun inburgerings- en integratietraject. Hoe de nieuwe wet werkt wordt steeds duidelijker, nu meer statushouders naar de gemeente komen die vallen onder de nieuwe wet. In 2024 wordt de Wet Inburgering geëvalueerd.

Gezondheid en sociale basis

Gezond en Actief Leven

Naast het al ingezette lokale en regionale gezondheidsbeleid geven we in 2024 invulling aan het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Het doel van het GALA is een gezondere samenleving, zowel mentaal als fysiek. Dit moet worden bereikt door middel van meer preventie, slimme samenwerking en een sterke sociale basis. Het GALA valt uiteen in 3 thema's: 'Sport en bewegen' (opgenomen in programma 5), 'Gezondheid en sociale basis' en 'Kennis en uitvoeringskosten'. Heemstede heeft ingetekend op de subsidieregeling GALA en de middelen voor 2023 inmiddels ontvangen. Om aanspraak te kunnen maken op de subsidiegelden 2024-2026 wordt een integraal plan opgesteld. Voor Heemstede benoemen we hierin de volgende uitdagingen: Vitaal oud worden; Actief verenigingsleven; Gezond opgroeien.

Buurtanalyse

Het GALA stelt als specifieke verplichting dat een buurtanalyse wordt opgesteld. We vergelijken hiervoor bestaande statische gegevens met de praktijkervaring van netwerkpartners uit de Sociale Coalitie. Op basis van de statistieken en de praktijkervaring van de partners, wordt bekeken welke buurten in Heemstede prioriteit zouden moeten hebben bij het opstellen en uitvoeren van (preventief) sociaal beleid in 2024. In de buurtanalyse wordt ook de relatie gelegd met het thema veiligheid.

Integraal Zorgakkoord (IZA)

Het IZA heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Via het IZA zijn er middelen beschikbaar voor het opzetten van een regionale preventie infrastructuur. Hiervoor wordt eerst een regiobeeld ontwikkeld en op basis daarvan een regioplan. In het regioplan stellen de regionale zorg- en welzijnspartijen met de gemeenten en zorgverzekeraar vast wat de belangrijkste opgaven zijn en hoe deze gezamenlijk gaan worden aangepakt.

Meerjarenstrategie Stichting WIJ Heemstede

Welzijnsorganisatie WIJ Heemstede is onze partner bij uitstek voor ontmoeting, zingeving (aanbod vrijwilligerswerk) en laagdrempelige ondersteuning op verschillende plekken in de gemeente. De huidige budgetsubsidie 2020-2023 van de stichting is met instemming van de raad met één jaar verlengd. De tijd wordt benut om in gezamenlijk overleg tot een actuele gemeentelijke uitvraag te komen, zodat WIJ Heemstede haar meerjarenstrategie kan actualiseren en de subsidie aanvraag voor de periode 2025-2028 kan indienen. Inzet in specifieke buurten, zoals de Provinciënwijk, gaat hierbij nog meer aandacht krijgen.

Doorontwikkeling Plein1

Accommodatie Plein1 wordt steeds meer gezien als de huiskamer van Heemstede, waar iedereen welkom is. In 2023 hebben we een onderzoek uitgevoerd rondom Plein1. De gebruikers (huurders) zijn geraadpleegd over de hun ervaringen en onder de bezoekers van Plein1 is een enquête afgenomen. Hierin is onder meer gevraagd wat ze prettig vinden aan Plein1 en wat eventuele wensen zijn. De rode draad is dat bezoekers grote waardering hebben voor deze toegankelijke en multifunctionele accommodatie. Ideeën voor vernieuwing worden momenteel geprioriteerd en waar nodig meegenomen in toekomstig beleid.

Aanpak Eenzaamheid

Eenzaamheid gaat vaak samen met allerhande psychische en lichamelijke problemen. De lokale aanpak eenzaamheid wordt in 2024 voortgezet, in navolging van de landelijke inzet. De aanpak wordt geborgd door het opzetten van een signaalpunt eenzaamheid. Via het signaalpunt eenzaamheid kunnen inwoners, ondernemers en instanties hun zorgen over iemand achterlaten. Door het vroegtijdig signaleren van eenzaamheid en met inzet van de sociale basis en het netwerk van de sociale coalitie, willen we grotere problemen zoveel mogelijk voorkomen en zorgen dat meer naar elkaar wordt omgekeken.

Passende ondersteuning

Inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo

Het kabinet heeft besloten om voor alle Wmo-voorzieningen waar nu een vast tarief per maand voor geldt (het abonnementstarief) een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren. Deze wijziging wordt momenteel uitgewerkt en gaat in per 1 januari 2026. Het kabinet was al van plan om voor één onderdeel van de Wmo (de huishoudelijke hulp) een passende eigen bijdrage in te voeren. Door het besluit dit nu breder te trekken wordt de invoeringsdatum een jaar opgeschoven. De eigen bijdrage helpt om de druk op het gebruik van Wmo-voorzieningen te verlagen en de financiële houdbaarheid te verbeteren. De kosten voor de gemeente kunnen hierdoor per 2026 stabiliseren of dalen.

Passend aanbod Wmo

Per 1 januari 2023 zijn de nieuwe contracten voor de maatwerkvoorzieningen huishoudelijke ondersteuning, dagbesteding en individuele begeleiding ingegaan. Dit zorgt voorsnog niet voor verdere kostenstijgingen vanaf 2024, omdat de nieuwe kostprijs contractueel is vastgelegd gedurende de looptijd van de contracten (maximaal vijf jaar). Recentelijk zijn echter de cao-onderhandelingen in de zorg afgerond waarbij een grote groep werknemers, met name in de huishoudelijke zorg, er flink op vooruitgaat. Het effect op de tarieven de komende jaren is nog lastig in te schatten.

Decentralisatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang

Beschermd wonen is een vorm van wonen onder begeleiding voor mensen met psychische of psychosociale problemen. De decentralisatie beschermd wonen houdt in dat in plaats van de centrumgemeenten, individuele gemeenten verantwoordelijk worden voor het beschermd wonen van hun eigen inwoners. In 2024 gaan we verder met de voorbereiding van deze decentralisatie, die naar verwachting in 2025 plaatsvindt. In regionaal verband kijken we naar zaken als inkoop en toegang. Een nadere uitwerking krijgt vorm in een lokaal uitvoeringsplan. Uitgangspunt is dat de financiële gevolgen passen binnen de rijksmiddelen, die in een periode van tien jaar geleidelijk van de centrumgemeente naar de individuele gemeenten gaan. In de Woonvisie 2023 -2027 (programma 8) is rekening gehouden met inclusieve woonwijken waar ruimte is voor beschermd wonen.

Zorg en veiligheid

In 2024 zetten we verder in op het versterken van de samenwerking tussen de domeinen Zorg en Veiligheid (programma 1). Voorop staat daarbij preventie en integrale ondersteuning wanneer een situatie voor inwoners toch verslechtert. Dit doen we in samenwerking met ketenpartners, zoals de politie, woningbouwcorporaties en GGZ aanbieders. In regionaal verband zijn we betrokken bij het zorg- en veiligheidsoverleg. In de eerder genoemde lokale buurtanalyse wordt ook de relatie gelegd tussen de thema's zorg en veiligheid.

Jeugd

Jeugdakkoord

In 2024 sluit het college een Jeugdakkoord met jeugdorganisaties en scholen. Het Jeugdakkoord bevat een plan van aanpak voor het versterken van de zeggenschap en de weerbaarheid van de jeugd in Heemstede. Het Jeugdakkoord is het resultaat van een uitgebreid proces dat in 2023 is gestart en onder andere bestaat

uit gesprekken, enquêtes en bijeenkomsten met de jeugd, organisaties en scholen. Het Jeugdakkoord bestaat uit concrete acties voor gemeente, organisaties én de jeugd zelf. Zo zetten we ons samen in voor het welzijn en de structurele rol van jongeren in onze lokale democratie. In 2024 wordt duidelijk of het Jeugdakkoord financiële consequenties met zich meebrengt.

Jeugdhulp

De regionale aanbesteding van de inkoop jeugdhulp heeft plaatsgevonden in twee percelen. De aanbesteding van perceel 1 is in 2023 afgerond en de aanbesteding van perceel 2 wordt in 2024 afgerond. In de contracten spreken we met de aanbieders een gezamenlijke ontwikkelagenda af. Daarnaast werken we aan het verbeteren van de regionale governance. We leggen vast hoe we in Zuid-Kennemerland en IJmond met elkaar samenwerken. Tot slot brengen we de komende jaren in kaart of het aanbod kleinschalige woonvoorziening voor jeugdigen die niet langer thuis kunnen wonen overeenkomt met de vraag, zodat we zo nodig actie kunnen ondernemen. Op dit moment zijn de financiële consequenties hiervan nog niet helder. Waar nodig leveren we hier een bijdrage aan.

Opvang aandachtsgroepen

Het project opvang is begonnen vanwege de crisis rondom de Oekraïense vluchtelingen, maar is inmiddels verbreed naar statushouders en asielzoekers/AMV'ers. In Heemstede en omgeving merken we daarnaast dat de groep mensen die om andere redenen met spoed een dak boven het hoofd nodig heeft, groter wordt. De gemeente Heemstede moet en wil bijdragen aan deze opgaven.

We werken hiervoor samen met de regio Kennemerland. Het is duidelijk dat structurele personele inzet nodig is, naast de projectmatige activiteiten. De personele inzet kan niet langer alleen door inhuur/tijdelijke contracten en door de bestaande interne capaciteit worden ingevuld. De opvang locaties vragen structurele inzet van de gemeente. De rijksoverheid geeft hiervoor geen structurele dekking. Het voorstel is daarom een **structureel budget van € 251.000,-** beschikbaar te stellen. Dit budget zal onder andere worden ingezet voor: regievoering/opdrachtgeverschap naar partners in de opvang keten (COA, RIBW etc); verbinden van welzijn/onderwijs met opvang in Heemstede; ruimtelijke beheer taken voor de opvanglocaties; onderzoek en advies m.b.t. ruimtelijke procedures en communicatie.

Hoe gaan we dit meten?

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Meeteenheid	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	2021	590,7	2022	610,9
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Geen data	Geen data	2021	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2020	2%	2021	2%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	2020	68,5	2021	72,1
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Geen data	Geen data	2020	1%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2021	213,2	2022	213,2
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2020	139,4	2021	132,7
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	10,7%	2022	11,3%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	0,6%	2022	0,4%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	Geen data	Geen data	Geen data	Geen data
Cliënten met maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2021	670	2022	670

Overige indicatoren

Werk en inkomen

Aantal plaatsingen (banen, stages) dankzij regionaal beleid Social Return On Investment (SROI)	2020	2021	2022
Aantal plaatsingen	18	23	33

Bron: administratie IASZ

Gezondheid en Sociale Basis

Eenzaamheid (%)	2016	2020	2022
Heemstede	35	41	39
Nederland	43	47	49

Bron: Gezondheidsmonitor GGD 2022

Recent alcoholgebruik scholieren (%)	2015	2019	2021
Heemstede	32	29	35

Bron: Jeugdmonitor Emovo GGD KL

Overgewicht (%)	2016	2020
Heemstede	41,9	42
Nederland	48,9	49

Bron: waarstaatjegemeente.nl

Recent gepeste kinderen 4-11 jaar (%)	2019	2022
Heemstede	29	23

Bron: Kindermonitor GGD KL

Passende ondersteuning

Aantal voorzieningen en kosten Jeugdwet	2019	2020	2021	2022
Aantal individuele voorzieningen jeugdwet	908	1033	1103	1160
Lasten individuele voorzieningen jeugdwet	€ 2.979.379	€ 3.193.482	€ 3.907.657	€ 4.226.549
Gemiddelde uitgave per individuele voorziening	€ 3.281	€ 3.091	€ 3.542	€ 3.644

Bron: administratie IASZ

Aantal voorzieningen en kosten Wmo	2019	2020	2021	2022
Aantal maatwerk voorzieningen Wmo	812	884	875	927
Lasten maatwerk voorzieningen Wmo	€ 2.044.757	€ 2.228.832	€ 2.389.058	2.708.252
Gemiddelde uitgave per maatwerk voorziening Wmo	€ 2.518	€ 2.521	€ 2.730	€ 2.922

Bron: administratie IASZ

Beleidsindicator Wmo

De inzet en kwaliteit van de gecontracteerde of gesubsidieerde ondersteuning op het vlak van de Wmo wordt gemonitord via verantwoording/facturatie, de (aanvullende) periodieke rapportages van de aanbieders en, zo nodig, de gesprekken met aanbieders. Aanvullend hierop geeft het jaarlijkse klanttevredenheidsonderzoek inzicht in de kwaliteit en de resultaten van het aanbod en in de ervaringen van cliënten over onze dienstverlening.

Beleidsindicator Participatiewet

Aanvullend op de wettelijke beleidsindicatoren geeft het klanttevredenheidsonderzoek Participatiewet, dat eens in de drie jaar plaatsvindt, inzicht in de kwaliteit en de resultaten van het aanbod en in de ervaringen van inwoners over de dienstverlening. Het volgende klanttevredenheidsonderzoek vindt plaats in 2025.

Wat mag het kosten

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	26.493	25.890	27.939	27.823	27.477	27.436
Baten	-8.987	-9.537	-8.641	-9.057	-9.382	-9.399
Saldo van baten en lasten	17.506	16.354	19.298	18.766	18.095	18.037
Storting in reserve	4.145	3.701	422	422	398	389
Onttrekking aan reserve	-3.490	-2.795	-422	-422	-398	-389
Mutatie reserves	655	906	0	0	0	0
Saldo	18.161	17.260	19.298	18.766	18.095	18.037

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten per taakveld						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.512	4.405	4.819	4.803	4.813	4.822
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	584	1.238	1.392	1.392	1.392	1.392
6.3 Inkomensregelingen	7.697	6.382	7.202	7.202	7.202	7.202
6.4 WSW en beschut werk	1.307	1.265	1.256	1.165	1.009	949
6.5 Arbeidsparticipatie	578	670	889	936	984	1.025
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.729	1.763	1.805	1.787	1.770	1.752
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	2.364	2.655	2.657	2.639	2.639	2.639
6.71B Begeleiding (WMO)	2.539	2.299	2.338	2.338	2.338	2.338
6.71C Dagbesteding (WMO)	162	178	178	178	178	178
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	353	316	337	336	336	324
6.72A Jeugdhulp begeleiding	212	262	270	270	270	270
6.72B Jeugdhulp behandeling	4.456	4.458	4.796	4.775	4.544	4.544
Subtotaal Lasten	26.493	25.890	27.939	27.823	27.477	27.436

Baten per taakveld

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-3.778	-4.258	-2.598	-2.598	-2.598	-2.598
6.3 Inkomensregelingen	-4.411	-4.370	-5.097	-5.097	-5.121	-5.130
6.4 WSW en beschut werk	-21	-20	-22	-22	-22	-22
6.5 Arbeidsparticipatie	-71	-121	-134	-134	-134	-134
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-258	-251	-273	-273	-273	-273

6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-285	-331	-332	-317	-618	-616
6.71B Begeleiding (WMO)	-91	-93	-93	-93	-93	-93
6.71C Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-45	-73	-73	-73	-73	-73
6.72B Jeugdhulp behandeling	-28	-20	-20	-451	-451	-461
Subtotaal Baten	-8.987	-9.537	-8.641	-9.057	-9.382	-9.399
Saldo van baten en lasten	17.506	16.354	19.298	18.766	18.095	18.037
Mutatie reserves						
Storting in reserve	4.145	3.701	422	422	398	389
Onttrekking aan reserve	-3.490	-2.795	-422	-422	-398	-389
Mutatie reserves	655	906	0	0	0	0
Resultaat programma	18.161	17.260	19.298	18.766	18.095	18.037

Toelichting

Lasten

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 414.000.

- Een nadeel van € 405.000 door een herziene begroting van opvang. Na een inventarisatie van de gemaakte en verwachte kosten voor opvang, is de begroting bijgesteld. We gaan ervan uit dat alle lasten voor opvang vergoed zullen worden vanuit Rijksmiddelen, behalve de 2,5 fte (€ 206.000) die structureel aan de begroting toegevoegd zijn.
- Overige kleine afwijkingen, van € 9.000 nadelig.

Taakveld 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 154.000. Dit komt door:

- De doorverdeling van de salarislasten en ingeleend personeel van € 139.000 nadelig.
- Overige kleine afwijkingen, waaronder de indexering van € 15.000 nadelig.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 820.000. Dit komt door:

- Nadeel van € 500.000 op de bijstandslasten o.a. door verhoging wettelijk minimumloon..
- Nadeel van € 33.000 op de overige inkomensvoorzieningen. Nieuw opgenomen zijn de uitbestede IASZ VIC diensten (verbijzonderde interne controle) en de licentiekosten deelname Gezondverzekerd.nl. Deze lasten worden gedeeltelijk doorbelast aan de gemeente Bloemendaal. Voor wat betreft de IASZ VIC diensten heeft de IASZ formatie ingeleverd waardoor de uitbesteding netto niet duurder is geworden voor de gemeenten.
- Nadeel van € 25.000 op de bijzondere bijstand door extra taakstelling inburgering.
- Nadeel van € 140.000 op leefgeld van Oekraïners. Dit nadeel is veroorzaakt door een administratieve wijziging. De lasten zijn in 2023 onterecht als negatieve baten begroot. Dit is gecorrigeerd.
- Nadeel van € 132.000 door meer berekende salarislasten en inhuur. Een nadere toelichting is onderdeel van de analyse salarislasten in de paragraaf bedrijfsvoering.
- Overige kleine verschillen € 9.000 (voordelig).

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 219.000. Dit komt door:

- **Nadeel van € 196.000 op de re-integratie Participatiebedrijf Spaarne Werkt** door verwachte oplopende tekorten Spaarne Werkt. Dit wordt met name veroorzaakt door autonome prijsstijgingen zoals de kosten voor energie en CAO indexatie en daarnaast de kosten voor de doelgroep beschut werk. Er loopt een extern onderzoek naar mogelijkheden voor kostenreductie.
- **Nadeel van € 23.000 op de doorberekende salarissen en inhuur.** Een nadere toelichting is onderdeel van de analyse salarislasten in de paragraaf bedrijfsvoering.

Taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 42.000. Dit komt door:

- De doorverdeling van de salarislasten van € 42.000 nadelig.

Taakveld 6.71B Begeleiding (WMO)

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 39.000. Dit komt door:

- Bij de kadernota 2024-2027 zijn de budgetten geïndexeerd voor subsidies aan diverse maatschappelijke instellingen. Een nadeel van € 39.000.

Taakveld 6.72B Jeugdhulp behandeling

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 338.000. Dit komt door:

- In de meicirculaire 2022 hebben het Rijk en de VNG de afspraak gemaakt dat gemeenten in 2024 tot en met 2026 de extra compensatie voor jeugdzorg voor 100% als stelpost mogen reserveren. Dit was 75%. Deze verhoging van 25% is geormerkt en bedraagt € 284.000 nadelig.
- Bij de kadernota 2022 is besloten om voor de jaren 2023 tot en met 2025 € 150.000 te onttrekken aan de reserve sociaal domein om hogere kosten voor jeugd en het preventief aanbod jeugd te dekken. De begroting 2024 is hier op aangepast. In de begroting 2023 zijn deze kosten nog niet geraamd en wordt dit verwerkt in de najaarsnota 2023. Hierdoor ontstaat een verschil van € 150.000 in de uitgaven.
- Door de doorverdeling van de salarislasten ontstaat een voordeel van € 96.000 voordelig.

Baten

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 1.927.000. Dit komt door:

- Vanaf 2024 zijn er voorzichtigheidshalve lagere inkomsten begroot vanuit de bekostigingsregeling ontheemden Oekraïne. Nadeel van € 1.967.000. We gaan ervan uit dat alle lasten voor opvang vergoed zullen worden vanuit Rijksmiddelen, behalve de 2,5 fte (€ 206.000) die structureel aan de begroting toegevoegd zijn.
- Hogere inkomsten ter hoogte van € 36.000 door de indexering van de huuropbrengsten in 2024.
- Overige kleine afwijkingen € 4.000 voordelig.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 727.000. Dit komt door:

- Voordeel € 532.000 door hoger rijksbudget bijstand o.a. door verhoging wettelijk minimumloon.
- Nadeel € 49.000 door lagere vangnetregeling in verband met minder nadelig resultaat bijstand.
- Voordeel van € 13.000 op de overige inkomensvoorzieningen door nieuw door te berekenen lasten IASZ VIC (verbijzonderde interne controle) en licentiekosten deelname Gezondverzekerd.nl.
- Voordeel van € 71.000 door meer doorberekende salarissen en inhuur aan gemeente Bloemendaal.
- Voordeel van € 140.000 op leefgeld van Oekraïners. Dit voordeel is veroorzaakt door een administratieve wijziging. De lasten zijn in 2023 onterecht als negatieve baten begroot. Dit is gecorrigeerd.
- Overige kleine verschillen van in totaal € 20.000 (voordelig).

Mutaties reserves

Taakveld 0.10 Storting in de reserves

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 3.279.000. Dit komt door:

- Nadeel van € 53.000 door hogere storting van de algemene reserve in de reserve Participatiewet-inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz. Het nadeel op de bijstand wordt onttrokken aan deze reserve. Als deze reserve niet toereikend is wordt het saldo vanuit de algemene reserve aangevuld.
- In 2023 is er een storting van € 3.332.000 aan Rijksontvangsten begroot in de reserve crisis- en noodopvang. Vanaf 2024 worden de Rijksontvangsten niet direct gestort in de reserve. Voordeel van € 3.332.000

Taakveld 0.10 Onttrekking aan de reserves

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 2.373.000

- Voordeel € 17.000 door hogere onttrekking reserve Participatiewet-inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz. Het nadeel op de bijstand wordt onttrokken aan deze reserve.
- Bij de voorjaarsnota 2023 is er een incidentele onttrekking van € 1.025.000 aan de reserve crisis- en noodopvang om te doteren aan de algemene reserve. In 2024 geeft dit een nadeel van € 1.025.000.
- In 2023 is er een onttrekking van € 1.365.000 uit de reserve crisis- en noodopvang begroot. Vanaf 2024 worden de Rijksontvangsten niet direct in de reserve gestort en hoeven de lasten dus ook niet gedekt te worden uit de reserve. Nadeel van € 1.365.000.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Inhoud programma

De gemeente Heemstede werkt aan een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Dit programma bestaat uit rioolbeheer, milieu, duurzaamheid en grondstoffenmanagement. We verbinden ons aan een milieubewust en duurzaam Heemstede. Zo geven we Heemstede mooier, schoner en duurzamer door aan de generaties na ons.

Wat willen we bereiken

We werken aan een klimaatneutrale gemeente in 2050

We werken samen met inwoners, organisaties en ondernemers aan een klimaatneutraal Heemstede. Dit doen we enerzijds door energie te besparen en duurzame energie op te wekken en anderzijds om gebieden en wijken groener te maken. Met de middelen uit het Energiepact Heemstede gaan we versnellen om het doel van een aardgasvrij en klimaatneutraal Heemstede in 2050 te halen. Ook het verduurzamen van de scholen en gemeentelijk vastgoed gaan versnellen om zo de wettelijke afspraken rondom de klimaatdoelen te halen. De rijksmiddelen om woningen versneld te verduurzamen zetten we samen met gemeentelijk budget en capaciteit in, om 2570 woningen voor 2030 aardgasvrij te maken. We helpen hierbij de meeste kwetsbare huishoudens met een aanpak om hun woningen te laten isoleren en zoveel mogelijk te ontzorgen. En waar we met inwoners samen aan de slag gaan, zetten we meteen in op meer biodiversiteit en een omgeving die bestendig is voor heftige regenbuien, droogte en hittestress.

Vergroten klimaatrobuustheid

Één van de vijf pijlers van duurzaamheid is klimaatadaptatie. De doelen en bijbehorende acties van klimaatadaptatie zijn opgenomen in programma 2.

Nastreven landelijke doelstelling voor duurzaam afvalbeleid

We zetten met het burgerberaad in op een optimaal inzamelingsstelsel die ondersteuning biedt aan de inzameling van kwalitatief goede grondstoffen. Hoe meer we met zijn allen scheiden des te minder restafval er uiteindelijk overblijft en naar de verbrandingsoven wordt vervoerd. Dit zorgt daarnaast voor hergebruik van grondstoffen die vervolgens weer in het economisch verkeer terecht komen. De vervuiling in het restafval bestaat voor een groot deel uit GFT+E afval (groente, fruit, tuinafval en etensresten), we willen dit percentage omlaag brengen door de mogelijkheden voor het scheiden van GFT+E afval verder te optimaliseren de komende jaren. Door onder andere de samenwerking met kringloopwinkels in Heemstede werken we aan de circulaire economie en bevorderen we het hergebruik van grondstoffen in Heemstede.

De Algemene begraafplaats in Heemstede is zoveel meer dan alleen een rustplaats

De Algemene begraafplaats in Heemstede is een historisch gedenkpark, hier komen aspecten als rust en natuur samen. We willen de cultuurhistorische waarden nog meer benadrukken in de toekomst. Door opnieuw te kijken naar de huidige marktpositie van de Algemene begraafplaats willen we deze unieke parkachtige omgeving met cultuurhistorische waarden nog beter positioneren. Hiervoor zullen we de

financiële situatie tegen het licht houden. De veelzijdigheid van het park en de aansluiting op het wandelbos Groenendaal maken dat het een zeer aantrekkelijke rustplaats is. We zijn hier trots op en willen dit breed uitdragen.

We dragen zorg voor goed functionerende regen- en afvalwatersystemen

We streven naar een doelmatige en milieuverantwoorde inzameling en afvoer van regen- en afvalwater. Waar doelmatig, wordt gescheiden riolering aangelegd. Het schone regenwater wordt afgekoppeld van de riolering en kan bijvoorbeeld ter plaatse in de bodem infiltreren. Zo worden de grondwaterreserves aangevuld. Het regenwater kan ook vertraagd worden afgevoerd naar waterlopen in de buurt via een regenwaterafvoerleiding.

Relevante beleidsnota's

Beleidsnota afvalinzameling	2014-2023
Programma Water	2022-2026
Grondwaterbeleidsplan	2022-2026
Nota Duurzaam Heemstede	2020-2024
Energiepact Heemstede	2023

Wat gaan we daarvoor doen

We werken aan een klimaatneutrale gemeente in 2050

Gebiedsuitvoeringsplannen vanuit het Energiepact Heemstede

In de Transitievisie Warmte is vastgelegd hoe gemeenten de gebouwde omgeving klaar maken voor aardgasvrij in 2050. Als een wijk of gebied van het aardgas af gaat dan wordt dit vastgelegd in een wijkuitvoeringsplan (gebiedsuitvoeringsplannen). In Heemstede gaan we de gebiedsuitvoeringsplannen uitvoeren vanaf 2024. Dit doen we vanuit het Energiepact Heemstede. Op dit moment is nog geen zicht op een alternatieve warmtebron voor aardgas en daarom zetten we in op het aardgasvrijklaar maken van alle gebouwen. Waarbij we de meest kwetsbare huishoudens zoveel mogelijk ontzorgen en ondersteunen. We blijven actief onderzoeken welke alternatieve warmtebron het meest geschikt is. Enerzijds door actief volgen van de landelijke onderzoeken voor aardwarmte en warmte uit water en anderzijds door onderzoeken binnen de eigen gemeente uit te voeren.

Opwek van duurzame zonne-energie Heemstede

We willen in Heemstede zoveel mogelijk zonne-energie opwekken binnen de gemeente. Dit doen we door zon op parkeerterreinen en zon op grote daken. Zonneparking sportpark Groenendaal kan circa 550.000 KWh opwekken en dit is ongeveer voor 200 huishoudens. Hiermee dragen we bij aan het uitvoeren van de afspraken uit de Regionale Energiestrategie (RES). Hiervoor worden de middelen vanuit het Energiepact Heemstede ingezet. Daarnaast gaan we op de gemeentewerf zonne-energie boven de buitenruimte realiseren. Ondernemers en VvE's blijven we stimuleren om de (grote) daken te voorzien van zoveel mogelijk zonne-energie.

Heemstede Isolatie Aanpak

We zetten ons de komende jaren in om gebouwen in Heemstede te isoleren om op termijn over te kunnen gaan naar aardgasvrij. Hiervoor heeft de rijksoverheid middelen beschikbaar gesteld in de vorm van specifieke uitkeringen en worden waar nodig aangevuld met budget van het Energiepact Heemstede. Dit budget wordt ingezet voor huiseigenaren, huurders, verenigingen van eigenaren en ondernemers om gebouwen zoveel mogelijk te isoleren.

Regionaal Energiebesparingsprogramma Wonen

Samen met de provincie Noord-Holland zetten we budget in voor 2023 tot en met 2026 voor het besparen van energie in de gebouwde omgeving. Energiecoaches stimuleren huiseigenaren om hun woning te verduurzamen, VvE's worden ondersteund om te verduurzamen en we richten het energieloket voor alle inwoners in met het Duurzaam Bouwloket.

Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat-en energiebeleid (CDOKE)

Om de wettelijke afspraken uit het klimaatakkoord uit te kunnen voeren hebben gemeenten extra capaciteit nodig. De rijksoverheid heeft middelen beschikbaar gesteld voor de jaren 2023 tot en met 2030. Voor de eerste drie jaren is het een vast bedrag en in 2024 wordt herijkt voor de jaren 2026 tot en met 2030. De gemeente Heemstede heeft de capaciteit op orde en ingezet voor de warmtetransitie, gebiedsuitvoeringsplannen aardgasvrij(klaar), versneld verduurzamen gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed, Heemstede Isolatieaanpak, duurzame mobiliteit en communicatie Heemstede Duurzaam. Met deze extra capaciteit dragen we bij aan het versneld uitvoeren van de klimaatdoelen van Heemstede.

Nastreven landelijke doelstelling voor duurzaam afvalbeleid

Instellen burgerberaad afvalinzameling

In Heemstede is nog geen nieuw afvalbeleid vastgesteld. Hier komt in 2024 verandering in. Het in 2023 opgerichte burgerberaad komt dan met een advies voor het nieuwe duurzame afvalbeleid in Heemstede. De raad zal hierover besluiten in 2024. Onze ambitie is om daarmee een breed gedragen beleidsplan uit te rollen. Het doel is om nog in 2024 te starten met het implementeren van het nieuwe afvalbeleid. Samen met Meerlanden zullen we de wijzigingen in kaart brengen en een uitvoeringsplan opstellen. Aansluitend zal hier het communicatieplan op worden afgestemd en gaan we over tot uitvoering.

De Algemene begraafplaats in Heemstede is zoveel meer dan alleen een rustplaats

Uitvoering beheerplan begraafplaats

In 2024 willen we het (in 2023) geactualiseerde beheerplan voor de begraafplaats verder in uitvoering brengen. Het nieuwe beheerplan biedt de basis voor het behoud van de cultuurhistorische waarden die kenmerkend zijn voor de begraafplaats in Heemstede. Onze ambitie is om de begraafplaats beter te positioneren in de markt. De prachtige omgeving biedt zoveel meer dan alleen een rustplaats, het is ook een verlenging van het Wandelbos Groenendaal. Deze unieke aspecten willen we benadrukken, we willen meer bekendheid creëren en de begraafplaats nog beter op de kaart zetten. Het doel is om dit in 2024 te realiseren.

We dragen zorg voor goed functionerende regen- en afvalwatersystemen.

Rioolvervangingsprojecten

In het Programma water 2022-2026 is de planning van de rioolvervangingsprojecten opgenomen. In 2024 wordt gestart met de uitvoering van de vervanging van de riolering in de Slotlaan en omgeving. Ook wordt er in 2024 gestart met de voorbereidingen van het project rioolvervangings in de Rijnlaan en omgeving en het project rioolvervangings Lindenlaan / Berkenlaan en omgeving.

Hoe gaan we dit meten?

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Meeteenheid	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/ inwoner	2021	183	2022	160
Hernieuwbare elektriciteit	%	2020	7,6	2021	7

Overige indicatoren

Omvang huishoudelijk afval

Indicator	Meeteenheid	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/ inwoner	2021	183	2022	160
Grondstoffen in restafval (GFT, OPK, PBD, Glas en Textiel)	%	2021	69	2022	67

Samenstelling restafval (per fractie)

Samenstelling restafval	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gft-afval	39%	44%	43%	43%	41%	41%	39%
Papier en karton	12%	9%	9%	11%	10%	7%	7%
Plastic verpakkingen	7%	10%	9%	12%	9%	13%	12%
Glas	1%	3%	2%	3%	2%	3%	3%
Textiel	2%	3%	3%	2%	2%	3%	3%

Wat mag het kosten

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	8.916	8.795	8.926	9.189	9.396	9.535
Baten	-8.549	-9.049	-9.474	-9.810	-10.040	-10.264
Saldo van baten en lasten	367	-254	-548	-621	-643	-729
Storting in reserve	4.916	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	-569	-383	-63	0	0	0
Mutatie reserves	4.347	-383	-63	0	0	0
Saldo	4.714	-637	-612	-621	-643	-729

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten per taakveld						
7.1 Volksgezondheid	2.274	1.780	1.867	1.865	1.870	1.876
7.2 Riolering	2.232	2.560	2.505	2.665	2.898	3.083
7.3 Afval	3.354	3.329	3.256	3.364	3.332	3.332
7.4 Milieubeheer	444	601	744	740	740	685
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	611	525	554	554	556	558
Subtotaal Lasten	8.916	8.795	8.926	9.189	9.396	9.535
Baten per taakveld						
7.1 Volksgezondheid	-106	0	0	0	0	0
7.2 Riolering	-3.229	-3.767	-3.588	-3.780	-4.048	-4.270
7.3 Afval	-4.487	-4.653	-4.596	-4.727	-4.687	-4.687
7.4 Milieubeheer	-8	-4	-594	-543	-543	-543
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-719	-626	-696	-760	-761	-763
Subtotaal Baten	-8.549	-9.049	-9.474	-9.810	-10.040	-10.264
Saldo van baten en lasten	367	-254	-548	-621	-643	-729
Mutatie reserves						
Storting in reserve	4.916	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	-569	-383	-63	0	0	0
Mutatie reserves	4.347	-383	-63	0	0	0
Resultaat programma	4.714	-637	-612	-621	-643	-729

Toelichting

Lasten

Taakveld 7.1 Volksgezondheid

Het nadeel op dit taakveld **bedraagt € 87.000**. Dit komt door:

- Een nadeel van € 38.000 door het indexeren van de budgetten van onder andere GGD Zuid-Kennemerland & jeugdzorg 0-4 jarigen.
- Voor de overdracht van de bodemtaken van de provincie naar de gemeente brengt de omgevingsdienst meer kosten in rekening dan we vergoed krijgen in de algemene uitkering. Dit **levert een nadeel van € 36.000 op. Daarnaast is door indexering op algemeen milieubeleid een nadeel van € 10.000. Totale nadeel € 46.000.**
- Overige indexeringen en kleine aanpassingen < € 25.000 bedragen totaal € 3.000 nadelig.

Taakveld 7.2 Riolering

Het voordeel op dit taakveld **bedraagt € 55.000**. Dit komt door de aanpassing van de rioolexploitatie aan het programma Water 2022-2026. Hierbij vervalt de post actualisatie van het grondwaterbeleids- en beheerplan en het maken van boorkernen omdat dit eenmalige uitgaven in 2023 waren.

Taakveld 7.3 Afval

Het voordeel op dit taakveld **bedraagt € 73.000**. Deze kosten vallen iets lager uit door hoeveelheidsmutaties op afval (basis prestatieblad Meerlanden).

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Het nadeel op dit taakveld **bedraagt € 145.000**. Dit komt door:

- We ontvangen CDOKE klimaatmiddelen (Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid) van het Rijk die we structureel mogen inzetten. T.o.v. de begroting 2023 is dit een nadeel van € 145.000 op de kosten die echter wordt gedekt vanuit de rijksmiddelen (onderdeel van de € 590.000 bij de baten op taakveld 7.4).

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Het nadeel op dit taakveld **bedraagt € 29.000**. Dit komt door:

- De financiën van de begraafplaats zijn een gesloten circuit. Overschotten en tekorten worden verrekend met de egaliseringsreserve begraafplaats of de voorziening onderhoud graven. Uitzondering is de grafkapel dat als monument buiten de begraafplaatsexploitatie wordt gehouden. **Ten opzichte van de begroting 2023 levert de begraafplaatsexploitatie een nadeel op van € 29.000** door onderhoudskosten maar omdat dit wordt verrekend in de inkomsten vanuit de begraafplaats is dit budgettair neutraal.

Baten

Taakveld 7.2 Riolering

Het nadeel op dit taakveld **bedraagt € 179.000**. Dit komt doordat in de begroting 2023 een deel van de lasten gedekt werd vanuit de voorziening riolering. In de begroting 2024 vervalt deze onttrekking.

Taakveld 7.3 Afval

Het nadeel op dit taakveld **bedraagt € 57.000**. De afvalstoffenheffing wordt gebaseerd op de gebroete kosten van afval 2024. Deze kosten vallen iets lager uit door hoeveelheidsmutaties (basis prestatieblad Meerlanden) zodat er ook minder wordt doorberekend in de afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend. Zie ook de paragraaf 1 lokale heffingen.

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 590.000. Dit komt door:

- We ontvangen CDOKE klimaatmiddelen van het Rijk die we structureel mogen inzetten. Dit zit **budgettair neutraal in de begroting voor € 540.000. Het voordeel bedraagt € 540.000.**
- In 2023 ontvangen wij een subsidie van de provincie Noord-Holland waarvan we € 101.000 gaan inzetten in 2024 voor energiebesparende maatregelen waaronder een energieloket, energiecoaches en de vve-aanpak. Voor deze subsidie geldt een co-financiering van 50% waarvan de helft komt uit de subsidie van de provincie en de andere helft uit de reserve Heemstede Duurzaam. Derhalve zit dit **budgettair neutraal in de begroting. Dit levert een voordeel op van € 50.000.**

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 70.000. Dit komt door:

- De financiën van de begraafplaats zijn een gesloten circuit. Overschotten en tekorten worden verrekend met de egalisatiereserve begraafplaats of de voorziening onderhoud graven. Uitzondering is de grafkapel dat als monument buiten de begraafplaatsexploitatie wordt gehouden. **In 2024 levert de begraafplaatsexploitatie een voordeel van € 70.000 in de begroting. Dit ontstaat omdat er meer overhead wordt toegerekend aan de begraafplaats (en verrekend in de tarieven of onttrokken aan de voorziening) dan in 2023. De overhead is herrekend in 2024 (zie ook paragraaf lokale heffingen).**

Mutatie reserves

Taakveld 0.10 Onttrekking aan reserve

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 320.000. Dit komt door:

- In de begroting 2024 onttrekken we € 173.000 minder aan de bestemmingsreserve Heemstede Duurzaam. Een nadeel van 173.000.
- In de begroting 2024 onttrekken we € 166.000 minder aan de bestemmingsreserve energietransitie. Een nadeel van € 166.000.
- In de begroting 2024 onttrekken we € 19.000 meer aan de reserve begraafplaats. Een voordeel van € 19.000.

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Inhoud programma

Heemstede werkt aan de versterking en de bescherming van een aantrekkelijke woonomgeving voor inwoners van alle doelgroepen. Met een aantrekkelijke leefomgeving beogen we een goede bereikbaarheid, omgang met duurzaamheid en behoud van onze groene gebieden. Daarbij houden we oog voor plekken waar ruimte is voor ontwikkelingen. Dit programma richt zich specifiek op het ordenen van de bebouwde en onbebouwde omgeving, het in stand houden van de woningvoorraad en het planmatig uitvoeren van het volkshuisvestingsbeleid.

Wat willen we bereiken

Samen werken aan wonen

We werken concreet toe naar de realisatie van meer betaalbare woningen voor doelgroepen zoals starters, ouderen en doelgroepen met zorgbehoefte. Dit doen we langs de vier pijlers uit de Woonvisie:

1 Passend wonen voor iedereen

Tussen 2023 en 2030 willen we 355 woningen toevoegen aan de woningvoorraad. Het aanbod moet beter aansluiten op de woonwens, het inkomen en de levensfase van de inwoners. Bij ruimtelijke ontwikkelingen sturen we op de kwaliteit en betaalbaarheid door te focussen op kleinere wooneenheden met diverse woonoppervlakten. We stimuleren creatieve woonoplossingen zoals het splitsen van grote huurwoningen, transformatie, hogere bebouwing, optopping en inbreiding en herzien we waar mogelijk de parkeernorm.

2 Zorgen voor elkaar

We creëren voldoende geschikte woningen en woonvormen, zodat ook inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag prettig in Heemstede kunnen wonen. We hebben extra aandacht voor kleinschalige beschermd wonen voorzieningen.

3 Leefbare en inclusieve woonwijken

Een woning is de thuisbasis om vanuit samen te leven, te werken en voor elkaar te zorgen. We streven naar een diverse woonomgeving waar jong en oud, kwetsbare inwoners, statushouders, huiseigenaren en huurders samen leven. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt minimaal 30% van de nieuwe woningen sociale huur, en 36% middenhuur en betaalbare koop. We werken hierbij nauw samen met de woningbouwcorporaties. Hiervoor maken we jaarlijks prestatieafspraken.

4 Duurzaam en toekomstbestendig wonen

We zetten stappen om bestaande woningen en wijken te laten aansluiten bij de duurzaamheidseisen van de toekomst. Deze woningen staan in een gezonde, groene en klimaatbestendige omgeving. We stimuleren energiebesparend en natuurinclusief en klimaatbestendig (ver)bouwen.

Heemstedse belangen in regionale samenwerking

De afgelopen jaren zijn de gemeenten uit Zuid-Kennemerland zich steeds meer bewust geworden van de noodzaak om de regio te profileren in het bredere samenwerkingsverband van de MRA, maar ook in het overleg met provincie, Rijk en maatschappelijke partners zoals bijvoorbeeld Prorail. Heemstede is actief betrokken bij het actualiseren en uitwerken van de Zuid-Kennemer Agenda als overall-visie en de daaruit voortvloeiende deelvisies (Ontwikkelperspectief Binnenduinrand en Bereikbaarheidsvisie). Daarnaast heeft de MRA een sterke agenda op de ruimtelijke vraagstukken, waaronder het bevorderen van de bereikbaarheid, klimaatadaptieve inrichting en vergroten biodiversiteit. Deze ambities zitten opgesloten in het MRA verstedelijkingsconcept.

Werken met de Omgevingswet en adequaat gebruik van nieuw instrumentarium

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Vanaf de inwerkingtreding werken we actief met nieuwe processen en software. We streven naar een continuering van adequate dienstverlening op het gebied van vergunning, toezicht en handhaving.

Relevante beleidsnota's

Woonvisie	2023
Prestatieafspraken	2018-2021 (actualisatie eind 2023)
Verordening starterslening Heemstede	2021
Huisvestingsverordening Zuid-Kennemerland: Heemstede	2022
Bestemmingsplannen Heemstede	2009-2022
Welstandsnota	2016
Zuid-Kennemer Agenda	2020
Werkplan Regionale Samenwerking Zuid-Kennemerland	2024-2026 (2021)
Plan van aanpak implementatie Omgevingswet en Omgevingsvisie	2017 en 2023

Wat gaan we daarvoor doen

Samen werken aan wonen

Uitbreiden instrumentarium (implementeren Woonvisie)

We gaan in 2023 aan de slag om met het uitvoeringsprogramma van de Woonvisie – het instrumentarium – ten uitvoer te brengen. Dit doen we gespreid over meerdere jaren, waarbij we beginnen met het anti-speculatiebeding, de zelfbewoningsplicht en de opkoopbescherming en vervolgens de doelgroepenverordening en de verordening differentiatie woningbouw (inclusief vereveningsfonds) in werking stellen.

Monitoren van de Prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties

Met de vaststelling van de Woonvisie hebben we een goed uitgangspunt om weer tot prestatieafspraken te komen. Eind 2023 maken we meerjarige prestatieafspraken voor de periode 2024-2027. We streven ernaar dat we op 1 januari 2024 hier direct mee aan de slag kunnen. In de te maken prestatieafspraken verankeren we een monitoringsmechanisme zodat we de komende jaren de voortgang kunnen monitoren en waar nodig de afspraken kunnen bijsturen.

Regie op lokale ruimtelijke ontwikkelingen

Samen met ontwikkelaars en de samenleving gaan we blijvend op zoek naar passende woonoplossingen in Heemstede om invulling te geven aan de woonopgave. Nieuwe ontwikkelingen toetsen we aan de afwegingskaders uit de Woonvisie. Voor twee gebieden pakken we de ontwikkelingen actief op:

Manpadslaangebied

In 2024 continueren we de gesprekken met de ontwikkelaars van het Manpadslaangebied en werken we aan **de verschillende scenario's die passend zijn bij de afwegingskaders uit de Woonvisie. In 2024 worden deze scenario's uitgewerkt onder meer door uitvoering van het door de gemeenteraad vastgestelde participatieplan.**

Integrale gebiedsbenadering Havenkwartier

In het gebied langs het Heemsteeds Kanaal, bedrijventerrein langs de Cruquiusweg/Nijverheidsweg (Havenkwartier) en de N201 zijn ontwikkelingen mogelijk, wenselijk of gewild. In deze omgeving komen verschillende maatschappelijke en ruimtelijke opgaven bij elkaar. Na een analyse van de opgaven blijkt dat er mogelijkheden zijn voor een gebiedsgerichte **aanpak voor het gebied dat van oorsprong de naam 't Groot Clooster heeft.** Met die aanpak zijn meerdere kansen te benutten die bijdragen aan behoud van werkgelegenheid, woningbouw ontwikkeling, verbeterde infrastructuur en mobiliteit, ruimtelijke kwaliteit, culturele beleving, recreatie en ontspanning, sport en landschaps- en natuurontwikkeling. Het gebied behoeft de uitwerking van een gebiedsvisie, die als bouwsteen geldt voor de Omgevingsvisie. Deze analyse en beeldvormingsfase wordt in 2023 opgestart en kan een doorlooptijd hebben van circa twee jaar.

Huisvesten doelgroepen met urgente woonbehoefte en inzet gemeentelijk vastgoed

We streven naar het huisvesten van doelgroepen met een urgente woonbehoefte, zoals statushouders. We blijven daarom nauw samenwerken met de woningbouwcorporaties voor het huisvesten van statushouders, omdat zij tot hun doelgroep behoren.

Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden voor het realiseren van permanente flexibel inzetbare woonheden (flexwoningen) om diverse (kwetsbare) doelgroepen met urgentie van tijdelijke woonruimte te kunnen voorzien. Zie ook programma 6.

Heemsteedse belangen in regionale samenwerking borgen

In 2024 wordt gestart met de uitvoering van het Werkplan Regionale Samenwerking Zuid-Kennemerland 2024-2026. In 2023 is een start gemaakt met de opstelling van de MRA Agenda 2025-2028. De deelregio Zuid-Kennemerland beraadt zich over de focuspunten voor deze bestuursperiode. In het najaar van 2024 zal het concept van de nieuwe MRA Agenda met de raden en Staten worden besproken en vastgesteld. Op basis van de nieuwe MRA Agenda zal gelijktijdig een Meerjarenbegroting worden opgesteld die per 1 januari 2025 van kracht zal worden.

Werken met de Omgevingswet en adequaat gebruik van nieuw instrumentarium

Opstellen Omgevingsvisie

Met de invoering van de Omgevingswet hebben we ook een Omgevingsvisie nodig. Hierin geven we specifiek richting aan onze gemeentelijke ambities voor de fysieke leefomgeving tot 2040.

In 2024 werken we de Omgevingsvisie verder uit. Dit doen we op basis van de visie-op-hoofdpijnen, waarin de ontwikkelrichting en de strategische keuzes beschreven staan. De Omgevingsvisie wordt voorgelegd aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners voor inspraak. Eind 2024 wordt het eindproduct voorgelegd aan de raad voor vaststelling.

(Tijdelijk) Omgevingsplan

Wanneer de Omgevingswet in werking treedt op 1 januari 2024 hebben we een tijdelijk Omgevingsplan. Dit tijdelijke Omgevingsplan bestaat uit onder andere uit de regels van de huidige bestemmingsplannen en verordeningen en uit een aantal rijksregels. In 2024 starten we met het omzetten van het tijdelijk Omgevingsplan naar een nieuw Omgevingsplan. Dit doen we volgens het in 2023 opgestelde plan van aanpak, waarin staat beschreven op welke manier en in welke volgorde we het nieuwe Omgevingsplan vormgeven.

Hoe gaan we dit meten?

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Meeteenheid	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2021	548	2022	593
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2021	0,1	2022	n.n.b.
Demografische druk	%	2021	103,5	2022	104,7
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	in euro's	2021	937	2022	1.062
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	in euro's	2021	1.008	2022	1.142

Wat mag het kosten

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	2.682	2.444	3.332	3.001	2.684	2.676
Baten	-1.782	-690	-1.505	-1.243	-1.243	-1.818
Saldo van baten en lasten	900	1.754	1.827	1.758	1.441	858
Storting in reserve	1.269	127	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	-17	-173	-176	-202	-76	-76
Mutatie reserves	1.252	-45	-176	-202	-76	-76
Saldo	2.151	1.709	1.651	1.556	1.365	782

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten per taakveld						
8.1 Ruimte en leefomgeving	452	742	933	913	591	582
8.3 Wonen en bouwen	2.230	1.702	2.399	2.087	2.093	2.094
Subtotaal Lasten	2.682	2.444	3.332	3.001	2.684	2.676
Baten per taakveld						
8.1 Ruimte en leefomgeving	0	0	0	0	0	-575
8.3 Wonen en bouwen	-1.782	-690	-1.505	-1.243	-1.243	-1.243
Subtotaal Baten	-1.782	-690	-1.505	-1.243	-1.243	-1.818
Saldo van baten en lasten	900	1.754	1.827	1.758	1.441	858
Mutatie reserves						
Storting in reserve	1.269	127	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	-17	-173	-176	-202	-76	-76
Mutatie reserves	1.252	-45	-176	-202	-76	-76
Resultaat programma	2.151	1.709	1.651	1.556	1.365	782

Toelichting

Lasten

Taakveld 8.1 Ruimte en leefomgeving

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 191.000. Dit komt door.

- Voor de transformatie van het bedrijventerrein Havenkwartier moeten ontwikkelkosten worden gemaakt in 2024 en 2025. Deze kosten worden doorberekend in een anterieure overeenkomst in 2027. In 2024 zorgt dit voor een nadeel van € 195.000. Dit is onderdeel van de speerpunten die bij de begroting 2024.
- Overige indexeringen en kleine aanpassingen < € 25.000 bedragen totaal € 4.000 voordelig.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

Het nadeel op dit taakveld bedraagt € 697.000. Dit komt door:

- Aanpak energie-armoede: In 2022 hebben wij een beschikking aanpak energiearmoede van het Rijk ontvangen waarvan we € 136.000 in 2024 gaan uitgeven aan de witgoedwissel, vervangen van oude witgoed apparaten voor nieuw duurzaam witgoed, en voor de verwarmingssysteemaanpak, installateurs passen centrale verwarmingen aan om minder gasverbruik te bewerkstelligen, voor gezinnen die hier voor in aanmerking komen. Deze lasten worden gedekt door de SPUK middelen van het Rijk en zitten budgettair neutraal in de begroting.
- Energiebesparingsprogramma wonen: In 2023 ontvangen wij een subsidie van de provincie Noord-Holland waarvan we € 101.000 gaan inzetten in 2024 voor energiebesparende maatregelen waaronder een energieloket, energiecoaches en de vve-aanpak. Voor deze subsidie geldt een co-financiering van 50% waarvan de helft komt uit de subsidie van de provincie en de andere helft uit de reserve Heemstede Duurzaam. Derhalve zit dit budgettair neutraal in de begroting.
- **Huisvesting opvang: € 95.000 Een nadeel van € 95.000** door een herziene begroting van opvang. Na een inventarisatie van de gemaakte en verwachte kosten voor opvang, is de begroting bijgesteld. We gaan ervan uit dat al de voor opvang vergoed zullen worden vanuit Rijksmiddelen.
- SPUK lokale aanpak isolatie: In 2023 ontvangen wij een subsidie van het Rijk waarvan we € 76.000 gaan inzetten in 2024 om de koopwoningen onder de NHG grens te isoleren zodat het energielabel naar een energiezuiniger label kan. Deze subsidie zit budgettair neutraal in de begroting.
- De kapitaallasten bedragen € 85.000 omdat we in 2024 weer rente toerekenen en tevens zijn de afschrijvingslasten toegenomen door de noodwoningen van de vluchtelingen en de nieuwe bussen voor de afdeling bouwkunde.
- Door hogere toerekening van salarislasten is er een nadeel van € 105.000.
- **Onderzoeksbudget van € 30.000 is nodig om te verkennen hoe een aantal panden van de gemeente kunnen worden ingezet voor het behalen van beleidsdoelen.** Dit is in de kadernota opgenomen en heeft een nadeel van € 30.000.
- De totale kosten voor groot onderhoud die in de voorziening gestort worden bedragen € 52.000 meer dan in de begroting 2023 als gevolg van de actualisering van het MJOP.
- Overige indexeringen en kleine aanpassingen < € 25.000 bedragen totaal € 17.000 nadelig.

Baten

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 815.000. Dit komt door:

- Aanpak energie-armoede: In 2022 hebben wij een beschikking aanpak energiearmoede van het Rijk ontvangen waarvan we € 136.000 in 2024 gaan uitgeven aan de witgoedwissel, vervangen van oude witgoed apparaten voor nieuw duurzaam witgoed, en voor de verwarmingssysteemaanpak, installateurs passen centrale verwarmingen aan om minder gasverbruik te bewerkstelligen, voor gezinnen die hier voor in aanmerking komen. Deze lasten worden gedekt door de SPUK middelen van het Rijk en zitten budgettair neutraal in de begroting.
- Energiebesparingsprogramma wonen: In 2023 ontvangen wij een subsidie van de provincie Noord-Holland waarvan we € 101.000 gaan inzetten in 2024 voor energiebesparende maatregelen waaronder een energieloket, energiecoaches en de vve-aanpak. Voor deze subsidie geldt een co-financiering van 50% waarvan de helft komt uit de subsidie van de provincie en de andere helft uit de reserve Heemstede Duurzaam. Derhalve zit dit budgettair neutraal in de begroting. Voordeel taakveld 8.3 bedraagt € 51.000.

- **SPUK lokale aanpak isolatie:** In 2023 ontvangen wij een subsidie van het Rijk waarvan we € 76.000 gaan inzetten in 2024 om de koopwoningen onder de NHG grens te isoleren zodat het energielabel naar een energiezuiniger label kan. Deze subsidie zit budgettair neutraal in de begroting.
- **We ontvangen instandhoudingssubsidies voor klein onderhoud aan monumenten van € 44.000.** Dit bedrag zit budgettair neutraal in de begroting. De kosten worden gedekt door de instandhoudingssubsidies.
- Vanwege de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 heeft de afdeling bouw- en woningtoezicht een uitgebreide inventarisatie van de verwachte vergunningaanvragen en bijbehorende inkomsten uitgevoerd. Uit deze inventarisatie bleek dat de begrote inkomsten aan leges met € 180.000 verhoogd kan worden.
- Een verhoging van de tarieven van de bouwleges zorgt voor een stijging van € 100.000 aan legesinkomsten.
- Door het afsluiten van een nieuwe overeenkomst met Esso tankstation hebben we vanaf 2024 structureel € 140.000 hogere verhuuropbrengsten.
- De huuropbrengsten door het COA voor het pand aan de Heemsteedse Dreef bedragen € 76.000.
- Overige indexeringen en kleine aanpassingen < € 25.000 bedragen totaal € 12.000 voordelig.

Mutatie reserves

Taakveld 0.10 storting in reserve

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 127.000. Dit komt door:

- In de voorjaarsnota 2023 is er een extra dotatie aan de reserve noodwoningen vluchtelingen gedaan van € 127.000. Deze is er niet in 2024 waardoor het een voordeel van € 127.000 t.o.v. 2023 oplevert.

Programma 9 Raad

Inhoud programma

Wat willen we bereiken

De gemeenteraad vertegenwoordigt de inwoners van Heemstede en vormt samen met het college van burgemeester en wethouders het bestuur van het dorp. De gemeenteraad bepaalt de kaders van het beleid, stelt de middelen beschikbaar en controleert de uitvoering van het beleid door college.

De griffie bestaat uit medewerkers die exclusief in dienst zijn van de gemeenteraad. De griffie ondersteunt de gemeenteraad, de fracties en de individuele raadsleden alsmede de voorzitters van raad en commissies bij de vergaderingen en het werk van de raad. Dat geldt op vergelijkbare wijze ook voor de agendacommissie, het presidium, de auditcommissie en de vertrouwenscommissie. De griffie ondersteunt ook het contact tussen de raad en de inwoners van Heemstede.

De gemeentelijke rekenkamer doet onafhankelijk institutioneel onderzoek naar de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid.

De accountant doet in opdracht van de raad jaarlijks onderzoek naar een getrouw beeld van het gevoerde beleid zoals dat blijkt uit de jaarstukken die het college aan de raad overlegt.

Voor dit programma staat in 2024 € 834.000,- aan lasten op de begroting. Dit bedrag wordt gedekt uit de algemene middelen en is bestemd voor: bestuursondersteuning gemeenteraad, apparaatskosten gemeenteraad, de gemeenteraad zelf, de rekenkamer en de accountantscontrole.

Voor het eerst sinds de invoering van het dualisme in 2002 heeft de griffier in 2023 een Griffiewerkplan gepresenteerd aan de werkgeverscommissie en vervolgens aan de raad. Zeker dit eerste jaar is dat een plan om de werkzaamheden van raad en griffie structuur te bieden. Daarbij hoort ook de monitoring of de verwachtingen en ambities daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden binnen de gestelde normen.

Relevante beleidsnota's

Er zijn geen specifieke beleidsnota's.

Wat gaan we daarvoor doen

Het organiseren van commissie- en raadsvergaderingen en besluitvorming door de raad en bijzondere commissies.

- Het voorbereiden, adviseren en na besluitvorming het verwerken van de besluiten van de raad: Initiatieven, vragen, toezeggingen, moties en amendementen.
- Het faciliteren en coachen van raad, fracties en raadsleden bij hun dagelijkse werk (vraagbaakfunctie).

- De rekenkamer onderzoekt het gevoerde beleid op doelmatigheid en doeltreffendheid en adviseert de raad naar aanleiding van de bevindingen.
- De accountant onderzoekt de programmarekeningen en het door het college gevoerde financiële beheer en adviseert de raad naar aanleiding van het onderzoeksrapport.

Hoe gaan we dit meten?

Voor de doelbereiking doet de rekenkamer institutioneel onderzoek. De raad ontvangt de rapporten en neemt de conclusies en aanbevelingen tot zich om vervolgens het college een bestuursopdracht te geven in lijn met die aanbevelingen.

De accountant doet onderzoek naar de getrouwheid van de jaarrekening in nauw overleg met de auditcommissie uit de raad. Aan de hand van dat overleg onderzoekt de accountant met de meegegeven aandachtspunten de jaarrekening. Het accountantsverslag rapporteert over de getrouwheid van het beeld en controleert de verklaring van rechtmatigheid.

In lijn met het Griffiewerkplan ondersteunt de griffie de vergaderingen van raad, raadscommissies, presidium, vertrouwenscommissie en de voorzitter(s). De monitoring gaat over de genormeerde uren en de kwaliteit van de ondersteuning wordt beoordeeld in overleg met de werkgeverscommissie. Dergelijke tevredenheid wordt ook gemonitord bij instructieavonden, coaching van raadsleden of fracties en werkbezoeken of regionale contacten.

Wat mag het kosten

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	697	901	834	831	831	826
Saldo van baten en lasten	697	901	834	831	831	826
Saldo	697	901	834	831	831	826

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten per taakveld						
9.1 Bestuur	697	901	834	831	831	826
Subtotaal Lasten	697	901	834	831	831	826
Saldo van baten en lasten	697	901	834	831	831	826

Resultaat programma	697	901	834	831	831	826
---------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Toelichting

Taakveld 9.1 Bestuur

Het voordeel op dit taakveld bedraagt € 67.000. Dit wordt veroorzaakt door:

- Bij de voorjaarsnota 2023 is een incidenteel budget van € 77.000 aangevraagd ter dekking van de hogere lasten voor de inhuur van een griffier. Dit veroorzaakt een voordeel van € 77.000.
- Overige kleine afwijkingen: € 10.000 nadeel.

Recapitulatie: baten en lasten per programma en per taakveld

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000		Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
0	Bestuur en ondersteuning	-45.401	-35.624	-40.113	-40.282	-37.088	-37.150
0.1	Bestuur	230	1.043	938	946	946	946
0.10	Mutaties reserves	-6.690	214	-675	-665	-641	-632
0.2	Burgerzaken	447	456	320	314	311	312
0.4	Overhead	9.477	11.395	11.807	11.871	11.612	11.192
0.5	Treasury	-521	-461	-542	-622	-584	-721
0.61	OZB woningen	-4.705	-5.189	-6.122	-6.122	-6.122	-6.122
0.62	OZB niet-woningen	-1.349	-1.519	-1.794	-1.794	-1.794	-1.794
0.63	Parkeerbelasting	-610	-571	-771	-771	-771	-771
0.64	Belastingen overig	-114	-115	-118	-118	-118	-118
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-41.368	-41.720	-43.982	-45.735	-43.506	-44.192
0.8	Overige baten en lasten	-198	844	824	2.413	3.579	4.750
1	Veiligheid	2.243	2.707	2.815	2.814	2.773	2.772
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.820	2.118	2.169	2.169	2.170	2.170
1.10	Mutaties reserves	-130					
1.2	Openbare orde en veiligheid	553	588	646	645	604	602
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	5.790	5.786	6.533	6.550	6.672	6.629
2.1	Verkeer en vervoer	5.008	5.226	6.018	6.110	6.234	6.347
2.10	Mutaties reserves	-91	-247	-455	-527	-575	-683
2.2	Parkeren	369	258	317	301	305	305
2.3	Recreatieve havens	42	111	73	75	83	84
2.4	Economische havens en waterwegen	462	438	580	590	626	576
3	Economie	180	167	215	215	210	210
3.1	Economische ontwikkeling	157	155	197	198	193	193
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	23	12	17	17	17	17
4	Onderwijs	2.516	2.689	3.292	3.253	4.059	4.079
4.1	Openbaar basisonderwijs	49	55	51	51	51	51
4.10	Mutaties reserves		-486	-336	-244	-148	-61
4.2	Onderwijshuisvesting	1.541	2.038	2.611	2.513	3.221	3.155
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	926	1.083	966	934	934	934
5	Sport, cultuur en recreatie	5.192	4.998	5.324	5.436	5.693	5.698
5.1	Sportbeleid en activering	229	266	303	274	275	275
5.10	Mutaties reserves	-300	-188	-289	-250	-50	-38

5.2	Sportaccommodaties	910	653	787	875	898	884
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	420	438	427	403	402	402
5.4	Musea	6	6	6	6	6	6
5.5	Cultureel erfgoed	24	26	30	30	30	30
5.6	Media	1.047	1.060	1.127	1.129	1.138	1.139
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.856	2.737	2.933	2.969	2.995	3.000
6	Sociaal domein	18.161	17.260	19.298	18.766	18.095	18.037
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	735	147	2.221	2.205	2.216	2.224
6.10	Mutaties reserves	655	906				
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	584	1.238	1.392	1.392	1.392	1.392
6.3	Inkomensregelingen	3.286	2.012	2.105	2.105	2.081	2.072
6.4	WSW en beschut werk	1.286	1.245	1.234	1.143	987	927
6.5	Arbeidsparticipatie	507	549	755	802	850	891
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.472	1.512	1.533	1.515	1.497	1.480
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	2.080	2.324	2.325	2.322	2.021	2.023
6.71B	Begeleiding (WMO)	2.448	2.206	2.245	2.245	2.245	2.245
6.71C	Dagbesteding (WMO)	162	178	178	178	178	178
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	308	243	264	264	264	251
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	212	262	270	270	270	270
6.72B	Jeugdhulp behandeling	4.428	4.438	4.776	4.324	4.093	4.083
7	Volksgesondheid en milieu	4.714	-637	-612	-621	-643	-729
7.1	Volksgesondheid	2.168	1.780	1.867	1.865	1.870	1.876
7.10	Mutaties reserves	4.347	-383	-63			
7.2	Riolering	-997	-1.207	-1.083	-1.114	-1.150	-1.187
7.3	Afval	-1.133	-1.324	-1.341	-1.362	-1.355	-1.355
7.4	Milieubeheer	436	597	150	196	196	142
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-108	-101	-142	-206	-205	-205
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.151	1.709	1.651	1.556	1.365	782
8.1	Ruimte en leefomgeving	452	742	933	913	591	7
8.10	Mutaties reserves	1.252	-45	-176	-202	-76	-76
8.3	Wonen en bouwen	447	1.012	894	845	850	851
9	Raad	697	901	834	831	831	826
9.1	Bestuur	697	901	834	831	831	826
Totaal		-3.758	-44	-762	-1.481	1.967	1.153

Paragrafen

Paragraaf 1 Lokale Heffingen

Inleiding

De paragraaf lokale heffingen geeft een overzicht weer van de lokale heffingen in Heemstede. Achtereenvolgens wordt verder ingegaan op het beleid, de overhead, de totale inkomsten en de kostendekkendheid van de tarieven, de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid.

De lokale lastendruk gaat in op de woonlasten te weten de onroerende zaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

De heffingen worden onderscheiden in drie soorten:

A. Belastingen

Belastingen komen ten gunste van de algemene middelen en zijn vrij besteedbaar.

1. Onroerende zaakbelasting
2. Belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten
3. Parkeerbelastingen
4. Precariobelasting
5. Bedrijveninvesteringszone

B. Rechten

Dit zijn specifieke lasten verband houdend met individuele diensten. De opbrengst mag maximaal kostendekkend zijn.

1. Leges (diversen)
2. Marktgeden
3. Liggeld woonschepen in de woonschepenhaven Cruquiushaven

C. Heffingen

Dit zijn specifieke lasten verband houdend met collectieve voorzieningen. De opbrengst mag maximaal kostendekkend zijn.

1. Riool- en waterzorgheffing
2. Afvalstoffenheffing
3. Lijkbezorgingsrechten

Beleid

Algemeen

De heffingen worden behoudens voorgeschreven (maximum) tarieven overeenkomstig de uitgangspunten in de kadernota 2024-2027 verhoogd met 4,15%. De tarieven voor de rechten en heffingen zijn gebaseerd op het uitgangspunt van volledige kostendekkend.

Onroerende-zaakbelastingen

Onroerende-zaakbelasting wordt geheven op het gebruik en/of eigendom van onroerende zaken (woningen en niet-woningen). De eigenaar/gebruiker op 1 januari van enig jaar is belastingplichtig voor het gehele jaar. Grondslag is de waarde van de onroerende zaak die is vastgesteld met een WOZ-beschikking. Voor het belastingjaar 2024 geldt de waarde van de onroerende zaak per 1 januari 2023.

Gemeenten zijn vrij in de besteding van de inkomsten uit OZB. Vanwege schommelingen in de grondslag (WOZ-waarde) voeren we bij de OZB geen tarievenbeleid, maar een opbrengstenbeleid. Dit betekent dat bij het opstellen van deze begroting de beoogde opbrengst vastgesteld wordt. De tarieven worden vastgesteld in de belastingverordeningen wanneer aan het eind van het jaar de WOZ-waarden bekend zijn.

In de kadernota 2024-2027 is tevens vastgesteld op basis van het financieel perspectief dat de onroerende zaakbelasting en de belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten in totaal 1 miljoen euro boven de indexatie verhoogd wordt. Met deze extra opbrengst wordt in het tarief rekening gehouden.

Roerende woon- en bedrijfsruimten

De belasting op het eigendom en gebruik van roerende ruimten heeft net als de OZB drie verschillende tarieven. Een eigenarentarief voor roerende ruimten die tellen als woning en een gebruikers- en eigenarentarief voor roerende ruimten die niet in hoofdzaak als woning tellen.

De eigenaar/gebruiker op 1 januari van enig jaar is belastingplichtig voor het gehele jaar. Grondslag is de waarde van de onroerende zaak die is vastgesteld met een WOZ-beschikking. Voor het belastingjaar 2024 geldt de waarde van de onroerende zaak per 1 januari 2023.

Parkeerbelastingen

Voor het parkeren van een motorvoertuig op de openbare weg in een afgebakend gebied of voor de verlening van een vergunning hiervoor. In het kader van de parkeerregulering wordt deze parkeerbelasting geheven. Indien geen, of te weinig, parkeerbelasting is voldaan, kan de gemeente een naheffingsaanslag opleggen, vermeerderd met kosten.

Precariobelasting

Precariobelasting is een belasting die geheven wordt op het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond. Afhankelijk van het type object zijn er tarieven per tijdsperiode vastgesteld.

Bedrijveninvesteringszone

Deze zogenaamde BIZ-bijdrage (bedrijveninvesteringszone) is een belasting voor ondernemers die de kosten moet bestrijden die verbonden zijn aan activiteiten die zijn gericht op het bevorderen van leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit of economisch belang in relatie tot de openbare ruimte van de BI-zone op een bepaald gebied in de gemeente gelegen onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen.

Leges

Leges zijn betalingen aan de overheid waar een individueel aanwijsbare tegenprestatie van die overheid tegenover staat. Belangrijke categorieën leges zijn de secretarieleges (leges die betaald worden aan de publieksbalie), bouwleges en leges voor APV vergunningen.

Marktgelden

Recht geheven van degene aan wie een vaste standplaats, dan wel een dag- of standwerkersplaats op de markt is toegewezen voor het uitstallen, aanbieden of verkopen van waren op de voor het houden van de markten aangewezen terreinen en andere openbare plaatsen.

Liggeld woonschepen in de woonschepenhaven Cruquiushaven

Recht wordt geheven voor het innemen van een vaste ligplaats met een woonschip op een aangewezen ligplaats in de woonschepenhaven Cruquiushaven.

Riool- en waterzorgheffing

Voor de mogelijkheid om afvalwater en/of hemelwater af te voeren via de gemeentelijke riolering en voor zuivering van huishoudelijk afvalwater.

Afvalstoffenheffing

Alle huishoudens, zowel huurders als eigenaren van een woning, moeten afvalstoffenheffing betalen. Met deze inkomsten haalt de gemeente uw huisvuil op, voert het af en verwerkt het.

Lijkbezorgingsrechten

Voor het gebruik van de begraafplaats (het recht om begraven te worden) en voor het door de gemeente verlenen van diensten zoals het onderhouden van het graf.

Overhead

Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Omdat de overhead met ingang van 2017 niet langer mag worden doorgerekend aan de **programma's heeft de wetgever bepaald dat in de** paragraaf lokale heffingen volgens een voorgeschreven model inzicht wordt gegeven in de mate van kostendekkendheid van de heffingen. Die kostendekkendheid moet buiten de boekhouding om worden berekend (=extracomptabel). Voor de toerekening van de overhead zijn daartoe twee verdeelsleutels toegestaan, te weten de loonkosten per taakveld of de omvang per taakveld. Beide sleutels mogen worden toegepast, maar is eenmaal een keuze gemaakt, dan moet die sleutel ook consequent worden gehanteerd. Heemstede heeft in de financiële verordening gekozen voor de verdeelsleutel van de loonsom per taakveld. Loonkosten bepalen in de meeste gevallen immers een groot deel van het tarief.

In 2024 is de overhead geactualiseerd op basis van de begroting 2024. Deze actualisatie heeft in voorgaande begrotingsjaren niet steeds plaats gevonden. Daarom is nu sprake van een stijging in overheadbedragen toegerekend aan onder meer de heffingen ten opzichte van de begroting 2023.

Dit wordt dus niet veroorzaakt door een stijging van de werkelijke overheadkosten maar doordat de actualisatie van de toerekening niet eerder heeft plaats gevonden.

De totale overhead bedraagt in 2024 afgerond 11,7 miljoen euro. De salarislasten exclusief de salarislasten op overhead bedragen afgerond 13,6 miljoen euro. Hieruit volgt een overheadpercentage 86,1% van de loonsom voor 2024.

Dat betekent dat over de directe loonkosten 86,1% overhead wordt toegerekend.

Inkomsten en kostendekkendheid tarieven

Hieronder volgt een tabel met de opbrengsten van de verschillende belastingen.

Prog		Bedrag (x € 1) Opbrengst heffingen
0	Onroerende zaakbelasting woningen	-6.692.655
0	Onroerende zaakbelasting niet-woningen	-1.793.701
0	Parkeerbelasting	-770.700
0	Precariobelasting	-55.085
0	Precario recreatieboten	-60.758
0	Roerende ruimte belasting	-6.532

Hierna wordt inzicht gegeven in de opbrengsten van de rechten en heffingen inclusief de mate van kostendekkendheid op basis van de voorgeschreven tabellen.

Leges

Tegenover onze leges staan de diensten die we leveren. In het tarievenbeleid streven we er naar om de kosten van deze diensten volledig te dekken. De leges zijn onder te verdelen in drie zogenoemde titels. Dit zijn:

1. Algemene dienstverlening
2. Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning
3. Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn.

Voor de berekening van de leges gaan we uit van kostendeckendheid. Uitzondering hierop zijn de leges burgerlijke stand, waarvoor het Rijk de hoogte vaststelt. Voor de leges voor de reisdocumenten en rijbewijzen stelt het Rijk een maximumbedrag vast.

De huwelijken en geregistreerd partnerschappen zijn meer dan kostendeckend. Hiermee wordt een deel van de overige kosten in titel 1 gecompenseerd.

plus=nadeel, min=voordeel

		Bedrag (x € 1)					
Prog		Directe			Totale	Opbrengst	Kosten
		Kosten	Loonkosten	Overhead	kosten	heffingen	dekkendheid
							%
Titel 1 - Algemene dienstverlening							
0	Huwelijk en geregistreerd partnerschap	3.927	36.697	31.596	72.220	- 100.274	139%
0	Documenten burgerlijke stand	1.091	53.228	45.829	100.148	- 9.918	10%
0	Basisregistratie personen	5.874	177.425	152.763	336.062	- 18.536	6%
0	Rijbewijzen	29.625	147.854	127.302	304.781	- 124.980	41%
0	Reisdocumenten	151.586	151.586	61.105	283.661	- 309.636	109%
0	Naturalisatie	16.992	23.657	20.639	61.018	- 29.751	49%
7	Leges bodemrapporten	5.780	0	0	5.780	-3.958	68%
8	Woonschepen	20.010	0	0	20.010	-6.654	33%
Totaal titel 1		234.885	509.831	438.964	1.183.680	-603.707	51%
Titel 2 - Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunningen							
8	Omgevingsvergunningen	0	420.354	361.925	786.797	-399.773	51%
Totaal titel 2		0	420.304	361.925	786.797	-399.773	51%
Titel 3 - Europese dienstenrichtlijn							
1	Vergunningen APV	0	55.058	47.404	102.463	-6.145	6%
Totaal titel 3		0	55.058	47.404	102.463	-6.145	6%

Onroerende zaakbelasting (ozb)

De opbrengst van de onroerende zaakbelasting wordt jaarlijks geïndexeerd. In de kadernota 2024-2027 is vastgesteld dat het indexatiepercentage 4,15% toegepast zou worden. Deze indexatie zorgt voor een **stijging van € 298.000 van de ozb inkomsten**. Hier bovenop wordt voorgesteld de opbrengst met een miljoen te verhogen om de gemeentelijke begroting reëel en structureel in evenwicht te brengen.

Onroerende zaakbelasting		Bedrag (x € 1.000)			Inclusief verhoging van € 1 miljoen
		2023*	inflatie 4,15%	2024	
Woningen	Eigenaar	-5.669	-235	-5.904	-6.693
Niet woningen	Eigenaar	-931	-39	-970	-695
	Gebruiker	-588	-24	-613	-1.099
Totaal		-7.188	-298	-7.486	-8.486

* Bedragen volgens primaire begroting

Rioolheffing

Rioolheffing is uitsluitend bedoeld om de kosten te dekken van de gemeentelijke riolering en waterzorgtaken. De raad heeft besloten dat er van 100% kostendekkendheid sprake moet zijn.

Vanaf 2022 geldt het Programma Water 2022-2026. Vanaf 2023 wordt er niet meer op vervangingsinvesteringen riolering afgeschreven (70 jaar) maar wordt een vervangingsinvestering direct in mindering gebracht op de voorziening "Vervangingsinvesteringen Riolering". Een uitzondering geldt voor de projecten die doorgeschoven zijn naar het investeringsprogramma 2023 vanuit eerdere boekjaren. Dit betreft de riolering en drainage "Van Merlenlaan", de riolering "Slotlaan en omgeving" en de drainage Dinkelpad. Deze kunnen niet betrokken worden bij de voorziening omdat bij de opbouw van de voorziening tot 2023 geen rekening is gehouden met deze investeringen. Wel is in de heffing reeds rekening gehouden met de jaarlijkse kapitaallasten van deze investeringen.

Tekorten en overschotten in de exploitatie van het riool worden verrekend met de voorziening Riolering.

Verdeling kosten rioolheffing volgens model:

plus = nadeel, min = voordeel

Bedrag (x € 1.000)	Begroting		Meerjarenraming	
	2024	2025	2026	2027
Kosten taakveld 2.1 verkeer en vervoer	321	321	321	321
Kosten taakveld 3.3 weekmarkt	16	16	16	16
Kosten taakveld 7.2 riolering	2.505	2.665	2.898	3.083
Inkomsten taakvelden excl. heffingen	0	0	0	0
Netto kosten taakveld	2.842	3.002	3.235	3.420
<u>Extracomptabel toe te rekenen kosten</u>				
Overhead	303	303	303	303
BTW	443	474	510	547
Totale kosten	3.588	3.780	4.048	4.270
Opbrengst heffingen	-3.588	-3.780	-4.048	-4.270
Percentage kostendekking	100%	100%	100%	100%

Tarief per aansluiting

	Tarief per aansluiting (x € 1)			
	2024	2025	2026	2027
13.011 aansluitingen (12.326 huishoudens; 685 bedrijven)	275,76	290,49	311,14	328,22

Percentuele wijziging t.o.v. voorgaand jaar:

	Percentage			
	2024	2025	2026	2027
Wijziging tarief	6,16%	5,34%	7,11%	5,49%

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing is bedoeld om de werkelijke kosten van de afvalinzameling en afvalverwerking te dekken. Volgens vastgesteld beleid moet de heffing 100% kostendekkend zijn. Tekorten en overschotten in de exploitatie van afval worden verrekend met de voorziening Afvalstoffenheffing.

Verdeling kosten afval volgens model:

plus = nadeel, min = voordeel

Bedrag(x € 1.000)	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Kosten taakveld 2.1 verkeer en vervoer	214	214	214	214
Kosten taakveld 6.3 inkomensregelingen	130	130	130	130
Kosten taakveld 7.1 volksgezondheid	178	178	178	178
Kosten taakveld 7.3 afval	3.255	3.364	3.332	3.332
Inkomsten taakveld 6.3 excl. heffingen	-130	-130	-130	-130
Netto kosten taakveld	3.647	3.756	3.724	3.724
Extracomptabel toe te rekenen kosten				
Overhead	75	75	75	75
BTW	744	766	758	758
Totale kosten	4.466	4.597	4.557	4.557
Opbrengst heffingen	-4.466	-4.597	-4.557	-4.557
Percentage kostendekking	100%	100%	100%	100%

Tarief per aansluiting

Tarief per aansluiting (x € 1)	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Klein (120/140 l, resp. 100 tikken) aantal 6.899	327,38	336,95	334,04	334,02
Groot (240 l, resp. 200 tikken) aantal 5.395	409,23	421,19	417,55	417,52

Percentuele wijziging t.o.v. voorgaand jaar:

Percentage	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Wijziging tarief	-1,25%	2,92%	-0,86%	-0,01%

Begraafenisrechten

Het huidige uitgangspunt is een 100% kostendekkende exploitatie van de begraafplaats (uitvaartverzorging en onderhoud begraafplaats). Uitzondering hierop zijn de lasten van de grafkapel in verband met de monumentale status hiervan.

Een exploitatietekort op uitvaartverzorging wordt gedekt door de betreffende reserve en een overschot wordt daaraan toegevoegd.

Een exploitatietekort op onderhoud graven wordt gedekt door de betreffende voorziening en een overschot wordt daaraan toegevoegd. De voorziening wordt gevoed vanuit de grafrechten.

plus = nadeel, min = voordeel

Berekening kostendekkendheid Begraafenisrechten		Bedrag (x € 1.000)
		2024
Kosten taakveld 7.5 begraafplaatsen en crematoria (exclusief BTW)		408
Inkomsten taakveld 0.10 reserve uitvaartverz. en 7.5 voorziening onderhoud graven		-50
Netto kosten taakveld		358
<u>Extracomptabel toe te rekenen kosten</u>		
Overhead		232
BTW		106
Totale kosten		696
Opbrengst Begraafenisrechten		-696
Percentage kostendeckking		100%

Marktgelden

Bij de bepaling van onze tarieven houden we er rekening mee dat de markt aantrekkelijk blijft voor standhouders en bezoekers.

plus = nadeel, min = voordeel

Kostendekkendheid marktgelden		Bedrag (x € 1.000)
		2024
Kosten taakveld 3.3 bedrijfsloket en bedrijfsregelingen		76
Inkomsten taakvelden		0
Netto kosten taakveld		76
<u>Extracomptabel toe te rekenen kosten</u>		
Overhead		27
BTW		9
Totale kosten		112
Opbrengst Marktgelden		-58
Percentage kostendeckking		52%

Lokale lastendruk

De woonlasten bestaan uit de onroerend zaakbelasting, de riool- en waterzorgheffing en de afvalstoffenheffing. Onderstaande tabel laat de tarieven uit de begroting 2023 en 2024 zien.

Bij de onroerend zaakbelasting wordt opgemerkt dat de percentuele mutatie niet gecorrigeerd is voor de verschillende grondslagen 2023 en 2024. In 2023 is de grondslag (de totale WOZ waarde in de gemeente) immers afwijkend van 2024.

Belastingsoort	Bedrag (x € 1)		
	2023	2024	% Mutatie
Onroerende zaakbelasting (gemiddelde WOZ-waarde 2023, € 677.000)	439	518	18,06%
Rioolheffing	260	276	6,16%
Afvalstoffenheffing (rolcontainer 240 liter)	414	409	-1,25%
Totaal	1.113	1.203	8,09%

De gemiddelde WOZ-waarde van een woning in Heemstede is volgens het CBS in 2023 € 677.000. Een huurder van een woning wordt alleen voor de afvalstoffenheffing aangeslagen.

In absolute bedragen wijzigt de OZB aanslag van woningen als volgt:

WOZ waarde	OZB 2023	OZB 2024	Toename
€ 350.000	227	268	41
€ 550.000	356	421	64
€ 700.000	454	536	82
€ 1.000.000	648	765	117

Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Heemstede kunnen belastingplichtigen, die niet in staat zijn om hun belastingsschuld te betalen, in aanmerking komen voor kwijtschelding. Er kan alleen kwijtschelding worden aangevraagd voor afvalstoffenheffing.

Degenen die kwijtschelding hebben gekregen toetsen we het jaar erna bij het inlichtingenbureau. Als ze volgens die toets nog in dezelfde omstandigheden verkeren als het jaar waarin ze kwijtschelding hebben gekregen, geven we automatisch kwijtschelding.

De kwijtscheldingen worden voor 2024 begroot op € 130.000 voor de afvalstoffenheffing.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen

Algemeen

Bij het weerstandsvermogen worden de beschikbare weerstandscapaciteit en de in kaart gebrachte risico's, waar geen beheersmaatregel tegenover staan, tegen elkaar afgezet. Dit wordt uitgedrukt in de ratio weerstandsvermogen. De bandbreedte van deze ratio is opgenomen in de financiële verordening. Een ratio met een bandbreedte tussen 1,6 en 1,8 wordt als ruim voldoende gekwalificeerd. De financiële verordening geeft tevens de regels weer rond de berekening van het weerstandsvermogen.

Om een goed oordeel te kunnen geven over het weerstandsvermogen zijn twee elementen van belang: de beschikbare weerstandscapaciteit (A) en de benodigde weerstandscapaciteit (B).

A. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves ter dekking van risico's. Stille reserves, de post onvoorzien en de onbenutte belastingcapaciteit worden niet meegenomen in de berekening. Strikt genomen vormt daarom alleen de algemene reserve het weerstandsvermogen. De algemene reserve bedraagt per 1-1-2024: € 21.734.271

B. Benodigde weerstandscapaciteit (de risico's)

Dit betreft de inventarisatie van de risico's waarvoor geen dekking in de begroting is en de kans dat die zich voordoen. De risico's **worden ingeschat op totaal € 5.239.000.**

Ratio weerstandsvermogen

Conform de huidige verordening is het weerstandsvermogen berekend op basis van de algemene reserve. De weerstandsratio moet minimaal tussen de 1,6 en 1,8 zijn.

De ratio van het weerstandsvermogen per 1 januari 2024 is :

Ratio weerstandsvermogen	2024
Beschikbare weerstandscapaciteit (A)	$\frac{21.734.271}{5.239.000} = 4,1$
Benodigde weerstandscapaciteit (B)	5.239.000

Uit de normtabel blijkt dat een ratio binnen deze bandbreedte uitstekend is.

Normtabel weerstandsvermogen	
≥ 2,0	Uitstekend
1,4 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,4	Voldoende
< 1,0	Onvoldoende

Onbenutte belastingcapaciteit

De nog onbenutte OZB is gelijk aan de belastingheffing die nog kan worden opgelegd tot het niveau dat een gemeente moet heffen om in aanmerking te komen voor toelating van een zogenoemde artikel 12 aanvraag. Dit niveau bestaat uit de WOZ-waarde vermenigvuldigd met het redelijk tarief. In de Meicirculaire gemeentefonds wordt jaarlijks het redelijk tarief bekend gemaakt.

De geraamde opbrengst OZB vormt het uitgangspunt voor de bepaling van de onbenutte belastingcapaciteit.

	WOZ-waarde volgens opgave aan CBS 2023	Bedrag
A	WOZ-waarde woningen	8.688.073.000
B	WOZ-waarde niet-woning gebruiker	320.349.000
C	WOZ-waarde niet-woning eigenaar	375.580.000
D	Redelijk tarief (volgens Meicirculaire 2023)	0,1614 %
	Opbrengst redelijk tarief (A+B+C)xD	€ 15.145.779
	Geraamde opbrengst OZB 2024	€ 8.486.356
	Onbenutte belastingcapaciteit	€ 6.659.423

N.B. De OZB 2024 wordt geheven over de WOZ-waarden van 2023. Deze WOZ-waarden betreffen nu nog voorlopige cijfers. De WOZ-waarden van woningen en niet-woningen worden tot aan het versturen van de WOZ-aanslagen gewaardeerd door GBKZ.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt door Heemstede niet betrokken bij de berekening van de ratio weerstandsvermogen.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door de risico's die de gemeente loopt. De belangrijkste risico's zijn in deze paragraaf opgenomen. De lijst moet worden beschouwd als een zo goed mogelijke inschatting op basis van de beschikbare informatie. Ingeschat wordt hoe groot de kans is dat de risico's zich inderdaad voordoen.

Score	Risicokans	Gemiddelde risicokans
1. Laag	0% - 12,50%	12,50%
2. Gemiddeld	25% - 50%	37,50%
3. Hoog	50% - 75%	62,50%
4. Zeer hoog	75% - 100%	87,50%

Risico's uit groep 4 doen zich vrijwel zeker voor en moeten worden afgedekt door het vormen van een voorziening. Er bestaan ook risico's die door de hoogte niet afgedekt kunnen worden door de gemeente zelf. Indien mogelijk worden deze risico's bij een verzekeraar ondergebracht. Dit geldt bijvoorbeeld voor aansprakelijkheid en brandschade. Risico's lager dan € 50.000 worden niet in de risico-inventarisatie betrokken. Deze worden gedekt uit de normale flexibiliteit van de bedrijfsvoering.

Hierna volgt een samenvatting van de inventarisatie van de risico's die niet op een of andere manier zijn ondervangen (waar geen voorziening voor is gevormd of verzekering voor is aangegaan) en die een financieel gevolg kunnen hebben.

Risico's

Totaal overzicht benodigde weerstandscapaciteit (B)				
Risico's	Maximaal risico	Kans	%	Bedrag
1. Investeringsprojecten	1.800.000	Gemiddeld	37,5%	675.000
2. BTW en VPB	5.515.000	Gemiddeld	12,5%	689.000
3. Niet-verhaalbare planschades	100.000	Laag	12,5%	13.000
4. Vaste formatie zonder structurele dekkingsmiddelen	pm	pm	pm	pm
5. APPA voor bestuurders en voormalig bestuurders	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
6. Veiligheidsregio Kennemerland	69.000	-	-	69.000
7. Gemeenschappelijke regeling Participatiebedrijf Zuid-Kennemerland	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
8. Open einde regeling Participatiewet-inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz levensonderhoud	1.631.000	Hoog	62,5%	1.019.000
9. Gemeentefonds nieuw verdeelmodel 2026	4.100.000	Laag	12,5%	513.000
9. Gemeentefonds btw-compensatiefonds	1.544.000	Gemiddeld	37,5%	579.000
10. Bekostigingsregeling ontheemden Oekraïne	5.459.600	Laag	12,5%	682.000
11. Garantstellingen leningen	2.675.000	Gemiddeld	37,5%	1.000.000
12. Invoering Maatregelen NIS2	pm	pm	pm	pm
13. Exit strategie ICT outsourcing	pm	pm	pm	pm
Maximaal risico	22.893.600			
Benodigde weerstandscapaciteit				5.239.000

Hieronder worden de risico's verder toegelicht.

1. Investeringsprojecten	
Omschrijving	De gemeente loopt risico bij de investeringsprojecten.
Kans	Gemiddeld
Impact	In de periode 2024 – 2027 wordt in totaal voor € 44.153.250 aan grote projecten opgenomen (bruto krediet > € 500.000). Hierbij zijn ook de IHP projecten > € 500.000 betrokken. Het betreft 25 projecten zodat het gemiddeld risico wordt vastgesteld op afgerond € 1.800.000. Uitgangspunt is dat het risico zich in de komende 4 jaar één keer voordoet. Het risico wordt bepaald op 37,50% van € 1.800.000 en komt uit op € 675.000.

2. BTW en VPB

Omschrijving	<p>De gemeente Heemstede nam deel aan het Horizontaal toezicht (HT). Hierbij werden de verantwoordelijkheden meer bij de organisatie zelf neergelegd aan de hand van 3 controlebegrippen met de belastingdienst: transparantie, vertrouwen en begrip. De spelregels waren vastgelegd in een convenant. Doel was tijdig signaleren van fiscale risico's door overleg met de belastingdienst waardoor duidelijkheid over de fiscale positie ontstond en de belastingdienst minder snel tot een (regulier) boekenonderzoek zou besluiten. Het huidige convenant HT eindigt 1 januari 2024. Voor het nieuwe convenant DHT (Doorontwikkeld horizontaal toezicht) moet de gemeente vóór 1 januari 2024 beschikken over een TCF dat aan de eisen van de belastingdienst voldoet. In 2023 stappen worden hier stappen in gezet. De verwachting is dat de het convenant DHT met de belastingdienst eind 2023 getekend wordt. In 2024 zal vervolg gegeven worden aan verdere doorontwikkeling van het TCF.</p> <p>Bij het DHT zijn de criteria verhoogd en worden meer eisen gesteld aan het Tax Control Framework (TCF). Het TCF is het geheel van processen en interne beheersmaatregelen die er voor zorgen dat de fiscale risico's bekend zijn en worden beheerst.</p> <p>BTW Van de meeste uitgaven die de gemeente als overheid doet, kan de betaalde btw deels of geheel gedeclareerd worden bij het btw compensatiefonds (BCF). Daarnaast kan de gemeente ook de btw die zij als ondernemer betaalt in vooraftrek brengen (fiscale btw). Hoewel er controle op de juistheid van de btw-aftrek en declaraties bij het btw compensatiefonds plaatsvinden, kan een boekenonderzoek tot een naheffingsaanslag leiden. De kans op een boekenonderzoek is altijd aanwezig. Heemstede controleert op basis van audits de juistheid van de boekingen. Op basis hiervan wordt het risico op een naheffing als laag beoordeeld.</p> <p>Vennootschapsbelasting (VPB) Op 1 januari 2016 is de vennootschapsbelastingplicht voor publieke organisaties ingevoerd. De Wet op de vennootschapsbelasting (Vpb) is zo aangepast dat overheden ook belast kunnen worden voor economische activiteiten die ook door private ondernemingen (kunnen) worden uitgevoerd. Door deze wetswijziging vallen activiteiten waarvoor gemeenten als ondernemer optreden onder de Vpb. De gemeente heeft de gevolgen van de vennootschapsbelastingplicht in beeld gebracht. Op grond van uitgevoerde fiscale scans is vanaf 2016 het standpunt dat de gemeente niet onderworpen is aan vpb-heffing. De gemeente is dus vooralsnog niet belastingplichtig en daarom wordt het risico voor wat betreft Vpb op p.m. gewaardeerd. Jaarlijks vindt een toets plaats op de VPB. Hierbij wordt beoordeeld of er nieuwe activiteiten zijn die mogelijk onder de VPB vallen.</p>
Kans	laag
Impact	Het financiële risico wordt beoordeeld aan de hand van de totaal gedeclareerde BTW over 2022 bij het BCF en de in 2022 in vooraftrek genomen BTW op aangifte. De BCF aangifte 2022 bedroeg € 4.396.000 en de BTW als ondernemer € 1.119.000 . In totaal betreft het € 5.515.000 aan gecompenseerde/in vooraftrek genomen BTW dat bij een laag risico van 12,5% neerkomt op afgerond € 689.000 .

3. Niet-verhaalbare planschades

Omschrijving	Hoewel ten behoeve van de afhandeling van claims inzake planschades met succes een beroep op externe expertise kan worden gedaan, blijven de uitkomsten van mogelijke procedures en risico's een onzekere factor. Nu de wet uitdrukkelijk de mogelijkheid biedt planschadeovereenkomsten aan te gaan, wordt dit ook standaard gedaan, waardoor de risico's tot een minimum beperkt blijven. Door het aangaan van een planschadeovereenkomst neemt de initiatiefnemer het risico van de planschade op zich.
Kans	Laag
Impact	Uitgaande van een laag risico en een claim van € 100.000 in 4 jaar wordt het incidentele risico berekend op afgerond € 13.000 (12,5% van € 100.000).

4. Vaste formatie zonder structurele dekkingsmiddelen

Omschrijving	De gemeente heeft langdurige (meerjarige) projecten en taken waarvoor personeel nodig is omdat er geen capaciteit is binnen de bestaande formatie of omdat er specifieke deskundigheid is vereist. Een voorbeeld van zo'n project is het wegcategoriseringsplan (WCP), een voorbeeld van zo'n taak is opvang. Op de huidige arbeidsmarkt is het erg lastig langdurig voldoende gekwalificeerd personeel in te huren. Daarnaast is dit erg duur. Een oplossing kan zijn het aannemen van personeel en dit te dekken uit de projectgelden of uit tijdelijke middelen van het rijk voor een bepaalde taak. Het nadeel is dat een dergelijk project of taak eindig is maar dat het dan wel gaat om vaste formatie m.a.w. de kosten zijn structureel terwijl de dekkingsmiddelen stoppen. Er is dan sprake van boventalligheid. De domeinmanager heeft in deze de taak een oplossing te vinden voor de boventallige formatie (bijvoorbeeld herplaatsing binnen de gemeente). Er is een kleine kans dat dit niet (tijdig) lukt. Binnen het MT is afgesproken dat in dat geval de flexibele schil voor dekking wordt ingezet. In 2024 is het begrote bedrag van de flexibele schil € 475.341.
Kans	p.m.
Impact	p.m.

5. APPA voor bestuurders en voormalig bestuurders

Omschrijving	In de APPA (Algemene pensioenwet Politieke ambtsdragers) staat dat wethouders gedurende hun ambt pensioen opbouwen. Dit verzorgt Heemstede in eigen beheer via de voorziening pensioenen en wachtgelden. De gemeente zorgt aan de hand van actuariële berekeningen dat de voorziening dekkend blijft. Als het kapitaal niet genoeg blijkt om aan alle toekomstige verplichtingen te voldoen, moet de gemeente geld bijstorten.
Kans	p.m.
Impact	p.m. De hoeveelheid kapitaal dat nodig is om de voorziening dekkend te houden is afhankelijk van het rentepercentage. Heemstede heeft geen zicht op de toekomstige schommelingen van de rentemarkt en het risico kan hierdoor niet goed gekwantificeerd worden.

6. Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)

Omschrijving	De VRK is de veiligheidsregio van de gemeenten Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort. Elk jaar kwantificeert de VRK in haar eigen begroting haar risico's. In de begroting 2024 van de VRK tellen deze risico's op tot een bedrag van € 4,6 miljoen.
Kans	-
Impact	De VRK heeft een weerstandscapaciteit van 0,7. Dit betekent dat 30% van haar risico's (€ 1.380.000) niet afgedekt zijn binnen de gemeenschappelijke regeling. Heemstede vormt 5% van de VRK op basis van inwonertal. Het volgt dat € 69.000 van het risico van de veiligheidsregio door Heemstede gedragen wordt.

7. Gemeenschappelijke regeling Participatiebedrijf Zuid-Kennemerland

Omschrijving	De deelnemende gemeenten zijn Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort. Gemeenten moeten op contractniveau met Spaarne Werkt afspraken maken ten aanzien van het realiseren van Sociale Werkvoorziening (SW)-plaatsen, Nieuw Beschut werk, inwoners met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt en jongeren zonder startkwalificatie. De gemeenten ontvangen van het Rijk via de Integratie-uitkering Participatie gelden voor de WSW en Nieuw Beschut. De bijdrage aan het Participatiebedrijf wordt naar rato van deze gelden verdeeld. Op basis hiervan maakt de gemeente Heemstede in 2024 ca. 6,5 % uit van het totaal. Bij financiële tekorten zal Heemstede voor dit percentage worden aangesproken.
Kans	p.m.
Impact	Een extra exploitatietekort van de GR van bijvoorbeeld € 1 miljoen, betekent voor Heemstede een extra tekort op de WSW van 6,5% ofwel € 65.000. Gelet op de beschikbare reserve sociaal domein wordt in deze paragraaf ervan uitgegaan dat geen aanvullende dekking vanuit de algemene reserve noodzakelijk is. Het risico wordt als p.m. aangemerkt.

8. Open einde regeling Participatiewet-inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz levensonderhoud

Omschrijving	Voor de PW, IOAW, IOAZ en Bbz levensonderhoud wordt door het Rijk een specifieke uitkering verstrekt. De huidige gedragslijn is dat het verschil tussen de bijstandslasten en de bijdrage van het Rijk in de bijstandslasten wordt verrekend met de reserve Participatiewet-inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz. In de nota reserves en voorzieningen – weerstandsvermogen 2019 is aangegeven dat bij een negatieve stand deze reserve zal worden aangevuld vanuit de algemene reserve.
Kans	Hoog
Impact	Na aftrek van de vangnetregeling van het Rijk bedragen de geraamde tekorten voor 2024 € 422.000, 2025 € 422.000, 2026 € 398.000 en 2027 € 389.000. De reserve Participatiewet-inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz bedraagt naar verwachting per eind 2023 € 0. Dit betekent voor de komende 4 jaar een risico van € 1.631.000 (€ 422.000 + € 422.000 + € 398.000 + € 389.000). Gelet op de onzekerheid in het verloop van de uitkeringsgerechtigden en de mate waarop het Rijk dit gaat compenseren, wordt de kans ingeschat op hoog. Uitgaande van een hoog risico van 62,5% bedraagt het incidentele risico 62,5% van € 1.631.000 is € 1.019.000.

9. Gemeentefonds

Omschrijving	<p>De gemeente loopt het risico dat de inkomsten uit het Gemeentefonds lager uitvallen door aanpassingen op Rijksniveau. De inkomsten kunnen tegenvallen door:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Negatieve herverdeeleffecten (vanaf 2026) 2. Een lagere onderbesteding of overbesteding van het btw-compensatiefonds met als gevolg een lagere algemene uitkering uit het Gemeentefonds. <ol style="list-style-type: none"> 1. Met ingang van 1 januari 2023 is het nieuwe verdeelmodel voor het gemeentefonds in werking getreden. Heemstede is nadeelgemeente met € 111,66 per inwoner. Er is hierbij sprake van een ingroeipad waarmee het maximale nadeel oploopt tot € 37,50 per inwoner in 2025. Met betrekking tot 2026 is aangegeven dat de invoering van het nieuwe model tijdig geëvalueerd zal worden en aan de hand van deze evaluatie besloten zal worden over het traject voor 2026 en verder. Potentieel betekent dit dat het nadeel voor Heemstede vanaf 2026 kan oplopen van € 37,50 tot € 111,66 per inwoner. Dit komt overeen met een nadeel van € 2.050.000 vanaf 2026. 2. Tot nog toe was er in alle jaren sprake van een onderbesteding van het btw-compensatiefonds. De niet bestede middelen werden dan achteraf verdeeld over de gemeenten via de algemene uitkering. In de begroting is daarom een inschatting gemaakt van de inkomsten die de gemeente ontvangt uit onderbesteding. De afgelopen jaren is er landelijk door de gemeenten een steeds groter beroep gedaan op het btw-compensatiefonds. Het risico bestaat dat er niet langer sprake zal zijn van een onderbesteding en de gemeente de geraamde inkomsten van € 386.000 per jaar (deels) niet zal ontvangen.
Kans	<ol style="list-style-type: none"> 1. Laag 2. Gemiddeld
Impact	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het risico voor 2026 en 2027 bedraagt € 4,1 miljoen. Dit risico wordt laag ingeschat en wordt bepaald op 12,5% van € 4,1 miljoen is € 513.000. 2. Het risico voor 2024 t/m 2027 bedraagt afgerond € 1.544.000. Dit risico wordt gemiddeld ingeschat en wordt bepaald op 37,5% van € 1.544.000 is € 579.000.

10. Bekostigingsregeling ontheemden Oekraïne

Omschrijving	<p>Ter dekking van de kosten die gemeenten maken voor het opvangen van Oekraïense vluchtelingen heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid in 2022 de bekostigingsregeling ontheemden Oekraïne opgezet. In de begroting wordt in de periode 2024-2027 uitgegaan van inkomsten uit deze regeling, hoewel het nog niet zeker is dat de bekostigingsregeling de volledige periode onveranderd blijft. Voorzichtigheidshalve zijn er in de jaren 2024-2027 lagere inkomsten opgenomen dan in 2023, maar alsnog is er een risico dat het Rijk deze middelen stop kan zetten.</p>
Kans	Klein
Impact	<p>Er is in de periode 2024-2027 jaarlijks dekking vanuit het Rijk opgenomen van € 1.364.900, totaal € 5.459.600. Het risico dat we dit bedrag niet ontvangen wordt laag ingeschat en wordt dus bepaald op 12,5% van € 5.459.600. Dit is € 682.000.</p>

11. Garantstellingen leningen

Omschrijving	<p>De gemeente staat garant voor een aantal leningen, die onder andere aan College Hageveld en sportverenigingen zijn verstrekt. Hoewel jaarlijks de begroting en jaarrekeningen van de betreffende organisaties wordt beoordeeld, loopt de gemeente financieel risico doordat zij aangesproken kunnen worden door een geldverstrekende instantie.</p> <p>De garantstelling van RCH is niet meer opgenomen onder het risico van de garantstellingen. Het betreft momenteel een debiteurenrisico.</p> <p>Het bedrag van de gegarandeerde geldleningen waarvoor de gemeente Heemstede garant staat bedraagt per 1 januari 2024 ongeveer € 10,7 mln.</p>
Kans	Gemiddeld
Impact	<p>De kans dat een vereniging of instelling niet aan haar verplichtingen kan voldoen, wordt na de coronacrisis en de stijgende kosten voor personeel en energie hoger ingeschat dan de jaren hiervoor. Het gemiddelde bedrag per lening, waarvoor de gemeente garant staat, bedraagt € 2,675 mln. Uitgaande van een gemiddeld risico wordt het risico geschat op 37,50% van € 2,675 mln ofwel € 1.000.312 (afgerond € 1 mln).</p>

12. Invoering maatregelen NIS2

Omschrijving	<p>. De 'Network and Information Security directive' is eind 2022 door de Europese Unie vastgesteld en bedoeld om de cyberbeveiliging en weerbaarheid van essentiële diensten in EU-lidstaten te verbeteren. Deze dient nog door de Rijksoverheid vertaald te worden naar nationale wetgeving en kan gevolgen hebben voor de informatiebeveiliging van gemeenten. Naar verwachting zullen de wetten eind 2024 in werking treden, nadat deze door het parlement zijn behandeld. De organisaties die onder de NIS2-richtlijn vallen moeten vanaf dat moment aan de zorgplicht en meldplicht voldoen wat neerkomt op het implementeren en monitoren van nieuwe maatregelen.</p>
Kans	p.m.
Impact	De hoeveelheid en complexiteit van maatregelen zal bepalend zijn voor het benodigde implementatiebudget. De impact kan nu niet ingeschat worden

13. Exit strategie ICT outsourcing

Omschrijving	<p>Het initiële ICT-outsourcing contract gaat aflopen. Voorbereidend op het aanbesteden van de ICT dienstverlening en over te brengen naar nieuwe outsourcingpartijen is een gefaseerde exit-strategie opgesteld en voorgesteld aan ons huidige ICT leverancier. Door deze fasering verwachten we met het onttrekken van dienstverleningsonderdelen in het huidige contract, en de daarmee gepaarde daling in maandlasten, voldoende dekking te creëren voor nieuw aangevane dienstverlening. Mochten wij echter geen overeenstemming bereiken over de voorgestelde exit-strategie moeten we nieuwe keuzes maken; doorgaan op basis van de huidige dienstverlening of alles in een keer overzetten naar een nieuwe partij. In het laatste geval verwachten we voor 2024 en 2025 frictiekosten te maken à €300.000 per jaar vanwege complexiteit en snelheid waarmee dit moet gebeuren. Deze keuzes moeten in afwachting van de reeds voorgestelde exit-strategie</p>
--------------	---

	nog bestuurlijk gemaakt worden.
Kans	p.m.
Impact	Het risico wordt vooralsnog als pm opgenomen

Financiële kengetallen

Conform het BBV is elke gemeente verplicht in deze paragraaf de volgende kengetallen op te nemen: netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Deze kengetallen geven de raad inzicht in de financiële positie van de gemeente. De kengetallen worden gezamenlijk opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, omdat deze paragraaf weergeeft hoe solide de begroting is en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. De meerjarige kengetallen zijn ontleend aan een geprognosticeerde balans die extracomptabel tot stand komt. Deze balans is opgenomen onder het hoofdstuk "Financiële Begroting".

Overzicht financiële kengetallen

Kengetallen	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1a Netto schuldquote	-11,3%	20,7%	45,1%	47,3%	72,1%	68,6%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-13,9%	18,3%	42,6%	44,9%	70,0%	66,9%
2 Solvabiliteitsratio	62,0%	61,5%	51,8%	49,9%	39,7%	39,7%
3 Grondexploitatie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
4 Structurele exploitatieruimte	1,3%	0,9%	0,8%	1,8%	-2,9%	-2,6%
5 Belastingcapaciteit	136,1%	121,8%	127,4%	130,2%	132,1%	133,9%

Toelichting op de financiële kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen.

1a. Netto schuldquote	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
A Netto schuldquote	11.528.000	10.100.000	22.372.000	25.596.000	44.212.000	43.396.000
B Kortlopende schulden = Netto vlottende schuld (BBV art.48)	6.805.000	9.940.000	8.536.000	8.536.000	8.536.000	8.536.000
C Overlopende passiva (BBV art.49)	5.494.000	6.937.000	15.388.000	15.120.000	16.341.000	15.119.000
D Langlopende uitzettingen = Fin. vaste activa (BBV art.36d t/m 36f)	0	0	0	0	0	0
E Kortlopende vorderingen en uitzettingen < 1 jaar (BBV art.39)	28.075.000	6.209.000	6.209.000	6.209.000	6.209.000	6.209.000
F Liquide middelen (BBV art.40)	1.090.000	0	0	0	289.000	289.000
G Overlopende activa (BBV art.40a)	3.491.000	5.360.000	3.491.000	3.490.000	3.492.000	3.492.000
A + B + C - D - E - F - G	-8.829.000	15.408.000	36.596.000	39.553.000	59.099.000	57.061.000
H Totale baten excl. mutaties reserves (BBV art.17c)	78.065.000	74.378.000	81.187.000	83.629.000	81.963.000	83.178.000
Netto schuldquote (A + B + C - D - E - F - G) / H x 100%	-11,3%	20,7%	45,1%	47,3%	72,1%	68,6%

De komende jaren neemt de netto schuldquote van de gemeente toe. Dit komt omdat de gemeente geld aantrekt voor de uitvoering van investeringsprojecten. Om deze investeringsprojecten te kunnen uitvoeren leent de gemeente geld op de kapitaalmarkt. Hoewel de schuldquote oploopt, blijft deze ruim onder de signaleringsgrens van 90% dat gekenmerkt wordt als "minst risicovol".

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De gemeente leent geld voor de financiering van de eigen activiteiten. Om een goed beeld te krijgen van de omvang daarvan, wordt de totale financiering gecorrigeerd voor de leningen die de gemeente aan derden verstrekt (bijvoorbeeld aan verbonden partijen of sportverenigingen).

1 b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting		
				2025	2026	2027
A Onderhandse leningen = Vaste schulden (BBV art.46)	11.528.000	10.100.000	22.372.000	25.596.000	44.212.000	43.396.000
B Kortlopende schulden = Netto vlottende schuld (BBV art.48)	6.805.000	9.940.000	8.536.000	8.536.000	8.536.000	8.536.000
C Overlopende passiva (BBV art.49)	5.494.000	6.937.000	15.388.000	15.120.000	16.341.000	15.119.000
D Langlopende uitzettingen = Fin. vaste activa (BBV art.36b t/m 36f)	2.042.000	1.829.000	2.030.000	2.024.000	1.727.000	1.438.000
E Kortlopende vorderingen en uitzettingen < 1 jaar (BBV art.39)	28.075.000	6.209.000	6.209.000	6.209.000	6.209.000	6.209.000
F Liquide middelen (BBV art.40)	1.090.000	0	0	0	289.000	289.000
G Overlopende activa (BBV art.40a)	3.491.000	5.360.000	3.491.000	3.490.000	3.492.000	3.492.000
A + B + C - D - E - F - G	-10.871.000	13.579.000	34.566.000	37.529.000	57.372.000	55.623.000
H Totale baten excl. mutaties reserves (BBV art.17c)	78.065.000	74.378.000	81.187.000	83.629.000	81.963.000	83.178.000
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A + B + C - D - E - F - G) / H x 100%	-13,9%	18,3%	42,6%	44,9%	70,0%	66,9%

Uit de tabel blijkt dat de gemeente voornamelijk geld leent voor de eigen investeringen. Ook hier geldt dat de gemeente binnen de signaleringsgrens van 90% blijft en daarmee valt in de categorie "minst risicovol".

De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen. De solvabiliteit geeft aan in welke mate de gemeente zijn langlopende schulden kan terugbetalen.

2. Solvabiliteitsratio	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting		
				2025	2026	2027
A Eigen vermogen (BBV art.42 lid 1)	60.363.000	55.270.000	56.391.000	55.222.000	50.284.000	49.607.000
B Balanstotaal (BBV art. 37 en 41)	97.310.000	89.805.000	108.948.000	110.670.000	126.606.000	124.914.000
Solvabiliteit (A / B) x 100%	62,0%	61,5%	51,8%	49,9%	39,7%	39,7%

Bij dit kengetal geldt hoe hoger het eigen vermogen is hoe meer solvabel de gemeente is. Solvabiliteit wordt in het bedrijfsleven gebruikt om de kredietwaardigheid te bepalen. De bank neemt onder meer op basis daarvan een besluit over de verstrekking van een lening. Binnen de gemeente heeft dit kengetal een beperkte betekenis omdat de gemeente niet kan worden geliquideerd en omdat de kredietwaardigheid niet wordt bepaald door de solvabiliteit. Bij de gemeente gaat het veel meer om een structureel sluitende begroting en een onderbouwd weerstandsvermogen waarbij ook de mogelijkheid tot belastingverhoging (de onbenutte belastingcapaciteit) een belangrijke rol speelt.

De signaleringswaarde lager dan 50% betekent "minst risicovol". De gemeente Heemstede valt in deze categorie.

Kengetal grondexploitatie

Grondexploitaties kunnen een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Dit is niet het geval bij de gemeente Heemstede, omdat wij gronden zelf niet exploiteren. Daarom staat deze tabel op nihil.

3. Grondexploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting		
				2025	2026	2027
A Niet in exploitatie genomen bouwgronden (BBV art.38a)	0	0	0	0	0	0
B Bouwgronden in exploitatie (BBV art.38b)	0	0	0	0	0	0
A+B	0	0	0	0	0	0
C Totale baten excl. mutaties reserves (BBV art.17c)	78.065.000	74.378.000	81.187.000	83.629.000	81.963.000	83.178.000
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Structurele exploitatieruimte

Het kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft inzicht in welke mate de structurele lasten van de gemeente gedekt zijn door structurele baten. Dit is een belangrijk criterium voor de financiële gezondheid van de gemeente en een belangrijk toetsingsinstrument voor de provincie. Immers de gemeente kan het niet lang volhouden een structureel kostenniveau (kapitaallasten, personeelslasten etc.) te dekken met incidentele (eenmalige) opbrengsten (verkoop van panden, grondexploitatie).

Een negatief percentage betekent dat de gemeente onvoldoende structurele baten heeft om structurele uitgaven mee te dekken. Dit betekent dat of het kostenniveau moet dalen of de beïnvloedbare inkomsten (OZB, leges) omhoog moeten of een combinatie daarvan tot een dusdanig niveau dat de exploitatie structureel in evenwicht komt.

4. Structurele exploitatieruimte	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting		
				2025	2026	2027
A Totale structurele lasten (BBV art.17c en 19c)	70.433.000	72.618.000	79.271.000	81.307.000	83.513.000	84.094.000
B Totale structurele baten (BBV art.17c en 19c)	72.120.000	72.757.000	79.199.000	81.954.000	80.288.000	80.928.000
C Totale structurele toevoegingen aan de reserves (BBV art.19d)	1.016.000	280.000	0	0	0	0
D Totale structurele onttrekkingen aan de reserves (BBV art.28d)	311.000	808.000	750.000	822.000	871.000	979.000
(B - A) + (D - C)	982.000	667.000	678.000	1.469.000	-2.354.000	-2.187.000
E Totale baten exclusief mutaties reserves (BBV art.17c)	78.065.000	74.378.000	81.187.000	83.629.000	81.963.000	83.178.000
Structurele exploitatieruimte ((B - A) + (D - C)) / (E) x 100%	1,3%	0,9%	0,8%	1,8%	-2,9%	-2,6%

Vanaf het jaar 2026 kan de gemeente in de begroting niet meer aan de structurele lasten voldoen voornamelijk door de rentelasten van het investeringsprogramma en de wijzigingen in het gemeentefonds. Het is een onderbouwde keuze om op dit moment nog geen voorstellen te doen om de begroting vanaf 2026 sluitend te maken omdat er een sterke relatie ligt met de aanpassingen in het volume van het gemeentefonds. Omdat dit bij veel gemeenten speelt vinden hierover nog gesprekken op landelijk niveau plaats (VNG, Rijk). De VNG adviseert een begroting vanaf 2026 te laten zien die realistisch is opgesteld en waarbij duidelijk wordt de gemeenten onvoldoende middelen ontvangen van het rijk voor de uitvoering van alle taken..

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de ozb en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ waarde in de gemeente. De belastingcapaciteit van een gemeente wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

5. Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting		
				2025	2026	2027
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	459	427	518	518	518	518
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	247	260	276	290	311	328
C Afvalstoffenheffing voor een gezin	396	414	409	421	418	418
D Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	0	0
E Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A + B + C - D)	1.102	1.101	1.203	1.229	1.247	1.264
F Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	810	904	944	944	944	944
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E / F) x 100%	136,1%	121,8%	127,4%	130,2%	132,1%	133,9%

In dit kengetal wordt geen rekening gehouden met verschillen in WOZ waarden die tussen gemeenten spelen. Het bedrag van € 518 geldt voor een gemiddelde WOZ waarde in Heemstede. Deze waarde is hoger dan de landelijk gemiddelde WOZ waarde. Hierdoor lijkt het in het kengetal dat Heemstede een hoger OZB tarief heeft dan gemiddeld. Dat is echter niet het geval.

Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

Het beheer van de openbare ruimte heeft direct invloed op het leef-, woon- en werkklimaat van iedereen. Ten behoeve van de openbare ruimte heeft de gemeente Heemstede een groot aantal kapitaalgoederen in beheer. De kwaliteit en het onderhoudsniveau zijn bepalend voor het voorzieningenniveau binnen de gemeente.

Kapitaalgoederen vertegenwoordigen over het algemeen een groot kapitaal waarvan het beheer en onderhoud veel geld kost. In het Besluit begroting en verantwoording (Bbv) is de paragraaf kapitaalgoederen verplicht voorgeschreven met het doel het inzicht voor de raad te vergroten.

Beleidskader en beheerplannen

Kapitaalgoederen kunnen op verschillende onderhoudsniveaus worden onderhouden. De raad is hier autonoom in en stelt het onderhoudsniveau vast met het budget om dit niveau te behouden. Het is de raad niet toegestaan een te laag onderhoudsniveau vast te stellen waarbij sprake is van kapitaalvernietiging of onveilige situaties. Wel is het toegestaan om verschillende onderhoudsniveaus vast te stellen. Bijvoorbeeld bij een onderscheid naar centrum of buitengebied. Kaders voor activa zijn opgenomen in de gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (Bbv). De lokale beleidsvrijheid is op het gebied van waardering, activering en afschrijving van activa sinds het gewijzigde Bbv van 2017 sterk ingeperkt. Kaders die niet zijn geregeld in het Bbv zijn opgenomen in de Nota activabeleid van de gemeente Heemstede.

Onderhoud versus investeringen

Onderhoud wordt opgenomen in een beheerplan en is onderdeel van deze paragraaf kapitaalgoederen. Investerings worden opgenomen in het investeringsprogramma. Het onderscheid is belangrijk, omdat de financiële verwerking anders is. Onderstaand is daarom een korte toelichting op de verschillen.

Het kenmerk van onderhoud is dat het er om gaat het object in een goede oorspronkelijke staat te houden (werkend en veilig) die voldoet aan het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau. Dit is niet van invloed op de gebruiksduur. Op onderhoud mag daarom nooit meerjarig worden afgeschreven (activering is niet toegestaan). Onderhoud wordt onderscheiden in klein en groot onderhoud. Klein onderhoud mag niet opgenomen zijn in een onderhoudsvoorziening maar moet zijn opgenomen als structureel budget in de exploitatie. Bij klein onderhoud gaat het om zaken als het vervangen van kapotte ruiten, jaarlijkse keuringen van elektrische installaties, onderhoudsbeurten etc.

Voor groot onderhoud mag een voorziening worden gevormd. Het gaat daarbij om gepland onderhoud door slijtage na een langere periode van gebruik en voor een substantieel deel van het object. Het gaat dan om zaken als vervanging van riolering, cv-ketel of gras/kunstgras van een voetbal- of hockeyveld maar ook periodiek schilderwerk, zonwering, vloerbedekking etc.

Bij een investering gaat het om de volledige vervanging van een bestaand object (vervanging van de weg bijvoorbeeld) of een geheel nieuw object.

Bij een bestaand object kan ook sprake zijn van een investering. Dat is het geval als voldaan wordt aan één van de volgende voorwaarden:

- de levensduur wordt verlengd (zoals renovatie om een pand aan de huidige maatstaven en normen te laten voldoen); en/of
- er aanpassingen worden verricht om te voldoen aan wet- en regelgeving (zoals het voldoen aan veiligheidsvoorschriften); en/of

er is sprake van een significante kwaliteitsverbetering (object blijft niet in dezelfde staat).

Beleids- en beheerplannen

Het beleidsplan stelt het te handhaven kwaliteitsniveau vast. In beheerplannen wordt het onderhoudsniveau verder uitgewerkt. Een beheerplan geeft inzicht in de financiële positie, verbetert de risicobeheersing en is de basis voor effectief en efficiënt onderhoudsbeheer. Een actueel beheerplan wordt daarom aangeraden. Het beheerplan vormt de onderlegger voor de begroting. Daarnaast is een beheerplan op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht als een voorziening is gevormd om de lasten van groot onderhoud gelijkmatig te verdelen over meerdere begrotingsjaren. Een dergelijke voorziening kan alleen door de raad worden ingesteld en mag alleen groot onderhoud betreffen. Het onderliggende beheerplan dient daarnaast recent te zijn en mag niet ouder zijn dan vijf jaar ten opzichte van het verslagjaar (bijvoorbeeld voor het verslagleggingsjaar 2020 mag het beheerplan niet ouder zijn dan 2015). Het beheerplan dient daarnaast een minimale looptijd van vier jaar te hebben. Hoewel het beleids- en beheerplan nu vaak gecombineerde documenten zijn, wordt aangeraden dit tenminste in de besluitvorming te splitsen omdat de eis tot een actualisatie per 5 jaar alleen op het beheerplan betrekking heeft.

Overzicht beheerplannen kapitaalgoederen

Voor onderstaande kapitaalgoederen heeft Heemstede een beheerplan vastgesteld:

Categorie	Omschrijving beheerplan	Vast-gesteld in raad	Looptijd	Frequentie actualisering	Volgende actualisatie	Voorziening groot onderhoud
Wegen	Beheerplan wegen	2022	2022-2026	elke 5 jaar	2026	Ja
	Beleidsplan openbare verlichting	2023	2023-2027	elke 5 jaar	2027	nvt
Riolering	Programma water Bloemendaal en Heemstede	2021	2022-2026	elke 5 jaar	2026	Ja
	Grondwaterbeleidsplan Bloemendaal en Heemstede	2021	2022-2026	elke 5 jaar	2026	nvt
	Grondwaterbeheerplan	2021	2022-2026	elke 5 jaar	2026	Ja
Water	Beleidsplan bruggen en beschoeiingen	2015	2015-2025	elke 5 jaar	2025	nvt Ja
	Beheerplan bruggen en beschoeiingen	2021	2021-2025	elke 5 jaar	2025	Ja
	Baggerplan	2020	2020-2029	elke 5 jaar	2025	
Groen	Groenbeleidsplan Heemstede	2013	2014-2023	elke 10 jaar	2022	Nee*
	Beheerplan Wandelbos Groenendaal	2015	2015-2032	elke 6 jaar	2022	Nee*
Gebouwen	Onderhoudsfonds woningen en gebouwen	2022	2022-2031	elke 3 jaar	2025	Ja
Sport	Sportcentrum en sportpark Groenendaal	2015	2015-2024	elke 5 jaar	2023	Ja
	Tennispark HBC en tennispark Groenendaal	2020	2021-2030	elke 5 jaar	2026	Ja

*groenbeleidsplan wordt in 2023 of 2024 vastgesteld

Wegen

Kengetallen

Heemstede beschikt onder meer over:

- 1.200.000 m² verharde wegen, fiets- en voetpaden
- 9.025 straatkolken
- 4.952 lichtmasten

Kwaliteitsniveau en onderhoud

Het kwaliteitsniveau is gebaseerd op de gestandaardiseerde "Kwaliteitscatalogus openbare ruimte" van het kennisinstituut CROW. Zij hanteren de kwaliteitsnormen A+, A, B, C, D en waarbij A+ het hoogste kwaliteitsniveau is. Het kwaliteitsniveau waarop in Heemstede de wegen worden onderhouden is niveau B. Dit wil zeggen dat indien het kwaliteitsniveau C ontstaan is, dat onderhoud gepland moet worden. Als niveau D bereikt is, is sprake van onderhoudsachterstand (het onderhoud is niet tijdig uitgevoerd).

Eens per twee jaar wordt het gehele areaal geïnspecteerd en op het gewenste onderhoudsniveau beoordeeld. Bij de laatste inspecties blijkt dat er sprake is van onderhoudsachterstand. In verband hiermee wordt er extra onderhoud uitgevoerd. De voorziening is hier eerder op aangepast. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. Het verschil met achterstand is dat er bij achterstallig onderhoud sprake is van kapitaalvernietiging of onveilige situaties. (Dit verschil maakt de commissie BBV ook in de notitie materiële vaste activa 2020).

Schoonhouden wegen en onkruidbestrijding

Het schoonhouden van de wegen (de onkruidbestrijding op verhardingen) wordt uitgevoerd op basis van beeldkwaliteit A volgens de "Kwaliteitscatalogus Openbare ruimte". Hierbij wordt geen gebruik gemaakt van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen.

Openbare verlichting

Voor het onderhoud en de vervanging van openbare verlichting is in 2018 een beleidsplan vastgesteld. Deze plannen zijn voor de nieuwe budget periode 2023-27 bijgesteld en zullen ter vaststelling aan de raad voorgelegd, in het derde kwartaal van 2023. We versnellen van het aanbrengen van LED verlichting waar mogelijk.

Verder worden in het voorstel ook nieuwe oplossingen en technologieën opgenomen in het proces van verLEDding van de openbare verlichting. Uitgangspunt daarbij is dat dit gebeurt met gelijkblijvende jaarlijkse investeringen ter vervanging van de openbare verlichting.

De reguliere renovatie van de Openbare Verlichting zal op basis de budgetten van 2022-23 in 2024 worden uitgevoerd.

Riolering

Kengetallen

Heemstede beschikt onder meer over:

- gemengd riool: 101 km
- hemelwaterriool: 25,2 km
- drainage: 22 km
- drukriolering: 6 km

Programma Water

In 2021 is het Programma Water 2022-2026 Heemstede (gecombineerd met Bloemendaal) vastgesteld (voorheen Gemeentelijk Rioleringsplan - GRP). Voor de bestaande situatie is ingezet op het ambitieniveau basis (doorgaan op hetzelfde niveau) en voor nieuw- / en verbouw op ambitieniveau hoog. Er is geen sprake van onderhoudsachterstand.

Er is sprake van een voorziening voor de rioolexploitatie en een voorziening voor de vervanging van riolering. In 2024 en volgende jaren wordt vervanging direct ten laste van de voorziening "vervangingsinvesteringen Riolering" gebracht.

In 2023 en 2024 wordt een inhaalslag gemaakt met werkzaamheden rond planvorming en onderzoek die voor 2022 gepland stonden. Er is samenhang tussen een aantal onderzoeken waardoor het efficiënter is deze in uitvoering te combineren.

Water

Kengetallen

Heemstede beschikt onder meer over:

- 14,5 km onderhoudsplichtige watergangen
- 6 km gedeelde onderhoudsplicht watergangen
- 6,4 km op vaardiepte houden van primair water
- 37.000 m1 beschoeiing

Bruggen en beschoeiingen (oevers)

In 2015 is het beleidsplan Bruggen en beschoeiingen 2015-2020 opgesteld. Dit beleidsplan is in 2021 verlengd voor de periode 2021 t/m 2025. Tevens is een beheerplan voor dezelfde periode vastgesteld.

In het beheerplan is een meerjarenonderhoudsplan opgenomen. Op basis hiervan zijn de hoogte van de storting in de voorziening bruggen en beschoeiingen opnieuw bepaald en zijn er vervangingsinvesteringen in de kadernota opgenomen.

Bij bruggen en beschoeiingen worden kwaliteitsniveaus “top”, “basis” en “sober” onderscheiden. In het beleidsplan is vastgelegd dat niveau “basis” wordt gehanteerd. Op basis hiervan is inspectie uitgevoerd in 2019.

Baggeren

In 2020 is het Baggerplan 2020 – 2029 vastgesteld. In het baggerplan is een meerjaren baggerplanning opgenomen. Het baggerplan wordt elke 5 jaar geactualiseerd.

Kwaliteitsniveau en onderhoud

Bij baggeren zijn geen kwaliteitsniveaus te onderscheiden. De waterdiepte dient minimaal te voldoen aan de leggerdiepte die het hoogheemraadschap voorschrijft of aan de gehanteerde vaardiepte indien het een vaarweg betreft. Alle bij de gemeente in onderhoud zijnde watergangen zijn in 2019 ingemeten. Op basis hiervan en de prognose in aanwasselheid is er een onderhoudsplan opgesteld. Het onderhoudsplan is vastgesteld tot en met 2029 en de benodigde storting in de Voorziening baggeren is bepaald.

Groen

Kengetallen

- Ca. 301.153 m2 gras (gazon, bloemrijk, ruig)
- Ca. 60.791 m2 heesters
- Ca. 51.724 m2 bosplantsoen
- Ca. 22.242 m2 vaste planten/ bodembedekkers
- Ca. 11.972 m2 hagen
- Ca. 12.675 bomen in openbaar gebied
- 76 ha wandelbos
- 10 ha begraafplaats

Wandelplaatsen en plantsoenen

In 2023 wordt het groenbeleidsplan (2023-2033) herzien. De looptijd is 10 jaar, waarbij om de drie jaar wordt gekeken of het plan bijgewerkt dient te worden. Het beleidsplan beschrijft de kwaliteit en (gebruiks)functies waar het groen in Heemstede aan moet voldoen, de groenstructuur en het onderhoudsniveau. De resultaten van de Nota Ecologie (2021) worden in het Groenbeleidsplan opgenomen.

De afgelopen jaren is gebleken dat het budget niet toereikend is om het onderhoud op een mix van niveau A en B uit te voeren. Er is besloten om het onderhoudsniveau terug te brengen naar niveau B. Er worden geen chemische middelen gebruikt. De kwaliteitsniveaus zijn vastgelegd in de CROW beeldkwaliteitscatalogus. Het onderhoudsniveau voldoet aan de gestelde norm. Het onderhouden van groenvoorzieningen gebeurt

voor het grootste deel door derden aan de hand van bestekken (onderhoudscontracten). In 2023 zijn de volgende (meerjarige) onderhoudscontracten, met daarin bovengenoemde normen, van toepassing:

- Regulier groenonderhoud wijken;
- Onderhoud hagen;
- Snoekwerk plantsoenen op basis van snoeiplan;
- Intensief maaiwerk;
- Extensief maaiwerk;
- Groot Groen (inzet groen materieel en plantsoenenrenovaties)

Wandelbos Groenendaal

Het beheerplan Wandelbos Groenendaal 2015-2032 beschrijft de rijke geschiedenis van het gebied en de belangrijke waarde voor natuur en recreatie. Daarnaast is een uitvoeringsplan opgesteld waarin de visie vanuit het beheerplan is vertaald naar concrete werkzaamheden en vervangingen. Dit uitvoeringsplan is in 2022 bijgewerkt en nieuwe prioriteiten zijn gesteld.

Woningen en gebouwen

Het onderhoud aan de gemeentelijke woningen en gebouwen wordt aan de hand van de meerjarenonderhoudsplanning 2022 tot en met 2031 uitgevoerd. Conform de wettelijke eisen uit het BBV (Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten) wordt vanaf 2019 gewerkt met een geactualiseerde doorlopende meerjarenplanning. De planning kijkt steeds 10 jaar vooruit. In de raad is vastgesteld dat, eerder dan in het BBV is vereist (elke 5 jaar), elke 3 jaar de meerjarenonderhoudsplanning, aan de hand van opnames door een externe partij op locatie, wordt geactualiseerd. Dit is voor het laatst in 2022 (opnames eind 2021). In de tussenliggende jaren wordt in december door eigen medewerkers een bureau-actualisatie uitgevoerd. Hierdoor wordt elk jaar gestart met een actueel onderhoudsprogramma. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. Het verschil met onderhoudsachterstand is dat er bij achterstallig onderhoud sprake is van kapitaalvernietiging of onveilige situaties. Dit verschil maakt de commissie BBV ook in de notitie materiële vaste activa 2020.

De onderhoudswerkzaamheden worden conform de doelstelling “sober doch doelmatig” uitgevoerd en waar mogelijk gelinkt aan verbeteringen in het kader van het verduurzamen (DMJOP waar wettelijk vereist voor 2030 naar een energielabel A). Voor de mogelijkheid van het energieneutraal maken of bijna energieneutraal maken van een gebouw wordt indien aan de orde apart krediet aangevraagd en wordt gelet op het strategisch beleid.

Voor het jaar 2024 staat groot onderhoud in combinatie met verduurzamen gepland aan de Bosboom Toussaintlaan 18 (dansschool-ateliers), Molenwerfslaan 9 (Casca Kinderopvang) en de Herenweg 35 (woning). Voor de Lieven de Keylaan 24 (verduurzamen staat voor 2024) en Glipperweg 57 – De Princehof worden plannen gemaakt voor gewijzigd gebruik.

Voor Groenendaal 3 (restaurant) en Oude Slot wordt gewerkt aan een masterplan verduurzamen.

Molenlaan 4 (ambtswoning) verduurzamingsmaatregelen (afgestemd op wisseling ambtsperiode).

Groot onderhoud verder gepland voor Prinsenlaan 2 (tramhuisje) en Offenbachlaan 1 (gymzaal) vernieuwen en isoleren dak.

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed

Voor 2024 staat voor het gemeentelijk vastgoed het renoveren, verduurzamen en mogelijk tot Bijna of geheel Energie neutraal (BENG of ENG) maken van de Bosboom Toussaintlaan op de lijst van uit te voeren werkzaamheden.

Ook staat het vervangen van de cv-installatie van het Oude Raadhuis op de nominatie. Met de werkzaamheden wordt in het najaar gestart. Dit deel van de verwarmingsinstallatie staat op de nominatie

om vervangen te worden vanuit het reguliere onderhoud i.c.m. met reeds beschikbaar gestelde gelden uit het (D)MJOP. De verwarming van dit deel van het Raadhuis wordt vooruitlopend op het van het gas afgaan van het gehele Raadhuis in 2028 dus naar voren getrokken. De verwarming vindt plaats d.m.v. elektrische verwarming, waarbij het verbeteren van de ventilatie en koeling ook gelijk wordt meegenomen.

Deze werkzaamheden zullen lijden tot een significante verlaging van het gasverbruik in dat deel van het Raadhuis. Daarnaast wordt de serverruimte in het raadhuis verder verduurzaamd om het elektra verbruik van die voorziening naar beneden te kunnen bijstellen. Geld is reeds beschikbaar gesteld voor het vervangen van de koeling. De minimale bouwkundige werkzaamheden worden bekostigd uit het OHF.

Sport

Sportcomplex en tennisbanen

Conform de meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) van Sportcentrum en Sportpark Groenendaal, de duurzame meerjarenonderhoudsplannen (DMJOP's) van de tennisparken H.B.C. en Groenendaal en het investeringsprogramma 2024-2027 worden in 2024 vervangen:

- Alliance hockeyveld 5
- Alliance hekwerk hockeyveld 5
- Alliance hockeyveld 6
- Alliance hekwerk hockeyveld 6
- T.V. Merlenhove baan 1 t/m 13 gravel top laag
- RCH Pinguins Honkbalveld en Softbalveld 1

Voorafgaand aan een investering vindt altijd eerst een keuring plaats ten aanzien van de noodzakelijkheid.

Actualisatie meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's)

De lopende MJOP's stelt de gemeente in staat het onderhoud op het vastgestelde niveau te houden. Er vindt continue monitoring plaats van de uitgaven ten laste van de voorziening eigenarenonderhoud sportpark. Deze uitgaven worden gedaan op grond van vastgestelde MJOP's.

De DMJOP's van de tennisparken H.B.C. en Groenendaal lopen van 2021 t/m 2030.

In 2023 zijn de nieuwe Duurzame Meerjarenonderhoudsplannen (DMJOP's) opgesteld voor zowel Sportcentrum als Sportpark Groenendaal. Uit efficiencyoverwegingen en in samenhang met het aanbestedingstraject voor de nieuwe beheer- en exploitatieovereenkomst Sportcentrum en Sportpark Groenendaal medio 2024 is besloten beide DMJOP's te vernieuwen direct voorafgaand aan dit aanbestedingstraject.

Uitwerking systematiek specifieke uitkering stimulering (SPUK sport, btw-compensatie uitgaven sportaccommodaties)

Btw op de sportuitgaven werkt vanaf 2019 kostprijsverhogend. Dit betekent dat budgetten en kredieten voor sport vanaf 2019 worden verhoogd met 21% btw en niet meer via het Btw-compensatiefonds gecompenseerd worden.

Het gaat hier om:

- onttrekkingen voorziening eigenarenonderhoud sportpark in het jaar van de uitgaven
- jaarlijkse exploitatielasten en exploitatiebijdrage
- investeringsprogramma en kredieten

Om de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties te blijven stimuleren, kunnen gemeenten sinds 1-1-2019 gebruikmaken van de regeling Specifieke uitkering stimulering sport i.p.v. het Btw-compensatiefonds.

Tegenover die verhoging van 21% staat een maximaal 100% dekking vanuit deze specifieke uitkering. Deze compensatie is per 2023 in de huidige vorm beëindigd. Gemeenten worden in de loop van 2023 op de hoogte gesteld of en op welke wijze de regeling wordt gecontinueerd na 1-1-2024.

Paragraaf 4 Financiering

Algemeen

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) geeft samen met het treasurystatuut het kader aan waarbinnen de financieringsfunctie bij decentrale overheden moet worden uitgevoerd. Een gemeente is verplicht te werken volgens een door de raad vastgesteld treasurystatuut. In dat statuut wordt onder treasury verstaan: 'het sturen en beheersen van, het verantwoord over en het toezicht houden op: de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's'. Alle financieringsactiviteiten worden uitgevoerd conform dit statuut, dat is vastgesteld in de raad van 17 december 2015. In 2024 zal dit statuut worden geactualiseerd.

Beleid en ontwikkelingen

Op de ontwikkeling op de geldmarkt heeft de gemeente geen invloed. Tarieven die hier gelden zijn een gegeven. Voor de rente-ontwikkelingen baseert de gemeente zich op de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Voor nieuwe geldleningen wordt in de begroting gerekend met een rente van 3%. voor een lening van 25 jaar.

Risicobeheer

De gemeente mag volgens het treasurystatuut alleen gelden verstrekken of garanties stellen op basis van de publieke taak. Verstrekking van gelden uit hoofde van de treasuryfunctie mag alleen als dit niet gericht is op het verkrijgen van inkomen en geen overmatige risico's gelopen worden. De Wet Fido geeft twee verplichte richtlijnen om de renterisico's te bewaken en beheersen: a) de kasgeldlimiet voor de korte financiering is korter dan 1 jaar, en b) de renterisiconorm voor de lange financiering is langer dan 1 jaar.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximale bedrag waarmee een financieringstekort met een kortlopende lening gefinancierd mag worden. In de uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden wordt de kasgeldlimiet voor gemeenten beperkt tot 8,5% van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet bedraagt daarmee € 6,9 miljoen.

Renterisiconorm

Om te voorkomen dat er jaarlijks grote wijzigingen zijn in de rentelasten, is de renterisiconorm voorgeschreven. De jaarlijkse aflossingen en wijzigingen in de rente (bijvoorbeeld bij een rentevaste periode) mogen niet meer zijn dan 20 procent van het begrotingstotaal (uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden). Uit de tabel hierna blijkt dat de gemeente Heemstede voldoet aan de renterisiconorm.

Renterisiconorm	2024
Berekening renterisiconorm 2024	
Begrotingstotaal (primair)	€ 82.026.000
Renterisiconorm 2024 in €	€ 16.405.200
Renterisiconorm 2024 in %	20%
Berekening renterisico	
Reguliere aflossingen	1.428.000
Vervroegde aflossingen	0
Renteherziening gedurende het jaar	0
Totaal renterisico 2024 Heemstede in €	1.428.000
Totaal renterisico 2024 Heemstede in %	1,7%

Liquiditeitenbeheer

Voor het liquiditeitenbeheer hebben we een overeenkomst met de Bank Nederlandse Gemeenten. Een tekort aan middelen kan hierdoor voordelig worden geleend. **De kredietlimiet bedraagt € 4,2 miljoen** (financieringsovereenkomst BNG). Voor overtollige gelden hebben we verplicht op basis van het schatkistbankieren een rekening-courantovereenkomst met het Rijk. Deze gelden worden uitgezet zonder risico voor de gemeente.

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren houdt in dat de gemeente verplicht is om overtollig geld in de schatkist te houden. Vanaf 1 januari 2014 zijn gemeenten verplicht te schatkistbankieren. Er is een drempel van 2 procent van het jaarlijks begrotingstotaal (Regeling schatkistbankieren decentrale overheden).

Debiteurenbeheer

De gemeente voert actief debiteurenbeheer om debiteurenrisico zo veel mogelijk te beperken. Om **debiteurenrisico's te dekken, wordt bij de jaarrekening een voorziening getroffen.**

Financiering en rente

De gemeente Heemstede hanteert het principe van integrale financiering. In dit systeem bestaat er geen direct verband tussen een bepaalde investering en het financieringsmiddel. Conform de BBV-regelgeving worden alle rentekosten toegerekend aan de taakvelden via de rente-omslagmethode (gemiddeld rentepercentage). De renteomslag voor 2024 bedraagt 0,50%. Uitzonderingspercentages zijn niet meer toegestaan.

Financieringsbehoefte

Om te voorzien in de financieringsbehoefte, beschikt de gemeente over interne en externe financieringsmiddelen. De interne financieringsmiddelen bestaan uit reserves, ofwel eigen vermogen, en de voorzieningen. De externe financieringsmiddelen bestaan uit de opgenomen langlopende geldleningen (langer dan 1 jaar) en kortlopende middelen. De bepaling van de financieringsbehoefte is gebaseerd op de geprognosticeerde balans opgenomen in de bijlage bij deze begroting.

In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met het uitgangspunt dat in het geval van een financieringsbehoefte eerst gekeken wordt naar kort geld (ter hoogte van de **kredietlimiet van € 4,2 miljoen**) tegen een rentepercentage van 0,50% en bij het aantrekken van een langlopende geldlening uit te gaan van een rentepercentage van 3%.

Financieringsbehoefte	2024	2025	2026	2027
Te financieren investeringen:	99.249.113	100.970.598	116.617.133	114.923.748
Financieringsmiddelen:				
Reserves en voorzieningen	61.890.245	59.937.527	59.484.636	59.017.570
Bestaande langlopende leningen	8.472.000	7.044.000	5.616.000	4.488.000
Nog te financieren	28.886.869	33.989.071	51.516.497	51.418.178
* Kort geld (rek.courant/kasgeldlimiet/schatkist)	15.186.868	15.637.071	13.120.497	12.710.178
Nieuw aan te trekken langlopende geldleningen:				
2024:	13.700.000	13.152.000	12.604.000	12.056.000
2025:		5.200.000	4.992.000	4.784.000
2026:			20.800.000	19.968.000
2027:				1.900.000
Financieringstekort/overschot	0	0	0	0

* het kort geld bevat ook het saldo schatkistbankieren (uit de verkoop Eneco) dat eerst zal worden ingezet ter financiering van de investeringen. Dit hoeft uiteraard niet te worden aangetrokken en is derhalve geen onderdeel van de rente kort geld.

Rentelasten externe financiering.

In de (meerjaren)begroting is - gezien de financieringsbehoefte - rekening gehouden met de volgende rentelasten, te betalen aan derden (banken):

Rentelasten externe financiering	2024	2025	2026	2027
Rentelasten bestaande langlopende leningen	0	0	0	0
rentelasten kort geld (€ 4,2 mln tegen 0,50%)	21.000	21.000	21.000	21.000
rentelasten nieuw aan te trekken geldleningen (3%)	411.000	550.560	1.151.880	1.161.240
Totaal rentelasten opgenomen in 2024-2027	432.000	571.560	1.172.880	1.182.240

Het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening

De externe rentelasten worden toegerekend aan de diverse (sub) taakvelden. Onderstaande tabel geeft op hoofdlijnen inzicht welke bedragen op welke wijze zijn verantwoord in de begroting 2024. Hierbij wordt conform de nieuwe BBV en de bestaande gedragslijn binnen de gemeente Heemstede gebruikgemaakt van de rente-omslagmethode. De rente-omslag bedraagt 0,46% maar deze wordt afgerond op 0,50%. Hierdoor **resteert een voordelig saldo op het taakveld treasury van € 38.382.**

Rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening:	2024
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	432.000
Rentebaten verstrekte geldleningen	0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente:	
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	470.382
Renteresultaat op het taakveld treasury	38.382

Gewaarborgde leningen

Uit het overzicht van gewaarborgde geldleningen opgenomen in de bijlagen blijkt voor welke instellingen de gemeente garant staat uit hoofde van haar publieke taak. Er is niet gebleken dat daarbij sprake is van een instelling die een verhoogd risico heeft op het niet kunnen voldoen aan haar verplichtingen op lange termijn.

Garantstelling per 31 december 2024	2024
Garantstelling publieke taak	10,1 miljoen
Achtereenvolgende garantstelling WSW	93,0 miljoen
Totaal	103,1 miljoen

Indien een instelling waarvoor de gemeente garant staat te laat is met betalen wordt de gemeente aangesproken voor het openstaande bedrag. **In zo'n geval neemt de gemeente contact op met de instelling en de geldgever om afspraken te maken over de betaling.** Tevens wordt nagegaan of de instelling een structureel probleem heeft. Voor verstrekte geldleningen geldt in principe dezelfde procedure met dien verstande dat de geldlening dan verstrekt is door de gemeente.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering ondersteunt de gemeentelijke organisatie bij het doelmatig en effectief uitvoeren van gemeentelijke taken voor inwoners, bedrijven en instellingen en het bestuur. Een goede bedrijfsvoering is een voorwaarde voor het uitoefenen van onze primaire taken en processen.

P&O

Organisatieontwikkeling

Formatie

Bij de begroting 2023 is de ambtelijke organisatie versterkt om de uitvoeringskracht op orde te houden. Deze versterking gaat over:

- Personele basisbezetting op orde.
- Extra inzet om opgaven waar we voor staan te kunnen uitvoeren.
- Een aantrekkelijk werkgever zijn om voldoende personeel aan te trekken en te behouden waarbij een hanteerbare werkdruk een belangrijke randvoorwaarde is.

De organisatie is uitgebreid met 14 formatieplaatsen: 9 daarvan waren nodig om de basis op orde te krijgen, en 5 formatieplaatsen zijn gebruikt om nieuwe taken te kunnen uitvoeren. Voor praktisch al deze 14 extra formatieplaatsen zijn, ondanks de moeilijke arbeidsmarkt, nieuwe medewerkers geworven.

In het voorjaar 2023 heeft een gerenommeerd adviesbureau een benchmark formatie uitgevoerd. Zij hebben onderzocht in hoeverre de formatie nu op orde is. De algemene conclusie **in hun rapportage 'op weg naar een toekomstbestendig personeelsbestand Heemstede'** is:

"...Heemstede functioneert, ondanks kleinere capaciteit, goed door hoge draagkracht

Op hoofdlijnen kunnen we concluderen dat Heemstede momenteel goed functioneert, ondanks dat we vanuit de benchmark hebben geconstateerd dat de formatie in Heemstede van een kleinere omvang is én ook de inhuur lager is dan bij vergelijkbare gemeenten. Dat de organisatie van Heemstede het toch goed doet, verklaren we deels door de kleinere oppervlakte van de gemeente en minder sociale problematiek, maar ook door de 'werking' (het verrichten) van de organisatie. De organisatie wordt omschreven als een informele, warme organisatie. Medewerkers zijn beschreven als creatief, inventief, betrokken, loyaal en hardwerkend. Er is een hogere 'draagkracht' van de medewerkers in de organisatie met een goede samenwerking en veel solidariteit tussen medewerkers, en ook het probleemoplossend vermogen van de organisatie is hoog...."

En over het op orde brengen van de uitvoeringskracht:

".....Anders gezegd: ook met de uitbreiding in het kader van 'Uitvoeringskracht op orde' beschikt Heemstede nog steeds over minder capaciteit dan vergelijkbare gemeenten. Het verschil bedraagt ongeveer 8-9 fte...."

Op dit moment zien wij niet direct reden om de capaciteit ten behoeve van het huidige takenpakket uit te breiden met 8 a 9 fte, ook gezien de draagkracht van de organisatie die in de rapportage wordt benoemd. Daarbij gaan wij er ook vanuit dat de extra formatie die wij in 2023 hebben gekregen, in de komende periode verder gaat renderen. En daarnaast zijn er sinds september 2024 (tot en met sept 2026) 5 trainees bij de gemeenten Bloemendaal / Heemstede aan de slag gegaan, die gaan bijdragen aan een aantal specifieke opgaves en projecten. Een trainee combineert leren en werken in tijdelijke opdrachten.

Met betrekking tot de opvang/huisvesting van vluchtelingen en statushouders is een uitbreiding van formatie wel **noodzakelijk met € 251.000,-**. Een deel van de taken heeft een structureel karakter gekregen, zoals reeds aangegeven in de kadernota programma 0. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar programma 6.

Wij blijven de formatie frequent monitoren. Daarbij hebben wij ook aandacht voor de aanbevelingen uit de benchmark-rapportage, ook in relatie met nieuwe ontwikkelingen en nieuwe taken vanuit de rijksoverheid.

Samenwerken met andere gemeenten

Met onze schaalgrootte en de grote diversiteit aan verschillende soorten dienstverlening blijven wij voor sommige functies kwetsbaar, zo wordt ook in de benchmark-rapportage aangegeven. We hebben relatief veel '1-pitters'. **Samenwerken met andere gemeenten kan daarbij uitkomst bieden.** Gezien de gespannen arbeidsmarkt is er echter concurrentie tussen gemeenten en bij grotere gemeenten wordt ook meer salaris geboden voor dezelfde type functies. Omdat we op onderdelen al een goede ambtelijke samenwerking met de gemeente Bloemendaal hebben, is het de moeite waard om te onderzoeken of meer samenwerken bij kwetsbare (en moeilijk vervulbare) functies toegevoegde waarde heeft.

HRM

In 2023 hebben we forse stappen gezet in het versterken van onze positie als werkgever. Deze stappen konden we maken door een substantiële verhoging van het opleidingsbudget en het toekennen van een budget voor een trainee-traject. In 2024 gaan we door op de ingeslagen weg met de toegekende budgetten.

Het HRM strategisch beleidsplan 2024-2026 is op het moment van dit schrijven nog niet opgesteld. Wel is het in volle voorbereiding. We zien in ieder geval al de volgende speerpunten voor 2024 waar wij ons zeker op gaan richten:

1. *Strategische inzet op de nog steeds krapper wordende arbeidsmarkt*

We moeten zorgen dat wij structureel zichtbaar zijn en blijven op de arbeidsmarkt. Extra inzet van een recruiter, welke is gerealiseerd binnen de bestaande HRM-formatie, blijft daarom ook nodig in 2024. De ondersteuning van een online advertentiebureau wordt volop ingezet. Vooral bij moeilijk vervulbare vacatures is dit van belang. Onze arbeidsmarktcommunicatie wordt ondersteund door een sterkt werkgeversverhaal, wat wij verder gaan ontwikkelen. Kern hiervan is dat wij ons profileren als opleidingsgemeente. De verwachting is dat we ook in 2024 steeds meer starters aantrekken op de **arbeidsmarkt. Deze starters krijgen een opleidingsprogramma om thuis te raken in het 'vak'.**

2. *Strategisch inzet op het binden van medewerkers.*

Aantrekkelijk werkgever zijn wordt intern gevoeld zodat we medewerkers daarmee ook binden. Veel jonge medewerkers komen bij ons werken en zij krijgen een op maat gemaakt opleidingsprogramma. Na een aantal jaar wisselen de jonge medewerkers over het algemeen weer van baan. We moeten daar dus meer inspanning voor doen om ze te behouden. Het breed verder ontwikkelen en doorstromen binnen de eigen organisatie is daarbij belangrijk, dit binnen de context dat we een kleine organisatie zijn en doorontwikkeling / -stroom dus zijn beperkingen kent.

3. *Blijvend aandacht voor hybride werken*

Voor iedere medewerker is een gezonde werkplek beschikbaar. Door het hybride werken faciliteren we werken op kantoor en thuis. In 2024 is de uitdaging om het werken thuis en op kantoor zo goed mogelijk in evenwicht te houden. **Ook wij hebben 'last' van drukke dagen op kantoor. Samenwerken en bereikbaarheid** zijn de belangrijkste uitgangspunten bij het hybride werken.

Informatievoorziening en ICT

De digitalisering van de samenleving heeft invloed op onze gemeente. Bij de gemeente werken we hybride waarbij zowel digitaal als fysiek contact voor iedereen, binnen en buiten de gemeente, eenvoudig toegankelijk moet zijn. De uitwisseling van (digitale) gegevens en het gebruik van de digitale faciliteiten van de gemeente moeten **mogelijk zijn zonder dat daarbij risico's ontstaan op incidenten, cyberinbraken of** verlies van data. We willen beschikken over een moderne, veilige en flexibele gemeentelijke informatievoorziening waarin we op een praktische, veilige en maatschappelijk verantwoorde manier innoveren. Activiteiten die dit mogelijk maken zijn georganiseerd langs de 6 dienstverleningsgebieden van Informatievoorziening.

- **Informatievisie & digitale innovatie.** Richtinggevend aan de digitale gemeente en geeft inzicht in de kansen, mogelijkheden en risico's van digitalisering.
- **Informatiebeveiliging.** Beleidsontwikkeling en -uitvoering wat de beschikbaarheid, exclusiviteit en integriteit van informatie binnen de gemeente veilig stellen.
- **Beheer ICT en bedrijfsapplicaties.** Het beheer van de ICT werkplekomgeving en de bedrijfsapplicaties van de gemeente.
- **Informatiehuishouding.** Organiseert de opslag, het beheer en de verstrekking van informatie of gegevens binnen de gemeente.
- **Data & gegevensmanagement.** Geeft zicht op kansrijke datavraagstukken en vertaalt deze naar dataoplossingen voor de gemeentelijke dienstverlening en uitvoering.
- **Digitaal vakmanschap.** Richt zich op de bekwaamheid van de organisatie bij de inzet van digitale middelen.

Ieder jaar stellen we ICT speerpunten vast samenhangend aan deze dienstverleningsgebieden. Soms specifiek op een gebied en vaak integraal over meerder gebieden heen. Voor 2024 zijn de volgende speerpunten urgent:

Grip op de digitale informatiehuishouding

Informatie groeit in volume en complexiteit. Dat vraagt om strakkere structuren op de digitale verwerking en opslag van informatie zodanig dat deze goed vindbaar en bruikbaar blijft. We ontwikkelen een visie en structureren de gemeentelijke informatiehuishouding. We faseren onze verouderde bedrijfsapplicaties Corsa en Verseon uit, migreren de te bewaren gegevens en data, en verscherpen onze informatiearchitectuur waaraan alle nieuwe bedrijfsapplicaties en onze werkplekomgeving aan dienen te voldoen. In combinatie met onze informatiearchitectuur leggen we de relaties en samenhang tussen processen, bedrijfsapplicaties en gegevensverzamelingen nader vast. We leggen dit enerzijds vast in het procesmanagement en anderzijds in onze bedrijfsapplicatie voor het beheren van ons applicatieportfolio en documentstructuurplan (DSP).

Daarmee maken we het mogelijk om beter te voldoen aan de Wet open overheid (Woo) wat nog meer nadruk legt op de structuur, transparantie en openbaarheid van gemeentelijke informatie. Daarnaast sluiten we in 2024 we aan op de landelijke Woo-index waarmee wij de online vindbaarheid en toegankelijkheid van onze openbare informatie verbeteren.

Een moderne en veilige digitale werkplekomgeving

De integratie van 'social media' functionaliteiten komen steeds meer voor in de werkplekomgeving van medewerkers. Het digitaal contact kunnen maken met anderen, het snel delen van informatie met elkaar en de nagenoeg automatische verwerking van informatie dient steeds vaker onder een knop beschikbaar te zijn zonder dat het leidt tot beveiligingsincidenten en datalekken.

Op basis van deze ontwikkeling gaan we de werkplekomgeving opnieuw aanbesteden in de markt. Daarbij gaan we de beveiligingsmaatregelen verder aanscherpen aan de eisen van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en ons eigen beleid op Informatiebeveiliging zonder daarbij de bruikbaarheid en toegankelijkheid van de werkplekomgeving teniet te doen. Dit project is onderdeel van een meerjarig programma waarbij we de ICT omgeving opnieuw aanbesteden op de markt vooruitlopend op het aflopen van ons huidig outsourcing contract.

Ook continueren we de doel- en rechtmatige inkoop van onze ICT als onderdeel van een moderne werkplekomgeving. Bedrijfsapplicaties waarvan het leverancierscontract voor gebruik en onderhoud aflopen, worden opnieuw rechtmatig ingekocht. Via het meerjarig vervangingsplan wordt de uitvoering georganiseerd en bewaakt. In 2024 staan het zaakstelsel voor het sociale domein, het content managementsysteem voor de gemeentelijke website en ons systeem voor gegevensuitwisselingen met de Landelijke Voorzieningen geagendeerd voor vernieuwing. Voor de aanbesteding van de werkplekomgeving,

de implementatie van nieuwe bedrijfsapplicaties en voldoende dekking van de jaarlasten van nieuw gecontracteerde bedrijfsapplicaties is additioneel budget aangevraagd in de begroting 2024.

Een digitaal weerbare gemeente

De informatiebeveiliging van de gemeente en het gemeentelijk toegangsbeheer moet op orde zijn. We continueren de invoering van het normenkader voor informatieveiligheid voor de overheid, de BIO, en toetsen met de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) de mate waarin de gemeente aan het normenkader voldoet.

Activiteiten op het gebied van Informatiebeveiliging nemen echter toe door verscherpte en aanvullende wet- en regelgeving. Een van deze ontwikkelingen is de Europese NIS2-richtlijn wat de cyber- en informatiebeveiliging voor bedrijven en overheden reguleert, inclusief gemeenten. De richtlijn wordt vertaald in nationale uitvoeringsbesluiten en fungeert als bindende wet. De exacte gevolgen van NIS2 en de andere ontwikkelingen zijn nog niet bekend, maar het is waarschijnlijk dat we extra maatregelen moeten nemen, zoals preventie en monitoring. In 2024 zullen we ons voorbereiden op de invoering van NIS2 zodat we bijtijds kunnen voldoen aan deze nieuwe richtlijn. Voor al dit soort activiteiten implementeren we een nieuw systeem die ons ondersteunt in het monitoren van nog te nemen of reeds genomen maatregelen. Hiervoor is additioneel budget aangevraagd in de begroting 2024.

In het kader van de digitale weerbaarheid voeren we ieder jaar een crisisoefening uit met diverse aandachtsgebieden wat inzicht moet geven op de digitale weerbaarheid van de gemeente. Aangedragen verbeteringen verwerken we in gemeentelijke plannen voor de bedrijfscontinuïteit en de dienstverleningsafspraken met onze leveranciers. Voor 2024 staat een oefening met een externe dreiging op de digitale dienstverlening geagendeerd.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Algemeen

Inleiding

Gemeenten werken steeds meer samen met andere gemeenten en/of organisaties. Het bedrag dat met deze regionale samenwerking is gemoeid is de afgelopen jaren sterk gegroeid. Deels omdat het aantal taken dat op deze wijze wordt uitgevoerd toegenomen is en deels omdat het aantal samenwerkingsverbanden is gegroeid. In deze paragraaf worden alle samenwerkingsverbanden opgenomen die aangemerkt worden als een verbonden partij.

Een verbonden partij is een privaot- of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Er is sprake van een bestuurlijk belang als vanuit de gemeente iemand zitting heeft in het bestuur, of stemrecht heeft bij het benoemen van het bestuur of stemrecht heeft in de algemene vergadering van aandeelhouders. Er is sprake van een financieel belang als bij faillissement de gemeente aansprakelijk is voor niet nakoming van verplichtingen of schulden of als de gemeente haar inleg niet kan verhalen.

Samenwerkingsverbanden waarbij Heemstede fungeert als centrumgemeente worden beschouwd als deel van de gemeentelijke organisatie en zijn daarom niet meegenomen in deze paragraaf. Dit is het geval bij de lichte gemeenschappelijke regelingen Intergemeentelijke afdeling sociale zaken (IASZ) en de gemeenschappelijke regeling Digitale informatievoorziening en Technologie (DIT).

Nota verbonden partijen.

In de Nota verbonden partijen zijn spelregels opgenomen waarmee de raad de grip versterkt op taakuitvoering op afstand.

Nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Op 1 juli 2022 is de nieuwe Wgr ingevoerd. De doelstelling van deze wetwijziging is dat gemeenteraden meer grip krijgen op de samenwerkingsverbanden in de vorm van een publiekrechtelijke samenwerking. Een deel van de wijzigingen zijn verplicht en voor een deel van de wijzigingen is het aan de gemeenteraden om hierover te beslissen. Momenteel wordt binnen de regio diverse bijeenkomsten georganiseerd, zodat de raden met elkaar in gesprek kunnen over de wijze waarop ze om willen gaan met de diverse mogelijkheden die vanuit de Wgr aan de raden wordt geboden. Uitkomst van deze discussie wordt verwerkt in de Nota verbonden partijen.

De gemeente Heemstede heeft 11 verbonden partijen.

- 6 publiekrechtelijke
- 5 privaatrechtelijke

GO Beschermd Wonen

Het GO beschermd wonen is bij het opstelling van de begroting 2024 niet meegenomen als verbonden partij. Het GO wordt per 1 januari 2024 opgericht waarbij 2024 geldt als overgangsjaar. Zodoende is er nog weinig tot geen informatie bekend.

Overzicht verbonden partijen

Conform de geldende wetgeving wordt de lijst van verbonden partijen gesplitst in: gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en stichtingen.

Naam	Bijdrage GR/waarde aandeel	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Netto-winst	Bron
		1 jan	31 dec	1 jan	31 dec		
<i>x € 1.000</i>	<i>EUR</i>	<i>1 jan</i>	<i>31 dec</i>	<i>1 jan</i>	<i>31 dec</i>	<i>EUR</i>	
<i>Publiekrechtelijke verbonden partijen</i>							
Veilighedsregio Kennemerland	3.051	4.648	4.489	53.279	52.355	0	Begroting 2024
Omgevingsdienst IJmond	111	734	487	11.101	8.981	0	
Participatiebedrijf Zuid-Kennemerland	1.670	6.331	6.187	4.388	5.378	-625	Begroting 2024
Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten West-Kennemerland	102	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	Begroting 2024
Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland	190	8.839	6.705	8.839	6.705	-559	
Gemeentebelastingen Kennemerland-Zuid	910	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	Begroting 2024
GR Bedrijfsvoering	-	-	-	-	-	-	-
<i>Privaatrechtelijke verbonden partijen</i>							
Bank Nederlandse Gemeente	- 139	5.062.000	4.615.000	143.995.000	107.459.000	300.000	Jaarrekening 2022
Stedin Groep	- 194	3.270.000	3.342.000	4.912.000	5.178.000	44.000.000	Jaarrekening 2022
Meerlanden	2.236.438	34.988	36.999	22.519	22.519	716	
Regionaal inkoopbureau IJmond en Kennemerland	238	1.084	1.084	901	371	0	Bijdrage en netto winst: Begroting 2024 Eigen- en vreemd vermogen: jaarrekening 2022
Openbaar Onderwijs Zuid-Kennemerland	n.v.t.	2.386	3.444	1.149	1.745	987	Jaarrekening 2022

Veiligheidsregio Kennemerland

Rechtsvorm samenwerking	Gemeenschappelijke regeling – Openbaar lichaam					
Oprichtingsdatum	1 november 2011 1 januari 2019					
Vestigingsplaats	Haarlem					
Deelnemende partijen	Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort					
Openbaar belang	Het behartigen van de belangen van de gemeenten op de volgende terreinen: a. Veiligheid en publieke gezondheid; b. Brandweezorg; c. Maatschappelijke zorg en jeugd; d. Rampenbestrijding en crisisbeheersing in brede zin; e. Risicobeheersing; f. Samenwerking en coördinatie in de uitvoering van rampenbestrijding en crisisbeheersing; g. Beheer van een gemeenschappelijke meldkamer; h. Fungeren als platform voor onderwerpen op het gebied van veiligheid en gezondheid, maatschappelijke zorg en jeugd voor zover deze het verzorgingsgebied van de gemeenten gezamenlijk betreffen.					
Bestuurlijk belang	2 stemmen van 32 (6,25 %)					
Vertegenwoordiging	Burgemeester is lid van het algemeen bestuur en bestuurscommissie openbare veiligheid Portefeuillehouder gezondheidszorg is lid van de bestuurscommissie publieke gezondheid en maatschappelijke zorg.					
Ontwikkelingen	De VRK heeft voor 2024 ten opzichte van 2023 niet veel nieuwe ontwikkelingen. Er zijn alleen nominale ontwikkelingen, namelijk flinke prijsstijgingen en autonome ontwikkelingen, veelal nieuwe wettelijke taken.					
Ontwikkelingen (gemeentelijke bijdrage)	Realisatie	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	€ 2.527.000	€ 2.673.000	€ 3.051.000	€ 3.051.000	€ 3.051.000	€ 3.051.000
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Rechtspositie brandweervrijwilligers mogelijk in strijd met nieuwe Europese wet- en regelgeving • Verhoogde uitstroom 24-uursdienst brandweer • Kosten financiering investeringen • Afname subsidietaken GGD • Groei en intensiteit meldingen Veilig Thuis 					
Financiële positie		2022 (realisatie)	2024 (begroting)			
	Eigen vermogen	€ 5.179.000	€ 4.648.000			
	Vreemd vermogen	€ 63.257.000	€ 53.279.000			
	Resultaat voor bestemming	€ -1.792.000	€ 0			
	Verrekend met bijdrage gemeente	€ - 1.605.000	€ 0			
Informatiemomenten	Jaarlijks kan er in het voorjaar een zienswijze worden afgegeven op de begroting en de jaarrekening.					
Zienswijze op begroting	De raad heeft als zienswijze op de begroting 2024 aangegeven dat de					

gemeenten vanaf 2026 met een vermindering van rijks gelden te maken zullen hebben, waardoor de gemeenten een forste bezuinigingsopdracht hebben. Als de gemeentebegrotingen moeten groeien, zal de VRK hier in mee moeten gaan. De raad verzocht de VRK in het lijn van deze ontwikkelingen te komen met nadere bezuinigingsvoorstellen (uitgaande van de wettelijke taken en kwaliteit van dienstverlening).
 Additioneel wilde de raad voor de al aangekondigde bezuinigingen een onderbouwd plan ontvangen, zodat er een structureel en reëel evenwicht in de meerjarenbegroting zal zijn.

Omgevingsdienst IJmond

Rechtsvorm samenwerking	:	Gemeenschappelijke regeling – Openbaar lichaam
Oprichtingsdatum	:	1 mei 1998
Herzieningsdatum	:	1 mei 2017
Vestigingsplaats	:	Beverwijk
Deelnemende partijen	:	Beverwijk, Bloemendaal, Edam-Volendam, Haarlem, Heemskerk, Heemstede, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Uitgeest, Velsen, Waterland, Wormerland, Zandvoort en Provincie Noord-Holland.
Openbaar belang	:	Het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit in het samenwerkingsgebied.
Bestuurlijk belang	:	1 stem (1,76%)
Vertegenwoordiging	:	Portefeuillehouder Milieu
Ontwikkelingen	:	Bijdrage GR meerjarenraming 2024 € 147.571 2025 € 151.260 2026 € 155.042 2027 € 158.918
Risico's	:	De omgevingsdienst gaat uit van een maximaal risico van € 467.360 . De omgevingsdienst heeft zelf een ratio weerstandsvermogen van 1,0. Dit is voldoende. Op basis hiervan is er geen extra risico voor Heemstede.
Financiële positie	:	De bijdrage aan de GR bedraagt € 147.571 inclusief de bodemtaken. Voor de bodemtaken ontvangt de gemeente een bijdrage uit de algemene uitkering. De kosten van de dienstverleningsovereenkomst (die buiten de GR valt) bedraagt € 199.168 inclusief de controle van de Drank- en Horecawet.
Informatiemomenten	:	Begroting en jaarrekening/verslag
Zienswijze begroting	:	De raad kan een zienswijze op de begroting en de jaarstukken inbrengen voor vaststelling in het algemeen bestuur van de GR

Spaarne werkt

Rechtsvorm samenwerking	:	Gemeenschappelijke regeling - bedrijfsvoeringsorganisatie
Oprichtingsdatum	:	1986
Herzieningsdatum	:	01-01-2022
Vestigingsplaats	:	Cruquius
Deelnemende partijen	:	Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort
Openbaar belang	:	Uitvoering en behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van: <ul style="list-style-type: none"> • de sociale werkvoorziening (Wet sociale werkvoorziening) • re-integratie voor werkzoekenden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt (Participatiewet)

		<ul style="list-style-type: none"> • beschut werk op grond van de Participatiewet • leerwerktrajecten voor jongeren zonder start- of beroepskwalificatie (Wet voortijdig schoolverlaten)
Bestuurlijk belang	:	1 stem van 6 stemmen (16,67%)
Vertegenwoordiging	:	Portefeuillehouder Participatie
Ontwikkelingen	:	Voor 2024 verwacht het Participatiebedrijf een aanvullende gemeentelijke bijdrage nodig te hebben van € 443.175 om tot een sluitende begroting te komen. Het aandeel van Heemstede hierin is € 30.024. Dit is in de begroting 2024 verwerkt.
Risico's	:	Deze zijn opgenomen in paragraaf 2 weerstandsvermogen.
Financiële positie	:	De bijdrage aan de GR is voor 2024 begroot op € 1.670.000 (WSW € 1.213.000, nieuw beschut werk € 386.000 en re-integratie € 71.000).
Informatiemomenten	:	De begroting van het Participatiebedrijf wordt ter zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraad. De jaarrekening wordt aan de raad ter kennisneming voorgelegd.
Zienswijze begroting	:	De raad heeft in het kader van het geven van een zienswijze ingestemd met de ontwerpbegroting 2024 van het Participatiebedrijf.

Schoolverzuim en voortijdig Schoolverlaten West-Kennemerland

Rechtsvorm samenwerking	:	Gemeenschappelijke regeling – gemeenschappelijk orgaan																		
Oprichtingsdatum	:	01-01-2014																		
Herzieningsdatum	:	01-01-2019																		
Vestigingsplaats	:	Haarlem																		
Deelnemende partijen	:	Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Heemskerk, Heemstede, Velsen en Zandvoort																		
Openbaar belang	:	Deze regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van gemeenten op het gebied van de uitvoering van de Leerplichtwet 1969 en het Besluit (RMC) Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten ten behoeve van het efficiënt en doelmatig samenwerken van de deelnemende gemeenten, een en ander voor zover het betreft de deelname van die gemeenten aan een of meerdere percelen.																		
Bestuurlijk belang	:	1 stem van 7 stemmen (14,29%)																		
Vertegenwoordiging	:	Portefeuillehouder Onderwijs																		
Ontwikkelingen	:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Realisatie</th> <th>Begroting</th> <th colspan="4">Meerjarenbegroting</th> </tr> <tr> <th>2022</th> <th>2023</th> <th>2024</th> <th>2025</th> <th>2026</th> <th>2027</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>€ 92.723</td> <td>€ 98.527</td> <td>€ 101.581</td> <td>€ 101.581</td> <td>€ 101.581</td> <td>€ 101.581</td> </tr> </tbody> </table>	Realisatie	Begroting	Meerjarenbegroting				2022	2023	2024	2025	2026	2027	€ 92.723	€ 98.527	€ 101.581	€ 101.581	€ 101.581	€ 101.581
Realisatie	Begroting	Meerjarenbegroting																		
2022	2023	2024	2025	2026	2027															
€ 92.723	€ 98.527	€ 101.581	€ 101.581	€ 101.581	€ 101.581															
Risico's	:	Geen (financiële) risico's.																		
Financiële positie	:	Niet van toepassing.																		
Informatiemomenten	:	Jaarlijks kan er in het voorjaar een zienswijze worden afgegeven op de begroting en de jaarrekening.																		
Zienswijze begroting	:	Positieve zienswijze op de begroting 2024																		

Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland

Rechtsvorm samenwerking	:	Gemeenschappelijke regeling – gemeenschappelijk orgaan
Oprichtingsdatum	:	01-12-2013

Herzieningsdatum	:	01-12-2013
Vestigingsplaats	:	Haarlem
Deelnemende partijen	:	Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Zandvoort
Openbaar belang	:	<ol style="list-style-type: none"> 1. De regeling dient om de door de raden van de deelnemers genomen besluiten inzake samenwerking op het gebied van bereikbaarheid in onderlinge afspraken vast te leggen en aldus over een langdurige periode te borgen. 2. De door de raden van de deelnemers genomen besluiten betreffen met name de instelling van een Regionaal Mobiliteitsfonds, de te in regionaal verband te realiseren projecten en maatregelen en de prioritering daarvan en de toedeling van bijdragen daarvoor, zoals vermeld in de bijlagen 1, 2 en 3 van deze besluiten. 3. De in lid 1 en 2 bedoelde besluiten, maatregelen en projecten dienen alle om de doelstelling, zoals geformuleerd in de Regionale Bereikbaarheidsvisie dichterbij te brengen: <ul style="list-style-type: none"> • Aangeven dat de regio Zuid-Kennemerland wil samenwerken en in welke richting deze samenwerking wordt gezocht; • Inzicht geven in de meest knellende bereikbaarheidsopgaven en mogelijke oplossingen hiervoor; • Bieden van de eerste handvatten om oplossingen dichterbij te brengen; • Bieden van een eindbeeld voor 2030 van een robuust regionaal netwerk voor OV, fiets en auto.
Bestuurlijk belang	:	1 van 4 stemmen (25%)
Vertegenwoordiging	:	Portefeuillehouder Bereikbaarheid
Ontwikkelingen	:	De vaste jaarlijkse bijdrage is € 190.000
Risico's	:	Er worden geen bijzondere risico's onderkent door de GR.
Financiële positie	:	De vier deelnemende gemeenten storten jaarlijks een bijdrage in het fonds, gerelateerd aan het aantal inwoners in het jaar van oprichting van de GR (2013). Er is sprake van een vaste jaarlijkse bijdrage vanaf 2020 van € 190.000 voor Heemstede.
Informatiemomenten	:	Eens per kwartaal informeert de stuurgroep de raden met een rapportage waarin de planning, budget en eventuele risico's staan. Daarnaast is er een jaarplan (ontwerp en realisatie). Hierin wordt het verloop van het fonds gepresenteerd.
Zienswijze begroting	:	Bij de rapportage en het (ontwerp) jaarplan. Tevens bij nieuwe projecten

Gemeentebelastingen Kennemerland Zuid

Rechtsvorm samenwerking	Gemeenschappelijke regeling – centrumregeling
:	
Oprichtingsdatum	01-01-2019
: Herzieningsdatum	
:	
Vestigingsplaats	Bloemendaal

:																			
Deelnemende partijen	Bloemendaal, Heemstede, Zandvoort																		
:																			
Openbaar belang	De regeling wordt getroffen voor de uitvoering van de taken van de gemeenten op het gebied van het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen en rechten en voor de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ).																		
:																			
Bestuurlijk belang	1 van 3 stemmen (33,33%)																		
:																			
Vertegenwoordiging	Portefeuillehouder Belastingen																		
:																			
Ontwikkelingen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Rekening</th> <th>Begroting</th> <th colspan="4">Meerjarenbegroting</th> </tr> <tr> <th>2022</th> <th>2023</th> <th>2024</th> <th>2025</th> <th>2026</th> <th>2027</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>€ 788.822</td> <td>€ 844.041</td> <td>€ 909.911</td> <td>€ 921.246</td> <td>€ 950.744</td> <td>€ 950.744</td> </tr> </tbody> </table>	Rekening	Begroting	Meerjarenbegroting				2022	2023	2024	2025	2026	2027	€ 788.822	€ 844.041	€ 909.911	€ 921.246	€ 950.744	€ 950.744
Rekening	Begroting	Meerjarenbegroting																	
2022	2023	2024	2025	2026	2027														
€ 788.822	€ 844.041	€ 909.911	€ 921.246	€ 950.744	€ 950.744														
:																			
Risico's	De groei van no cure no pay bureaus die bezwaar maken op de WOZ waarden zorgt voor een steeds grotere stijging van de proceslasten.																		
:																			
Informatiemomenten	Bedrijfsplan: jaarlijks aan het begin van het jaar. Jaarverslag: jaarlijks halverwege het jaar.																		
:																			

GR Bedrijfsvoering

Rechtsvorm samenwerking	:	Centrumgemeente
Oprichtings- en herzieningsdatum	:	01-01-2023
Vestigingsplaats	:	Bloemendaal
Deelnemende partijen	:	Bloemendaal en Heemstede
Openbaar belang	:	Samenwerking in de uitvoering van de taken van de teams HRM, facilitaire zaken en communicatie en het beheer en ontwikkeling van deze teams.
Bestuurlijk belang	:	1 van de 2 stemmen.
Ontwikkelingen	:	De regeling wordt in 2024 geëvalueerd door de colleges op doelmatigheid, effectiviteit, rapportage en aansturing, alsmede de financiële kaders.
Risico's	:	Nog onbekend (wordt uitgewerkt)
Financiële positie	:	Nog onbekend (de budgetten worden nog uitgewerkt).
Informatiemomenten	:	Met de reguliere P&C cyclus van de gemeenten

Bank Nederlandse Gemeenten

Rechtsvorm samenwerking	Naamloze vennootschap
Oprichtingsdatum	N.v.t.

Vestigingsplaats	Den Haag																		
Deelnemende partijen	Overheden in Nederland																		
Openbaar belang	Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.																		
Bestuurlijk belang	1 stem per aandeel																		
Vertegenwoordiging	Portefeuillehouder Financiën																		
Dividend Heemstede	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Rekening</th> <th>Begroting</th> <th colspan="4">Meerjarenraming</th> </tr> <tr> <th>2022</th> <th>2023</th> <th>2024</th> <th>2025</th> <th>2026</th> <th>2027</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>€ 279.120</td> <td>€ 279.000</td> <td>€ 288.000</td> <td>€ 288.000</td> <td>€ 288.000</td> <td>€ 288.000</td> </tr> </tbody> </table>	Rekening	Begroting	Meerjarenraming				2022	2023	2024	2025	2026	2027	€ 279.120	€ 279.000	€ 288.000	€ 288.000	€ 288.000	€ 288.000
Rekening	Begroting	Meerjarenraming																	
2022	2023	2024	2025	2026	2027														
€ 279.120	€ 279.000	€ 288.000	€ 288.000	€ 288.000	€ 288.000														
Financiële positie	<table border="1"> <thead> <tr> <th>(x € 1.000.000)</th> <th>2021</th> <th>2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 5.062</td> <td>€ 4.615</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 143.995</td> <td>€ 107.459</td> </tr> <tr> <td>Resultaat voor bestemming</td> <td>€ 236</td> <td>€ 300</td> </tr> <tr> <td>Dividend</td> <td>€ 127</td> <td>€ 139</td> </tr> </tbody> </table>	(x € 1.000.000)	2021	2022	Eigen vermogen	€ 5.062	€ 4.615	Vreemd vermogen	€ 143.995	€ 107.459	Resultaat voor bestemming	€ 236	€ 300	Dividend	€ 127	€ 139			
(x € 1.000.000)	2021	2022																	
Eigen vermogen	€ 5.062	€ 4.615																	
Vreemd vermogen	€ 143.995	€ 107.459																	
Resultaat voor bestemming	€ 236	€ 300																	
Dividend	€ 127	€ 139																	
Risico's	<p>De risico's van de BNG zijn uiteengezet op pagina 58 van haar jaarverslag 2022. De categorieën van genoemde risico's zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kredietrisico's • Liquiditeitsrisico's • Marktrisico's • Operationele risico's • Security risico's • Compliance risico's • Strategische risico's <p>De BNG doet aan risicomanagement gericht op het handhaven van een veilig risicoprofiel.</p> <p>Voor Heemstede is het primaire risico dat het dividend lager kan zijn dan begroot.</p>																		
Informatiemomenten	Via reguliere P&C-cyclus																		

Stedin Groep

Rechtsvorm samenwerking	:	Naamloze vennootschap
Oprichtingsdatum	:	1886

Vestigingsplaats	:	Rotterdam
Deelnemende partijen	:	42 gemeenten
Openbaar belang	:	<p>De vennootschap heeft ten doel:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. het doen houden van aandelen in een netbeheerder als bedoeld in de Elektriciteitswet en de Gaswet; 2. het direct en indirect doen ontwerpen, engineeren, aanleggen, beheren, exploiteren, financieren, bewaken, in stand houden en onderhouden van collectie-, transport- en distributienetten, waaronder - doch niet beperkt tot - met betrekking tot elektriciteit, gas, water en stoom, al dan niet ten behoeve van het gebruik van met die netten door derden verbonden zaken, en van (op die netten aangesloten) apparatuur, waaronder meetinrichtingen, en van aanverwante activiteiten, alles zowel binnen als buiten gebouwen; 3. het direct en indirect doen collecteren, transporteren en distribueren van - doch niet beperkt tot - elektriciteit, gas, data, vloeistoffen, vaste stoffen en gassen; 4. het direct en indirect doen verrichten van ondersteunende taken en (administratieve) diensten op de hiervoor genoemde gebieden; 5. het oprichten van, het op enigerlei wijze deelnemen in, het besturen van en het toezicht houden op ondernemingen en vennootschappen; 6. het verstrekken van adviezen en het verlenen van diensten aan ondernemingen en vennootschappen waarmee de vennootschap in een groep is verbonden en aan derden; 7. het verkrijgen, beheren, exploiteren, bezwaren en vervreemden van goederen - rechten van intellectuele eigendom daaronder begrepen -, zomede het beleggen van vermogen; 8. het ter leen verstrekken of doen verstrekken van gelden, in het bijzonder - doch niet uitsluitend - aan dochtermaatschappijen, groepsmaatschappijen en/of deelnemingen van de vennootschap, zomede het ter leen opnemen of doen opnemen van gelden; 9. het verstrekken van garanties, het verbinden van de vennootschap en het bezwaren van activa van de vennootschap ten behoeve van ondernemingen en vennootschappen waarmee de vennootschap in een groep is verbonden en ten behoeve van derden, <p>en al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, zowel in Nederland als daarbuiten, alles in de ruimste zin van het woord, met dien verstande dat uitdrukkelijk zijn uitgesloten handelingen of activiteiten die strijdig zijn met het belang van het beheer van elektriciteitsnetten en gasnetten en activiteiten die niet zijn toegestaan op grond van de Elektriciteitswet en de Gaswet.</p>
Bestuurlijk belang	:	Minder dan 2%
Vertegenwoordiging	:	Portefeuillehouder Financiën
Ontwikkelingen	:	In 2022 is de strategie van Stedin herijkt voor 2023-2027. De pijlers van de nieuwe strategie zijn bouwen, benutten en beheren.
Risico's	:	<p>De vijf grootste risico's die Stedin heeft aangegeven in de jaarrekening 2022 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyberaanvallen

		<ul style="list-style-type: none"> • Niet genoeg aansluit- en transportcapaciteit • Materiaalbeschikbaarheid • Beschikbaarheid en kwaliteit van data niet op orde • Lastig te plannen gasinvesteringen 															
Financiële positie	:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>(x € 1.000)</th> <th>2021</th> <th>2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>3.270.000</td> <td>3.342.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>4.912.000</td> <td>5.178.000</td> </tr> <tr> <td>Resultaat voor bestemming</td> <td>21.000</td> <td>44.000</td> </tr> <tr> <td>Dividend</td> <td>33</td> <td>194</td> </tr> </tbody> </table>	(x € 1.000)	2021	2022	Eigen vermogen	3.270.000	3.342.000	Vreemd vermogen	4.912.000	5.178.000	Resultaat voor bestemming	21.000	44.000	Dividend	33	194
(x € 1.000)	2021	2022															
Eigen vermogen	3.270.000	3.342.000															
Vreemd vermogen	4.912.000	5.178.000															
Resultaat voor bestemming	21.000	44.000															
Dividend	33	194															
Informatiemomenten	:	Via reguliere P&C cyclus															

Meerlanden

Rechtsvorm samenwerking	:	Naamloze vennootschap
Oprichtingsdatum	:	1997
Vestigingsplaats	:	Rijsenhout
Deelnemende partijen	:	Aalsmeer, Bloemendaal, Diemen, Haarlemmermeer, Heemstede, Hillegom, Lisse en Noordwijk
Openbaar belang	:	<p>Excellente Dienstverlener</p> <p>We houden de openbare ruimte schoon en heel en zamelen waardevolle grondstoffen in. Bij al die activiteiten streven we naar excellente dienstverlening.</p> <p>Duurzame Grondstoffenregisseur</p> <p>Als regionale dienstverlener kijken wij over de grenzen van de gemeenten heen en signaleren we kansen en oplossingen voor het hoogwaardig verwaarden van grondstoffen die afkomstig zijn uit huishoudens, bedrijven en de openbare ruimte. We optimaliseren hergebruik en recycling en besparen CO2. Proactief adviseren wij onze klanten bij het vinden van waardevolle toepassingen voor de grondstoffen.</p> <p>Excellente Bedrijfsvoering</p> <p>Om onze ambities te realiseren is het van belang dat we onze interne bedrijfsprocessen hierop aanpassen en onze mensen toerusten. We zetten daarbij in op technologische ontwikkelingen, zoals digitalisering, automatisering en gericht gebruik van data en op ontwikkeling van kennis en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.</p>
Bestuurlijk belang	:	Heemstede heeft 12.152 aandelen en 1 transitie-aandeel. In totaal is dat 7,70% (het transitie-aandeel telt niet mee in de zeggenschap) op 1 januari 2023.
Vertegenwoordiging	:	Portefeuillehouder Deelnemingen
Ontwikkelingen	:	Het dividend wordt altijd 1 jaar later uitgekeerd en begroot. Het bedrag 2022 van € 129.260 wordt dus ontvangen in 2023 door Heemstede en in 2023 in de Heemstedse begroting opgenomen.
Risico's	:	Meerlanden beschrijft de risico's op pagina 93 t/m 96 van de rekening 2022 en heeft een uitgebreid risicomanagement volgens het model "three lines of defence". Het risico voor Heemstede is beperkt.

Financiële positie	:	Er is geen financiële bijdrage voor deelname in de NV maar er wordt betaald voor de dienstverlening op basis van de overeenkomsten voor afval en onderhoud in de openbare ruimte. De balanswaarde van de aandelen die Heemstede in Meerlanden houdt bedraagt • 789.880 (€65 per aandeel en de registratiewaarde van € 1 voor het transitie-aandeel). Het transitie-aandeel is onder leningen aan deelnemingen gerangschikt met een waarde van € 1.446.558. Dit bedrag ontvangt Heemstede in porties van 20% per jaar terug vanaf 2026.
Informatiemomenten	:	Meerlanden legt de begroting en de jaarrekening ter goedkeuring voor aan de AVA. De jaarrekening bevat onder meer het voorgestelde dividend per aandeel. De raadscommissie ontvangt alle collegebesluiten over de dienstverleningsovereenkomst (DVO) en voorgenomen wijzigingen in de statuten.

Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland

Rechtsvorm samenwerking	:	Stichting															
Oprichtingsdatum	:	2008															
Vestigingsplaats	:	Heemstede															
Deelnemende partijen	:	Alkmaar, Beverwijk, Bloemendaal, Diemen, Heemskerk, Heemstede, Hillegom, Lisse, Noordwijk, Oostzaan, Ouder-Amstel, De Ronde Venen, Teylingen, Uithoorn, Velsen en Wormer															
Openbaar belang	:	Het creëren van voordelen op zowel financieel, kwalitatief als procesmatig gebied voor zelfstandige gemeenten, onder andere door het faciliteren van een regionaal inkoopbureau en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zins des woords.															
Bestuurlijk belang	:	1 stem van 16 (6,25%)															
Vertegenwoordiging	:	Gemeentesecretaris															
Ontwikkelingen	:	Stichting RIJK probeert voor een brede financiële basis te zorgen door beperkt te groeien.															
Risico's	:	De grootste risico's die stichting RIJK heeft aangegeven in haar risicoparagraaf van de begroting zijn: <ul style="list-style-type: none"> • Uittreding deelnemers • Langdurig verzuim • Krapte arbeidsmarkt 															
Financiële positie	:	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2021</th> <th>2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 1.084.199</td> <td>€ 1.084.199</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 900.630</td> <td>€ 371.347</td> </tr> <tr> <td>Resultaat voor bestemming</td> <td>€ 274.200</td> <td>€ 59.748</td> </tr> <tr> <td>Verrekend met bijdrage gemeenten</td> <td>€ 405.431</td> <td>€ 59.748</td> </tr> </tbody> </table>		2021	2022	Eigen vermogen	€ 1.084.199	€ 1.084.199	Vreemd vermogen	€ 900.630	€ 371.347	Resultaat voor bestemming	€ 274.200	€ 59.748	Verrekend met bijdrage gemeenten	€ 405.431	€ 59.748
	2021	2022															
Eigen vermogen	€ 1.084.199	€ 1.084.199															
Vreemd vermogen	€ 900.630	€ 371.347															
Resultaat voor bestemming	€ 274.200	€ 59.748															
Verrekend met bijdrage gemeenten	€ 405.431	€ 59.748															
Informatiemomenten	:	De raad wordt jaarlijks geïnformeerd met de begroting, de jaarrekening en het inkoopplan.															

Stichting Openbaar Onderwijs Zuid-Kennemerland (STOPOZ)

Rechtsvorm samenwerking	:	Stichting															
Oprichtingsdatum	:	24 december 2004															
Herzieningsdatum	:	8 december 2022															
Vestigingsplaats	:	Bloemendaal															
Deelnemende partijen	:	Bloemendaal, Heemstede en Zandvoort															
Openbaar belang	:	<ul style="list-style-type: none"> Het in stand houden van openbare scholen voor primair onderwijs als bedoeld in artikel 46 van de Wpo Het doen geven en bevorderen van primair onderwijs in de zin van de Wpo en/of andere onderwijswetten. 															
Bestuurlijk belang	:	1 stem van 3 (33,33%)															
Vertegenwoordiging	:	Portefeuillehouder Onderwijs															
Ontwikkelingen	:	Geen ontwikkelingen															
Risico's	:	Geen risico's															
Financiële positie	:	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2022 (realisatie)</th> <th>2024 (begroting)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 3.444.365</td> <td>€ 1.023.000*</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 1.745.064</td> <td>€ 1.250.000*</td> </tr> <tr> <td>Resultaat voor bestemming</td> <td>€ 986.561</td> <td>Niet van toepassing</td> </tr> <tr> <td>Verrekend met bijdrage gemeente</td> <td>Niet van toepassing</td> <td>Niet van toepassing</td> </tr> </tbody> </table>		2022 (realisatie)	2024 (begroting)	Eigen vermogen	€ 3.444.365	€ 1.023.000*	Vreemd vermogen	€ 1.745.064	€ 1.250.000*	Resultaat voor bestemming	€ 986.561	Niet van toepassing	Verrekend met bijdrage gemeente	Niet van toepassing	Niet van toepassing
	2022 (realisatie)	2024 (begroting)															
Eigen vermogen	€ 3.444.365	€ 1.023.000*															
Vreemd vermogen	€ 1.745.064	€ 1.250.000*															
Resultaat voor bestemming	€ 986.561	Niet van toepassing															
Verrekend met bijdrage gemeente	Niet van toepassing	Niet van toepassing															
Informatiemomenten	:	Begroting, jaarstukken en terugkoppeling bestuurlijke overleggen															

Paragraaf 7 Grondbeleid

Faciliterend grondbeleid

Het grondbeleid kan grote financiële risico's voor de financiële positie met zich meebrengen, wanneer de gemeente besluit een grondpositie in te nemen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Bij grondbeleid wordt onderscheid gemaakt tussen actief en faciliterend grondbeleid. Actief grondbeleid houdt in dat de gemeente zelf grond verwerft, bouwrijp maakt en uitgeeft. Bij faciliterend grondbeleid stelt de gemeente voorwaarden aan de ontwikkeling van grond in eigendom van derden, bijvoorbeeld projectontwikkelaars. In dat geval stelt de gemeente de planologische grenzen vast van de ontwikkelingsmogelijkheden. Projectontwikkelaars en andere initiatiefnemers zijn gebonden aan de planologische grenzen die worden vastgelegd in structuurvisies en bestemmingsplannen.

Heemstede kent geen grote uitbreidingslocaties. Er is sprake van faciliterend grondbeleid. De uitvoering van de diverse projecten wordt overgelaten aan private partijen. Hiermee worden de financiële risico's voor de gemeente ondervangen.

De gemeente houdt de regie over de beoogde ruimtelijke ontwikkelingen via het Omgevingsplan (voorheen: de bestemmingsplannen). Na in werking treden van de Omgevingswet op 1 januari 2024 krijgen de bestemmingsplannen van rechtswege de status 'Omgevingsplan'. In 2024 wordt gewerkt aan de geleidelijke vervanging ervan door een Omgevingsplan voor de hele gemeente. In 2024 wordt ook een Omgevingsvisie vastgesteld. Voor wat betreft het grondbeleid zal de lijn van het faciliterend grondbeleid in beginsel worden voortgezet.

Kostenverhaal bij ruimtelijke ontwikkelingen

In de Omgevingswet is het kostenverhaal verplicht gesteld. Het kostenverhaal (verhaal van de door de gemeente te maken exploitatiekosten in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling (woningbouwplan), zoals bijvoorbeeld de kosten voor de herinrichting van de openbare ruimte) kan de gemeente zowel langs publiekrechtelijke (via kostenverhaal met of zonder tijdvak, vastgelegd in het Omgevingsplan, het projectbesluit of de omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit) als privaatrechtelijke weg (via een anterieure overeenkomst) regelen. Bij de Heemstedse ontwikkelingen is en wordt het kostenverhaal in beginsel via privaatrechtelijke (anterieure) overeenkomsten geregeld.

Beleid uitgifte gemeentegrond

Heemstede heeft relatief weinig uitgeefbare grond in haar bezit. Het aantal uitgiftes van gemeentegrond is dan ook beperkt. Het gaat dan meestal om snippergroen. Volgens het door de raad vastgestelde gronduitgiftebeleid wordt snippergroen verkocht als het gaat om niet-strategisch en niet-functioneel openbaar groen dat niet bepalend is voor de verkavelingsopzet en het bijbehorend groen beeld, en er geen kabels en leidingen in het desbetreffende perceel liggen. Op de bijbehorende uitgiftekaarten zijn de voor uitgifte vatbare gronden aangegeven. Snippergroen wordt verkocht op aanvraag. Door de verkoop van deze stroken groen kunnen de onderhoudskosten voor de gemeente worden teruggebracht. Tot december 2016 werd een basisgrondprijs gehanteerd van € 150 per m² (kosten koper). Voor percelen boven de 50 m² werd de prijs bepaald op basis van taxatie. In december 2016 is besloten in alle gevallen van gronduitgifte de grondprijs door middel van taxatie te bepalen (B&W besluit "Kader gemeentelijke vastgoedtransacties" 19 december 2016, B-stuk).

Overzicht projecten in uitvoering.

Bij onderstaande projecten is sprake van faciliterend grondbeleid.

Projecten in uitvoering	Stand van zaken
Princenbuurt (Patrijzenlaan e.o.)	Vanuit initiatiefnemers is het verzoek gekomen om op de percelen Patrijzenlaan 21 en Glipperweg 64 – 72 nieuwbouw te realiseren. Voor de realisatie van de nieuwe woningen, tuinen en openbare ruimte is gemeentegrond nodig. In 2021 heeft zich een nieuwe initiatiefnemer bij de gemeente gemeld. In 2022 hebben de partijen de (verkoop)overeenkomsten getekend en wordt de grond overgedragen aan de ontwikkelaar. De start van de bouw is gepland voor 2023. Na de oplevering van de woningen zal de openbare ruimte worden overgedragen aan de gemeente.

Daarnaast heeft de gemeente een eerste recht van koop op het terrein van de voormalige rioolwater-zuiveringsinstallatie aan de Cruquiusweg. Het terrein is getaxeerd op € 2.260.000. In 2023 onderzoeken we de mogelijkheden voor woningbouw voor dit terrein. Naar verwachting zal in 2024 een besluit over het al dan niet aankopen van het terrein worden genomen.

Paragraaf 8 Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

Openbaarheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Artikel 3.5 van de Woo schrijft voor dat een bestuursorgaan jaarlijks in de begroting aandacht besteedt aan beleidsvoornemens over de uitvoering van de Woo. Deze paragraaf is een invulling van die verplichting.

De Woo heeft diverse categorieën informatie aangewezen die gemeenten gefaseerd actief openbaar moeten maken. Deze actieve openbaarmakingsverplichting geldt nu nog niet en het is onduidelijk per wanneer de verplichting wél geldt.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft gemeenten op 8 juni 2023 over de stand van zaken geïnformeerd. De bedoeling is dat inwoners en andere geïnteresseerden de informatie op één centrale digitale plek kunnen vinden en doorzoeken. Daarvoor kunnen gemeenten vanaf 19 juni 2023 aansluiten op de Woo-index. Via www.overheid.nl is de informatie die gemeenten in de Woo-index zetten dan voor iedereen te bekijken.

Heemstede heeft inmiddels een aansluiting op de Woo-index en zal vervolgens aan de slag gaan met het actief openbaar maken van de diverse informatiecategorieën. De locaties op internet, waar Heemstede al informatie openbaar maakt, worden vervolgens toegevoegd in de Woo-index. Daarna wordt bekeken welke informatie nog niet actief openbaar wordt gemaakt en hoe dit op een passende wijze kan worden gedaan. Hier zullen in 2023 en 2024 stappen voor ondernomen worden om ook een gedeelte van die informatie openbaar te maken.

Financiële begroting

Overzicht baten en lasten inclusief algemene dekkingsmiddelen

De volgende tabel geeft het overzicht algemene dekkingsmiddelen zoals dat is voorgeschreven in het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten. De toelichting is te vinden bij de programma's. Een overzicht van en toelichting op de financiële positie wordt gegeven in de paragraaf weerstandsvermogen.

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000		Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten							
0	Bestuur en ondersteuning	3.496	2.166	2.018	2.029	2.031	2.031
1	Veiligheid	2.382	2.712	2.821	2.820	2.779	2.778
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	6.400	6.172	7.174	7.263	7.433	7.498
3	Economie	359	344	394	394	389	389
4	Onderwijs	2.678	3.286	3.843	3.711	4.420	4.353
5	Sport, cultuur en recreatie	7.207	5.707	7.208	7.281	7.339	7.331
6	Sociaal domein	26.493	25.890	27.939	27.823	27.477	27.436
7	Volksgesondheid en milieu	8.916	8.795	8.926	9.189	9.396	9.535
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.682	2.444	3.332	3.001	2.684	2.676
9	Raad	697	901	834	831	831	826
Algemene dekkingsmiddelen							
	- Algemene Uitkering	86	92	95	95	95	95
	- Financiering	11		-38	-3	56	-31
	- Lokale Heffingen waarvan besteding niet gebonden	450	483	576	576	576	576
	- Overige algemene baten en lasten	77	824	804	2.393	3.559	4.730
	Bedrag Onvoorzien	0	20	20	20	20	20
	Overhead	13.330	15.465	16.448	16.589	16.312	15.555
Totaal Lasten		75.264	75.301	82.393	84.011	85.395	85.797

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000		Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten							
0	Bestuur en ondersteuning	-2.820	-667	-759	-769	-774	-774
1	Veiligheid	-9	-6	-6	-6	-6	-6
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-518	-139	-186	-186	-186	-186
3	Economie	-179	-177	-179	-179	-179	-179
4	Onderwijs	-162	-112	-214	-214	-214	-214

5	Sport, cultuur en recreatie	-1.715	-520	-1.595	-1.595	-1.595	-1.595
6	Sociaal domein	-8.987	-9.537	-8.641	-9.057	-9.382	-9.399
7	Volksgezondheid en milieu	-8.549	-9.049	-9.474	-9.810	-10.040	-10.264
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-1.782	-690	-1.505	-1.243	-1.243	-1.818
	Algemene dekkingsmiddelen						
	- Algemene Uitkering	-41.454	-41.812	-44.077	-45.830	-43.601	-44.287
	- Dividend	-503	-458	-501	-616	-637	-687
	- Financiering	-29	-3	-3	-3	-3	-3
	- Lokale Heffingen waarvan besteding niet gebonden	-7.228	-7.877	-9.379	-9.379	-9.379	-9.379
	- Overige algemene baten en lasten	-275	0	0	0	0	0
	Overhead	-3.852	-4.070	-4.641	-4.718	-4.700	-4.362
	Totaal Baten	-78.065	-75.116	-81.162	-83.604	-81.938	-83.153
	Saldo voor resultaatbestemming	-2.801	185	1.232	407	3.457	2.644

Storting in reserve

0	Bestuur en ondersteuning	2.556	1.631	0	0	0	0
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	0	0	0	0	0	0
5	Sport, cultuur en recreatie	247	0	0	0	0	0
6	Sociaal domein	4.145	3.701	422	422	398	389
7	Volksgezondheid en milieu	4.916	0	0	0	0	0
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.269	127	0	0	0	0
	Totaal Storting in reserve	13.132	5.459	422	422	398	389

Onttrekking aan reserve

0	Bestuur en ondersteuning	-9.245	-1.417	-675	-665	-641	-632
1	Veiligheid	-130	0	0	0	0	0
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-91	-247	-455	-527	-575	-683
4	Onderwijs	0	-486	-336	-244	-148	-61
5	Sport, cultuur en recreatie	-546	-188	-289	-250	-50	-38
6	Sociaal domein	-3.490	-2.795	-422	-422	-398	-389
7	Volksgezondheid en milieu	-569	-383	-63	0	0	0
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-17	-173	-176	-202	-76	-76
	Totaal Onttrekking aan reserve	-14.090	-5.688	-2.416	-2.310	-1.888	-1.879
	Saldo toevoeging/onttrekking	-957	-229	-1.994	-1.888	-1.490	-1.490

	Saldo na resultaatbestemming	-3.758	-44	-762	-1.481	1.967	1.153
--	-------------------------------------	---------------	------------	-------------	---------------	--------------	--------------

De volgende tabel laat de baten en lasten afzonderlijk zien zoals deze onder meer zijn opgenomen in het hoofdstuk "begroting in 1 oogopslag".

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000		Begroting		Meerjarenraming		
		2023	2024	2025	2026	2027
Lasten						
0	Bestuur en ondersteuning	20.680	19.922	21.698	22.647	22.974
1	Veiligheid	2.712	2.821	2.820	2.779	2.778
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	6.172	7.174	7.263	7.433	7.498
3	Economie	344	394	394	389	389
4	Onderwijs	3.286	3.843	3.711	4.420	4.353
5	Sport, cultuur en recreatie	5.707	7.208	7.281	7.339	7.331
6	Sociaal domein	29.591	28.361	28.245	27.875	27.825
7	Volksgesondheid en milieu	8.795	8.926	9.189	9.396	9.535
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.571	3.332	3.001	2.684	2.676
9	Raad	901	834	831	831	826
Totaal Lasten		80.760	82.815	84.433	85.793	86.186
Baten						
0	Bestuur en ondersteuning	-56.304	-60.036	-61.980	-59.735	-60.124
1	Veiligheid	-6	-6	-6	-6	-6
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-386	-641	-712	-761	-869
3	Economie	-177	-179	-179	-179	-179
4	Onderwijs	-598	-550	-458	-361	-274
5	Sport, cultuur en recreatie	-708	-1.884	-1.845	-1.645	-1.633
6	Sociaal domein	-12.331	-9.063	-9.479	-9.780	-9.788
7	Volksgesondheid en milieu	-9.432	-9.538	-9.810	-10.040	-10.264
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-862	-1.681	-1.444	-1.319	-1.894
9	Raad	0	0	0	0	0
Totaal Baten		-80.804	-83.578	-85.914	-83.826	-85.032
Saldo van baten en lasten		-44	-762	-1.481	1.967	1.153

Incidentele baten en lasten

In het overzicht van incidentele baten en lasten komen eenmalige budgetten voor. Hiervan is duidelijk dat het om incidentele lasten gaat.

Daarnaast zijn er ook budgetten die meerjarig zijn opgenomen omdat ze een tijdelijk karakter hebben. Op het moment dat in het tijdsbestek van de meerjarenraming deze budgetten een einddatum hebben noemen we ze incidenteel.

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Baten	-81.162	-83.604	-81.938	-83.153
Lasten	82.393	84.011	85.395	85.797
Onttrekking aan reserve	-2.416	-2.310	-1.888	-1.879
Storting in reserve	422	422	398	389
Saldo van baten en lasten	-762	-1.481	1.967	1.153
Waarvan incidenteel	-85	-11	-387	-1.033
Waarvan structureel	-678	-1.470	2.354	2.187

Overzicht van incidentele baten en lasten

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000	Begroting		Meerjarenraming	
	2024	2025	2026	2027
Exploitatie				
Incidentele lasten				
0 Bestuur en ondersteuning	240	291	0	0
Lokale democratie stimulering	0	51	0	0
Pluspakket Heemstede	40	40	0	0
Werving en selectie	200	200	0	0
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	50	50	50	0
Strategie en uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie	50	50	50	0
3 Economie	6	6	0	0
Economische zaken, samenwerking en winkelvisie	6	6	0	0
4 Onderwijs	336	244	148	61
Huisvesting bijz basisow kaplasten+portocabins NB	336	244	148	61
5 Sport, cultuur en recreatie	24	0	0	0
Onderhoud beeldende kunst	24	0	0	0
6 Sociaal domein	1.448	1.432	1.282	1.282
Crisis- en noodopvang vluchtelingen	1.133	1.133	1.133	1.133
Jeugdwet zorg in natura	150	150	0	0
Leefgeld Oekrainers	140	140	140	140
Veranderopgave inburgering (ondertussengelden)	2	1	1	1
Verhuis- en inrichtingskosten ouderen	15	0	0	0
WMO 2007 Loket wonen, zorg en welzijn	9	9	9	9
7 Volksgezondheid en milieu	0	0	42	0
Riolen - planvorming	0	0	42	0
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.043	706	385	385
Aanpak energie-armoede	136	0	0	0
Bestemmingsplannen	245	195	0	0
Bestemmingsplannen; implementatie omgevingswet	100	126	0	0
Energiebesparingsprogramma wonen	101	0	0	0
Huisvesting statushouders	58	58	58	58
Huisvesting vluchtelingen	284	284	284	284
Klein onderhoud gebouwen (TAAK)	44	44	44	44
Spuk lokale aanpak isolatie	76	0	0	0
Totaal Incidentele lasten	3.146	2.729	1.907	1.728

Incidentele Baten

6	Sociaal domein	-1.631	-1.631	-1.631	-1.631
	Crisis- en noodopvang vluchtelingen	-1.631	-1.631	-1.631	-1.631
7	Volksgesondheid en milieu	-51	0	0	0
	Programma Heemstede duurzaam	-51	0	0	0
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-306	-44	-44	-619
	Aanpak energie-armoede	-136	0	0	0
	Bestemmingsplannen	0	0	0	-575
	Energiebesparingsprogramma wonen	-51	0	0	0
	Klein onderhoud gebouwen (TAAK)	-44	-44	-44	-44
	Spuk lokale aanpak isolatie	-76	0	0	0
Totaal	Incidentele Baten	-1.988	-1.675	-1.675	-2.250
Totaal	Exploitatie	1.159	1.054	232	-522
Reserves					
Incidentele toevoeging reserve					
6	Sociaal domein	422	422	398	389
	Onttrekking reserve BUIG	422	422	398	389
Totaal	Incidentele toevoeging reserve	422	422	398	389
Incidentele onttrekking reserves					
0	Bestuur en ondersteuning	-494	-484	-460	-451
	Best.res.dek.div.verlies.wijz.kap.struc.Meerlanden	-72	-62	-62	-62
	Mutaties algemene reserve	-422	-422	-398	-389
4	Onderwijs	-336	-244	-148	-61
	Storting best.res.IHP basisscholen	-336	-244	-148	-61
5	Sport, cultuur en recreatie	-251	-212	-12	0
	Onttrekking best res 1% kunst	-24	0	0	0
	Onttrekking reserve WMO	-212	-212	-12	0
	Reserve verhuis- en inrichtingskosten ouderen	-15	0	0	0
6	Sociaal domein	-422	-422	-398	-389
	Onttrekking reserve BUIG	-422	-422	-398	-389
7	Volksgesondheid en milieu	-63	0	0	0
	Mutaties reserve begraafplaats	-63	0	0	0
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-100	-126	0	0
	Onttrekking reserve impl.omgevingswet	-100	-126	0	0
Totaal	Incidentele onttrekking reserves	-1.665	-1.488	-1.017	-900
Totaal	Reserves	-1.243	-1.066	-619	-511
	Totaal incidenteel	-85	-11	-387	-1.033

Toelichting (mutaties groter dan € 10.000)

Incidentele lasten

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Pluspakket Heemstede (€ 40.000)

Om de financiële administratie te ontwikkelen en digitaliseren is er in de begroting 2023 besloten om in de periode 2023-2025 een budget van € 40.000 per jaar beschikbaar te stellen.

Lokale democratie stimulering (€ 51.000)

Voor de ambitie om een inclusieakkoord te realiseren zodat kinderen en jongeren van 0-23 jaar een stem krijgen door hen te betrekken bij de lokale democratie en te laten meedoen, is er in de begroting 2023 € 51.000 beschikbaar gesteld voor een aanstellen van een projectleider die ervoor zorgt dat het jeugdakkoord gerealiseerd wordt.

Werving en selectie (€ 200.000)

Vanwege de krapte in de arbeidsmarkt heeft Heemstede in de periode 2023-2025 een incidenteel budget van € 200.000 per jaar om een trainee-traject op te zetten om jonge werknemers aan de gemeenten te binden.

Programma 2 verkeer, vervoer en waterstaat

strategie en uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie (€50.000)

Gedurende de looptijd van het Programma Water Bloemendaal en Heemstede 2022-2026 is € 50.000 opgenomen voor de implementatie van klimaat adaptief denken en handelen in de werkprocessen.

Programma 4 Onderwijs

Huisvesting bijzonder basisonderwijs kapitaallasten + portocabins (€ 336.000)

Door vertraging in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) en het doorschuiven van de verhuizing van de Nicolaas Beetsschool zijn de lasten voor het verhuizen van de Nicolaas Beetsschool (€ 61.000) en het afschrijven van de restant boekwaarde (€ 275.000) geactualiseerd in de begroting 2024. Per saldo een verhoging van de lasten van € 336.000. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking uit de reserve IHP.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

1% Kunst

Voor het onderhoud van kunstwerken is een reserve beschikbaar die is opgebouwd uit de voormalige 1% regeling kunst. Geraamd wordt dat deze reserve in 2024 geheel wordt ingezet (€ 23.571).

Programma 6 Sociaal Domein

Jeugdwet zorg in natura (€ 150.000)

Bij de kadernota 2022 is besloten om de toenemende kosten voor jeugd (€ 75.000) en het preventief aanbod jeugdhulp (€ 75.000) voor de jaren 2022 tot en met 2025 te onttrekken aan de reserve sociaal domein.

Hogere uitgaven in 2024 van in totaal € 150.000

Crisis- en noodopvang vluchtelingen (€ 1.133.000)

Voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen staat € 887.000 geraamd aan sociale lasten en inhuur van ambtelijke ondersteuning.

Leefgeld Oekraïners (€ 140.000)

Er is € 140.000 begroot aan de uitkering van leefgeld aan Oekraïense vluchtelingen. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking uit de reserve crisis- en noodopvang.

Verhuis- en inrichtingskosten ouderen (€ 15.000)

In 2024 wordt voor de laatste keer hogere kosten geraamd voor deelname aan de regeling ouder worden en prettig wonen en de inzet van de verhuiscoach voor kwetsbare ouderen. De hogere kosten van € 15.000 worden onttrokken aan de reserve verhuis- en inrichtingskosten ouderen.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Riolen - planvorming (€ 42.000)

In het Programma Water Bloemendaal en Heemstede 2022-2026 zijn ook incidentele exploitatielasten opgenomen. Deze worden verrekend met de rioolheffing. Het betreft het opstellen van een nieuw **Programma Water** (€ 30.000) in 2027 en de actualisatie van het grondwaterbeleids- en beheerplan in 2027 (€ 12.000).

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Aanpak energie-armoede (€ 136.000)

In 2022 hebben wij een beschikking aanpak energiearmoede van het Rijk ontvangen waarvan we € 136.000 in 2024 gaan uitgeven aan de witgoedwissel, vervangen van oude witgoed apparaten voor nieuw duurzaam witgoed, en voor de verwarmingssysteemaanpak, installateurs passen centrale verwarming aan om minder gasverbruik te bewerkstelligen, voor gezinnen die hier voor in aanmerking komen. Deze lasten worden gedekt door de SPUK middelen van het Rijk en zitten budgettair neutraal in de begroting.

Bestemmingsplannen (€ 50.000)

Voor een tijdelijk ervaren projectleider is in de begroting 2023 voor de jaren 2023 en 2024 respectievelijk € 130.000 en € 50.000 geraamd.

Bestemmingsplannen; implementatie omgevingswet (€ 100.000 en € 126.000)

De kosten van de invoering van de omgevingswet worden gedekt vanuit de reserve "implementatie omgevingswet" In 2024 gaat dit om een bedrag van € 100.000 en in 2025 om een bedrag van € 126.000. Omdat de dekking uit de reserve komt zit dit budgettair neutraal in de begroting.

Energiebesparingsprogramma wonen (€ 101.000)

In 2023 ontvangen wij een subsidie van de provincie Noord-Holland waarvan we € 101.000 gaan inzetten in 2024 voor energiebesparende maatregelen waaronder een energieloket, energiecoaches en de vve-aanpak. Voor deze subsidie geldt een co-financiering van 50% waarvan de helft komt uit de subsidie van de provincie en de andere helft uit de reserve Heemstede Duurzaam. Derhalve zit dit budgettair neutraal in de begroting.

Huisvesting vluchtelingen (€ 284.000)

De huisvestingslasten van Oekraïense vluchtelingen bedragen € 246.000. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking uit de reserve crisis- en noodopvang.

Huisvesting statushouders (€ 58.000)

De begrote huisvestingslasten van statushouders bedragen € 58.000.

Klein onderhoud gebouwen (€ 44.000)

We ontvangen instandhoudingssubsidies voor onderhoud aan monumenten. Dit bedrag zit budgettair neutraal in de begroting. De kosten worden gedekt door de instandhoudingssubsidies.

SPUK lokale aanpak isolatie (€ 76.000)

In 2023 ontvangen wij een subsidie van het Rijk waarvan we € 76.000 gaan inzetten in 2024 om de koopwoningen onder de NHG grens te isoleren zodat het energielabel naar een energiezuiniger label kan. Deze subsidie zit budgettair neutraal in de begroting.

Incidentele baten

Programma 6 Sociaal domein

Crisis- en noodopvang vluchtelingen (€ 1.631.000)

Ter dekking van de uitgaven voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen is er een ontvangst van € 1.631.000 begroot uit de bekostigingsregeling ontheemden Oekraïne.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Programma Heemstede Duurzaam (€ 51.000)

In 2023 ontvangen wij een subsidie van de provincie Noord-Holland waarvan we € 101.000 gaan inzetten in 2024 voor energiebesparende maatregelen waaronder een energieloket, energiecoaches en de vve-aanpak. Voor deze subsidie geldt een co-financiering van 50% waarvan de helft komt uit de subsidie van de provincie en de andere helft uit de reserve Heemstede Duurzaam. Derhalve zit dit budgettair neutraal in de begroting.

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Aanpak energie-armoede (€ 136.000)

In 2022 hebben wij een beschikking aanpak energiearmoede van het Rijk ontvangen waarvan we € 136.000 in 2024 gaan uitgeven aan de witgoedwissel, vervangen van oude witgoed apparaten voor nieuw duurzaam witgoed, en voor de verwarmingssysteemaanpak, installateurs passen centrale verwarming aan om minder gasverbruik te bewerkstelligen, voor gezinnen die hier voor in aanmerking komen. Deze lasten worden gedekt door de SPUK middelen van het Rijk en zitten budgettair neutraal in de begroting.

Energiebesparingsprogramma wonen (€ 51.000)

In 2023 ontvangen wij een subsidie van de provincie Noord-Holland waarvan we € 101.000 gaan inzetten in 2024 voor energiebesparende maatregelen waaronder een energieloket, energiecoaches en de vve-aanpak. Voor deze subsidie geldt een co-financiering van 50% waarvan de helft komt uit de subsidie van de provincie en de andere helft uit de reserve Heemstede Duurzaam. Derhalve zit dit budgettair neutraal in de begroting.

Klein onderhoud gebouwen (€ 44.000)

We ontvangen instandhoudingssubsidies voor onderhoud aan monumenten. Dit bedrag zit budgettair neutraal in de begroting. De kosten worden gedekt door de instandhoudingssubsidies.

SPUK lokale aanpak isolatie (€ 76.000)

In 2023 ontvangen wij een subsidie van het Rijk waarvan we € 76.000 gaan inzetten in 2024 om de koopwoningen onder de NHG grens te isoleren zodat het energielabel naar een energiezuiniger label kan. Deze subsidie zit budgettair neutraal in de begroting.

Incidentele toevoeging reserves

Programma 6 Sociaal Domein

Storting bestemmingsreserve BUIG (€ 422.000)

Als de bestemmingsreserve BUIG niet toereikend is voor de tekorten op de bijstand, wordt vanuit de algemene reserve deze bestemmingsreserve aangevuld. Voor 2024 is het tekort op de bijstand € 422.000. De bestemmingsreserve reserve BUIG is per 1/1/2024 nul, waardoor een aanvulling vanuit de algemene reserve van € 422.000 benodigd is.

Incidentele onttrekkingen reserve

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Onttrekking algemene reserve (€ 422.000)

Betreft de onttrekking algemene reserve ten behoeve van de aanvulling van de bestemmingsreserve BUIG. Als de bestemmingsreserve BUIG niet toereikend is voor tekorten op de bijstand, wordt vanuit de algemene reserve deze **bestemmingsreserve aangevuld. Voor 2024 is het tekort op de bijstand € 422.000. De** bestemmingsreserve reserve BUIG is per 1/1/2024 nul, waardoor een aanvulling vanuit de algemene reserve benodigd is. (Zie ook bij incidentele toevoeging reserves: storting bestemmingsreserve BUIG)

Programma 4 Onderwijs

Storting bestemmingsreserve IHP basisscholen (€ 336.000)

De onttrekking aan de reserve IHP voor het dekken van de kosten voor het verhuizen van de Nicolaas Beetsschool en het afschrijven van de restant boekwaarde in 2024.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie (€ 212.000)

De onttrekking aan de reserve sociaal domein bedraagt in totaal € 212.000. Ter dekking voor toenemende kosten in de jeugd (€ 75.000), preventief aanbod jeugdhulp (€ 75.000), dekking decentralisatie beschermd wonen (€ 50.000) en dekking van de afschrijvingen van de personenbus (SG844H, € 12.000).

Reserve verhuis- en inrichtingskosten ouderen (€ 15.000)

Onttrekking aan de reserve om de kosten voor deelname aan de regeling ouder worden en prettig wonen en de inzet van de verhuiscoach voor kwetsbare ouderen te dekken. Totaal € 15.000.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Mutatie reserve 1% Kunst

Voor het onderhoud van kunstwerken is een reserve beschikbaar die is opgebouwd uit de voormalige 1% regeling kunst. Geraamd wordt dat deze reserve in 2024 geheel wordt ingezet (€ 23.571).

Programma 6 Sociaal Domein

Onttrekking bestemmingsreserve BUIG (€ 422.000)

Betreft de onttrekking als gevolg van het nadelig saldo op de bijstand.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Mutaties reserve begraafplaats (€ 63.000)

De exploitatie van de uitvaartverzorging wordt verrekend met de egalisatiereserve in 2024.

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Onttrekking reserve implementatie omgevingswet (€ 100.000 en € 126.000)

De kosten van de invoering van de omgevingswet worden gedekt vanuit de reserve "implementatie omgevingswet" In 2024 gaat dit om een bedrag van € 100.000 en in 2025 om een bedrag van € 126.000. Omdat de dekking uit de reserve komt zit dit budgettair neutraal in de begroting.

Geprognosticeerde balans

De geprognosticeerde balans is voorgeschreven in het BBV en wordt extracomptabel opgesteld.

	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting		
					2025	2026	2027
ACTIVA							
1. Vaste activa							
1a	Immateriële vaste activa	0	29.000	0	0	0	0
1b	materiële vaste activa	59.510.000	59.556.000	73.407.000	94.193.000	95.921.000	111.863.000
1c	Financiële vaste activa						
3	* kapitaalverstrekking (BBV art. 36a)	2.999.000	3.026.000	2.999.000	3.026.000	3.026.000	3.026.000
3	* leningen aan derden (BBV art. 36b)	37.000	32.000	26.000	20.000	14.000	7.000
	* overige langlopende leningen (BBV art. 36c)	356.000	563.000	356.000	563.000	563.000	563.000
	* transitieaandeel Meerlanden N.V.(BBV art. 36c)	1.447.000	1.447.000	1.447.000	1.447.000	1.157.000	868.000
	* uitzettingen rijks schatkist > 1 jr. (BBV art. 36d)	0	0	0	0	0	0
	* uitzettingen overige > 1 jr. (BBV art. 36e/36f)	0	0	0	0	0	0
2. Vlottende activa							
2a	Voorraden						
	* voorraden bouwgronden in niet in expl.(BBV art. 38)	0	0	0	0	0	0
	* voorraden bouwgronden in expl.(BBV art. 38)	0	0	0	0	0	0
	* voorraden overig	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
2b	Uitzettingen < 1 jaar						
	* rijks schatkist	20.752.000	17.440.000	0	0	0	0
	* overige vorderingen < jaar	6.209.000	10.635.000	6.209.000	6.209.000	6.209.000	6.209.000
2c	Liquide middelen	18.000	1.090.000	0	0	0	289.000
2d	Overlopende activa	5.361.000	3.491.000	5.360.000	3.491.000	3.490.000	3.492.000
96.690.000 97.310.000 89.805.000 108.950.000 110.671.000 126.607.000 124.914.000							
PASSIVA							
3. Vaste passiva							
3a	Eigen vermogen						
	* algemene reserve	24.352.000	19.751.000	26.635.000	21.312.000	20.890.000	20.492.000
	* bestemmingsreserves ter dekking kapitaallasten	21.289.000	21.993.000	21.215.000	20.670.000	19.786.000	18.853.000
	* bestemmingsreserves overig	9.283.000	14.861.000	7.420.000	13.647.000	13.065.000	12.906.000
	* resultaat	2.639.000	3.758.000	0	762.000	1.481.000	-1.153.000
3b	Voorzieningen	11.917.000	13.120.000	7.558.000	6.261.000	6.196.000	7.233.000
3c	Vaste schulden						
	* onderhandse leningen	12.756.000	11.328.000	9.900.000	22.172.000	25.396.000	44.012.000
	* waarborgsommen	189.000	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
4. Vlottende passiva							
4a	Netto vlottende schulden > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
4b	Netto vlottende schulden < 1 jaar	0	0	0	0	0	0
	* bank/giro saldi	2.309.000	2.469.000	6.256.000	4.200.000	4.200.000	4.200.000
	* overige schulden	3.684.000	4.336.000	3.684.000	4.336.000	4.336.000	4.336.000
4c	Overlopende passiva	8.272.000	5.494.000	6.937.000	15.388.000	15.120.000	16.341.000
96.690.000 97.310.000 89.805.000 108.948.000 110.670.000 126.606.000 124.914.000							

Berekening EMU saldo

Het EMU-saldo is het geraamde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Een negatief saldo betekent een EMU tekort. Dit wordt veroorzaakt door het investeringsniveau in Heemstede. Het EMU saldo is een netto-financieringsresultaat in een jaar maar dan gedefinieerd volgens het Europese systeem. Het EMU-saldo is binnen de Europese Unie een belangrijke indicator voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. Deze indicator dient daarom om het Rijk in staat te stellen gegevens rond het landelijk begrotingstekort en de begrotingsschuld op te stellen. De lokale overheden hebben daar een aandeel in. Voor de individuele gemeente heeft dit saldo minder betekenis en zijn de kengetallen onder de paragraaf weerstandsvermogen en de financieringsparagraaf van meer belang voor het bepalen van de financiële positie.

Berekening EMU 2023-2027 (bedragen x € 1.000)						
	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming		2027	
			2025	2026		
1	Wat is uw exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV art.17c)?	-2.119	-1.232	-407	-3.457	-2.644
2	Wat zijn uw afschrijvingen ten laste van de exploitatie?	3.532	4.190	4.037	3.876	3.693
3	Wat zijn uw bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie?	2.938	3.117	3.332	3.458	3.675
4	Wat zijn uw uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd?	1.844	24.976	5.764	19.819	2.289
5	Wat zijn de in mindering op de onder vraag 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen?	494	149	674	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:	0	0	0	0	0
6a	Wat zijn uw verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)?	0	0	0	0	0
6b	en wat is daarin de te verwachten boekwinst?	0	0	0	0	0
7	Hoeveel bedragen de uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.?	0	0	0	0	0
8	Grondverkopen:	0	0	0	0	0
8a	Wat zijn de verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)?	0	0	0	0	0
8b	en wat is daarin de te verwachten boekwinst?	0	0	0	0	0
9	Wat zijn uw betalingen ten laste van de voorzieningen?	4.114	6.179	3.396	2.421	2.652
10	Zijn er voorts betalingen die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaand vragen?	0	0	0	0	0
11	Bij de berekening van het EMU-saldo wordt gecorrigeerd voor verkoop van deelnemingen en aandelen.	0	0	0	0	0
11a	Gaat u deelnemingen en aandelen verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee	nee
11b	Zo ja wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst?	0	0	0	0	0
		-1.113	-24.931	-1.524	-18.363	-216

Reserves en voorzieningen

Volgende tabel geeft een prognose van de stand van de reserves en voorzieningen 2024.

Bedragen x € 1.000	Saldo per 01-01-2024	Begrote toevoegingen 2024	Begrote onttrekkingen 2024	Saldo per 31-12-2024
Nr. Naam reserve/voorziening				
1. Reserves algemeen				
1.1 Algemene reserve	21.734	0	422	21.312
1.2 Saldo van rekening	0	0	0	0
Totaal algemene reserve	21.734	0	422	21.312
2. Bestemmingsreserves ter dekking kapitaallasten				
2.1 Centralisatie gemeentelijke huisvesting (afschrijving)	2.643	0	130	2.513
Huisvesting buitendiensten aan de Cruquiusweg				
2.2 (afschrijving)	1.101	0	52	1.049
Aanpassen oevers en aanleg brug Plan Watertoren				
2.3 (afschrijving)	337	0	41	296
2.4 Multifunctionele accommodatie Julianaplein 1	760	0	38	722
2.5 Bestemmingsreserve haven	1.900	0	50	1.850
2.6 Wegcategoriseringsplan (WCP)	12.944	0	364	12.580
Dekking dividendverlies wijziging kapitaalstructuur				
2.7 Meerlanden	741	0	72	669
2.8 Dekking noodwoningen vluchtelingen	1.066	0	76	990
Totaal bestemmingsreserves ter dekking kapitaallasten	21.492	0	822	20.670
3. Overige bestemmingsreserves				
3.1 1% regeling kunst	24	0	24	0
3.2 Sociale volkshuisvesting	152	0	0	152
3.3 Reserve PW Inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz (BUIG)	0	422	422	0
3.4 Egalisatiereserve begraafplaats	92	0	63	29
3.5 Reserve implementatie omgevingswet	226	0	100	126
3.6 Reserve sociaal domein (WMO)	3.072	0	212	2.860
3.7 Bestemmingsreserve statushouders	180	0	0	180
3.8 Bestemmingsreserve nieuwe initiatieven 2018-2022	0	0	0	0
3.9 Bestemmingsreserve IHP	4.200	0	336	3.864
3.10 Coronacrisis	0	0	0	0
3.11 Duurzaam Heemstede	81	0	0	81
3.12 Verhuis- en inrichtingskosten ouderen	15	0	15	0
3.13 Crisis- en noodopvang	1.956	1.365	1.365	1.956
3.14 Energietransitie	4.400	0	0	4.400
Totaal overige bestemmingsreserves	14.397	1.787	2.537	13.647
Totaal reserves	57.624	1.787	3.781	55.630

Bedragen x € 1.000	Saldo per 01-01-2024	Begrote toevoegingen 2024	Begrote onttrekkingen 2024	Saldo per 31-12-2024
4. Voorzieningen voor verplichtingen risico's				
4.1 Pensioenen en wachtgelden	3.373	0	340	3.033
4.2 Verlofsparen	7	0	0	7
Totaal voorzieningen voor verplichtingen risico's	3.380	0	340	3.040
5. Voorzieningen ter egalisering van kosten				
5.1 Onderhoud woningen en gebouwen	351	921	995	276
5.2 Baggerplan	473	145	578	39
5.3 Onderhoud wegen	486	1.000	1.258	228
5.4 Onderhoud bruggen en beschoeiingen	87	150	111	125
5.5 Eigenarenonderhoud sportpark	64	177	177	64
Totaal voorzieningen ter egalisering van kosten	1.459	2.393	3.119	733
6. Voorzieningen voor middelen van derden				
6.1 Onderhoud graven	783	13	0	796
6.2 Riolering	474	0	0	474
6.3 Afvalstoffen	554	0	0	554
Totaal voorzieningen voor verplichtingen risico's	1.811	13	0	1.824
Voorziening voor bijdragen toekomstige 7. vervangingsinvesteringen				
7.1 Vervangingsinvesteringen riolering	2.673	711	2.720	664
Totaal vrz voor bijdragen toekomstige vervangingsinvesteringen	2.673	711	2.720	664
Totaal voorzieningen	9.323	3.117	6.179	6.261
TOTAAL GENERAAL Reserves en voorzieningen	66.946	4.904	9.960	61.890

Bijlagen

Taakvelden

plus = nadeel, min = voordeel

Bedragen x € 1.000		2024		
		Lasten	Baten	Saldo
0	Bestuur en ondersteuning	19.922	-60.036	-40.113
0.1	Bestuur	1.097	-158	938
0.10	Mutaties reserves		-675	-675
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten			
0.2	Burgerzaken	921	-601	320
0.4	Overhead	16.448	-4.641	11.807
0.5	Treasury	-38	-504	-542
0.61	OZB woningen	571	-6.693	-6.122
0.62	OZB niet-woningen		-1.794	-1.794
0.63	Parkeerbelasting		-771	-771
0.64	Belastingen overig	5	-122	-118
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	95	-44.077	-43.982
0.8	Overige baten en lasten	824		824
1	Veiligheid	2.821	-6	2.815
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.169		2.169
1.10	Mutaties reserves			
1.2	Openbare orde en veiligheid	652	-6	646
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	7.174	-641	6.533
2.1	Verkeer en vervoer	6.098	-80	6.018
2.10	Mutaties reserves		-455	-455
2.2	Parkeren	350	-33	317
2.3	Recreatieve havens	146	-73	73
2.4	Economische havens en waterwegen	580		580
3	Economie	394	-179	215
3.1	Economische ontwikkeling	318	-121	197
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	76	-58	17
4	Onderwijs	3.843	-550	3.292
4.1	Openbaar basisonderwijs	51		51
4.10	Mutaties reserves		-336	-336
4.2	Onderwijshuisvesting	2.636	-25	2.611
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.156	-190	966
5	Sport, cultuur en recreatie	7.208	-1.884	5.324

5.1	Sportbeleid en activering	303		303
5.10	Mutaties reserves		-289	-289
5.2	Sportaccommodaties	2.003	-1.216	787
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	427		427
5.4	Musea	6		6
5.5	Cultureel erfgoed	30		30
5.6	Media	1.442	-314	1.127
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.998	-65	2.933
6	Sociaal domein	28.361	-9.063	19.298
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	4.819	-2.598	2.221
6.10	Mutaties reserves	422	-422	
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.392		1.392
6.3	Inkomensregelingen	7.202	-5.097	2.105
6.4	WSW en beschermt werk	1.256	-22	1.234
6.5	Arbeidsparticipatie	889	-134	755
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.805	-273	1.533
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	2.657	-332	2.325
6.71B	Begeleiding (WMO)	2.338	-93	2.245
6.71C	Dagbesteding (WMO)	178		178
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	337	-73	264
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	270		270
6.72B	Jeugdhulp behandeling	4.796	-20	4.776
7	Volksgesondheid en milieu	8.926	-9.538	-612
7.1	Volksgesondheid	1.867		1.867
7.10	Mutaties reserves		-63	-63
7.2	Riolering	2.505	-3.588	-1.083
7.3	Afval	3.256	-4.596	-1.341
7.4	Milieubeheer	744	-594	150
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	554	-696	-142
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.332	-1.681	1.651
8.1	Ruimte en leefomgeving	933		933
8.10	Mutaties reserves		-176	-176
8.3	Wonen en bouwen	2.399	-1.505	894
9	Raad	834		834
9.1	Bestuur	834		834
Totaal		82.815	-83.578	-762

Investerings

Investeringsprogramma kadernota 2024-2027 en VJN 2023
exclusief BTW, tenzij BTW een kostenpost is

Jaarschijf 2024

VB kr. nr.	krediet aangevraagd	Progr.	Jaar	Domein	Project	Soort proj.	Subtaak-veld	Investering excl. BTW	Bijdragen voorziening	Bijdragen inruil/subsidies	Netto investering	Voorber. krediet	Termijn	
132		2	2024	ruimte	Hellingbanen fietsers Cruquiusbrug (GEWIJZIGD VAN 2022 NAAR 2024)		20101	75.000			75.000		30	
		2	2024	ruimte	Brug Joh. Rosenkrantzlaan (GEWIJZIGD VAN 2022 NAAR 2024)		20104	73.000			73.000		30	
		2	2024	ruimte	Brug Anna Teding van Berkhoutpad (GEWIJZIGD VAN 2022 NAAR 2024)		20104	35.000			35.000		30	
		5	2024	ruimte	Renovatie plantsoenen 2024 (NIEUW VJN 2023)		50702	317.000			317.000		30	
		2	2024	ruimte	WCP Lanckhorstlaan - dekking afschr bestemmingsreserve	WCP	20101	2.150.000			2.150.000		30	
		2	2024	ruimte	Groot onderhoud Herenweg tussen Koediefslaan en Kerklaan		20101	300.000		300.000	-			
		2	2024	ruimte	Uitbreiding project Berkenlaan - wegen		20101	137.500			137.500		30	
		2	2024	ruimte	Vervangen Amstelbrug		20104	600.000			600.000	60.000	90	
		2	2024	ruimte	Renovatie openbare verlichting 2024		20105	260.000			260.000		30	
		2	2024	ruimte	VRI Lanckhorstlaan-Bronsteeweg		20109	192.000			192.000		15	
		2	2024	ruimte	Beschoeiingen 2024		20402	118.000			118.000		30	
		5	2024	ruimte	Vervanging riolering Berkenlaan e.o. - groen		50702	243.000			243.000		30	
		5	2024	ruimte	Actieplan spelen 2024		50705	178.900			178.900		15	
		7	2024	ruimte	Vervanging riolering Berkenlaan e.o	riool	70208	2.350.000	2.350.000		-			
		7	2024	ruimte	Vervanging riolering omgeving Linge	riool	70208	370.000	370.000		-			
		7	2024	ruimte	Invoering duurzaam afvalinzamelsysteem II		70310	1.027.500			1.027.500		10	
		5	2024	overig	Alliance hockeyveld 5 (VERPLAATST VAN 2023 NAAR 2024)	(inc btw)	50201	151.250			26.250	125.000		12
		5	2024	overig	Alliance hekwerk hockeyveld 5 (VERPLAATST VAN 2023 NAAR 2024)	(inc btw)	50201	27.225			4.725	22.500		20
		5	2024	overig	Alliance hockeyveld 6 (VERPLAATST VAN 2023 NAAR 2024 + VERHOOGD VAN 250.000 NAAR 326.000)	(inc btw)	50201	378.500			52.500	326.000		12
		5	2024	overig	Alliance hekwerk hockeyveld 6 (VERPLAATST VAN 2023 NAAR 2024)	(inc btw)	50201	36.300			6.300	30.000		20
	5	2024	overig	Renovatie honk- en softbalveld RCH Pinguins (NIEUW)		50201	800.000			800.000			12	
					Totaal 2024			9.820.175	3.020.000	89.775	6.710.400	60.000		

Nieuwe investeringen in 2024

Renovatie Honk- en softbalveld RCH Pinguins (€ 800.000)

In 2024 is de renovatie voor het honk- en softbalveld van RCH Pinguins opgenomen in het investeringsprogramma ter waarde van € 800.000. De velden zijn einde levensduur en worden de komende 6 jaar intensiever gebruikt. De vereniging heeft één veld minder te gebruiken in verband met de huisvesting van de wissellocatie voor het IHP.

Renovatie plantsoenen 2024 (€ 317.000)

Er is sprake van achterstallig onderhoud bij plantsoenen. Dit komt ook naar voren uit het onderzoek voor het groenbeleidsplan. Gemeenten vervangen plantvakken gemiddeld na 30 jaar. Dat is ook de afschrijvingstermijn in Heemstede, maar vervanging heeft niet altijd plaats gevonden. Om deze plantsoenen volledig te renoveren/vervangen is gedurende 5 jaar (de periode 2024 tot en met 2028) een jaarlijks investeringsbedrag van € 317.000 nodig.

Gewijzigde investeringen in 2024

Alliance hockeyveld 5 (€ 125.000)

De investering ter vervanging van het hockeyveld 5 van Alliance is doorgeschoven van 2023 naar 2024. Het aanbestedingstraject start eind 2023 om vervolgens in 2024 te kunnen starten met de werkzaamheden.

Alliance hekwerk hockeyveld 5 (€ 22.500)

De investering ter vervanging van het hekwerk van hockeyveld 5 van Alliance is doorgeschoven van 2023 naar 2024. Het aanbestedingstraject start eind 2023 om vervolgens in 2024 te kunnen starten met de werkzaamheden.

Alliance hockeyveld 6 (€ 326.000)

De investering ter vervanging van het hockeyveld 6 van Alliance is doorgeschoven van 2023 naar 2024. Het aanbestedingstraject start eind 2023 om vervolgens in 2024 te kunnen starten met de werkzaamheden. Op basis van de meest recente kostenraming is het bedrag **ter vervanging van het hockeyveld 6 verhoogd van € 250.000 naar € 326.000**.

Alliance hekwerk hockeyveld 6 (€ 30.000)

De investering ter vervanging van het hekwerk van hockeyveld 6 van Alliance is doorgeschoven van 2023 naar 2024. Het aanbestedingstraject start eind 2023 om vervolgens in 2024 te kunnen starten met de werkzaamheden.

Hellingbanen fietsers Cruquiusbrug (€ 75.000)

De investering voor de aanleg van de hellingbanen voor de fietsers op de Cruquiusbrug is doorgeschoven van 2022 naar 2024. De werkzaamheden starten later door vertraging die is opgelopen bij de Provincie.

Brug Joh. Rosenkrantzlaan (€ 73.000)

De investering voor de werkzaamheden aan de brug aan de Joh. Rosenkrantzlaan is doorgeschoven van 2022 naar 2024. De werkzaamheden zullen later starten dan aanvankelijk gepland.

Brug Anna Teding van Berkhoutpad (€ 35.000)

De investering voor de werkzaamheden aan de brug aan de Anna Teding van Berkhoutpad is doorgeschoven van 2022 naar 2024. De werkzaamheden zullen later starten dan aanvankelijk gepland.

Vervallen investeringen in 2024

Verbouwing Overboslaan 28-32 (€ 335.851)

Een gedeelte van de investering in de verbouwing van de Overboslaan 28-32 was bedoeld als tijdelijke huisvesting. Nu er een besluit over de wissellocatie is genomen is deze verbouwing niet meer aan de orde en daardoor komen te vervallen.

VB kr. nr.	krediet aangevraagd	Progr.	Jaar	Domein	Project	Soort proj.	Subtaak- veld	Investering excl. BTW	Bijdragen voorziening	Bijdragen inruil/ subsidies	Netto investering	Voorber. krediet	Termijn	
133		2	2025	ruimte	WCP Glipperweg - dekking afschr bestemmingsreserve	WCP	20101	1.450.000			1.450.000		30	
		2	2025	ruimte	Groot onderhoud Cruquiusweg (Wipperplein-Javalaan)		20101	300.000	300.000		-		30	
		2	2025	ruimte	Vervangen Blauwe brug		20104	1.000.000			1.000.000	100.000	90	
		2	2025	ruimte	Vervangen Manpadsbrug		20104	225.000			225.000		90	
		2	2025	ruimte	Renovatie openbare verlichting 2025		20105	260.000			260.000		30	
		2	2025	ruimte	VRI Cesar Francklaan-Joh Wagenaarlaan-Schouwbroekerbrug		20109	346.000			346.000		15	
		2	2025	ruimte	Beschoeiingen 2025 (GEWIJZIGD VJN 2023)		20402	468.000			468.000		30	
		7	2025	ruimte	Vervangen vijzelgemaal Asterkade		riool	70208	61.900	61.900	-	-	15	
		7	2025	ruimte	Vervanging riolering Asterkade		riool	70208	220.000	220.000	-	-	15	
		7	2025	ruimte	Rioolinvesteringen GRP (GEWIJZIGD BASIS PRGR.WATER 2022-2026) (GEWIJZIGD VJN 2023)		riool	70208	309.294	309.294	-	-	15	
		5	2025	ruimte	Renovatie plantsoenen 2025 (NIEUW VJN 2023)			50702	317.000			317.000		30
		4	2025	overig	Verbouwing Overboslaan 28-32 bouwkosten 70% (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	2.469.612		228.542	2.241.070		60	
		4	2025	overig	Verbouwing Overboslaan 28-32 installaties 30% (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	1.058.405		97.946	960.459		15	
		4	2025	overig	Verbouwing Overboslaan 28-32 ENG/gasloos bouwkosten 70% (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	250.781			250.781		60	
		4	2025	overig	Verbouwing Overboslaan 28-32 ENG/gasloos installaties 30% (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	107.477			107.477		15	
		4	2025	overig	Nieuwbouw gymzaal Overboslaan 28-32 bouwkosten 70% (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	1.249.024			1.249.024		60	
		4	2025	overig	Nieuwbouw gymzaal Overboslaan 28-32 installaties 30% (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	535.296			535.296		15	
		4	2025	overig	Nieuwbouw gymzaal Overboslaan 28-32 bouwkosten 70% (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	412.784			412.784		60	
		4	2025	overig	Nieuwbouw gymzaal Overboslaan 28-32 installaties 30% (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	176.907			176.907		15	
		4	2025	overig	Voorfinanciering kinderopvang Overboslaan 28-32 bouwkosten 70% (Humanitas en Casca) (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	3.439.867			3.439.867		60	
		4	2025	overig	Voorfinanciering kinderopvang Overboslaan 28-32 installaties 30% (Humanitas en Casca) (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	1.474.229			1.474.229		15	
		4	2025	overig	Verbouwing Crayenesterschool bouwkosten 70% (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	898.067			898.067		60	
		4	2025	overig	Verbouwing Crayenesterschool installaties 30% (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	384.886			384.886		15	
		4	2025	overig	Verbouwing Crayenesterschool 2023 bouwkosten 70% (amendement gewijzigd van 2023 naar 2024) (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	2.313.742		217.746	2.095.996		60	
		4	2025	overig	Verbouwing Crayenesterschool 2023 installaties 30% (amendement gewijzigd van 2023 naar 2024) (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	991.603		93.320	898.283		15	
		4	2025	overig	Verbouwing Crayenesterschool ENG/gasloos bouwkosten 70% (amendement gewijzigd van 2023 naar 2024) (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	205.090			205.090		60	
		4	2025	overig	Verbouwing Crayenesterschool ENG/gasloos installaties 30% (amendement gewijzigd van 2023 naar 2024) (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	87.896			87.896		15	
		4	2025	overig	Voorfinanciering kinderopvang Crayenesterschool bouwkosten 70% (amendement gewijzigd van 2023 naar 2024) (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	361.441			361.441		60	
		4	2025	overig	Voorfinanciering kinderopvang Crayenesterschool installaties 30% (amendement gewijzigd van 2023 naar 2024) (VAN 2024 VERPLAATST NAAR 2025)	(incl btw)	40201	154.903			154.903		15	
		4	2025	overig	Verbouwing Crayenesterschool 2022 bouwkosten 70% (VERPLAATST VAN 2022 NAAR 2025)	(incl btw)	40201	359.226			359.226		60	
		4	2025	overig	Verbouwing Crayenesterschool 2022 installaties 30% (VERPLAATST VAN 2022 NAAR 2025)	(incl btw)	40201	153.954			153.954		15	
		4	2025	overig	Verbouwing Overboslaan 28-32 bouwkosten 70% (VERPLAATST VAN 2022 NAAR 2025)	(incl btw)	40201	344.400			344.400		60	
		4	2025	overig	Verbouwing Overboslaan 28-32 installaties 30% (VERPLAATST VAN 2022 NAAR 2025)	(incl btw)	40201	147.600			147.600		15	
	5	2025	overig	T.V. Merlenhove baan ledverlichting	(incl btw)	50201	210.812			36.587	174.225		30	
					Totaal 2025			22.745.196	891.194	674.141	21.179.861	100.000		

Nieuwe investeringen in 2025

Renovatie plantsoenen 2025 (€ 317.000)

Er is sprake van achterstallig onderhoud bij plantsoenen. Dit komt ook naar voren uit het onderzoek voor het groenbeleidsplan. Gemeenten vervangen plantvakken gemiddeld na 30 jaar. Dat is ook de afschrijvingstermijn in Heemstede, maar vervanging heeft niet altijd plaats gevonden. Om deze plantsoenen volledig te renoveren/vervangen is gedurende 5 jaar (de periode 2024 tot en met 2028) een jaarlijks investeringsbedrag van € 317.000 nodig.

Gewijzigde investeringen in 2025

Integraal Huisvestingsplan (IHP)

De investeringen met betrekking tot het integraal huisvestingsplan zijn gewijzigd. De prijzen voor het integraal huisvestingsplan zijn met 64% verhoogd. Dit is verwerkt in het investeringsprogramma. Daarnaast is de afschrijvingstermijn aangepast aan de technische levensduur. Dit is vastgelegd in de nota activabeleid 2023 en is

onderbouwd. Hierbij wordt de afschrijving gesplitst in 70% bouwkosten en 30% installaties. Hierbij zijn de afschrijvingstermijnen respectievelijk 60 jaar en 15 jaar. Ook hierin is in het investeringsprogramma rekening mee gehouden. Hieronder volgt een opsomming van de gewijzigde investeringen per school voor de jaarschijf 2025.

Overboslaan 28-32 (€ 11.339.894)

Doordat de wissellocatie met betrekking tot het Integraal Huisvestingsplan (IHP) nog niet gereed is en de Nicolaas Beetsschool als eerste school de wissellocatie tijdelijk betreft zijn de investeringen voor de Overboslaan & de verbouwing Crayenesterschool verschoven van 2024 tot en met 2025. De bouw van de nieuwe Nicolaas Beetsschool start naar verwachting begin 2024. De netto investering, inclusief 64% kostenstijging (€ 4.425.324) en de hierboven toegelichte componentenbenadering bedraagt voor de Overboslaan in 2025 € 11.339.894.

Crayenesterschool (€ 5.599.742)

Doordat de wissellocatie met betrekking tot het Integraal Huisvestingsplan (IHP) nog niet gereed is en de Nicolaas Beetsschool als eerste school de wissellocatie tijdelijk betreft zijn de investeringen voor de Overboslaan & de verbouwing Crayenesterschool verschoven van 2024 tot en met 2025. De bouw van de nieuwe Nicolaas Beetsschool start naar verwachting begin 2024. De netto investering, inclusief 64% kostenstijging (€ 2.185.265) en de hierboven toegelichte componentenbenadering bedraagt voor de Crayenesterschool in 2025 € 5.599.742.

Beschoeiingen 2025 (€ 468.000)

Door het actualiseren zijn de bedragen in 2022 en 2023 verlaagd en doorgeschoven naar 2025 waardoor daar een aanpassing nodig is naar een hoger bedrag.

Rioolinvesteringen GRP (€ 309.294)

Doordat de vervanging van de riolering Asterkade apart opgenomen is in het investeringsprogramma voor een bedrag van € 220.000 s dit bedrag niet nodig in de totale rioolinvesteringen waardoor dit bedrag met € 220.000 verlaagd kan worden.

**Investeringsprogramma kadernota 2024-2027 en VJN 2023
exclusief BTW, tenzij BTW een kostenpost is**

Jaarschijf 2026

VB kr. nr.	krediet aangevraagd	Progr.	Jaar	Domein	Project	Soort proj.	Subtaak-veld	Investering excl. BTW	Bijdragen voorziening	Bijdragen inruil/ subsidies	Netto investering	Voorber. krediet	Termijn
		2	2026	ruimte	WCP: Zandvoortselaan - dekking afschr bestemmingsreserve	WCP	20101	3.250.000			3.250.000		30
		2	2026	ruimte	Renovatie openbare verlichting 2026		20105	260.000			260.000		30
		2	2026	ruimte	VRI Zandvoortselaan-Leidsevaartweg		20109	346.000			346.000		90
		2	2026	ruimte	Rioolinvesteringen GRP (GEWIJZIGD BASIS PRGR. WATER 2022-2026)	Riool	70208	608.570	608.570		-		90
		2	2026	ruimte	Vervanging tractor begraaftplaats (New Holland TVJ-28-K)		70502	60.500			60.500		30
		5	2026	ruimte	Renovatie plantsoenen 2026 (NIEUW VJN 2026)		50702	317.000			317.000		30
					Totaal 2026			4.842.070	608.570	-	4.233.500	-	

Nieuwe investeringen in 2026

Renovatie plantsoenen 2026 (€ 317.000)

Er is sprake van achterstallig onderhoud bij plantsoenen. Dit komt ook naar voren uit het onderzoek voor het groenbeleidsplan. Gemeenten vervangen plantvakken gemiddeld na 30 jaar. Dat is ook de afschrijvingstermijn in Heemstede, maar vervanging heeft niet altijd plaats gevonden. Om deze plantsoenen volledig te renoveren/vervangen is gedurende 5 jaar (de periode 2024 tot en met 2028) een jaarlijks investeringsbedrag van € 317.000 nodig.

Investeringsprogramma kadernota 2024-2027 en VJN 2023
exclusief BTW, tenzij BTW een kostenpost is

Jaarschijf 2027

VB kr. nr.	krediet aangevraagd	Progr.	Jaar	Domein	Project	Soort proj.	Subtaakveld	Gr boek nr	Investering excl. BTW	Bijdragen voorziening	Bijdragen inruil/subsidies	Netto investering	Voorber. krediet	Termijn
		2	2027	ruimte	Rioolinvesteringen GRP (GEWIJZIGD BASIS PRGR.WATER 2022-2026) (NIEUW VJN 2023)	Riool	70208	67020810	1.079.515	1.079.515		-		90
		2	2027	ruimte	Beschoeiingen 2027 (NIEUW VJN 2023)		20402	62040210	27.000			27.000		30
		2	2027	ruimte	WCP 2e tranche (NIEUW VJN 2023)	WCP	20101	62010130	3.290.000			3.290.000		30
		2	2027	ruimte	Renovatie openbare verlichting 2027 (NIEUW VJN 2023)		20105	62010510	260.000			260.000		30
		2	2027	ruimte	VRI Javalaan (NIEUW VJN 2023)		20109	62010910	416.000			416.000		15
		5	2027	ruimte	Renovatie plantsoenen 2027 (NIEUW VJN 2023)		50702	65070210	317.000			317.000		30
					Totaal 2027				5.389.515	1.079.515	-	4.310.000	-	

Nieuwe investeringen in 2027

Renovatie plantsoenen 2027 (€ 317.000)

Er is sprake van achterstallig onderhoud bij plantsoenen. Dit komt ook naar voren uit het onderzoek voor het groenbeleidsplan. Gemeenten vervangen plantvakken gemiddeld na 30 jaar. Dat is ook de afschrijvingstermijn in Heemstede, maar vervanging heeft niet altijd plaats gevonden. Om deze plantsoenen volledig te renoveren/vervangen is gedurende 5 jaar (de periode 2024 tot en met 2028) een jaarlijks investeringsbedrag van € 317.000 nodig.

Rioolinvesteringen GRP 2027 (€ 1.079.515)

Voor de vervanging van het riool is een nieuwe investering nodig van € 1.079.515.

Beschoeiingen 2027 (€ 27.000)

Voor het jaarlijks vervangen van een gedeelte van de beschoeiingen is in 2027 een bedrag van € 27.000 nodig.

WCP 2e tranche (€3.290.000)

Om het WCP 2e tranche te realiseren is een bedrag nodig van € 3.290.000.

Renovatie openbare verlichting (€260.00)

In het beleidsplan openbare verlichting 2023-2027 is jaarlijks een bedrag van € 260.000 opgenomen om onze openbare verlichting veilig, betrouwbaar en duurzaam te houden.

VRI Cruquiusweg - Javalaan (€ 416.000)

De verkeersregelinstallatie Cruquiusweg-Javalaan heeft in 2027 de leeftijd van 15 jaar bereikt, de apparatuur is dan verouderd en dient vervangen te worden. Hiervoor is een investering van € 416.000 noodzakelijk.